

BROWN BOOK

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200168

UNIVERSAL
LIBRARY

OUP—901—26-3-70—5,000

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No.

Accession No.

Author

Title

This book should be returned on or before the date last marked below.

ಕವಿ ಗುರುತಿಗಾಗಿ

ವಿರಚಿತ

ಚಿಹ್ನಾಟನ ಚರಿತೆ.
ಪ್ರಾಚೀನ ಟೀಕಾಸಮೇತ

•

—ಕವಿಗುರುತಿಗಾಗಿ—

ಮಂ. ಅ. ರಾಮಾನುಜಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರಿಂದ

ಪರಿಶೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟು

ಕವಿಚರಿತೆ ವಿಷಯಸೂಚಿಗಳೊಡನೆ.

ಮೈಸೂರು

ಜಿ. ಬಿ. ವಿ. ಮುದ್ರಾಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾಯಿತು.

1908.

ಪೀಠಿಕೆ.

ಗ್ರಂಥಕರ್ತನು ವೀರಶೈವ ಮತದವನು; ಈತನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆ
ಲ್ಲಿ “ ಜಯಜಯ! ಶಿವಜ್ಞಾನಿ ಬಸವೇಶ ಮಮಹೃದಯಾಬ್ಜ ಸನ್ನಿವಾಸ”
ಹೊದಲ ಸಂಧಿಯು ೨ ನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ “ ಮದ್ಗುರು ಶಿವಜ್ಞಾನಿ ಬಸವೇ
ಂದೂ, ಅದೇ ಸಂಧಿಯ ಮೂರನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ “ ಪರಮಗುರು ಬಸವೇ
ಂದೂ, ವೀರಶೈವಮತ ಪ್ರವರ್ತಕನಾದ ಬಸವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದ
ರಿಂದಲೂ, ಮತ್ತು ಹೊದಲ ಸಂಧಿಯು ೩ ನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ “ ಚೆನ್ನ ಬಸವನಂ ಸರ
ಸಾಲ್ಲಮಾಚಾರ್ಯನಂ ರೇವಣಾರ್ಯನಂ | ತರಣ ಮಡಿವಳ ಮಾಚಿದೇವನಂ ಸಿದ್ಧ
ರಾಮನ ಮಾದಿರಾಜಯ್ಯನಂ || ಧರೆಯೊಳಿವರೊಳಗಾದ ಸಂಸ್ಕೃತರುಗಳ ಚರಣ
ಮಂ ನೆನೆದು ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಮತ್ತು ಈ ಗ್ರಂಥದ ಟೀಕಾಕಾರ
ನು “ ಗುರುಲಿಂಗವಿಭು ” ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಗುರುಲಿಂಗದೇವರು ಎಂದರ್ಥ ಬರೆದಿರುವು
ದರಿಂದಲೂ, ಕವಿಯು ಲಿಂಗಾಯತ ಮತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.
ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಈತನು
ತನ್ನ ಮುಖ್ಯ ಗುರುವನ್ನು ಕೂಡ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಈತನು ಇನ್ನು ಯಾವ ಗ್ರಂ
ಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಾಥಮಿಕವನ್ನು ನೋಡಿ
ದರೆ ಈತನು ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಕರ್ತನಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಕಬ್ಬಿ
ಗರ ಕೈಪಿಡಿಯನ್ನು ಬರೆದ ಕವಿಯೇ ಈತನೆಂದು ಕೆಲವರು ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಅಂಥ ಅನುಮಾನಕ್ಕೆ ಯಾವ ಕಾರಣವೂ ಇಲ್ಲ. ಆ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು.
ಈತನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲ. ಈತನು ೧೬ ನೆಯ ಶತಮಾನದವನೆಂದು ಕರ್ಣಾಟಕ
ಕವಿಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಇದೆ.

ಗ್ರಂಥವಿಚಾರ :-

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ “ ಭಿಕ್ಷಾಟನಕಾವ್ಯ ” ವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ
ಕಾವ್ಯದ ಆಧಾರದಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆ ಗ್ರಂಥದ ಸಂ
ಪೂರ್ಣವಾದ ಪರಿವರ್ತನವಲ್ಲ; ಕೆಲಕೆಲವು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆರಿಸಿಕೊಂ
ಡು ಬರೆದಂತಿದೆ. ಇದು ವಾರ್ಧಿಕ ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ೩ ಸಂಧಿಗ
ಳಿವೆ; ಪದ್ಯಗಳು—೧ನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ೨೩, ೨ ನೆಯದರಲ್ಲಿ ೫೨, ೩ ನೆಯದರಲ್ಲಿ
೬೦, ಈಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ತೆಗೆಯಲ್ಪಟ್ಟವು ೧೧,
ಒಟ್ಟು ೧೫೦ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ.

.....ಪದಿನೆಂಟು ವರ್ಣನೆಗಳೆಂ ||

ಪಿರಿದಾದ ಕಬ್ಬಂಗಳೆರಲು ಭಿಕ್ಷಾಟನದ |

ಚರಿತೆಯೊನ್ನೆನ್ನದಿರಿ ನರಸ್ತುತಿಯಲ್ಲ |

ಚರಿತೆಗಳೊಳಿಂತಿದಕೆ ಚರಿತೆಯೆಂದೆನೆ ಪೇಳ್ವೆನವಧರಿಸಿ ಸರ್ವಜ್ಞ

ಎಂದೂ,

ಸಿರಿ ಹೋದ ಬಳಿಕಾನ್ಮಾದದಾಗಲಿಯವನು |

ದರರಕ್ಷಣಾರ್ಥ ಭಿಕ್ಷಾಚರಿತ್ರಂ ಕೆಟ್ಟ |

ವರಿಗೆಲ್ಲ ಕಟ್ಟಿಕಡೆಯಲಿ ಕೆಡದ ತಿರವಾದ ಬದುಕು ಭಿಕ್ಷಾಚರಿತ

ದರುಸನಂಗಳೆಗೆಲ್ಲ ಭಿಕ್ಷಾಟನಚರಿತ್ರ |

ಗುರುಮತವದಾಗಿರಲುಳಿದ ಚರಿತ್ರಗಳೆದಕೆ |

ಸರಿಯಲ್ಲವಾಗಿ ಪೇಳಿದೆ ಕೇಳತಕ್ಕುದೀಹರನ ಭಿಕ್ಷಾಚರಿತ್ರಂ ||

ಎಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು

ಹೆಸರು ಹಾಲಯ್ಯನೆಜ್ಜುದುಣ್ಣು ದಂಬಿಲಮೆಂದು |

ಪ್ರಸಿದ್ಧವರಗಾದೆಯಂತಲ್ಲವೆನ್ನೀಕೃತಿಯ |

ವೆಸರು ಭಿಕ್ಷಾಟನದಚರಿತವಿದು ತಪ್ಪದೆನೆ ಪರಿಸರಿಯುರುಚಿಯನುಳ್ಳ

ರಸಮಯಪದಾರ್ಥಗಳ ಮನೆಮನೆಯ ನಾರಿಯರ |

ಪೊಸಬಗೆಯ ಶೃಂಗಾರಭಾವಗಳಲಂಕಾರ |

ವಿಸರವಿಂತಿದಜ್ಜೊಳೀಕ್ಷಿಸುವರುಂಟಾಗೆ ರಂಜಿಸುವುದೀಭೂತಳೆದೊಳು ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ತಾನೇ ಹೇಳುವಂತೆ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಒಂದು “ಮೋಹಕೃತಿ” ಎಂಬದಾಗಿ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಕೃತಿಗೆ —

ಸಿರಶಾಸನವಿದೆನಿಸಿ ಮೆಜ್ಜೆವ ಭಿಕ್ಷಾಟನದ |

ಚರಿತೆಗಧಿಪತಿಯಾದ ಪರಮೇಶ್ವರಂ ಜಗ |

ಧ್ವರಿತನಾಗಿಹನೆಂತದಿನಲು ಗೋಪಾಂಗನೆಯರುಗಳ ಮನೆಮನೆದಪ್ಪದೆ ||

ವರಕೃಷ್ಣನಿಹನದೆಂತೆನಲು —

ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಈಶ್ವರನ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕತ್ವನಿರೂಪಣವೇ ಕಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದೂ,

..... ಗುರುಲಿಂಗವಿಭು |

ಹರುಷದಿಂದ ರಂಜಿಸಿದೀಮೋಹಕೃತಿ ರಸಿಕರಾ |

ಭರಣ ಭಾವುಕರ ಕೋವಿದರ ಮನವನೊಳಕೊಂಡತಿ ಸೊಬಗ ಬೀಡುತಿಹುದು |

ಎಂಬುದರಿಂದ ರಸಿಕರ ಭಾವುಕರ ಕೋವಿದರ ಮನೋರಂಜನಕ್ಕಾಗಿ ಅಂತರಾಳಿಕಪ್ಪ

ಮೋಹನವೆಂದೂ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕಥಾಸಾರವು ೧ನೆಯ ಸಂಧಿ ೬—೧೦, ೨೨ ನೆಯ ಪದ್ಯಗಳು; ೨ ನೆಯ ಸಂಧಿ ಸೂಚನೆ, ೬೨ ನೆಯ ಪದ್ಯ; ೩ ನೆಯ ಸಂಧಿ ಸೂಚನೆ, ೧೪, ೩೬, ೪೦, ೪೬, ೫೪ ನೆಯ ಪದ್ಯಗಳ ಟೀಕುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಶೈಲಿಯು ಸರಸವಾಗಿಯೂ, ಮೃದುವಾಗಿಯೂ, ಪ್ರೌಢವಾಗಿಯೂ, ಭಾವಗರ್ಭಿತವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಇದೊಂದು ಶೃಂಗಾರಕಾವ್ಯ.

ಟೀಕಿನ ವಿಹಾರ:—

ಟೀಕು ಬರೆದವನು ಯಾರೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವನು ಬಹುಶ್ರುತನು, ಬಹು ಸಮರ್ಥನು ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು ಅವನ ಟೀಕುಗಳಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಟೀಕು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ರಘುವಂಶಾದಿಗಳಿಗಿರುವ ವೆದ್ವಭಟ್ಟನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಕೋಲಚಲಮಲ್ಲಿನಾಥನೊರಿಯ ಟೀಕೆಗೆ ಸರಿಸಮವಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ಪದ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಯೋಚಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಟೀಕಿನಿಂದ ಕಲಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಟೀಕಿನ ವಾಕ್ಯಶೈಲಿಯೂ ಬಹುರಮಣೀಯವಾಗಿದೆ.

ಮುದ್ರಣ ವಿಹಾರ:—

ಈ ಗ್ರಂಥವು ನಾಲ್ಕು ಪ್ರತಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಟೀಕಾಸಮೇತವಾದುವು; ಮತ್ತೆರಡು ಬರೀಮೂಲವುಳ್ಳವು. ಮೂಲಮಾತ್ರವಿರುವ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ತಮಗೆ ತೋರಿದಹಾಗೆ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿರುವುದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಸ್ವಕೃತವಾದ ಇಬ್ಬ ಪರಕೃತವಾದ ಅನೇಕ ಹೊಸಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಈ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರುಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ದಯೆಯಿಂದ ಕೊಡಿಸಿಕೊಟ್ಟು ದೆಕ್ಕಾಗಿ ಮ|| ೨೦|| ಮಹಾದೇವಶಾಸ್ತ್ರಗಳಮನೆಗೆ ಬಹಳ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರಥಮಸಂಧಿ—

ಧರೆಯೊಳಗೆ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಪದಿನಾಳು ಸಾ |

ವಿರ ಗೋಪಿಯರೊಳಹುದ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಪುರ |

ಹರನು ಭಿಕ್ಷುಕನಾಗಿ ದ್ವಾರಾವತಿಗೆ ಬಂದ ಪರಿಯನದ ವರ್ಣಿಸುವೆನು ||

ಮಹೇಶಸ್ತುತಿ (ಪದ್ಯ, ೧), ಬಸವೇಶ್ವರನ ಸ್ತುತಿ (೨), ಗ್ರಂಥಪ್ರಶಸ್ತಿ (೩-೬), ಕಥನಾಲಾಪ (೭-೧೧), ಶಿವನು ಭಿಕ್ಷಾಟನಕ್ಕೆ ನಡೆದ ರೀತಿ (೧೨-೧೫), ಸಮುದ್ರವರ್ಣನೆ (೧೬). ಮೇರುಪರ್ವತ (೧೭-೧೮), ಕಿರಾತರ ವರ್ಣನೆ (೧೯), ವೃಕ್ಷಗಳ ವರ್ಣನೆ (೨೦-೨೧), ಆಶ್ರಮವಾಸಿಗಳಾದ ಋಷಿಗಳ ವರ್ಣನೆ (೨೨, ೨೩-೨೪), ತೀರ್ಥಗಳು (೨೫), ಶೈವಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳು (೨೬).

ದ್ವಿತೀಯ ಸಂಧಿ—

೧೯

ದ್ವಾರಾವತಿಯ ಹೊಕ್ಕು ವಾರಾಂಗನೆಯರುಗಳ |

ಕೇರಿ ಮೊದಲಾಗಿ ಭಿಕ್ಷವ ಬೇಡುತ್ತೆಂದು ಮದ |

ನಾರಿಯಲ್ಲಿಂದ ತ್ರೀಕೃಷ್ಣ ನರಮನೆಯ ನೋಡುವೆನೆಂದು ನಡೆತಂದನು ||

ಈಶ್ವರಸ್ತೋತ್ರ, (೧) ಗ್ರಂಥಪ್ರಶಸ್ತಿ (೨), ದ್ವಾರಾವತೀವರ್ಣನೆ (೩--೫) ವೇಶ್ಯಾವಾಟ (೬, ೭), ವೇಶ್ಯಾಸ್ತ್ರೀಯರ ವರ್ಣನೆ (೮, ೧೦), ಚಂದ್ರೋದಯ (೧೧), ಉಯ್ಯಲೆಯಾಟ (೧೨), ಭಿಕ್ಷವನ್ನು ನೀಡುವ ವರ್ಣನೆ (೨೦), ಶಿವನು ಬರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ ನೋಟಗಳ ವರ್ಣನೆ (೨೧, ೨೨), ಈ ಸಂಧಿಯ ಸಂಗ್ರಹಾರ್ಥ (೨೩). ಕೃಷ್ಣನ ಅರಮನೆಯ ಸೇರಿದುದು.

ತೃತೀಯ ಸಂಧಿ—

೨೪

ಧರೆಯುಭಾರವನಿಲುಹಿ ನೀನೆನ್ನ ಕರದಜನ |

ಶಿರಪಾತ್ರೆಯ ತಣಿವೆಂದದಂ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದೊಳ |

ಗಿರಿಸಿ ಕೃಷ್ಣಗೆ ಪೇಳಿ ಮರಳಿ ಕೈಲಾಸದೊಳು ಹರನು ಸುಖದಿಂದಿದನು ||

ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರನ ಸ್ತೋತ್ರ (೧), ಕವಿಯು ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ (೨), ಭಿಕ್ಷಾಟನಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೇಳುವುದರ ಪರಿಣಾಮ (೩) ತ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅರಮನೆಗೆ ಪ್ರವೇಶ (೪), ಅರಮನೆಯ ವರ್ಣನೆ (೫), ತ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗೋಪಿಯರ ಕೂಡ ಇದ್ದರೀತಿ (೮, ೧೦), ಶಿವನು ಭಿಕ್ಷ ಬೇಡಿದ ರೀತಿ (೧೨), ಭಿಕ್ಷಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ ಭಿಕ್ಷವನೀಡಲು ಬಂದ ತ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪತ್ನಿಯರ ವರ್ಣನೆ (೧೪, ೧೫), ಶಿವನು ಭಿಕ್ಷವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಬರುವಲ್ಲಿ ರುಂಡಮಾಲೆಯಲ್ಲಿದ ಒಂದು ತಲೆ ಪದವನ್ನು ಹಾಡಿದ ಕ್ರಮ (೨೫), ಸತ್ಯಭಾಮಾದೇವಿ ಭಿಕ್ಷ ಹಾಕಿದ ವರ್ಣನೆ (೨೮), ತ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಶಿವನ ಮೂರ್ತಿಯ ಕಂಡುದು (೪೦, ೪೨), ಪ್ರಾತೀಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಂಖದನಿಯ ವರ್ಣನೆ (೪೩), ಒಬ್ಬ ಗೋಪಾಲಸಿ ಯು ಉಪ್ಪವಡದ ಹಾಡು ಹಾಡಿದುದು (೪೪). ಸೂರೋದಯ ವರ್ಣನೆ (೪೫), ಕಥಾಸಂಗತಿ (೪೬, ೪೭), ಗ್ರಂಥಪ್ರಶಂಸೆ, ಛಲಶ್ರುತಿ (೫೬-೬೦).

ಚಿಕ್ಷುರಾಟನ ಚರಿತೆ.

|| ಪರ್ವಕವಟ್ಟಿ ||

ಸೂಚನೆ :-

ಧರೆಯೊಳಗೆ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಹದಿನಾಳು ಸಾ |
ವಿರ ಗೋಪಿಯರೊಳಿಹುವ ನೋಡ ಬೇಕೆಂದು ಪುರ |
ಹರನು ಭಿಕ್ಷು ಕನಾಗಿ ದ್ವಾರಾವತಿಗೆ ಬಂದ ಪರಿಯುರದ ವರ್ಣಿಸುವೆನು ||

ಟೀಕು—ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಗೋವುಗಳ ರಕ್ಷಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಹದಿನಾಳು
ಸಾವಿರ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ ವಿನೋದದಿಂದ ಸುಖಿಸುತ್ತಿರ್ಪುದ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರೀ
ತಿಯಿಂದ ಪುರಹರನಾದ ಶಿವನು ಭಿಕ್ಷುಕನಾಗಿ ದ್ವಾರಾವತಿಯೆಂಬ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂ
ದನು ಎಂಬುದೀ ಪಲ್ಲವದರ್ಥ.

ಶ್ರೀಮದಮೃತಮಯೂರಲೇಖಾವತಂಸನಭಿ |
ರಾಮಸುರಗಂಗಾತರಂಗೋತ್ತಮಾಂಗನಗ |
ಜಾಮನೋದರನಬಿಳವಿನತಜನಕವರ್ಣಾಂಧಕಾರಸಿಂಹರಣಸೂರಂ ||
ಸಾಮಗಾನಪ್ರೀಮನಗಣಿತಸುರಾಸುರ |
ಸ್ತೋಮವಂದಿತನೈವೃಪಂ ಸಲಹುಗನುಬಿಸು |
ಶ್ರೀಮದ್ಲೇಖ ಸವಾಕ್ಯಲಾಸವಾಸಂ ಕೃಪಾಸು ಸಂದಿಗಿರೀಶನು || ೧ ||

ಟೀಕು—ಕವೀಶ್ವರನು ಕಾವ್ಯಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅಶೀರ್ವಾದ ನಮಸ್ಕಾರ್ಯಾ
ವಸ್ತುನಿರ್ದೇಶಂಗಳೆಂಬ ಮಂಗಳಾಚರಣತ್ರಯಂಗಳು ಮಾಡಪಡಬೇಕಾದುವಾಗು
ದಖಿಂದ ಸಂದಿಗಿರೀಶನು ರಕ್ಷಿಸಲಿ ಎಂದು ಸ್ತೋತ್ರವಂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನು. ಶ್ರೀ
ಮತಃ = ಅಶ್ವತ್ಥಕರವಾದ, ಅಮೃತಮಯೂಖ = ಅಮೃತಕರನಾದ ಚಂದ್ರನ, ಲೇ
ಖಾವತಂಸಂ = ಕಲೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಾಳಿದಾತನು, ಅಭಿರಾಮ = ಮನೋ
ಹರವಾದ, ಸುರಗಂಗಾ = ದೇವಗಂಗೆಯ, ತರಂಗ = ಅಲೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕಾರ
ಮಾದ, ಉತ್ತಮಾಂಗಂ = ತಿರಸ್ಸನ್ನುಳ್ಳ ಮಹಾದೇವನು, ಅಗಜಾಮನೋಹರನು =
ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸೌಂದರ್ಯವ ತೋರುವಾತನು, ಅಖಿಲ
ವಿನತಜನಕವರ್ಣಾಂಧಕಾರ = ನಮಸ್ಕಾರವ ಮಾಡಿದಂಥ ಜನರುಗಳ ಪಾಪವೆಂಬ
ಕತ್ತಲೆಯನು, ನಿರ್ಹರಣಸೂರಂ = ಅಡಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಾದಂಥ ಆತನು, ಸಾಮ

ಗಾನಪ್ರೇಮಂ = ಸಾಮವೇದಸಮ್ಮತವಾದ ಗಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯನುಳ್ಳಾತನು, ಅಗಣಿತಸುರಾಸುರಸ್ತೋಮವಂದಿತಂ = ರಾಕ್ಷಸರುಗಳಿಂದ ದೇವತಾಸಮೂಹಗಳಿಂದ ವಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಪಟ್ಟ, ತ್ರೀಮಹೇಶಂ = ಸಮಸ್ತ ದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು, ಕೈಲಾಸವಾಸಂ = ಕೈಲಾಸವೇ ಮನೆಯಾದ, ಕೃಪಾಳು = ದಯಾಶೀಲನಾದ, ನಂದಿಗಿರಿಶನು = ನಂದಿಗಿರಿಗೆ ಕರ್ತೃವಾದ ನಂದೀಶ್ವರನು, ಎಮ್ಮುವಂ ಸಲಹುಗನುದಿನಂ = ಅವಾಗಲೂ ತನ್ನನು ಶಿವಭಕ್ತರನು ಸರ್ವಕಾಲವು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಲಿ, ಎಂದು ಕವೀಶ್ವರನು ಕಾವ್ಯಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ನಿರತನಿರ್ಮಳಚಿತ್ತ ಪಡೆದೀಶ್ವರಧ್ಯಾನಿ |

ಹರ ಶಾಂತನೇಕೈಕಲಿಂಗಾನುಸಂಧಾನಿ |

ಭರಿತಪರಮಾನಂದಪೋಕ್ಷ ಸಂಪದ್ಧಾನಿ ವೀರಶೈವಾಭಿಮಾನಿ ||

ಅರಿವಿಕಾರಗುಣಂಗಳಂಟದ ಸಮಾಧಾನಿ |

ಶರಣಸನ್ನಿಹಿತಸ್ಥ ಲದ ಸಹಜಸುಮ್ಮಾನಿ |

ಕರುಣಿ ಮದ್ಗುರು ಶಿವಜ್ಞಾನಿ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಚರಣಕಳಿವಂದಿಸುವೆನು||೨||

ಟೀಕು — ಕವೀಶ್ವರನು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಸ್ತೋತ್ರವಂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನು. ಬಸವೇಶ್ವರನು ಎಂಥ ಅತನು ಎಂದರೆ, ನಿರತನಿರ್ಮಳಚಿತ್ತಪಡೆದೀಶ್ವರಧ್ಯಾನಿ = ಅವ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಶಿವನ ಬಿಡದೆ ಧ್ಯಾನಿಸುವಾತನು, ಹರ = ಪಾಪವ ಸಂಹರಿಸುವಾತನು, ಶಾಂತಂ = ರಾಗದ್ವೇಷವಿಲ್ಲದಾತನು, ಏಕೈಕಲಿಂಗಾನುಸಂಧಾನಿ = ಅದ್ವಿತೀಯವಾದ ಲಿಂಗದೊಡನೆ ಒಡವೆರೆದ ಸಂಧಾನವನುಳ್ಳಾತನು, ಭರಿತಪರಮಾನಂದ ಪೋಕ್ಷಸಂಪದ್ಧಾನಿ = ಪೂರ್ಣವಾದ ಪರಮಾನಂದದೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ಮೋಕ್ಷಲಕ್ಷಣವನು ಕೊಡುವಾತನು, ವೀರಶೈವಾಭಿಮಾನಿ = ವೀರಶೈವಾಚಾರಮಾರ್ಗವನು ಬಿಡದೆ ಅಚರಿಸುವಾತನು, ಅರಿವಿಕಾರಗುಣಂಗಳಂಟದ ಸಮಾಧಾನಿ = ಕಾಮಾದಿ ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಂಗಳು ತನ್ನನು ಸೋಂಕದ ಮರ್ಮಾದಿಯಿಂದ ಆಚರಿಸುವ ಸೈರಣೆಯನುಳ್ಳಾತನು, ಶರಣಸನ್ನಿಹಿತಸ್ಥ ಲದ ಸಹಜಸುಮ್ಮಾನಿ = ಶಿವಶರಣರ ಭಕ್ತಾಧಿಕ್ಯಸ್ಥಲಾಂತ್ಯವಾದ ಆಘಾತಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂದ ಸಹಜಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ನೋಡಿ ಸಂತಸಂ ಬೀಳುವಾತನು, ಕರುಣಿ = ದಯಾಶೀಲನಾದಾತನು, ಮದ್ಗುರು = ಎನಗೆ ವೇದದೀಕ್ಷೆ ಮಂತ್ರದೀಕ್ಷೆ ಕ್ರಿಯಾದೀಕ್ಷೆಗಳೆಂಬ ದೀಕ್ಷಾತ್ರಯವ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಪಾಲಿಸಿದ, ಶಿವಜ್ಞಾನಿಯಾದ, ಬಸವೇಶ್ವರನ ಚರಣಕಳಿವಂದಿಸುವೆನು = ದ್ವಿತೀಯಾಶಂಭುವಾದ ಕಲ್ಯಾಣಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳರಾಯನ ಕೂಡೆ ಮುನ್ನೂರು ಆಘಾತವು ಪವಾಡವ ತೋಳು ಮೆಚಿದ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಶ್ರೀಪಾದಪದ್ಮಂಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು, ಎಂದು ಕವೀಶ್ವರನು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಸ್ತೋತ್ರವಂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಪರಮಗುರು ಬಸವೇಶನಂ ಚೆನ್ನಬಸವನಂ |
 ಸರಸಾಲ್ಲಮಾಚಾರ್ಯನಂ ರೇವಣಾರ್ಯನಂ |
 ಶರಣಮಡಿವಳ ಮಾಚಿವೇವನಂ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಮಾದಿರಾಜಯ್ಯನಂ |
 ಧರೆಯೊಳವರೊಳಗಾವಸಂಖ್ಯಾತರುಗಳ ಶ್ರೀ |
 ಚರಣಮಂ ನೆನೆದು ಬಲಗೊಂಡು ಪೇಳುವೆನುಮಾ |
 ವರನ ಸ್ಮರಹರನ ಶಶಿಧರನನಜನ ಕಪಾಲಕರನ ಭಿಕ್ಷು ಚರಿತೆಯಂ || ೩ ||

ಪೀಳು— ಕವೀಶ್ವರನು ಅಸಂಖ್ಯಾತಗಣಂಗಳ ನೆನೆದು ಕಾವ್ಯವ ಹೇಳು
 ತಿದರ್ಶನು. ಅವರಾರಾರು? ಎಂದರೆ, ಪರಮಗುರುಬಸವೇಶನಂ—ಮೂಝಲೋ
 ಕದಲ್ಲಿರ್ಧ ತಿವಭಕ್ತರಿಗೆ ಗುರುಭಕ್ತಿ ಲಿಂಗಭಕ್ತಿ ಜಂಗಮಭಕ್ತಿಗಳನು ಆಚರಿಸಿ
 ಕಲಿಸುವಲ್ಲಿ ಗುರುವಾಗಿ ಬಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನನೂ; ಚೆನ್ನಬಸವನಂ—ಭಕ್ತ ಮಾ
 ಹೇಶ್ವರ ಪ್ರಸಾದಿ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿ ಶರಣ ಐಕ್ಯವೆಂಬ ಷಟ್ಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವರ ಆಘು
 ದು ಪೂಜಿಸುವ ಸುಜ್ಞಾನಿ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನನೂ; ಸರಸಾಲ್ಲಮಾಚಾರ್ಯನಂ—ಕರಸ್ಥ
 ಲದ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿ ನೆಟ್ಟು ಮನವಡಗಿ ಭಾವವೇಕೀಕರಿಸಿ ತನುಗುಣವಜ್ಜಿದ
 ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರನೂ; ರೇವಣಾರ್ಯನಂ—ಯೋನಿಜನಲ್ಲದೆ ಲಿಂಗಗರ್ಭದಿಂದ
 ಕಂತೆ ದಂಡ ಕಮಂಡಲುವರೆಸಿ ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕದ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಗರ್ಭದಿಂದುದಿಸಿ
 ಜಗದ್ಗುರುವಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಪಾದವನೂ; ಶರಣಮಡಿವಳ ಮಾಚಿದೇವ
 ನಂ—ತಿವಶರಣರು ಬೇಡಿದ ಇಷ್ಟವ ಕೊಟ್ಟು ಮನದ ಮಲಿನವ ತೊಳೆದು ಶುದ್ಧ
 ಕಾಯದಿಂ ಆಚರಿಸುವ ಮಡಿವಳ ಮಾಚಿತಂಡೆಗಳ ಪಾದಪದ್ಮವನೂ; ಸಿದ್ಧರಾಮ
 ನಂ—ಯೋಗಮಾರ್ಗದಿಂದ
 ಧರೆಯೊಳವರೊಳಗಾದ ಅಸಂಖ್ಯಾತರುಗಳ ಶ್ರೀಚರಣಮಂ—ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಇರ್ಧ
 ವರು ಮೊದಲಾದ ಅಸಂಖ್ಯಾತಗಣಂಗಳ ಪಾದಕಮಲವಂ ನೆನೆದು, ಬಲಗೊಂಡು,
 ಉಮಾವರನ—ಪಾರ್ವತೀಕಾಂತನಾದ, ಶಶಿಧರನ—ಚಂದ್ರಮೌಳಿಯಾದ, ಸ್ಮರಹರ
 ನ—ಕಾಮಸಂಹಾರಿಯಾದ, ಅಜನ ಕಪಾಲಕರನ—ಬ್ರಹ್ಮನ ಕಪಾಲವನು ಕೆಯ್ಯ
 ಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ ತಿವನ, ಭಿಕ್ಷು ಚರಿತೆಯಂ—ಭಿಕ್ಷುಟನ ಚರಿತ್ರವನು, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸೂತ
 ಮುನೀಶ್ವರನು ನೈಮಿಶಾರಣ್ಯವಾಸಿಗಳಾದ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಕಥೆಯನು, ಹೇಳು
 ವೆನು, ಎಂದು ಕವೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತಿದರ್ಶನು.

ಶರಧಿ ಗಿರಿ ಪುರ ನೃಪ ಕುವರ ಮಂತ್ರಿ ದೂತ ಸಂ |
 ಗರ ವಿರಹ ಪರಿಣಯ ಸುರತವಂಬುಕೇಳಿ ದಿನ |
 ಕರ ಚಂದ್ರ ಮಧು ವನ ಗಮನ ಭುತುಗಳನಿಪ ಪದಿನೆಂಟು ವರ್ಣನೆಗಳಿಂದ||

ಪಿರಿದಾವ ಕಬ್ಬಂಗಳಿರಲು ಭಿಕ್ಷಾಟನದ |

ಚರಿತೆಯೇನೆಂದೆನ್ನದಿರಿ ನರಸು ತಿಯುಲ |

ಚರಿತೆಗಳೊಳಿಂತಿದಕೆ ಚರಿತೆಯೆಂದೆನೆ ಪೇಳೆನವಧರಿಸಿ ಸರ್ವಜ್ಞರು + ||೪||

ಟೀಕು—ಕವೀಶ್ವರನು ಸದ್ವವನು ಬಲ್ಲಂಥ ವಿವೇಕಿಗಳಿಗೆ ಜಿನ್ನಹವಂ ಮಾಡು ತಿರ್ದಾನು. ಸಮುದ್ರವರ್ಣನೆ, ಗಿರಿವರ್ಣನೆ, ಪುರವರ್ಣನೆ, ಅರಸುಗಳ ವರ್ಣನೆ, ಅರಸುಮಕ್ಕಳ ವರ್ಣನೆ, ಮಂತ್ರಿಗಳ ವರ್ಣನೆ, ದೂತವರ್ಣನೆ, ಯುದ್ಧವರ್ಣನೆ, ವಿರಹವರ್ಣನೆ, ವಿವಾಹವರ್ಣನೆ, ಸುರತವರ್ಣನೆ, ಜಲಕೇಳೀವರ್ಣನೆ, ಸೂರ್ಯ ವರ್ಣನೆ, ಚಂದ್ರವರ್ಣನೆ, ಮಧುವಾನವರ್ಣನೆ, ವನವರ್ಣನೆ, ಗಮನವರ್ಣನೆ, ಋತುವರ್ಣನೆಗಳೆಂಬ ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಣನೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕಾರವಾದ ಕಾವ್ಯಂಗಳಿದ ಹಾಂಗೆ, ಭಿಕ್ಷಾಟನವೇನುಂಟು? ಎನ್ನದಿರಿ. ಅದೇಕೆಂದರೆ—ಚರಿತೆಗಳೊಳ ಗಿದು ಉತ್ತಮವಾದ ಚರಿತೆ. ಅದು ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ; ಸರ್ವಜ್ಞರು ನೀವು ಕೇಳಿ, ನಾನು ಹೇಳೇನು ಎಂದು ಕವೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಸಿರಿ ಹೋದ ಬಿಳಿ ಕಾವನಾದಡಾಗಲಿ ಯವನು |

ದರರಕ್ಷಣಾರ್ಥ ಭಿಕ್ಷಾಚರಿತ್ರಂ ಕೆಟ್ಟು |

ವರಿಗೆಲ್ಲ ಕೆಟ್ಟ ಕಡೆಯಲಿ ಕೆಡದ ತಿರವಾದ ಬದುಕು ಭಿಕ್ಷಾಚರಿತೆಯು ||

ದರುಸನಂಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಭಿಕ್ಷಾಟನಚರಿತ್ರ |

ಗುರುಮತವದಾಗಿರಲುಳಿದ ಚರಿತ್ರಗಳಿದಕೆ |

ಸುಖಿಯಾಗಿ ಪೇಳಿದ ಕೇಳುತಕ್ಕದೀದರನ ಭಿಕ್ಷಾಚರಿತ್ರಂ || ೫ ||

ಟೀಕು—ಕವೀಶ್ವರನು ಭಿಕ್ಷಾಟನದ ಚರಿತ್ರವೇ ಅಧಿಕವೆಂದು ಯುಕ್ತಿಬಲದಿಂದ ಲೌಕಿಕ ಪರಮಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು. ಅವನಾದರೂ ಐಶ್ವರ್ಯ

† ಹೆಸರು ಹಾಲಯ್ಯನೆಂದೊಡ್ಡು ದಂಬಿಲವೆಂದು |

ವುಸಿರುವರ ಗಾದೆಯಂತಲ್ಲವಿನ್ನೀಕ್ಯತಿಯ |

ಪೆಸರು ಭಿಕ್ಷಾಟನದ ಚರಿತವಿಮ ತದ್ವದನೆ ಪರಿಪಾಯ ರುಚಿಯನುಳ್ಳ ||

ರಸಮಯಪದಾರ್ಥಗಳ ಮನೆಯನೆಯ ನೂರಿದರ |

ಪೂರಬಗೆಯ ಶೃಂಗಾರಭಾವಗಳಲಂಕಾರ |

ವಿಸರವಿಂತಿದಪೋಕ್ಷಿಸುವರುಂಟುಗೆ ರಂಜಿಸುವುದೀಧೂತಳದೊಳು ||

ಎಂಬೀದೃಶ್ಯ ಟಿಪ್ಪಣಿವಿಲ್ಲದ ಬದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇದೆ; ಅನ್ಯಕರ್ತೃ ವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ತೋಲಗಿದ ಬಲಿಕ ಭಿಕ್ಷಾ ವೃತ್ತಿಯಿಂದಮೆ ಜೀವಿಸುತ್ತಿಹನು. ಅದಲ್ಲದೆ ಕೆಲಬರು ಉತ್ತಮರು ತನುಗುಣವೆಳೆದು ಇಂದ್ರಿಯಂಗಳ ವರ್ತನೆ ಕಟ್ಟು ಮನ ನಿರ್ಮಲ ವಾದಲ್ಲಿ,

ಶ್ಲೋ|| “ ಶ್ರೈಶವೇಭ್ಯಸ್ತವಿದ್ಯಾನಾಂ ಯಾವನೇ ವಿಷಯೈಷಿತಾಂ |

ವಾರ್ಧಕೇ ಮುನಿವೃತ್ತಿನಾಂ ಯೋಗೇನಾಂತೇ ತನುತ್ಯಜಾಂ || ”

ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ವಯೋವೃದ್ಧರಾದವರು ಮುನಿವರ್ತನದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಭಿಕ್ಷಾಚರಿತ್ರವೇ ಪ್ರಧಾನ; ಅದಲ್ಲದೆ ಕೆಲಬರು ಉತ್ತಮರು ಅವ ದರ್ಶನಂಗಳಲ್ಲಿಯಾದರೂ ನಿತ್ಯಶ್ರಮವನು ಕೈಕೊಂಡರೆ ಭಿಕ್ಷಾಚರಿತ್ರವೇ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಕಾರಣವಾಗಿ ಉಳಿದ ಚರಿತ್ರಂಗಳು ಭಿಕ್ಷಾಚರಿತ್ರಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಲ್ಲ. ಭಿಕ್ಷಾ ಎಂದರೆ—ಅದಕ್ಕೆ ನಿರ್ವಚನ:—ಭಿಕ್ಷಾ ಎಂದರೆ ಕಾಲಕರ್ಮಾದಿಗಳಿಗೆ ಭೀತಿ ; ಆ ಭೀತಿಗಳನು ಕ್ಷಯವ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಭಿಕ್ಷಾ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಅದುಕಾರಣವಾಗಿ ಈಶ್ವರನು ಆಚರಿಸಿದ ಭಿಕ್ಷಾಟನದ ಚರಿತ್ರವು ಅಧಿಕವು. ಅದುದರಿಂದ ಉತ್ತಮರು ಕೇಳಿ ಎಂದು ಕವೀಶ್ವರನು ಜಿಜ್ಞಾಸವಂ ಮಾಡುತ್ತಿರಾರನು.

ಇದು ಮಾನವರ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದಾದ ಕಥನವೆ !

ನ್ನದಿ ಪೂರ್ವದಲಿ ಸೂತಮಹಾಮುನೀಂದ್ರನತಿ !

ಮುದದಿನೈತರೆ ನೈಮಿಶಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸನಕಾದಿಮುನಿಗಳಯ್ತಿ |

ಇದಿರುಗೊಂಡು ಯಥೋಚಿತಕ್ರಿಯೆಗಳಂ ತೆಣೆ |

ತವನಂತರವೊಳಾಮುನೀಶ್ವರಗ ಭಿಕ್ಷಾಟ |

ನದ ಲೀಲೆಯಾದುದೇನು ನಿಮಿತ್ತವೆಂದು ಜನಗೊಳ ಬಿಸ್ತ ರಿಸುತ್ತಿರನು || ೬ ||

ಟೀಕು—ಇದು ಮಾನವರ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದಾದ ಕಥನವೆನ್ನದಿ = ಈ ಭಿಕ್ಷಾಟನದ ಚರಿತ್ರವು ಮನುಷ್ಯರು ಹೊತ್ತು ಹೊಂಕೆಗೆ ಹೇಳಿದ ಕಥೆಯೆನ್ನಬೇಡಿ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸೂತಮಹಾಮುನೀಶ್ವರನು ಮುದದಿಂದ ಬರಲಾಗಿ ನೈಮಿಶಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸನಕಾದಿಮುನಿಗಳು ಇದಿರುಗೊಂಡು ನಾನಿ ಅರ್ಘ್ಯವಾದ್ಯಾಚರಿಸುಂಗಳಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿ, “ ಎಲೈ ಸೂತಮಹಾಮುನೀಶ್ವರನೇ ! ನಿನಗೇ ಭಿಕ್ಷಾಟನದ ಲೀಲೆಯು ಏನು ಕಾರಣ ಬಂದಿತು ? ” ಎಂದು ಮುನಿಗಳು ಕೇಳಲಾಗಿ ; ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿರನು.

ಇಳೆಯೊಳುಕ ತಿಯ ಕಥನಾಲಾಪನಂತನಲು |

ಜಳಜಘನೆಯೈದು ತಲೆಯೊಳಗೊಂದು ನಟ್ಟನಡು |

ದಲೆಯೊರ್ಧ್ವಮುಖವಾಗಿ ವಿಸರ್ಗಿಸಿದೊಡಮಂಜುಹೈವೆನೆ ಕಾಲದರನು ||

ಕರ್ಣಾಟಕ ಕಾವ್ಯಕಲಾನಿಧಿ.

ಮುಳಿದೆಡ ಕೆಯ್ಯುಗುರಿನಿಂದ ಚಿವುಟದಡುಳಿದ |

ತಲೆಯಿಂದಜಂ ಚತುರ್ಮುಖನಾದನರಿದ ಪಂ |

ದಲೆ ಬೊಬ್ಬಿ ಉಯುತಲೆಲೆ ಪರಶಿವನೆ ಪಸಿದನೆಂದಾಹಾರವಂ ಬೇಡಿತು ||೩||

ಟೀಕು—ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ನೈಮಿಶಾರಣ್ಯವಾಸಿಗಳಾದ ಬುಷಿಗಳಿಗೆ ಪೇಳು ತಿರ್ದಾನು. ಇಳಿಯೊಳೀಕೃತಿಯ ಕಥನಾಲಾಪವೆಂತೆನಲು = ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವನು ಭಿಕ್ಷಾಟನವ ಮಾಡಿದ ಕಥನಾಲಾಪವಾವ ಪ್ರಕಾರವೆಂದೆನಲಾಗಿ ; ಜಲಜಭವನೈದು ತಲೆಯೊಳಗೊಂದು ನಟ್ಟನಡುದಲೆಯೂರ್ಧ್ವಮುಖವಾಗಿ = ಬ್ರಹ್ಮನ ಐದು ತಲೆ ಯೊಳಗೆ ಉರ್ಧ್ವವಾದ ಒಂದು ನಡುದಲೆಯು ಅಹಂಕರಿಸಿ ಅಹಂಬ್ರಹ್ಮವೆಂದು ಶಿವ ನಿಗೆ ಎಣಗದಿರಲಾಗಿ ; ಕಾಲಹರನು = ಯಮಸಂಹಾರಿಯಾದ ಈಶ್ವರನು, ಮುಳಿದು = ಕೋಪವಂ ಮಾಡಿ, ಇವನಿಗೇಕೆ ಇಷ್ಟ ಎಂದು ಉದಾಸೀನದಿಂದ ಎಡದ ಕೆಯ್ಯುಗುರಿನಿಂದ ಚಿವುಟದರೆ : ಅದಕ್ಕೆ ಶ್ಲೋಕ—“ ಚತರ್ಕ ಕರಚಾಗ್ರೇಣ ಬ್ರಹ್ಮ ಣಃ ಪಂಚಮಂ ಶಿರಃ ” ಎಂದೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಪುರಾಣದ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಶಿವನು ತನ್ನ ಡಗೆಯ್ಯುಗುರಿನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಉರ್ಧ್ವಮುಖವನು ಚಿವುಟಲಾಗಿ, ಅಜನು ಅಂದಿ ನಿಂದ ಚತುರ್ಮುಖನಾದನು. ಆಗಲಾ ಅರಿದ ಪಂದಲೆ ಪರಶಿವನೆ ಪಸಿದನೆಂದಾಹಾ ರವಂ ಬೇಡಿತು = ಆ ಬ್ರಹ್ಮಕಪಾಲವು “ ಎಲೆ ಸ್ವಾಮಿ ! ಆಹಾರವ ಪಾಲಿಸು ” ಎಂದು ಬೇಡಿತು, ಕಾಣಿರೈ ಎಲೈ ಮುನಿಗಳಿರಾ ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳು ತಿರ್ದಾನು.

ಕಡೆಗೆ ಕಾಲಾಗ್ನಿ ಕವಿದಟ್ಟ ಮೂಲೋಕಮಂ |

ಸುಡುವೆನೆಂದುರಿ ಮನಗುವಂತೆ ಶಿಖಿಯಾಗಿ ಬೊ |

ಬಿಡುವ ಶಿರದಬ ರವ ಕೇಳಿ ಶಶಿ ಭಣಿ ಬೆದಪು ಪೊಡೆವೆರಡು ಭಾಗಮಾಡಿ||

ಕಡಲೊಳಿಡಲೊಡನೆ ಬಂಬಲುಗಿಡಿಯ ಗಡಣದಿಂದ |

ಬಡಬನೊಡಗೂಡಿತೊಂದುಳಿದೊಂದು ಭಾಗಮಂ |

ಪಡಿದು ಭೂತೇಶ್ವರಂ ಭಿಕ್ಷಾಟನಕೆ ನಡೆವನೆಂಬ ಕಾಲೋಚಿತದೊಳು ||

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೈ ಮುನಿಗಳಿರಾ ! ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಕೆಯ್ಯೊಳಗಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮಕಪಾಲದಲ್ಲಿ ರಕ್ತಹೊಣವೆಂಬು ತೆರೆಮಸಗಿ ಸಮುದ್ರೋಪಮಾನವಾಗಿ ಲೋ ಕವೆಲ್ಲವಾಗ್ರಾಹಿಸಿಕೊಂಬುದ ಶಿವನು ಕಂಡು ನಸುಗೋಪದಿಂದ ನೊಸಲ ಕಣ್ಣ ತೆಗೆ ದೊಂದು ಚಿಕ್ಕ ಕಿಡಿಗೆ ಬೆಸಸಲಾಗಿ ; ಆ ಕಿಡಿಯು ಆ ರಕ್ತವೆಲ್ಲವನು ಹೀಳಿ ಆ ಕಪಾ ಲದೊಳಗಿದ್ದ ಮಾಂಸ ಮಜ್ಜೆ ಮೊದಲಾದ ಧಾತುಗಳೆಲ್ಲವನು ನುಂಗಿ ತಲೆಯನು ಬುರುಡೆಯ ಮಾಡಿಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ; ಆ ತಲೆ ಬೊಬ್ಬಿಟ್ಟು ಕಾಲಾಗ್ನಿಯಂಟಡಿ ಅಬ್ಬರಿಸಿ

ಭಯಂಕರರವಂ ಬೀಜುತ್ತಿದ್ ಅ ಶಿರಸ್ಸ ಕಂಡು ಶಿವನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಅಭರಣವಾಗಿ ದ್ ಸರ್ಪಗಳು ಬೆದಜುತ್ತಿರೆ; ಮಸ್ತಕದ ಮೇಲೆ ಇದ್ ಚಂದ್ರಕಳೆ ಅಂಜುತ್ತಿರಲಾಗಿ; ಪೊಡೆದರಡು ಭಾಗಮಾಡಿ = ಅ ಶಿರಸ್ಸ ಹೊಯ್ದು ಎರಡು ಹೋಳಮಾಡಿ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹೋಳನಿಡಲಾಗಿ; ಅದು ಬಡಬಾಗ್ನಿಯ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿತು. ಮತ್ತೊಂದು ಹೋಳನು ಭೂತೇಶ್ವರನು ಕೆಯ್ಯಲ್ಲಿ ಪಿಡಿದು ಭಿಕ್ಷುಟನಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಉ ದ್ಯೋಗಿಸಿದ ಕಾಲೋಚಿತಕ್ಕೆ ನಾರದಮುನೀಶ್ವರನು ಬಂದನು, ಕಾಣಿರೈ ಎಲೈ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ವಾನು.

ನಾರದಮುನೀಂದ್ರನೈತಂದು ಪದಕೆಳಗೆ ಮದ |

ನಾರಿ ನಸುನಗುತ್ತಿದೆಯೆಂದ ಬಂದೆ ಮಾಯಾ |

ಧಾರಿ ವಿಶ್ವಪ್ರಪಂಚವಿಹಾರಿಯೆನೆ ಮರ್ತ್ಯದಿಂದೆಂದಡಂತಲಿಯಾ ||

ಚಾರುವಾರ್ತಾವಿಶೇಷವದೇನೆನಲು ದೇವ |

ದ್ವಾರಾವತಿಯೊಳು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪೋಡಪಸದಸ್ಯ |

ನಾರಿಯರೊಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ತಾನಾಗಿಯು ಕಂಡೆನೆಂದೆನಲೈ || ೯ ||

ಟೀಕು—ಎಲೈ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ನಾರದಮುನೀಂದ್ರನೈತಂದು ಶಿವನ ಪಾದ ಕಮಲಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಲಾಗಿ; ಮದನಾರಿಯಾದ ಮಹಾದೇವನು “ ಎಲೆ ಮಾಯಾ ಧಾರಿಯಾದ, ವಿಶ್ವಪ್ರಪಂಚವನು ವಿಹರಿಸುವುದ ಬಲ್ಲ ನಾರದಮುನೀಂದ್ರ! ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದೆಯಯ್ಯಾ? ” ಎಂದು ಕೇಳಲಾಗಿ; “ ಎಲೈ ಸ್ವಾಮಿ! ಮರ್ತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಂದೆನು ” ಎಂಬ ಜಿನ್ನಪಕ್ಕೆ ಶಿವನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ವಾರ್ತಾ ವಿಶೇಷವೆಂದೆಂದು ಕೇಳಲಾಗಿ; “ ಎಲೆ ಮಹಾದೇವ, ದ್ವಾರಾವತಿಯೆಂಬ ಪಟ್ಟಣ ದಲ್ಲಿ ದೇವಕೀ ಕುಮಾರನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹದಿನಾಳು ಸಾವಿರ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಳಗೆ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳಿಗೆ ಬೇಜುಬೇಜು ಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಸುಖಿಸುವ ಚಿತ್ರವಂ ಕಂಡು ಬಂದೆನು ” ಎಂದು ನಾರದಮುನಿಯು ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಜಿನ್ನಹಂಮಾಡಿ ದನು, ಕಾಣಿರೈ ಎಲೈ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ವಾನು.

ಅ ವಿಗಡಮುನಿಯ ಬಿನ್ನಹಗಳೊಡನೆ ಭೂ |

ದೇವತೆಯ ಭಾರವಿಳುಹುವ ಕಾರ್ಯವೊಂದ್ವ ರಾ |

ಜೀವಸಂಭವನ ಪಂದಲೆಯೋಡಿಗಾಯತಿಯನೀವ ಕಾರಣವದೊಂದು ||

ಗೋವಳಂ ಗೋವಸತಿಯರೊಳುಹುದ ನೋಲ್ಪನೆಂ |

ಬಾವಿನೋದವದೊಂದು ಕೂಡಿ ಮುಪ್ಪುರಿಯಾದ |

ದೇವನುತ್ಸವದಿಂದ ಭಿಕ್ಷು ಟನಕೆ ಸಡೆದ ಲಿಂಗಿಯನದೊಪ್ಪೊಟ್ಟನು || ೧೦ ||

ಬೇಕು—ಕೇಳಿರೈ ಎಲೈ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಆ ವಿಗಡಮುನಿಯ ಜಿನ್ನಹಗೇಳು ತೊಡನೆ = ಆ ವಿಗಡನಾದ ನಾರದಮುನಿಯು ಜಿನ್ನಹ ಹೇಳಲೊಡನೆ, ಆಲೋಚಿಸಿ ಕೊಂಡು ಭೂಮಿಯ ಭಾರವನಿಳುಹುತ್ತದೆಂದು ಕಾಡ್ಯ, ಕಮಲಸಂಭವನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಅರಿದ ತಲೆನೋಡಿಗಾಯತು. ನೀವ ಕಾರಣವದೊಂದು, ಗೋವಳಂ ಗೋಪಸತಿಯರೊಳಿಹುದ ನೋಲೈಸೆಂಬ ವಿನೋದವದೊಂದು = ಗೋಪಾಲನಾದ ವಾಸುದೇವನು ಗೋಪಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ ವಿನೋದದಿಂದಿವುರ್ದ ನೋಡಬೇಕೆಂಬುದೊಂದು ಕೂಡಿ ಮುಪ್ಪುರಿಯಾದ ಉತ್ತಾಹದಿಂದ ಪುರಹರನಾದ ಮಹಾದೇವನು ಭಿಕ್ಷಾಟನಕ್ಕೆ ಹೊಣವಂಟು ಲೀಲೆಯನು ಏನೆಂದು ಹೊಗಳಲಿ ಎಂದು ಸನಕಾದಿಮುನಿಗಳಿಗೆ ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು,

ನಿಜುನಿಜುಮನುತರಂತರಕ್ಕೆದು ಮೊನೆಯ ಮುಂಡ |
 ಜೊಗಿಯ ಪುಲಿಯ ಚರ್ಮವನುಟ್ಟು ವಾಸುಕಿಯ |
 ಸುರಜೆಯುಳ್ಳ ರಸವೀತವನಿಟ್ಟು ಮೊಳವವನು ಹಾವುಗಳ ತೊಡವತೊಟ್ಟು ||
 ವಿಲಾಸ ಪಳಿಕಿನ ಕುಂಡಲವ ಕಿವಿಯೊಳಿಂಬಿಟ್ಟು |
 ಹೆಣ್ಣು ಬಾಂವೊಳಿಯ ದೊತ್ತ ಜಡವಲಯನೆಡೆಗೊಟ್ಟು |
 ಮೆಹೆಯುಳ್ಳ ನೆಲೆಯೊಳುತ್ರಿರೇವೆಯೊಟ್ಟು ನಿಕ್ಕು ನೇಪನತಾಳ್ ಸಳಿ ವಟ್ಟು ||

ಬೇಕು—ಕೇಳಿರೈ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಆ ಜಗದೀಶ್ವರನು ಭಿಕ್ಷಾಟನಕ್ಕೆ ಹೊಣವಂಟು ಬರುವಲ್ಲಿ ಶೃಂಗರಿಸಿ ಕೊಂಡನು: ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ—ನಿಜುನಿಜುಗಳನು ಬೇಜುಬೇಜು ಅಂಗಾಂಗದಲ್ಲಿ ಅಲಂಕರಿಸಿ, ಮೊನೆಜೊಗು ನೆಲನೋಂಕುವ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಸೊಗನಿಳಿಯಬಿಟ್ಟು, ಹುಲಿಯ ಚರ್ಮವ ಬಿಗಿದು, ಸರಿಸಮವಾಗಿ ಉಟ್ಟು, ಮಹಾಶೇಷನ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನಿಟ್ಟು, ಎಳೆಯ ಹಾವುಗಳ ತೊಡಿಗೆಗಳ ತೊಟ್ಟು, ವಿಲಾಸವ ಪಳಿಕಿನಂತೆನಿಸ ಸರ್ಪಕುಂಡಲಂಗಳ ಕರ್ಣಗಳಿಗೆ ಅಳವಡಿಸಿ, ಎಳೆಯದಾದ ಚಂದ್ರನ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ದೇವಗಂಗೆಯೊಡನೆ ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟ ಜಟಾಮಕುಟವನು ಒಂದೆಡೆಯಾಗಿ ಮಡಗ ತೊಟ್ಟು, ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ವಿಭೂತಿಯಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ತ್ರಿರೇಖೆಯ ಸಡುಕ ಕತ್ತು ಕುಂಕುಮವೆರೆದ ತ್ರಿಗಂಧದ ಬೊಟ್ಟಿನಿಟ್ಟು, ಭಿಕ್ಷಾವೇಷವಂ ತಾಳ್ದ ನಟ್ಟವಟ್ಟು = ಆರವಟ್ಟು ಜಗದೀಶ್ವರನು ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷಾಟನಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಶೃಂಗರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಕಾಣಿರೈ ಎಲೈ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಮೆಯೊಳಗೆ ಕಾಮಸಂ ದಹಿಸಿದ ಸುಭಸ್ಮವೆಡ |
 ಗೆದ್ದೊಳಗೆ ವಿಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮಕಸಾಲಮಾಬಲವ |

ಕೆಯ್ಯೊಳಗೆಮೂಜಗವಕೊಂದುಕೂಗುವನೆದೆಯನಿಜುವಮುಮ್ಮೊನೆಯಕೂಲ
ಬಯ್ಯನಡಿಯಿಡುವ ಮೆಲ್ಲಡಿವಾವರೆಯೊಳುರಗ |

ಠಯ್ಯನರ್ಚಿಸಿದ ಕಣ್ಣಿನೆಯ ಭಿಕ್ಷಾಟನಂ |

ಗೆಯ್ಯಬೇಕೆಂದು ಮನಸಂದು ಗುಹಗಣಪರುಗಳಯ್ಯ ಸಿಂಗರವಾದನು || ೧೩ ||

ಬೇಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ತಿವನಾವ ಸ್ತುಕಾರದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರವಾ
ದನು? ಎಂದರೆ—ಮೆಯ್ಯೊಳಗೆ ಕಾಮನಂ ದುಪಿಸಿದ ಸುಭಷ್ಯ = ಕಾಮನ ಸುಟ್ಟ ವಿಭೂ
ತಿಯು ಧೂಳಿಸಿಕೊಂಡು, ಎಡಗೆಯ್ಯೊಳಗೆ ಪಿಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಕಪಾಲ ಎಡದಲ್ಲಿ
ಬೊಬ್ಬಜುಯುತ್ತಿರಲು, ಬಲದ ಕಯ್ಯಲ್ಲಿ ಮೂಜಗವ ಕೊಂದು ಕೂಗುವ ಯಮನೆದೆ
ಯನಿಡುವ ಮೂಝವೊನೆಯಿಂದ ಒಪ್ಪುವ ಪ್ರಶೂಲಮಂ ಪಿಡಿದು, ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಅಡಿ
ಯನಿಡುವ ಪಾದಕಮಲದಲ್ಲಿ ಅನಂತಶಯನನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ನಯನವು ಒಪ್ಪುತ್ತಿರ
ಲಾಗಿ, ಭಿಕ್ಷಾಟನವ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮನಬಂದು, ಗುಹಗಣಪರುಗಳಯ್ಯ ಸಿಂಗ
ರವಾದನು = ಗುಹ-ಷಣ್ಮುಖನಿಗೂ, ಗಣಪ-ವಿಘ್ನೇಶ್ವರನಿಗೂ, ಅಯ್ಯ = ತಂದೆ
ಯಾದಂಥ ಮಹಾದೇವನು, ಭಿಕ್ಷಾಟನಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಶೃಂಗರಿಸಿಕೊಂಡನು
ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದಾನು.

ಕಾಲಕರ್ತೃವನು ಪಾದುಕೆಗಳಾಗಿಯೆ ಮೆಟ್ಟಿ |

ಮೇಲೆನಿಸುವಪ್ಪ ಮೂಸಿಬ್ಬಿಗಳನೇ ಕಡ್ಡ |

ಪಾಲವಾಗಿರುಕಿ ಯೋಗಾಂಗವನೆ ಯೋಗವಟವಾಗಿ ಪೇರುರವೊಳುಯಿ ||

ಪ್ಯಾಳ ಕಡೆಯನುದಾಗೆ ಪೆದಾಗಮಪುರಾಣ |

ಜಾಲಂಗಳಲಿನ ತೊಡರಾಗಿ ಕಣ್ಣಿನೆಯ ತ್ರಿ |

ರೂಲಿಯನಮಕರೊಟವಗಲಿ ದ್ರುಹಿಣಿರಕಪಾಲಿಯರ್ಥೆಂದುಮಾಳಿ ||

ಬೇಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಕೋಟಿಕಂದರ್ಪರೂಪವನು ಧರಿ
ಸಿದ ಮಹಾದೇವನು ಭಿಕ್ಷಾಟನಕ್ಕೆ ಹೊಟವಂಟು ಬಪ್ಪಲ್ಲಿ, ಕಾಲಕರ್ಮಗಳೆರಡನು
ಪಾದುಕೆಗಳಾಗಿಯೆ ಮೆಟ್ಟಿ, ಮೇಲೆನಿಸಿದ ಅಣಿಸೂ ಮಹಿಮಾ ಗರಿಮಾ ಲಘಿಮಾ
ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಪ್ರಾಕಾನ್ಯು ಈಶತ್ವ ವತಿತ್ವವೆಂಬ ಅಷ್ಟಮಹಾಸಿಬ್ಬಿಗಳನೇ ಕಡ್ಡಪಾಲವಾಗಿ
ಕಾಂಕುಳೊಳಗಿರುಕಿ, ಯೋಗಾಂಗವನೆ = ಅಪ್ಪಾಂಗವೋಗವನೆ, ಜೋಗವಟಗೆ
ಯಾಗಿ ಪೇರುರದ್ವೈಕಿಂಬಿಟ್ಟು, ಮಹಾಶೇಷನಂ ಪಾದಕ್ಕೆ ಕಡೆಯವಾಗಿ ಧರಿಸಿ, ಪೇ
ದಾಗಮಪುರಾಣಂಗಳನು ಉಲವ ತೊಡರಾಗಿ ತಳೆದು, ಪ್ರಶೂಲಪಾಣಿಯಾದಾ
ತನು, ವಿಷುವಾದ ತಲೆಗಳ ಮಾಲೆಯ ತೊಟ್ಟುತನು, ದ್ರುಹಿಣಿರಕಪಾಲಿ = ಬ್ರ
ಹ್ಮನ ಶಿರಸ್ಸನೇ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದಾತನು, ಅರ್ಥೆಂದುಮಾಳಿ = ಚಂದ್ರಮಾಳಿಯಾದ

ಜಗದೀಶ್ವರನು, ಈಶ್ವರ ಚೆಲುವಿಕೆಯಿಂದ ಹೊಜವಂಟನು ಕಾಣಿಕ್ಕೈ, ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ನಱುಗಂಪ ಸವಿಯಲೆಂದೆಲರ ಬೆಂಬಳವಿಡಿದು |

ತುಱುಗಿ ಬಂಬಲುಮಾಚೆಗೊಂಡು ಮಂಡಳಿಸಿ ಕೆದ |

ದೇರಲುಮು ಸರಿದೊಂದನೊಂದು ಮುಂಡುವೆನೆಂದುಬಂದ ಝಂಕಾರವಿನ ||

ಎಳಸಳಿಗಳೊಳ್ಳೈಸ ಪರಿವಾರವೆನೆ ನಡುವೆ |

ಮೆಜೆವರಸು ತಾನಾಗಿ ತೊಪ್ಪ ಕೇತಕಿಯ ನು |

ಱುಜೆಯ ಕೆನ್ನೆಯ ಪೊದಲೆಯನಂದು ಕೈಲಾಸಪುರವ ಪೊಜಮಡುವಾಗಲು ||

ಟೀಕು—ಕೇಳಿಕ್ಕೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಶಿವನು ಹೊಜವಂಟು ಬಪ್ಪಲ್ಲಿ, ನಱುಗಂಪ ಸವಿಯಲೆಂದೆಲರ ಬೆಂಬಳವಿಡಿದು = ಪರಿಮಳವ ಕೊಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಗಾಳಿಯ ಬೆಂಬಳವಿಡಿದು ಬಂದು ಬಂದಕೊಂಡು ತುಱುಗಿ ಬಂಬಲುಮಾಚೆಗೊಂಡು ಸಾಲೊಂಡು ಮಂಡಳಿಸಿ ಕೆದರ್ಪ ರೇಕುಗಳಿಂದ ಬಂದಕೊಂಡು ಮುಂಡುವುವೆಂದು ಝಂಕಾರವ್ವನಿಯೊಪನೆ ಕೂಡಿ ಎಳಪಳಿಗಳೊಳ್ಳೈಸ ಪರಿವಾರವೆನೆ = ಬಳಸಿ ಬಂದು ಬಂದ ತುಂಬಿಗಳೇ ಪರಿವಾರವೆಂಬ ಹಾಂಗೆ ಇರೆ, ನಡುವೆ ಮೆಜೆವರಸು, ತಾನಾಗಿ ತೊಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದ, ಕೇತಕಿಯ ನುಗ್ಗುಲಿಯ ಕೆನ್ನೆಯ = ಕೇತಕಿಯ ಪುಷ್ಪದ ನುಣುಪಾದ ಗುಲಿಯನು ಕೆನ್ನೆಯೊಳಿಸಿಕೊಂಡು, ಎಳಪಳಿಯ ತಳೆದ, ಕೋಮಲಾಂಗನಾದ ಮಹಾದೇವನು ಕೈಲಾಸಪುರವ ಹೊಜಮಡುವಾಗ ಅಸಂಖ್ಯಮವ ಶಿವನೇ ಬಲ್ಲ ಕಾಣಿಕ್ಕೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಗಿರಿಜೆ ನಿನ್ನರಮನೆಯೊಳಿರು ಪೋಗೆನುತ ಪಿಂತೆ |

ಬರೆ ಗುಪಗಣಸವಿರಭದ್ರರುಗಳಂ ಪುರಮೊ |

ಳಿರಿಯೆಂದು ಸುರಪಾಗ್ನಿಯಮನಿಬುತಿನರುಣವಾಯುಕುಜೇರಕ್ಕಾಸರಂ ||

ಇರಿ ನಿಮ್ಮ ತಾಣದೊಳಿಗಿರಿಯೆಂದು ಕಳುಪುತುಂ |

ಕರುಣಿ ಸಾಕ್ಷಾತ ಯೋಗಿಗಳ ಪರಮಾನಂದ |

ಸರಣಿ ಭವಭಯತಿನಿರತರಣಿಮೆಸಿಸುವ ಹರಂ ಧರಣೀತಳಕೆ ಬಂದನು ||

ಟೀಕು—ಕೇಳಿಕ್ಕೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ವಿನೋದಚರಿತ್ರನಾದ ಶಿವನು ಕೈಲಾಸಪುರವ ಹೊಜವಂಟು ಬಪ್ಪಲ್ಲಿ, ಗಿರಿಜೆ ನಿನ್ನರಮನೆಯೊಳಿರು ಪೋಗೆನುತ = ಅರಮನೆಯೊಳಿರು ಎಂದು ಅರ್ಥಾಂಗಿಯಾದ ಪಾರ್ವತಿಯುಂ ಕಳುಹಿ, ಹಿಂದುಗೊಂಡು ಬಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದ ಪುಷ್ಪವಿನಾಯಕ ವಿರಭದ್ರ ನಂದಿ ಮಹಾಕಾಳ ಭೃಂಗಿರಿಟಿ ಮೊದಲಾದ ಗಣಂಗಳ ಕೈಲಾಸಪುರದಲ್ಲಿ ಇರಿ ಎಂದು ಕಳುಪುತ್ತ, ಇಂದ್ರ ಅಗ್ನಿ ಯಮ

ನಿರ್ದತಿ ವರುಣ ವಾಯು ಕುಬೇರ ಈಶಾನ ಮೊದಲಾದ ಅಷ್ಠ ದಿಕ್ಪಾಲಕರ ಕರೆದು ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇರಿ ಎಂದು ಕಳುಹಿಸುತ್ತ, ಕರುಣೆ, ಯೋಗಿಗಳ ಪರ ಮಾನಂದಸರಣಿ = ತಿವಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಮಾ ನಂದಪೂರವಾದಾತನು, ಭವಭಯತಮಿರತರಣಿ = ಜನ್ಮಾಂತರವೆಂಬ ಕತ್ತಲೆಯ ತೊಲಗಿಸುವ ಸೂರ್ಯನಾದ ಈಶ್ವರನು, ವಿನೋದದಿಂದ ಧರಣೀತಳಕ್ಕೆ ಬಂದನು ಕಾಣಿರೈ, ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಸುರಪತಿಗೆ ತೆಗೆದೋಡಿ ಪೋಗಿ ಮೈನಾಕಗಿರಿ |

ಶರಧಿಯು ಪುಗಲಂದು ತನ್ನ ಗೋತ್ರಕ್ಕೆ ಕುಂ |

ದಿರವಪ್ಪುರವದಂ ಪೋಷಮುಡನೆ ವಪ್ರಗಿದಿರಾಗಿ ಸಂಗರವ ಮಾಳ್ ||

ಗಿರಿಗಳೂ ಎಸಿಗ ಪೆರ್ಪೆರೆಗಳಂ ವಿನುಳೂಕ್ಕ |

ಪುಗಲೂ ಎಸಿಗ ಬಿಳ್ಳೊರೆಗಳಂ ಕರುಳಸಿಸ |

ವರಮಣಿಗಳಂ ಸಮರಭೂಮಿಯಂತೆನುಬಿದಿಯಂ ನೋಡುತುಕ್ಕೈತಂದನು || ೧೬

ಬೇಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಕವೀಶ್ವರನು ಸಮುದ್ರವ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನು. ಸಮುದ್ರ ಅವ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪುತ್ತ? ಎಂದರೆ—ಸುರಪತಿಗೆ ತೆಗೆದೋಡಿ ಪೋಗಿ ಮೈನಾಕಗಿರಿ ಶರಧಿಯು ಪುಗಲಂದು = ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ಅಂಜಿ ಪೋಗಿ ಮೈನಾಕಪರ್ವತವು ಸಮುದ್ರವ ಹೊಗಳಾಗಿ, ತನ್ನ ಗೋತ್ರಕ್ಕೆ ಕುಂದಿರದ ವೃದ್ಧಿಂದು = ಗೋತ್ರವೆಂದರೆ—ಸಂತತಿ, ಗೋತ್ರವೆಂದರೆ—“ ಅದ್ರಿಗೋತ್ರಗಿರಿ ಗ್ರಾವಾ ” ಎಂದು, ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೆಸರು, ಅದರಿಂದ ತನ್ನ ಕುಲಕ್ಕೆ ಕುಂದು ಬಂದೀತು ಎಂದು ಪರ್ವತವನು ಹೊಜಿನತಿಸಲಾಗಿ, ವಜ್ರಪಾಣಿಯಾದ ದೇವೇಂದ್ರನ ಕೂಡೆ ಸಂಗರವ ಮಾಹುತ್ತಿದ್ದ ಬೆಟ್ಟಗಳೋ ಎಂಬ ಹಾಂಗೆ, ಬಂಡಜಿ ವೇಲೊಂದು ಒತ್ತೊತ್ತಿ ಮೇಲುವಾಯ್ದು ಶೆರೆಗಳಿಂದ, ಯುದ್ಧವ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಮಿದುಳೊಕ್ಕುವೋ ಎಂಬ ಮರಣ್ಯದೆಯಿಂದ ಒಪ್ಪುವ ಬೆಳ್ಳೊರೆಯಿಂದ, ಕರುಳೋ ಎಂಬ ಮರಣ್ಯದೆಯಿಂದ ಒಪ್ಪುವ ರತ್ನಸಂತತಿಯಿಂದ, ಮೆಪೆಯುತ್ತಿದ್ದ, ಸಮರಭೂಮಿಯಂತೆ = ಕಾಳೆಗದ ಕಣದ ಮರಣ್ಯದೆಯಿಂದ ಮೆಪೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಮುದ್ರವ ನೋಡುತ್ತ ಜಗದೀಶ್ವರನು ಬಂದನು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಡಲ್ಲಿ ಪರುಪರಸಮೂಹತೆಯೊ |

ದಿಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಡಲ್ಲಿಯಮ್ಮ ತಮಯಸರಸಿಯೊ |

ದಿಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಡಲ್ಲಿ ರನ್ನಗಳ ತಪ್ಪಲಿಂ ಸುರಭೇನುವಿನ ಕೊಪ್ಪಲಿಂ ||

ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಡಲ್ಲಿ ಹೊಳೆವ ಹೊಮ್ಮಿಗಳೆಂ |

ದೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಡಲ್ಲಿ ಯತಿಜಿತ್ತರಗಳೆಂ |

ದೆಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ಕಣ್ಗೆ ಮಂಗಳಪೂಜೆವ ಮುರುವ ನೋಡುತ್ತೆಂತನು | ೧೩

ಬೇಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಆ ಶಿವನು ಹೊಜವಂಟು ಬರುತ್ತಿರ್ಪಲ್ಲಿ, ಮಹಾಮೇರುಪರ್ವತವು ಅವ ಸ್ತುಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿತ್ತೆಂದರೆ—ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಹುವ ಪುರುಷರಸದ ಒಲಿತೆಗಳೆಂದಲೂ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಅಮೃತರಸಪೂರ್ಣ ವಾದ ಶೃಂಗಾರವಾದ ಕೊಳಂಗಳೆಂದಲೂ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ರತ್ನದ ತಪ್ಪಲುಗಳೆಂದಲೂ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಕಾಮಧೇನುವಿನ ಕೊಪ್ಪಲಿಂದಲೂ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಹೊಳೆವ ಹೊನ್ನಮ್ಮಗದ ಹಿಂಡುಗಳೆಂದಲೂ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಆಡುವ ಹಾಡುವ ನಲಿವ ನುಡಿನ ಸರ್ತಿಸುವ ವಿನೋದಂಗಳೆಂದೊಪ್ಪುವ ವಿಚಿತ್ರ ವಾದ ಪಕ್ಷಿಗಳೆಂದಲೂ, ಅಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಮಂಗಳವ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾಮೇರುಪರ್ವತವಂ ನೋಡುತ್ತ ಶಿವನು ಬರುತ್ತಿದ್ದನು ಕಾಣಿರೈ. ಎಲೆ ಮುನಿ ಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಹರಿಗಳೈಶ್ವರ್ಯದರಮನೆ ಹರಿಯ ಹುಸಾಲೆ |

ಹರಿಯ ವಾಹನಗಳಿಹ ಗೊತ್ತು ಹರಿಯೆಹ ತಾಣ |

ಹರಿಯ ಹಗೆಗಳ ನಾಟ್ಯಶಾಲೆ ಹರಿಗಲುಕಿ ತೆರಳದ ಕತ್ತಲೆಯ ಪಾಳೆಯ ||

ಹರಿಯ ಹರಿತಕ್ಕಿಂಬುಗುಡದ ತರುಗುಲ್ಲಗಳ |

ವರಜನ್ಮವಾಸ ಹರಿಗಳ ವಿನೋದದ ಜಜ್ಜೆ |

ಹರಿವಹರಿಮಯವರಣ್ಯದೊಳುಬರುತಿರ್ವಹರಿಯಜಸುರಸರುಗಳೊಡೆಯನು ||

ಬೇಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೈ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಆ ಮಹಾಮೇರುಪರ್ವತದ ಮುಂ ದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ಅರಣ್ಯ ಅವ ಸ್ತುಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿತು? ಎಂದರೆ—ಹರಿಗೆ ಳೈಶ್ವರ್ಯದರಮನೆ = ಹರಿಗಳೆಂದರೆ ಸಿಂಹಗಳು, ಆ ಮೃಗಗಳ ಪರಿಯಾದ ಸಿಂಹಗಳ ಐಶ್ವರ್ಯವನುಂಟುವಾಡುವ ಅರಮನೆಯ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಹರಿ ಯ ಹುಸಾಲೆ = ಹರಿಯೆಂದರೆ ಪಾರಿವದ ಪಕ್ಷಿ, ಅಪು ಹರಿದಾಡುವ ನಾಲೆಯ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಹರಿಯ ವಾಹನಗಳಿಹ ಗೊತ್ತು = ಹರಿಯೆಂದರೆ ಕೃಷ್ಣನು, ಆತನಿಗೆ ವಾಹನವಾದಂಥ ಗರುಡ, ಅಂಥ ಗರುಡಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಹರಿಯೆಹ ತಾಣ = ಹರಿಯೆಂದರೆ ಗಿಳಿಗಳು, ಆ ಗಿಳಿಗಳು ಇಹು ದಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾನವಾದಂಥದು. ಹರಿಯ ಹಗೆಗಳ ನಾಟ್ಯಶಾಲೆ = ಹರಿಯೆಂದರೆ ಸರ್ಪ, ಆ ಸರ್ಪಕ್ಕೆ ಹಗೆಯಾದಂಥದು ನವಿಲು, ಆ ನವಿಲುಗಳು ನಾಟ್ಯವಾಡುವುದಕ್ಕೆ ರಂಗ ಸ್ಥಳವಾದಂಥದು. ಹರಿಗಲುಕಿ ತೆರಳದ ಕತ್ತಲೆಯ ಪಾಳೆಯ = ಹರಿಯೆಂದರೆ ಸೂರ್ಯ

ಚಂದ್ರರುಗಳ ಕಿರಣಗಳು, ಆ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರುಗಳ ಕಿರಣಗಳಿಗೆ ತೊಲಗದೆ ಇದ್ದ ಕತ್ತಲೆಯ ಪಾಳೆಯವನ್ನುಳ್ಳದು. ಹರಿಯ ಹರಿತಕ್ಕಿಂಬುಗುದದ ತರುಗುಲ್ಮಗಳ ಪರ ಜನ್ಮವಾಸ= ಹರಿಯೆಂದರೆ ವಾಯು, ಆ ವಾಯುವಿನ ಹರಿದಾಟಕ್ಕೆ ತೆಪ್ಪುಗುಡದ ಮರಗಿಡುಗಳು ಹೊದಲುಮೆಳಿಬಳ್ಳಿಗಳು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ತೊರುಸುನೆಯಾದಂಥದು. ಹರಿಗಳ ವಿನೋದದ ರಚ್ಚೆ. ಹರಿಯೆಂದರೆ ಕಪಿಗಳು, ಪಶ್ಚಿಮದ ವುರ್ವಿಕ್ಕಿ ನೆಗೆದು ಬದಿಯ ಬೆಂಬಿ ನಡಿಸುವ ವಿನೋದಂಗಳಿಗೆ ಅಚ್ಚೆಯನ್ನುಳ್ಳಂಥದು. ಹರಿವ ಹರಿಮಯದರಣ್ಯದೊಳು ಬರುತಿರ್ದ= ಹರಿಯೆಂದರೆ ಉದಕ, ಉದಕಮಯವಾದ ಅರಣ್ಯವ ಸೋಡುತ್ತ ಬರುತಿರ್ದನು. ಹರಿಯಜಸುರಪರುಗಳೊಡೆಯನು= ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ದೇವೇಂದ್ರ ಪೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಬಹೆಯನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಬರುತಿರ್ದನು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳೆರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿರ್ದನು.

ಎರಳಗಳನೆಸ ಪೊಲಗಡದು ಹುಲಿಯನಿಶ್ಚಿ ಹಂಸಿ :

ಬರುತಲಿದ ಬಿಡು ನಾಯಿಗಳ ನೂಯಿಸದ ಮುನ್ನ :

ಹರಿವೊಂದಿ ತಿವಿ ಹೊಯ್ಯು ಕಾಳ್ಯಾಣಂ ಸೂಕಶ್ಚು ಗಳಿಟ್ಟು ಮುಂದುಗಡಿಸಿ ||

ಭರದೊಂದಲೊಳಪೊಕ್ಕು ತರಿ ಮರೆಯ ಹಿಡಿ ಮತ್ತೆ :

ಕರಿಯ ಕಪ್ಪನೊಳು ಕಡವೆಂದಬಲಿ ಬರ ದೇಶ :

ರುರವನೆಯ ಬೇರಿಗೆಗಳ ನೋಡುತ್ತಲ ಕಿರಾತರುದ್ರಸ್ಯತರುತಿರ್ದನು||೧೫||

ಬೇಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳೆರಾ! ಆ ಶಿವನು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹಾಗ, ಅಲ್ಲಿ ಬೇಂಟೆಯಾಡುವ ಕಿರಾತರುಗಳು ಅವ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರು? ಎಂದರೆ—ಎರಳಗಳ ಪೊನೆಯಂಜಿನಿ ಎಸೆಯೆಂಬ, ಪೊಲನ ಬಡಗೊಲ್ಲಳಿಂದ ಇಟ್ಟು ಕೆಡಹೆಂಬ, ಹುಲಿಯನಿಸಿದು ಕೊಲ್ಲೆಂಬ, ಹಂದಿ ಬರುತಲಿದ ನಾಯಿಗಳ ಬಿಡು ಎಂಬ, (ನಮ್ಮ ನೋಯಿಸದ ಮುನ್ನ ಹರಿದೊದಗಿ ತಿವಿಯೆಂಬ,) ಹೊಯ್ಯ ಕಾಳ್ಯಾಣಂಗಳನು ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದಿಟ್ಟು ಮುಂದುಗಡಿಸಿ ಬಳಪೊಕ್ಕು ತರಿಯೆಂಬ, ಮರದ ಮರೆಯಿಂದ † ಮದಕರಿಯ ಕಪ್ಪನೊಳು ಅಡ್ಡಗಟ್ಟ ಕೆಡವೆಂಬ, ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಅಬ್ಬರಿಸುವ ಬೇಡರುಗಳ ಬೇಟೆಯ ಉರುವನೆಯಂ ನೋಡುತ್ತ ಕಿರಾತರುದ್ರಸ್ಯತರುತಿರ್ದನು. ವೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನಗೆ ಪಾರುಪತಾಸ್ತವಂ ಪಾಲಿಸಿದಾಗ ಕಿರಾತ ವೇಷವಂ ಹಾಕಿದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಈ ಕಾಂತಾರದಲ್ಲಿ ಆ ವಿನೋದವಂ ನೋಡುತ್ತ ಬರುತಿರ್ದನು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳೆರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿರ್ದನು.

† ಬಳಪೊಕ್ಕು ಮರೆಯೆಂಬ ವ್ಯುಗವನ್ನು ಹಿಡಿ ಎಂದೂ ಅರ್ಥವಾಗಬಹುದು.

ಕರೆವ ಕನ್ನಡಿಗರೆಂತಂತೆ ಕೊಯ್ಲಾಗಿದ್ದರ |
 ಪರಿಪರಿಯ ಧಾನ್ಯಗಳ ಹೊಲಗದ್ದೆಯೆಂತಂತೆ |
 ಹಿರಿದು ಬಡವಾದವರುಗಳ ಮೆಯ್ಯುಗಳೆಂತಂತೆ ತನ್ನ ಪುರುಷನ ವಂಚಿಸಿ ||
 ಪರಪುರುಷನು ಕೂರ್ತು ನೆರೆವಸತಿಯೆಂತಂತೆ |
 ಸುರರು ಗಂಧರ್ವರುಗಳೆಂತಂತೆ ಪರಿಪರಿಯ |
 ತರುಗಳ ಪೆಸರ್ಗಳಚ್ಚ ರಿಯೆಂದು ನೋಡುತ್ತ ನಡೆದನಗಜಾರಮಣನು || ೨೦ ||

ಬೇಕು—ಕೇಳಿರಿ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಆ ಅರಣ್ಯದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆವಾಸ
 ಮರಗಳು ಒಪ್ಪಿದುವೆಂದರೆ—ಕವೀಶ್ವರನು ಮಜಿಮಾಡಿ ಜಾಣ್ಮೆಯಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಿ
 ದಾರನು. ಕತೆವ ಕನ್ನಡಿಗರೆಂತಂತೆ= ಕನ್ನಡಿಗರು ಕರೆವಾಗ “ ಬನ್ನಿ ” ಎಂಬರು ;
 ಹಾಗೆ ಒಪ್ಪುವ ಬನ್ನಿಮರಗಳಿಂದ. ಕೊಯ್ಲಾಗಿದ್ದ ಪರಿಪರಿಯ ಧಾನ್ಯಗಳ ಹೊಲ
 ಗದ್ದೆಯೆಂತಂತೆ= ಕೊಯ್ಲಾಗಿದ್ದ ಹದಿನೆಂಟು ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡವರು “ ಬೆಳೆದ
 ಹೊಲ ” “ ಬೆಳೆದ ಗದ್ದೆ ” ಎಂಬರು ; ಆ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಒಪ್ಪುವ ಬೆಳವಲ ಮರ
 ಗಳಿಂದ. ಹಿರಿದು ಬಡವಾದವರುಗಳ ಮೆಯ್ಯುಗಳೆಂತಂತೆ= ಬಡವಾದವರುಗಳ ಕಂ
 ಡರೆ “ ಹಿರಿದು ತಾಯಿದವನು ” ಎಂಬರು ; ಹಾಗೆ ಒಪ್ಪುವ ತಾಯಿ ಮರಗಳಿಂದ.
 ತನ್ನ ಪುರುಷನಂ ವಂಚಿಸಿ ಪರಪುರುಷನಂ ಕೂರ್ತು ನೆರೆವಸತಿಯೆಂತಂತೆ= ತನ್ನ
 ಪುರುಷನಂ ವಂಚಿಸಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಸವಿಾಪಕ್ಕೆ ಹೋದ ಕನ್ಯೆಯ “ ಪಾದರಗಿತ್ತಿ ”
 ಎಂಬರು ; ಹಾಗೆ ಒಪ್ಪುವ ಪಾದರಿ ಮರಗಳಿಂದ. ಸುರರೆಂತಂತೆ= ಆ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಸು
 ರಹೊನ್ನೆ, ದೇವದಾರು ಮೊದಲಾದ ಮರಗಳಿಂದ. ಮತ್ತು ಗಂಧರ್ವರುಗಳೆಂತಂತೆ=
 ಪರಿಮಳಗಳೊಡನೆ, ಕೂಡಿದ ಅಗಿಲು ಶ್ರೀಗಂಧ ತದಿಹಿಲು, ಹುಲಿವಾಲ ಮೊದಲಾದ
 ಮರಗಳಿಂದ. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದೊಪ್ಪುವ ಮರಗಳಂ
 ನೋಡುತ್ತ, ನಡೆದನಗಜಾರಮಣನು= ಪಾರ್ವತೀಕಾಂತನಾದ ಶಿವನು ಈ ಪ್ರಕಾರ
 ವಾದ ಅರಣ್ಯವ ನೋಡುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು ಕಾಣಿರಿ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು
 ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಬಡವರ ಮದುವೆಯ ಸಿಂಗರದಂತೆ ಸೌಂದರ್ಯ |
 ವಡೆದು ತೋರ್ಪಂಗನೆಯರುಗಳಂತೆ ಮುನಿಯಂತೆ |
 ಕಡೆದು ಸೂತ್ರಿಸಿದ ಮರಜೊಂಬೆಯ ರುಧಿರದಂತೆ ನರರ ಜೀವಾರ್ಥದಂತೆ ||
 ತಡೆಯದರುಣೋದಯದಲೆಸೆವ ತಾವರೆಯಂತೆ |
 ಯೋಡಲಾಯ್ತುಂಟು ದಣಿವನರಂತೆ ಚಿತ್ರವೀ |
 ಯಡವಿಯ ಮರಗಳೆನುತ್ತೀಶ್ವರಂ ತಾಂ ತಪೋವನಕೆ ಬಿಜಯಂಗೆಯ್ದನು ||

ಬೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! 'ಅ ಶಿವನು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವಾಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮರಗಳು ಹೇಗೆ ಒಪ್ಪಿದುವು? ಎಂದರೆ—ಬಡವರ ಮದುವೆಯ ಸಿಂಗರದಂತೆ = ಬಡವರ ಮದುವೆಯ ಶೃಂಗಾರಕ್ಕೆ ಎರವನೀಸಿಕೊಂಬರು; ಹಾಗೆ ಒಪ್ಪುವ ಎರವದ ಮರಗಳಿಂದ. ಸೌಂದರ್ಯವಡೆದು ತೋರ್ಪಂಗನೆಯರುಗಳಂತೆ = ಶೃಂಗಾರವಾದ ಸ್ತ್ರೀಯನು “ ಚಂದವುಳ್ಳ ಚೆನ್ನೆ ” ಎಂಬರು; ಹಾಗೆ ಒಪ್ಪುವ ಚೆನ್ನಂಗಿಚಂದನದ ಮರಗಳಿಂದ. ಮುನಿಯಂತೆ = ಅಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯ ಮುನಿಗಳನು ತಪಸಿಗಳೆಂಬರು; ಹಾಗೆ ಒಪ್ಪುವ ತಪಸದ ಮರಗಳಿಂದ. ಕಡೆದು ಸೂತ್ರಿಸಿದ ಮರಬೊಂಬಿಯ ರುಧಿರದಂತೆ = ಕಡೆದು ವಾಡಿದ ಮರದ ಬೊಂಬೆಯೊಳಗೆ ತುಂಬಿದ್ದ ರಕ್ತವನು ಬಕುಳವೆಂಬರು; ಹಾಗೆ ಒಪ್ಪುವ ಬಕುಳದ ಮರಗಳಿಂದ. ನರರ ಬೇವಾರ್ಥದಂತೆ = ಮನುಷ್ಯರು ಬೇವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೊನ್ನೇ ಪ್ರಯೋಜನ; ಹಾಗೆ ಒಪ್ಪುವ ಹೊನ್ನೆಯ ಮರಗಳಿಂದ. ತಡೆಯದರುಣೋದಯದಲೆಸೆವ ತಾವರೆಯಂತೆ = ಅರುಣೋದಯದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಾವರೆ ಅರಳುವ ಹಾಗೆ ಒಪ್ಪುವ ಅರಳಿಯ ಮರಗಳಿಂದ. ಬಡಲಾ ಏವುಂಡು ದಣಿದವರಂತೆ = ಹೊಟ್ಟೆಯು ತುಂಬುವ ಹಾಗೆ ಉಂಡು ತೇಗುವರು; ಹಾಗೆ ಒಪ್ಪುವ ತೇಗದ ಮರಗಳಿಂದ. ಈ ಮರಗಳಿಂದ ಒಪ್ಪುವ ಅರಣ್ಯವ ಕಂಡು ಈ ಮರಗಳ ಹೆಸರು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ ಎಂದು, ಈಶ್ವರನು ನೋಡುತ್ತ, ಮುಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ತೋರುತಿರ್ಪ ತಪಸ್ವಿಗಳ ಅಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಿಜಯಂಗೆಯನು ಕಾಣಿರೈ, ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾಗಮಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಗಳ |

ನೋಮನ ದಶವ್ಯಾಕರಣವಿವಿಧತರ್ಕಸಂ |

ಪಾದನಂಗೈವ ಧರ್ಮಗಳ ಕರ್ಮಗಳ ಮರ್ಮಗಳ ಭೇದಗಳನಖಿವ ||

ಮೈದೆಗೆಯದನನರತನವ್ಯಾಂಗಯೋಗಮಂ |

ಸಾಧಿಸುವ ಪರತತ್ವಶಿವರಹಸ್ಯಾರ್ಥಮಂ |

ಬೋಧಿಸುವ ಋಷಿಗಳಾಶ್ರಮಮಂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ ನಡೆದನಕ್ಷಯರೂಪನು ||

ಬೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಶಿವನು ಬಹು ಅಶ್ರಮದ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಳು ಅವ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿದರು? ಎಂದರೆ—ವೇದ = ಚತುರ್ವೇದಂಗಳ, ಪಠಿಸುವಂಥ ಋಷಿಗಳು, ಶಾಸ್ತ್ರ = ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರ, ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಅಲಂಕಾರಶಾಸ್ತ್ರ, ಜ್ಯೋತಿಶಾಸ್ತ್ರ, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳನೋದುವಂಥ ಋಷಿಗಳು, ಆಗಮ = ಕಾಮಿಕ, ಯೋಗ್ಯ, ಚಿಂತ್ಯ, ಕಿರಣ, ಮೃಗೇಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ವಾತುಲಾಂತ್ಯವಾದ ಆಗಮಂಗಳನೋದುವಂಥ ಋಷಿಗಳು, ಪುರಾಣ = ಬ್ರಹ್ಮವೊದಲಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಪುರಾಣವೇ ಕಡೆಯಾದ ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಂಗಳನಖಿದ

ಋಷಿಗಳು, ಇತಿಹಾಸ = ಭಾರತ ರಾಮಾಯಣಗಳೆಂಬ ಇತಿಹಾಸಗಳನ್ನೋದುವ
ಋಷಿಕುಮಾರರು; ದಶವ್ಯಾಕರಣ = ಮಹಾಭಾಷ್ಯ ರೂಪಾವತಾರ ಪಾಣಿನೀಯ
ಶಾಕಟಾಯನ ಸಾರಸ್ವತ ಮೊದಲಾದ ವ್ಯಾಕರಣಗಳ ಪಠಿಸುವ ಋಷಿಗಳು;
ತರ್ಕ = ತರ್ಕಭಾಷೆ ವರದರಾಜೀಯ್ಯ ಚಿಂತಾಣಿ ಮೊದಲಾದ ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರಗಳ
ಸಂಪಾದಿಸುವ ಋಷಿಪುತ್ರರು ಇವರುಗಳಿಂದ; ಧರ್ಮಗಳ =

ಶ್ಲೋಕ || “ ಸತ್ಯಾಸ್ತೇಯಾರ್ಜವಾಹಿಂಸಾಃ ಶೌಚಮಿಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಃ |

ದಾನಂ ವಿದ್ಯಾ ತಪೋಜ್ಞಾನಂ ದಶಕಂ ಧರ್ಮಲಕ್ಷಣಂ || ”

ಎಂಬ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ದಶವಿಧವಾದ ಧರ್ಮಗಳ ಹೇಳುವ
ಋಷಿಗಳಿಂದ; ಕರ್ಮಗಳ ಮರ್ಮಗಳ ಭೇದಗಳನ್ನವಿವರಿಸುವ ಮನೋವಾಕ್ಯಾಯ ಕರ
ಣಗಳಲ್ಲಿ ನೆನದ ಕರ್ಮ ನುಡಿದ ಕರ್ಮ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಈ ಪ್ರಕಾರವಾದ
ಫಲವೆಂದು ಹೇಳುವ, ಧರ್ಮಜ್ಞರಾದ ಋಷಿಗಳಿಂದ; ಮೈದೇಗಿಯದವ್ಯಾಂಗ ಯೋಗ
ಮಂ ಸಾಧಿಸುವ = ಯಮನಿಯಮ ಅಸನ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ ಧ್ಯಾನ
ಧಾರಣ ಸಮಾಧಿಗಳೆಂಬ ಅಪ್ಪಾಂಗಯೋಗಮಂ ಸಾಧಿಸುತಿರ್ಪ ಋಷಿಗಳಿಂದ;
ಶಿವರಹಸ್ಯಾರ್ಥಮಂ ಬೋಧಿಸುವ = ಪೃಥ್ವೀತತ್ತ್ವ ಅದಿಯಾಗಿ ಶಿವತತ್ತ್ವವೇ ಕಡೆ
ಯಾದ ಶಿವರಹಸ್ಯ ಬೋಧಿಸುವ ಜನರುಗಳಿಂದ—ಅಲಂಕಾರವಾದ ಅಶ್ರಮವಂ
ನೋಡುತ್ತ, ನಡೆದನಕ್ಷಯರೂಪನು = ಕೇಡಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದ ರೂಪವನುಳ್ಳ ಶಿವನು ನಡೆ
ತರುತಿರ್ದನು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳು
ತಿರ್ದಾನು.

ಬಡಲನೆಲ್ಲವ ಸೀಡಿಯಡಸೆ ಪುತ್ತಂ ಮೂಡೆ |

ಯಡಿಯುಗುಗಳೈವೆ ಬೆವರಿಮ ಪೊಡವಿಯನೊಡೆದು |

ಜಡೆಗವಲುಪರಿದಿಡೆದು ಬೆಳೆಯೆ ನಿಡುಗಡ್ಡೆ ಬೊಳು ಪಕ್ಷಿ ಗಳುಗೂಡೆಗೆಯ್ದು ||

ಬಿಡದಿರಲು ಕರ್ಣಕೋಟರದೊಳೆಳದಾವುಗಳು |

ಗಡಣದಿಂ ಪರಿದಾಡಲೇನೆಂದಂ ಯದೆ ತಪ |

ಬಿಡದೆ ಸಲೆ ಪರಮಕಾಷ್ಠೆಯೊಳಿರ್ಪಮುನಿಗಳಂ ಮೃಡನಿಕ್ಕಿ ಸುತ ನಡೆದನು ||

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಆ ಅಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುವ
ಮುನಿಗಳು ಅವ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿದರು? ಎಂದರೆ—ಬಡಲನೆಲ್ಲವನು ಬಿಡದೆ ಬಳಸಿ
ಹುತ್ತವು ಮೂಡಿ ಕೈಯುಗುರು ಅಡಿಯುಗುರುಗಳು ನೆಲಕೆ ಬೇವರಿಂದು ಸುತ್ತಲಾಗಿ
ಜಡೆಗಳು ಕವಲುಪರಿದಿಡೆದು ಬೆಳೆದು ಮೆಳೆಗಳಗಲಕ್ಕೆ ನಿಡಿದಾದ ಗಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿ
ಗಳು ಗೂಡನಿಕ್ಕಲಾಗಿ, ಕರ್ಣಕೋಟರದಲ್ಲಿ ಮುಖಾವುಗಳು ಮನೆಯ ಮಾಡ
ಲಾಗಿ, ಪರಮಕಾಷ್ಠೆಯಿಂದ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿರ್ಪ ಮುನಿಗಳ ಕಂಡು ಸಂತಸದಿಂದ

ನೋಡುತ್ತ ನಡೆದನು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಸನಕಮುನಿ ಭೃಗುವತ್ರಿ ಭರವ್ಯಾಜ ಸೂತ ಜೈ |
ಮಿಸಿ ಜಹ್ನು ಜಮವಗ್ನಿ ಸುಪರಾಶರ ಬ್ರಹ್ಮ |
ತನುಜ ವೇದವ್ಯಾಸ ಗಾಂಗ್ಯ ಗೌತಮ ಸನಂದನ ಪುಲೋಮ ಸುಮರೀಚಿ ||
ಮುನಿವರವಸಿಷ್ಠ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಮೂಂಡನ್ಯ |
ಮಸುಮತಿ ದಧೀಚಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ವಾಲ್ಮೀಕಿ |
ಯೇಸಿ ತಪಸಿಗಣಾಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುಟನೊಗೆಯುತ್ತಾನೆ ನಡೆದನು || ೨೬ ||

. ಬೀಕು--ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಶಿವನು ಸನಕ ಭೃಗು ಮೊದಲಾಗಿ ದಧೀಚಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರುಗಳಿದ್ದ ಎಲ್ಲಾ ಋಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮಗಳನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಎಲ್ಲಾ ಋಷಿಗಳ ಕೆಯ್ಯ ಭಿಕ್ಷವ ಕೈಕೊಂಡು, ಅವರ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಆರಯ್ಯತ ಶಿವನು ಭಿಕ್ಷುಟನಕ್ಕೆ ನಡೆದನು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೈ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಕಂಗೆ ಮಂಗಳಕರವೆನಿಸಿ ಮೌನವ ಪಾತಾಳ |
ಗಂಗೆ ಗೋದಾವರಿ ವಿಮಲೆ ಮಲಮೃದರಿ ಕೃ |
ಪ್ಲಾಂಗಿ ಗೌತಮಿ ಯಮುನಿ ಕಾಪಿಲಿ ಕಪ್ಪಿನಿಯೆನವ ಭೀಮರಥಿ ಸರಸತಿ ||
ತುಂಗಭದ್ರೆಯಿವಾಬಯಾಗಿ ಪೆಸರಾದ ತಿ |
ಭಂಗಾಂಗಿ ಚರಲಿಂಗವಾಗಿ ತನ್ನಯ ಶ್ರೀಪ |
ಮಂಗಳಂ ಪಾವನಂಗೆಯ್ಯುತ್ತೆ ನಡೆತಂದನಾಕಾಶಗಂಗೇಶನು || ೨೭ ||

ಬೀ--ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಭಿಕ್ಷುಟನಕ್ಕೆ ಬಹಳ, ಅವ ತೀರ್ಥಂಗಳಂ ನೋಡುತ್ತ ಬಂದನು? ಎಂದರೆ--ಕಣ್ಣೆ ಮಂಗಳವಾದ ಪಾತಾಳಗಂಗೆಯು ನೋಡಿ, ಗೋದಾವರಿಯು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ, ವಿಮಲೆಯಾದ ಮಲ ಪ್ರಹರಿಯು ಕಂಡು, ಕೃಷ್ಣವೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಸಂತಸಂಪಟ್ಟು, ಗೌತಮಿಯಲ್ಲಿ ನಲಿದು, [ಯಮುನೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು,] ಕಾವೇರಿಯು ಫೊಕ್ಕು, ಕಪ್ಪಿನಿಯೊಳಿರ್ದು, ಭೀಮ ರಥಿಯು ಮೆಟ್ಟಿ, ಸರಸ್ವತಿಯು ಸೈದಿ, ತುಂಗಭದ್ರೆಯು ಆರೈದು, ಕರುಣದಿಂದ ಇವು ಮೊದಲಾದ ಅಷ್ಟಷಷ್ಠ ತೀರ್ಥಂಗಳಂ ಚರಲಿಂಗವಾಗಿ ತನ್ನ ಶ್ರೀಪಾದದಿಂದ ಪಾವನವಂ ಮಾಡುತ್ತ, ನಡೆತಂದನಾಕಾಶಗಂಗೇಶನು = ದೇವಗಂಗೆಯನ್ನು ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದಂಥ ಮಹಾದೇವನು ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಶ್ರೀಶೈಲ ಹಿಮದ ಕೇತಾರವೊಳ್ಳನ ವಾರ |
 ಣಾಸಿ ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರ ಶಿವಗಂಗೆ ನಂದಿಗಿರಿ |
 ಲೇಸನಿಪ ಭದ್ರಾದ್ರಿ ಸೇತುಬಂಧನ ಕುಂಭಕೋಣೆ ತಿರುಕಾಳಹಸ್ತಿ ||
 ಭಾಸುರದ ಪೊನ್ನಾಂಬರಂ ಕಂಜಿ ವೊಡಲಾದ |
 ದೇಶದೇಶದ ಮಹಾಸಂಸಂಗಂ ನೋಡು |
 ತೀಶನಾ ತಮ್ಮ ಬೀಡಾರವೆಂದಲ್ಲ ಶ್ಲಿಗೇಡೆಗೆಯ್ಯುತ್ತೆಂದನು || ೨೬ ||

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಆ ಪರಶಿವಮೂರ್ತಿಯು ವೊಡಲು ತಾನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದ ಪುಣ್ಯಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಲಿಂಗಗಳಂ ನೋಡಿ, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಭಕ್ತ ರ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಈ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಂಗಳನು ಹೊಕ್ಕು ಬರುತ್ತಿರ್ದನು. ಅವು ಆಮಾವುನೆಂದರೆ—ಮತಂಗಯುಷಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದ ಶ್ರೀಶೈಲಮಂ ಪೊಕ್ಕು, ಧರ್ಮ ಪುತ್ರಂಗೆ ಕರುಣಿಸಿದ ಕೇತಾರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು, ಭಗೀರಥಂಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದ ವಾರಣಾಸಿ ಯೊಳಿರ್ದು, ಪಾರ್ವತಾದೇವಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದ ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರ್ದು, ಪರಿಣಾಮಿ ಸಿದ ಕಣಾಧರ ಕಪಿಲಂಗೆ (?) ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದ ಶಿವಗಂಗೆಗೆ ಬಂದು, ನಂದೀಶ್ವರಂಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದ ನಂದಿಗಿರಿಯ ಸೇರಿ, ವ್ಯಾಪ್ರಸಾದಂಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದ ಭದ್ರಾದ್ರಿಯಂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ, ರಾಮಚಂದ್ರಂಗೆ ಕರುಣಿಸಿದ ಸೇತುಬಂಧನದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿ, ಕುಂಭಕೋ ಣೆಯಂ ನಾಡು, ಕಣ್ಣಪ್ಪಗೊಲಿದ ಕಾಳಹಸ್ತಿಯೊಳ ನಲಿದು, ಪತಂಜಲಿಗೆ ಒಲಿದ ಪೊನ್ನಾಂಬರದಲ್ಲಿ ನರ್ತಿಸಿ, ಸಿರಿಯಾಳಗೊಲಿದ ಕಂಜಿಯೊಳೆಡೆಗೆಯ್ದು, ಇವು ವೊಡ ಲಾದ ಪುಣ್ಯಸ್ಥಳಂಗಳಂ ನೋಡುತ್ತ, ಇವು ತಮ್ಮ = [ತನ್ನ ಭಕ್ತರಿರುವ] ಬೀಡಾರ ವೆಂದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆಡೆಗೆಯ್ಯುತ್ತ ಶಿವನು ಬರುತ್ತಿರ್ದನು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿರ್ದನು.

ಮಾರಾರಿ ತನ್ನ ಲೀಲಾಚರಣೆಯಿಂದಿತ್ತು |
 ಧಾರಿಣಿಯ ಮೇಲೆಸೆವ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಂಗಳಂ |
 ಚಾರುಶೈವಕ್ಷೇತ್ರವೆನಿಪ ಘಟಕಾಮಹಾಸಂಸಂಗಂ ನೋಡುತ್ತ ||
 ಈರೆಂಟು ಯೋಜನಪರಿಪ್ರಮಾಣತೆಯ ವಿ |
 ಸ್ತಾರವಿಪ್ರತೆಂಟು ಯೋಜನೋನ್ನತಿನಡೆದು |
 ಸೌರಾಷ್ಟ್ರದೇಶಮಧ್ಯದಲಿ ರಾಜಿಸುವ ದ್ವಾರಾವತಿಗೆ ನಡೆತಂದನು || ೨೭ ||

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಮಾರಾರಿ = ಕಾಮವೈರಿಯಾದ ಶಿವ ನು, ಲೀಲಾಚರಣೆಯಿಂದ, ಇಂತು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲುಬ್ಬ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಂಗಳನು, ಮ ನೋಹರವಾದ ಶಿವಕ್ಷೇತ್ರಗಳಾದ ಮಹಾಘಟಕಾಸ್ಥಾನಂಗಳನು ನೋಡಿ, ಆ ತದ

ಭಿಕ್ಷುಗಳೆನ ಚರಿತೆ.

ನಂತರದಲ್ಲಿ ಪದಿನಾಳು ಯೋಜನ ಪ್ರಮಾಣದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಿಂದ [ಒಪ್ಪುವ] ಇರ್ಪ ತ್ತೆಂಟು ಯೋಜನ ಪ್ರಮಾಣದ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕಾದಿಂದ ಒಪ್ಪುವ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರದೇಶಮಧ್ಯ ದಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರವಾಗಿ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿರುವುದಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯವಾದ ದ್ವಾರಾವತಿಯೆಂಬ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದನು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನ ಹೇಳುತಿದರ್ಶನು.

❀ ಇಂತು ಪ್ರಥಮಸಂಧಿಗೆ ಜಯಮಂಗಳಂ, ಮಹಾಶ್ರೀ. ❀

— ದ್ವಿತೀಯಸಂಧಿ —

ಸೂತನೆ :-

ದ್ವಾರಾವತಿಯ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ವಾರಾಂಗನೆಯರುಗಳ |
ಕೇರಿ ಮೊದಲಾಗಿ ಭಿಕ್ಷವ ಬೇಡುತ್ತೆಯ್ವ ಮನ |
ನಾರಿಯಲ್ಲಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಸರಸುನೆಯ | ನೋಡುವೆನೆಂದು ನಡೆತಂದುನು¹ ||

ಟೀಕು.—ಮುಂದಣ ಸಂಧಿಯ ಕಥಾಪ್ರಸಂಗವೇನು? ಎಂದರೆ—ತವನು ದ್ವಾರಾವತಿಯೆಂಬ ಪಟ್ಟಣವ ಹೊಕ್ಕು ಸೂಳೆಗೇರಿ ಮೊದಲಾದ ಕೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷವಂ ಬೇಡಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅರಸುನೆಯ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದನು, ಎಂಬುದೀ ಸಂಧಿಯ ಕಥಾಪ್ರಸಂಗವು.

ಹಿರಿದುಸಂಗಡ ಮಲೆಯರಸನ ಮಗಳೊಳಗೆನ್ನ |
ಸರಕುಮಾಡಸೆನುತ್ತ ಗಂಗಾಭವಾನಿ ಮುನಿ |
ದಿರಲು ತೋಪಿವೆಣ್ಣೊಲಿವನು ಗೊರವನೆಂದು ಪಾಂಕರಿ ಮುನಿದು ನುಡಿಯ |
ಗಿರಿಜೆ ನಾಸಿನ್ನವನೆಂತ ತಲೆಯ ಮಾರಿಕೊಂ | [ದಿರಲು ||
ಡರಿಗೆ ಕಣ್ಣೊಳಗೆಯೊಂದೊವಗರಜೆಯದವೊಲೊ |
ವರ ತಿಳಿವಿಯೊಂದೊಡಲೊಳಬೆಂಜಿರಾಳ್ವಕಂಕರನಿವುದಮಗೆನುತಮಂ ||

ಟೀಕು.—ಸಂಧಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಕವೀಶ್ವರನು ಈಶ್ವರನ ಸ್ತೋತ್ರವಂ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು

ಪಾಠಾಂತರ—1. ನನ್ನ ಸಂಭವದೇವತೆಗಳನ್ನು.

ಪರಮೇಶ್ವರನು ಕೈಲಾಸದರಮನೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತೊಡೆಯಮೇಲಿರ್ದ ಪಾರ್ವತಿ
ತೀರ್ದೇವಿಯ ವಾಮಕರದಿಂದಾಲಿಂಗಿಸಿ ಸುನೀಲೋಬದಿಂದ ನೋಡಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆವರೆಸಿ
ಸರಸವಾಡುತ್ತಿರಲು, ಮಸ್ತಕದ ಮೇಲಿರ್ದ ಗಂಗೆ ಕಂಡು ಸ್ಥಿರಿಸಲಾಡಿದ ಶಿವನ
ನೋಡಿ—ಹಿರಿದು ಸಂಗಡ ಮಲೆಯರಸನ ಮಗಳ ಮೆಚ್ಚಿ, ಎನ್ನ ಸರಕುಮಾಡನೆ
ನುತ್ತ = ಗಿರಿರಾಜನ ಮಗಳನ್ನದೆ ಕೋಪದಿಂದ ಮಲೆಯರಸನ ಮಗಳೆಂದು ಸವತಿ
ಮತ್ತರದಿಂದ [ಹೇಳಿ], “ ಅವಳ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಸರಕುಮಾಡನೆನ್ನನು ” ಎಂದು,
ಗಂಗಾಭವಾನಿ ಮುನಿಯಲಾಗಿ ; ಶಿವನು ಜಟಾಮಕುಟವ ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಬುವ
ನೆವದಿಂದ ಶತಿಕಲೆಯ ಸರಿಯಾಗಿ ಇರಿಸುವ ಹಾಗೆ ಬಲಗೈಯಿಂದ ಗಂಗಾಂಜಿಕೆಯ
ಗಲ್ಲವಿಡಿದು ಬೇಡಿಕೊಂಬುದ ಗೌರೀದೇವಿ ಕಂಡು, [ಸವತಿಮತ್ತರದಿಂದ ಗಂಗೆಯೆಂ
ದು ಹೇಳಿದ], ತೊಪ್ಪಿನೆಣ್ಣೆಗೆ ಬಲಿದು ಗೊರವ ಕೆಟ್ಟನೆಂದು, ಶಾಂಕರಿ ಪುನಿದು
ಮೋಗದಿರುಹಲಾಗಿ ; ಗಿರಿಜೆ = ಎಲೆ ಪಾರ್ವತಿ, ನಾನಿನ್ನವನೆನುತ, ತಲೆಯ ಮೂಳು
ಕೊಂಡವರಿಗೆ ಕಣ್ಣೊಳಗೆ = ತಲೆಯ ಮೂಳುಕೊಟ್ಟ ಬಳಿಕ ಕಣ್ಣೆರಡು ಕೊಳಿಗೆ,
ಈ ದೇಹದೊಳಗೆ ಅರ್ಧವನಿನಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಬಳಿಕ ಇನ್ನು ತಾನು ಹೊಳಗಾಗುವುದು
ವುದಾವುದು ? ಕೋಪ ಬೇರೆಯೆಂದು, ಕಾಣ್ತಲಾಗಿ ಗಲ್ಲವ ವಿಡಿದು ಮುನಿಸ ತಿಳಿಸಿ,
ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಅಳಿಯದ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ, ಇಬ್ಬರ ಚಿತ್ತಕ್ಕೂ ಸಂತೋಷವಂ
ಮಾಡಿ, ಗಂಗೆಗೌರಿಯೆಂಬ, ಇವರು ವೆಂಡಿರನಾಳಿದ, ಮೋಹನಮೂರ್ತಿಯಾದ,
ಮಹಾದೇವನು ನಿಮಗೆ ಸಕಲೈಶ್ವರ್ಯಗಳ ಕುಡಲಿ ! ಎಂದು ಮಾಡಿದ ಅಶೀರ್ವಾದ.†

† “ ಒರ್ವರಜಿಯದಪುಲೋವರ ತಿಳಿಸಿ ” ಎಂಬುದರ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವಾ
ರನು ಅಲೋಚಿಸಿದಂತೆ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. “ ಗಿರಿಜೆ ನಾನಿನ್ನವನೆನುತ.....ಕಣ್ಣೊ
ಳಗೆಯೆಂದು ” ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಗಂಗೆಗೌರಿಯರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಿ, ಆ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ
ಗಂಗೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ— ಎಲೆ ಹೈವಂಶಿಯಾದ ಗಂಗೆಯೇ, ತಲೆಯನ್ನೇ, ನಿನಗೆ ಮೂಳು
ಬಿಟ್ಟರೆ ಹೇಗೋ ? ಎಗೆ, ಕೊಟ್ಟ ಬಳಿಕ ಕಣ್ಣೆರಡು = ಅನ್ಯತ್ರ ಹೇಗೆ ಚಲಿಸುವುದು ?
ನಾನಿನ್ನವನೇ ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಪಾರ್ವತಿಯ ಪಕ್ಷವಾಗಿ, ಎಲೆ ಪಾರ್ವತಿ, ತಲೆಯ ಮೂ
ಳುಕೊಂಡರೆ ಕಣ್ಣೊಳಗೆ ಎಂಬ ಗಾದೆಯ ನು ಅಳಿಯೆಯಾ ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧವ
ನ್ನೇ ನಿನಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಬಳಿಕ ಇನ್ನು ತಾನು ಹೊಳಗಾಗುವುದು ಹೇಗೆ ? ನಾನಿನ್ನವನೇ
ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, “ ಒರ್ವರಜಿಯದಪುಲೋವರ ತಿಳಿಸಿ ”
(= ಪಾರ್ವತಿಗೆ ತಿಳಿಯದ ಹಾಗೆ ಗಂಗೆಗೆ ತಿಳಿಯದಹಾಗೆ ಪಾರ್ವತಿಗೂ, ಇಂ
ಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ತನ್ನೇ ಕಣ್ಣು ಈ ಸಮಾಧಾನೋಕ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಹೇಳಿದನೆಂದು
ಊಹಿಸಿಕೊಂಡು, ತವಗೆ ತನ್ನೇ ಮಾಧವ ಹೊಂದುವಹಾಗೆ ಮಾಡಿ,) ಎಂಬ ವಾಕ್ಯ
ದಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ಇಟ್ಟ ಸ್ವಾರಸ್ಯವು ಹೊಳಪಡುತ್ತದೆ ಎಂದು, “ ಮಲೆಯರಸನ ಮಗಳು ”
“ ತೊಪ್ಪಿನೆಣ್ಣೆ ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೆಸರನ್ನು ಮೂಡಿಸಿ ನಿರೂಪಿಸಿ ಹೇಳಿ ವುದು ಸವತಿ
ಯಾಗಿ ಸಹಜವಾಗಿದೆ.

ಎಸೆದಿದ ಸುರೇಚೆಯಿಂದಂ ಭಾವದಿಂ ರೂಪಿ |

ನೆನಕದಿಂ ಶೃಂಗಾರವಿಷಯದಿಂ ಕಂಗೊಳವೆ |

ಪೊಸದೇಶಿಯಿಂದಲಂಕಾರದಿಂ ಲಕ್ಷಣೋಚಿತವಾದ ಶುದ್ಧಾಂಗದಿಂ ||

ರಸರಚನೆ ವಿಭ್ರಮ ವಿಲಾಸದಿಂದಲಿ ಕೇಳ್ವೆ |

ರಸಿಕರ ಹೃದಯವೆಂಬ ರಂಗಮಧ್ಯದೊಳು ನೆ |

ಅಸುವ ನೇಕ ಣಿಯಂತೆ ವಿನಸಭಿಕ್ಷಾಟನದ ಕೃತಿಯು ಮೋಹನವಿವುದು||

ಬೇಕು—ಕವೀಶ್ವರನು ಕಾವ್ಯಕಸ್ಯಕೆಗು ನರ್ತನಸ್ತ್ರೀಗು ಸಮಾನವೆಂದು ಆ ಭಿವರ್ಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನು. ಎಸೆದಿದ ಸುರೇಚೆಯಿಂದಂ = ಆ ನರ್ತನಸ್ತ್ರೀಯು ರಂಗಸಳದಲ್ಲಿ ಸುರೇಚೆಯಿಂದ ಒಪ್ಪುವಳು; ಈ ಕಾವ್ಯವು ಲೇನಾದ ರೇಖೆಯಿಂದ ಒಪ್ಪುತ್ತಿಹುದು. ಭಾವದಿಂ = ಆ ಸೃತ್ಯಸ್ತ್ರೀಯು ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಲುಪಟ್ಟ ಭಾವದಿಂದ ಒಪ್ಪುವಳು; [ಈ ಕಾವ್ಯವು ಅಭಿವ್ಯಾಸದಿಂದ ಒಪ್ಪುತ್ತಿಹುದು.] ರೂಪಿನೆನಕದಿಂ = ಆ ಸೃತ್ಯಸ್ತ್ರೀಯು ಅವಯವಗಳ ರೂಪಿನಿಂದ ಅಲಂಕಾರವಾಗಿರುವಳು; ಈ ಕಾವ್ಯವು ಸ್ತ್ರೀಯಾಕಾರವೆಂಬ ರೂಪಿನಿಂದ ಅಲಂಕಾರವಾಗಿಹುದು. ಶೃಂಗಾರವಿಷಯದಿಂ = ಆ ಸೃತ್ಯಸ್ತ್ರೀಯು ಅಂಬರಶೃಂಗಾರ, ಅನುಲೇ ರಸಶೃಂಗಾರ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯಶೃಂಗಾರ, ವಿಭೂಷಣಶೃಂಗಾರ, ಸೈವಧ್ಯಶೃಂಗಾರಗಳಿಂದ ಒಪ್ಪುವಳು; ಈ ಕಾವ್ಯವೇ ಶೃಂಗಾರ ವಿಷಯದಿಂದ ಒಪ್ಪುವುದು. ಕಂಗೊಳವೆ ಪೊಸದೇಶಿಯಿಂದಂ = ಆ ಸೃತ್ಯಸ್ತ್ರೀಯು ದೇಶೀಯವಾಕ್ಯದಿಂದ ಒಪ್ಪುವಳು; ಈ ಕಾವ್ಯವು ತದ್ಭವ ತತ್ವವು ದೇಶೀಯವೆಂಬ ಲಕ್ಷಣದಿಂದ (?) ಒಪ್ಪುವುದು. ಅಲಂಕಾರದಿಂ = ಆ ಸೃತ್ಯಸ್ತ್ರೀಯು ಕಟಕ ಕೇಯೂರ ಮೊದಲಾದ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಒಪ್ಪುವಳು; ಈ ಕಾವ್ಯವು ಉಪಮೆ ರೂಪಕ ಸಮಾಸ ಕ್ರಮ ಮೊದಲಾದ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಒಪ್ಪುವುದು. ಲಕ್ಷಣೋಚಿತವಾದ ಶುದ್ಧಾಂಗದಿಂ = ಸುಲಕ್ಷಣಸಮೇತವಾದ ಹದಿನೆಂಟು ಲಕ್ಷಣದಿಂದ ಆ ಸೃತ್ಯಸ್ತ್ರೀಯು ಒಪ್ಪುವಳು; ಈ ಕಾವ್ಯವು ಛಂದಸ್ಸು ಲಕ್ಷಣದಿಂದ ಒಪ್ಪುವುದು. ರಸರಚನೆ ವಿಭ್ರಮ ವಿಲಾಸದಿಂದಲಿ = [ಆ ಸೃತ್ಯಸ್ತ್ರೀಯು ಶೃಂಗಾರಾದಿ ನವರಸಗಳು ಹುಟ್ಟುವಂತೆ, ಅಭಿನಯಿಸುವಳು; ಈ ಕಾವ್ಯವು ಶೃಂಗಾರಾದಿ ನವರಸಗಳಿಂದ ಒಪ್ಪುವುದು. ಆ ಸೃತ್ಯಸ್ತ್ರೀಯು ವಿಭ್ರಮವಿಲಾಸಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವಳು; ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಭ್ರಮವಿಲಾಸಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿರುವವು.] ಕೇಳ್ವೆ ರಸಿಕರ ಹೃದಯವೆಂಬ ರಂಗಮಧ್ಯದೊಳು = ಆ ಸ್ತ್ರೀಯು ನಾಟ್ಯಮಂಟಪದ ರಂಗಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಣಿವಳು; ಈ ಕಾವ್ಯಕನ್ನಿಕೆಯು ಸಂಸ್ಕೃತ ಕರ್ಣಾಟಕವೆಂಬ ಉಭಯವ್ಯಾಕರಣ ಪಂಡಿತರಾದ ರಸಿಕರ ಹೃದಯವೆಂಬ ರಂಗಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಕುಣಿವಳು. ಸಚ್ಚಣಿಯಂತೆ = ಈ ಭಿಕ್ಷುಟನ ಚರಿತ್ರವೆಂಬ ಸಚ್ಚಣಿಯು, ಕುಣಿದಾಟ ಮೋಹನಮೀವುದು ಎಂದು ಕವೀಶ ರನು ಅಭಿವರ್ಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಈರಾಣು ರವಿಗಳೇಕೆಂದುವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆ |
 ಧಾರಿಣಿಗೆ ಬೇಜಿಗೊಂದು ರವಿಶತಿಗಳಿಲ್ಲೆಂಬ |
 ಪೌರಾಣವಾಕ್ಯ ಪುನಿಯಾದುದಿದಕ್ಕಟಾ ಎನಲುಮಾಧವನಿದಿರೊಳು ||
 ನೂರಿಯಶಕಾಂಕರ್ ಪಲಬರೊಪ್ಪುವಂದದಿಂ |
 ಗೈರಿಕದಿ ಮುಕ್ತಾಫಲದಿ ಸಮೆದ ಕಲಶಂಗೆ |
 ಳೂರಿಣಿಸ ಪ್ರಸಾದಸೌಧವೃಕ್ಷಗಳಿಂದೆನೆದುದಾದ್ವಾರಾವತಿ || ೩ ||

ಬೇಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಶಿವನು ದ್ವಾರಾವತಿಗೆ ಭಿಕ್ಷಾಭಸಕ್ಕೆ ಬಹು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ, ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಪುರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಲಶಂಗಳಾವ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿದುವು? ಎಂದರೆ—ಈರಾಣು ರವಿಗಳು = ಸೂರ್ಯರು ಹನ್ನೆರಡು, ಒಕ್ಕೇಂದು = ಚಂದ್ರನು ಒಬ್ಬನು, ಅಲ್ಲದೆ, ಮತ್ತೆ ಧಾರಿಣಿಗೆ ರವಿಶತಿಗಳಿಲ್ಲೆಂಬ ಪೌರಾಣವಾಕ್ಯ = ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯರು ಮತ್ತಿಲ್ಲವೆಂಬುವ ಪೌರಾಣವಾಕ್ಯ ಹುಸಿಯಾಯ್ತು ಅಕಟಕಟಾ, ಎಂಬ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ, ಉಮಾಕಾಂತನಾದ ಶಿವನ ಇಂದಿನಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯರು ಹಲಬರು ಬಂದು ನಿನದರೋ ಎಂಬಹಾಗೆ, ಗೈರಿಕದಿಂ = ಸುವರ್ಣದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಕಲಶಂಗಳಿಂದಲು, ಮುಕ್ತಾಫಲದಿ = ಮುತ್ತುಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಕಲಶಂಗಳಿಂದಲು, ರಮ್ಯವಾದ ದೇವತಾಭವನ ರಾಜನದನ ಉಪರಿಗಳಿಂದ ಆ ದ್ವಾರಕಾವುರವು ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಾಗಿ; ಶಿವನು ನೋಡುತ್ತ ನಡೆತರುತ್ತಿದ್ದನು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಋಷಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು, ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಇಳಯ ಭೋಗಂಗಳಿಗಿದೇ ತಾಣಮೆಂಬಂತೆ |

ಬಳಸಿ ಹೊಳೆಹೊಳೆವ ಹೊಂಗೊಂಟೆ ಹೊಂಗೊಂಟೆಯಂ |

ಬಳಸಿ ಪಾತಾಳಗಾಣಿಸಿ ನೆಗಳು ನೆಲಗಾಣದಗಳು ಕೆಲಬಲಗಳಲ್ಲಿ ||

ಬಳಸಿ ಕಂಗೊಳಿಸಿ ಪೂಗೊಳನು ಪೂಗೊಳಗಳಂ |

ಬಳಸಿ ನಾನಾಭೂಜ ಭೂಜರಾಜಿಗಳ ತ |

ಣ್ಣೆಳಲುತ್ರಿಣಯನಮನಂಗೊಳಲುತ್ರಿಕೃಷ್ಣ ನಿರಪೋಲುನೊಬಗಿಂದೆನೆದುದು||

ಬೇಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಆ ದ್ವಾರಕಾವುರವು ಆವ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿತ್ತು? ಎಂದರೆ—ಇಳಯ ಭೋಗಂಗಳಿಗಿದೇ ತಾಣಮೆಂಬಂತೆ = ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ದೇ ಭೋಗಂಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಇದೇಸ್ಥಾನವೆಂಬ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ, ಬಳಸಿ ಹೊಳೆಹೊಳೆವ ಸುವರ್ಣಮಯವಾದ ಅಂಬರಚುಂಬಿಯಾದ ಕೊಂಟೆಯಿಂದ, ಆ ಕೊಂಟೆಯು ಬಳಸಿ ಪಾತಾಳಾಂತಮಾಗಿ ನೆಗಳು ನೆಲಗಾಣದಗಳೆನಿಂದ, ಆ ಅಗಳ ಬಳಸಿ ತಾವರೆ ನೈದಿಲೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕಾರವಾದ ಪೂಗೊಳಗಳಿಂದ, ಆ ಪೂಗೊಳಗಳ ಬಳಸಿ ಪೂತು ಪಣ್ಣಿವು ಚೂತ ವನನ ನಾರಿಕೇಳ ದಾಳಿಂಬ ಪುನ್ನಾಗ ಪೂಗ ಬೊದಲಾದ

ವೃಕ್ಷಸಮೂಹಂಗಳಿಂದ, ದ್ವಾರಕಾಪುರದ ಬಹಿರ್ವನದ ತಂಪಾದ ನೆಳಲು, ತ್ರಿಣಯನನ ಮನಂಗೊಳಲು; ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿರುತಿರ್ವ ದ್ವಾರಾವತಿಯೆಂಬ ಪೊಳಲು ಸೊಬಗಿಂದ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಾಗಿ; ತಿವನು ನೋಡುತ್ತ ನಡೆತರುತಿರ್ದನು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತಿರ್ದಾನು.

ಈಶನು ಬಹಿರ್ವನವನೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಬರುತಿರ |

ಅಸ್ತಮಯದಲಿ ಮುಂದೆ ವಿಜಯಜಯಮಂ ಮಾಡಿ |

ಗಾಸಿಯಾದಶ್ವಗಳ ನಿಗುಡಿ ಸಲಿಸಿದನೆನಲಿನನಪರಜಲಧಿಗೀಯೆ ||

ಶ್ರೀಸದಾಶಿವನೇ ಚಿತ್ತೈಸಿ ನೋಡೆಂದೆನುತ |

ವಾಸವಂ ತೋರ್ಪ ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ಬೆಳ್ಳೆಗಳ |

ಸೂಸುತುಂ ದಿಗುಭಿತ್ತಿಯಂ ಧವಳಿಸುತ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನುದಯಂಗೆಯ್ದನು ||

ಟೀ—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಈಶ್ವರನು ಆ ದ್ವಾರಕಾಪುರದ ಬಹಿರ್ವಳಯದ ಉದ್ಯಾನವ ನೋಡುತ್ತ ಬರುತ್ತಿರ್ದಲ್ಲಿ, ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಮಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಉದ್ಯೋಗವಾಗಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಒಪ್ಪಿದನು? ಎಂದರೆ—ವಿಜಯಜಯಮಂ ಮಾಡಿ = ವಿಜಯ—ವಿಚಕ್ರವಾಕಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಜಯ ಲೇಸ ಮಾಡಿ, ಜಯಮಾಡಿ—ಕತ್ತಲೆಯೆಂಬ ಹಗೆಯನು ಓಡಿಸಿ; ಗಾಸಿಯಾಗಿ ಬಂದು ಬಳಲಿದ ಕುದುರೆಗಳ ನಿಗುಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿಗೆ ಇಳಿದನೋ ಎಂಬ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಅಸ್ತಮಿಸಲಾಗಿ—ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಶ್ರೀಸದಾಶಿವನೇ ಚಿತ್ತೈಸಿ ನೋಡೆಂದೆನುತ ವಾಸವಂ ತೋರ್ಪ ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ = ಎಲೈ ಶ್ರೀಮಹಾದೇವನೇ, ನೀನು ನೋಡೆಂದು ದೇವೇಂದ್ರನು ತಂದು ತೋರುವ ಕನ್ನಡಿಯೋ ಎಂಬ ಹಾಗೆ ದಿಕ್ಕುದಿಕ್ಕಿಗೆ ಬೆಳಗ ಬೀಜುತ್ತ, ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸಂವರ್ಣ ಚಂದ್ರನು ಉದಿಸಲಾಗಿ—ಚಂದ್ರೋದಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದ್ವಾರಕಾಪುರಕ್ಕೆ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಬಂದನು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತಿರ್ದಾನು.

ಅಂತಾಗಲಾಪಟ್ಟೊಡ ಗೋಪುರಾಕೃತಿಯು |

ನಂತಕಾಂತಕನೊಳಪುಗುತ ಮುಂದೆ ಬರವರಲ |

ನಂತವಿಭವಂವಳೆದ ಕೇರಿಕೇರಿಯ ಬೀದಿಬೀದಿಗಳ ಪರಿರಚನೆಯು ||

ಹಂತಿಹಂತಿಯ ಭದ್ರವನಗಳನೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ |

ಲಂತರಾಂತರದ ಮಣಿನಾಡಗಳ ಸಾಲುಸಾ |

ಲಿಂ ತೋರ್ಕೆವಡೆದಪ್ಪಣ್ಣಂಗನಾವೀಧಿಯೊಳುಬರುತಿರಲದೇವೊಗಳ್ಳನು ||

ಟೀ—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಆ ಪಟ್ಟಣದ ಗೋಪುರಾಕೃತಿಯು =

ನಿರದೆ ಬಲಿವರು ಬಲಿಮು ಸಿಕ್ಕಿದಿರಿ ನೀವಿನ್ನು |

ಮರುಳುವಿರೆ ನಮ್ಮ ಮನ್ಮಥನ ಬಾಧೆಯಲಿಂಬ ವಾರನಾರಿಯರೆಸೆವರು || ೯

ಬೀಕು — ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಆ ಸೂಳೆಗೇರಿಯುಲಿರುತಿರ್ದ ವಾರಾಂಗನೆಯರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಅವ ಪ್ರಕಾರವೆಂದರೆ — ವಿರಹಾಗ್ನಿಯೆಂಬ ಕಿಚ್ಚ ಹೊತ್ತಿಸಿ, ಅದು ಉರಿವ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಸುಯ್ಯೆಂಬ ತಿಡಿಯೂದಿ, ಯತೀಶ್ವರರ ಅತಿ ಕರ್ಕಶವಾದ ಕರಗದೆ ಇದ್ದ ಹೃದಯವೆಂಬ ಕಬ್ಬಿಣದ ಗುಂಡನು ಕರಗುವರು; ಅದಜಿಂದ ನೋಡದ ಸಂಕಲೆಯು ಮಾಡುವರು; ಆ ಮೋಹದ ಸಂಕಲೆಯನು ಮುನಿದು ಮಲೆತರ್ದ ವಿಬರುಗಳ ಕಾಲ್ಗಿಗೆ ಹಾಕಿ, ಪ್ರಣಯಕಲಹದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಬಲುಮೆಯು ಮೊಳೆಯನು ಆ ಸಂಕಲೆಗೆ ಬಲಿದು, “ ಸಿಕ್ಕಿದಿರಿ ನೀವಿನ್ನು ಮರುಳು ವಿರೆ ನಮ್ಮ ಮನ್ಮಥನ ಬಾಧೆಯಲಿ ” ಎಂದು ಹೇಳುವ ವಾರನಾರಿಯರೆಸೆವರು. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಮೋಹದ ಸಂಕಲೆಯಿಂದ ವಿಬರುಗಳ ಸರ್ವಸ್ವಾಪಹಾರ ಮಾಡುವ ವೇಶ್ಯಾಸ್ತ್ರೀಯರಂ ನೋಡುತ್ತ, ಶಿವನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಭಿಕ್ಷಾಟನಕ್ಕೆ ನಡೆದನು ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿರ್ದಾನು.

ಮರುಳವಿಟರೆಂಬ ತಸ್ತುರರು ನೋಡಿರೆ ನಮ್ಮ |

ದರೆಯಮಂ ಕಳಬದರೆಂದು ಸೆಳ್ಳುಗುರೆಯ |

ಸುರಗಿಯಿಂದಿದು ಸಳತೋಳೆಂಬ ಪಾತದಿ ಕಟ್ಟಿ ಪೂಸರದಿ ಪೊಡೆದು ||

ಸಿರಿವಚ್ಚೆ ವುಡಿಯನಡಿಗಡಿಗೆ ಬಾಯೊಳ್ಳೊಯ್ದು |

ಸ್ಮರರಾಜನಾಜ್ಞೆಯಿಂ ಬಿಡಿತಂದು ತಮ್ಮ ಕುಚ |

ಗಿರಿಯೆಂಬ ಸರಿಗೊಯ್ದು ಸೂಂಕಿಯಸುಗೊಂಬ ವೊಶೈಯರಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೆಸೆವರು||

ಬೀಕು — ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಸೂಳೆಗೇರಿಯುಲಿ ಅವ ಪ್ರಕಾರವಾದ ವಾರಾಂಗನೆಯರಿದ್ದರೆಂದರೆ — ಯಾವನಮದದಿಂದ ಮುಂದುಗಾಣದೆ ಇದ್ದ ವಿಟರೆಂಬ ಕಳ್ಳರು ಒಳುಪಾತಿಂದ ಧನಮಂ ವಸ್ತ್ರಮಂ ಕೊಡದೆ ತಮ್ಮ ಭೋಗಿಸಿ ಹೋದಾಗಲೇ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಯಮೆಂಬ ಧನಮಂ ಕಳಬಂದರೆಂದು ಸಿಕ್ಕಿದ ಕಳ್ಳನ ಮುಂದಲೆಯು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಕೆಡಪಿ ಸೆಳ್ಳುಗುರೆಯ ಸುರಗಿಯಲ್ಲಿಜಿದು ತಮ್ಮ ತೋಳೆಂಬ ಬಲುಪಾತದಿಂದ ಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟಿ, ಪೂಸರಗಳಿಂದ ಪೊಡೆದು, ವಚ್ಚೆಕವು ರದ ವುಡಿಯ ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಬಾಯೊಳ್ಳೊಯ್ದು, ಕಾಮರಾಯನಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ತಂದು, ತಮ್ಮ ಕುಚಂಗಳೆಂಬ ಗಿರಿಯ ಸರಿಯೊಳ ನೂಂಕಿ ಇತ್ತತ್ತ ಚಲಿಸಲೀಸದೆ ಪ್ರಾಣಾಪಹಾರ ಮಾಡುವ ವೊಶೈಯರಂ ನೋಡುತ್ತ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಭಿಕ್ಷೆ ನಡೆದನು ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿರ್ದಾನು.

ಕಂಗಳೆಂದೆಂಬ ಬಲೆಗಳ ಪಸರದಿಂ ಕಟಾ |

ಕ್ಷಂಗಳೆಂದೆಂಬ ನಿಡುಬಾಣಂಗಳಿಂ ಭ್ರೂಯು |

ಗಂಗಳೆಂದೆಂಬ ಬಲುಬಿಲ್ಲುಳಿಂ ಪೆಜೆವಣೆಗಳೆಂದೆಂಬ ಬಡಿಕೋಲ್ಲುಳಿಂ ||

ಹಿಂಗಳೆಂದೆಂಬ ತೆಪ್ಪೆಯಿಂ ವೈತಿ |

ಕಂಗಳೆಂದೆಂಬ ನಾನಾಪದಿರಿಸಿಂ ವಿಟಪ |

ನಂಗಳೆಂದೆಂಬ ಸರಮೃಗ ಜೀಂಟೆಯಾಡುವ ವರಾಂಗನೆಯರೆಸೆದಿದರ್ವರು ||೧೦

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಆ ವೇಶ್ಯಾವೀಧಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಳೆಯರು ಜೀಂಟೆಕಾಣರ ಹಾಗೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿದರು. ಆದು ಹೇಗೆಂದರೆ—ವಿಟರುಗಳ ವತೀಕರಣ ಮಾಡುವ ಕಣ್ಣುಗಳೆಂದೆಂಬ ಬಲೆಗಳಿಂದ, ಕಡೆಗಣ್ಣು ನೋಟವೆಂಬ ಕೂರಿತ್ತಾದ ಎದೆ ತಾಕುವ ಅಂಜಿನಿಂದ, ಹುಬ್ಬುಗಳೆಂಬ ದೊಡ್ಡತ್ತಾದ ಬಿಲ್ಲುಗಳಿಂದ, ಹಣೆಯೊಬ್ಬ ಬಡಿಕೋಲ್ಲುಳಿಂದ, ನಾನಾಪ್ರಕಾರವಾದ ಒಪ್ಪುವಾತಿಸುಪಾಕಾರದ ಮಹಿಮಾತನಾಡುವ ಹದಿರುಗಳಿಂದ, ವಿಟಪವೆಂಬ ಸರಮೃಗಂಗಳ ನೋಟದಿಂದ ಕೆಲಬರ, ಕಡೆಗಣ್ಣು ನೋಟದಿಂದ ಕೆಲಬರ, ಹುಬ್ಬುಹಾಕಿ ಕೆಲಬರ, ಏಕಾಂತವಾಗಿ ಕೆಲಬರ, ಎಳೆಸಗೆಯಿಂದ ಕೆಲಬರ, ಸವಿಸುಡಿಯಿಂದ ಕೆಲಬರ, ತನ್ನೊಳಗು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಜೀಂಟೆಯಾಡುತ್ತಿದರು—ಎಂಬುದು ಈ ಪದದ ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಸತಿಯರ ನೋಡುತ್ತ ತಿವನು ನಡೆತರುತ್ತಿದನು ಕಾಣಿರೈ ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದನು.

ಹರನನರವೇಶ್ಯಾಡಿ ತಲೆವಾಗಿರಿದೆವು ಮುರ |

ಹರನದೇವಯ ಮೆಟ್ಟಿ ನಾಟ್ಯವನಾಡಿದೆವು ಮುರಾ |

ಸುರರೆಲ್ಲರಿಗೆ ಪಿತಾಮಹನೆಂದು ಮೆಜೆವ ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಾಯ ಮುದ್ರಿಸಿದೆವು ||

ಸುರಸಸಂಗದಲಿ ತಮ್ಮಯ ಹಾಗನೊತ್ತಿದೆವು |

ಧರೆಯೊಳಿನ್ನುಳಿದ ಮಾನವರೆಮ್ಮ ಪೊನ್ನಕೆ |

ಸರಿಯೆಯೆಂದೆಂಬ ಬಿರುದಿನ ವಾರನಾರಿಯರು ಪುರದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೆಸೆದರು ||೧೧||

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಸೂಳೆಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾವ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರಿದ್ದರು? ಎಂದರೆ—ಜಗತ್ಸಂಪಾರಕನಾದ ಹರನನು ಅರ್ಧಪುರುಷ ಅರ್ಧಸ್ತ್ರೀ ಮಾಡಿ ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರನೆಂಬ ಹೆಸರನು ಮೆಜೆಸಿದವು; ಮುರನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನ ಕೊಂಡು ಅಧಟನಾದ ನಾರಾಯಣನ ಎದೆಯನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಚರಣದಿಂದ ಮೆಟ್ಟಿ ನಾಟ್ಯವಾಡಿದವು; ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ರಾಕ್ಷಸರಿಗೆ ಪಿತಾಮಹನೆಂದು ಹೆಚ್ಚಿದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿಯ ನೆಲಸಿ ಬಾಯಿಗೆ ಮುದ್ರೆಯ ಹಾಕಿಸಿ

ಲಲ್ಲಿ ಅನಂತಶಯನನಾದ ನಾರಾಯಣನ, ಚೆಲುವಿಕೆಯಿಂದ ರತಿಪತಿಯಾದ ಕಾಮನ, ಅಡಿಗೆಡಿಗೆ ತಲೆದೂಗಿಸುವರು. ಎಂದರೆ—ಆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಸರಸ್ವತಿಗಿಂತಲೂ ಜಾಣ್ಮೆಯುಳ್ಳವರೆಂದು ತಲೆದೂಗಿಸುವರು ; ಆ ಇಂದ್ರನ ಐರಾವತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಂದಗಮನವುಳ್ಳವರು ಎಂದು ಮೆಚ್ಚಿಸುವರು ; ಆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗಿಂತಲೂ ವೈಭವವನುಳ್ಳವರು ಎಂದು ಜೆಜುಗಾಗಿಸುವರು ; ಆ ಕಾಮನ ರತೀದೇವಿಗಿಂತಲೂ ರೂಪಾತಿಶಯವನುಳ್ಳವರೆಂದು ನೋಲಿಸುವರು. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಸವಿನುಡಿಯಿಂದ ಮೆಲ್ಲಡೆಯಿಂದ ವೈಭವದಿಂದ ರೂಪಾತಿಶಯದಿಂದ ಒಪ್ಪುವ ವೇಶ್ಯಾಸ್ತ್ರೀಯರ ನೋಡುತ್ತ ತಿವನು ನಡೆತರುತ್ತಿದ್ದನು ಕಾಣಿರೈ.

ಎರಡು ತಾವರೆ ತಾವರೆಯ ಮೇಲೆರಡು ಬಾಳೆ |

ಯೆರಡುಬಾಳೆಯ ಮೇಲೆರಡು ಮಳಲ ದಿಣ್ಣೆ ಮಳ |

ಲೆರಡು ದಿಣ್ಣೆಯ ಮೇಲೆ ಗಗನ ಗಗನದ ಮೇಲೆರಡು ಕಲಶವನು ಮೇಲೆ ||

ಪರಿಪೂರ್ಣಶಶಿ ಶಶಿಯ ಮೇಲೆ ಮಧುಕರಗಳ |

ತರುಣಿಯರುಗಳ ಮೆಯ್ಯ ಮೇಲೆ ಪುಟ್ಟಿದುವಿವ |

ಜ್ಜ ರಿಯಬ ಜ್ಜವನು ಸ್ತ್ರೀಯೊಳಗೆನಲು ವಾರವನಿತೆಯರಲ್ಲಿ ಕಣ್ಗೆನೆದರು ||೧೩||

ಬೇಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ ! ಆ ವೇಶ್ಯಾವೀಧಿಯಲ್ಲಿ ವಾರಾಂಗನೆಯರು ಮತ್ತಾವ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿದರು ? ಎಂದರೆ— ಕವೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು. ಎರಡು ತಾವರೆ, ಆ ತಾವರೆಯ ಮೇಲೆರಡು ಬಾಳೆ = ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಾವರೆಯ ಪುಷ್ಪಂಗಳಾದರೆ ಅವು ಮೇಲೆ ಬಾಳೆಗಳಿಲ್ಲ ; ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪದಕಮಲಂಗಳೆಂಬ ಎರಡು ತಾವರೆ, ಅವು ಮೇಲೆ ನುಣ್ಣಾದ ಹೊಪ್ಪೆಯಿಲ್ಲದೆ ತೊಡೆಗಳೆಂಬ ಬಾಳೆಗಳೊಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆ ಯೆರಡು ಬಾಳೆಯಮೇಲೆರಡು ಮಳಲದಿಣ್ಣೆ = ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಾಳೆಯಿಹುದಲ್ಲದೆ, ಆ ಬಾಳೆಯಮೇಲೆ ಮಳಲದಿಣ್ಣೆಯಿಲ್ಲ. ಈ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ನುಣ್ಣೊಡೆಗಳೆಂಬ ಬಾಳೆಯ ಕಂಭಗಳ ಮೇಲೆ ನಿತಂಬಗಳೆಂಬ ಮಳಲದಿಣ್ಣೆಗಳೊಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆ ಮಳಲ ದಿಣ್ಣೆಯಮೇಲೆ ಗಗನ = ಈ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಶೂನ್ಯವೆನಿಸಿಕೊಂಬುದು. ಆ ಗಗನದ ಮೇಲೆರಡು ಕಲಶ = ಉಪ್ಪರಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ದೇವಾಲಯದ ಮೇಲೆ ಕಳಶವಿರ್ಪುವಲ್ಲದೆ ಆಕಾಶದ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲ ; ಈ ಸ್ತ್ರೀಯರ ! ನಡುವೆಂಬ ಆಕಾಶದ ಮೇಲೆ ಕುಚಗಳೆಂಬ ಕಳಶಂಗಳೊಪ್ಪಿದುವು. ಅವು ಮೇಲೆ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಶಶಿ = ಆ ಚಂದ್ರನು ಪೂರ್ವಾಚಲದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪುವನಲ್ಲದೆ ಕಳಶಾಗ್ರದಲ್ಲಿಲ್ಲ ; ಈ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಕುಚಗಳೆಂಬ ಕಳಶಗಳ ಮೇಲೆ ಮುಖವೆಂಬ ಪೂರ್ಣ

ಚಂದ್ರನು ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದಾನು. ಆ ಶಶಿಯಮೇಲೆ ಮಧುಕರಗಳ = ತುಂಬಿಗಳು ತಾವೆ
ರೆಯಲ್ಲಿ ಇಹವಲ್ಲದೆ ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ; ಈ ಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳ ಮುಖವೆಂಬ ಚಂದ್ರ
ನಲ್ಲಿ ಕುರುಳುಗಳೆಂಬ ತುಂಬಿಗಳೊಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದುವು. ಈ ತರುಣಿಯರ ಮೆಯ್ಯ ಮೇಲೆ
ಈ ರೀತಿ ಹುಟ್ಟಿದುದು ಅಶ್ವತ್ಥವಲ್ಲವೆ, ಎಂಬ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಒಪ್ಪುವ ವಾರಾಂ
ಗನೆಯರಂ ನೋಡುತ್ತ ಶಿವನು ಭಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ನಡೆದನು ಕಾಣಿರೈ, ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿ
ದಾರನು.

ಯೋಗಿಗಳ ಹಿಮಂ ಸುರತತಾಂತರ್ಗೇ ತಿತಿರಯತು |
ಭೋಗಿಜನರಿಗೆ ವಸಂತಂ ವಿಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ನಿ |
ದಾಘಸಮಯಂ ಜಾರೆಯರಿಗೆ ವರ್ಷಾಗಮಂ ಪರಿಣಾಮಿಯಿಗಳಿಗೆ ||
ರಾಗಮಾಡುವ ಶರತ್ಕಾಲವೆನೆ ಪಡ್ಯತುವೆ |
ನಾಗಳೀವೋಲು ಮೆಜೆವಚ್ಚ ಬೆಳ್ಳಿಂಗಳೊಳು |
ಭಾಗೀರಥೀಧರಂ ಭಿಕ್ಷುಮಂ ಬೊಡುತುಂ ಬರೆ ಮುಂದದೊಂ ಪೋಗಳ್ವೆನು ||

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಆ ಶಿವನು ಚಂದ್ರೋದಯದಲ್ಲಿ
ಭಿಕ್ಷುಮಂ ಬೊಡುತ್ತ ಬರುತ್ತಿರ್ಪಲ್ಲಿ, ಆ ಬೆಳುದಿಂಗಳು ಅವ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿತು?
ಎಂದರೆ—ಯೋಗಿಗಳ ಹಿಮಂ = ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಅಲಿಂ
ಗನವೆ ಬಿಡದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಹಿಮಂತಯತುವಿನ ಹಾಗೆ ಇದ್ದಿತು; ಸುರತತಾಂ
ತರ್ಗೇ ತಿತಿರಯತು = ಸುರತದಿಂದ ಬಾಡಿ ಬೆವರನಾಳುಸಿಕೊಂಬ ಸತಿಪುರುಷರ್ಗೆ ಶೈ
ತ್ಯಮಾಡುವುದರಿಂದ ತಿತಿರಯತುವಿನ ಹಾಗಿದ್ದಿತು; ಭೋಗಿಜನರಿಗೆ ವಸಂತಂ =
ಶ್ರೀಗಂಧ, ಪಚ್ಚೈಕವೂರ, ಪನ್ನೀರು, ಕುಂಕುಮ, ಕಸೂರಿ, ಮುಡಿಹೂವು-
ಇವನ್ನು ಭೋಗಿಸಿ ಸತಿಯರೊಳು ಚೆಲ್ಲವಾಡುವರ್ಗೆ ವಸಂತಯತುವಿನ ಹಾಗಿದ್ದಿತು;
ವಿಯೋಗಿಗಳ ನಿರ್ದಾಘಸಮಯಂ = ಅಗಲಿದ ಸತಿಪುರುಷರ್ಗೆ ವಿರಹಾಗ್ನಿ ಪುಟ್ಟಿಸು
ವುದರಿಂದ ಗ್ರೀಷ್ಮಯತುವಿನ ಹಾಗೆ ಇದ್ದಿತು; ಜಾರೆಯರ್ಗೆ ವರ್ಷಾಗಮಂ =
ಬಂದಿಷ್ಟು ಬಡವಾದವನಾಡುವ ಜಾರೆಯರಿಗೆ ಚುಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮನೆಬಾಗಿಲ ಬಿಟ್ಟು
ಹೊಡೆದದೆ ಇರುವವಾಗೆ ಈ ಬೆಳುದಿಂಗಳೊಳು ಬಾಗಿಲ ಬಿಟ್ಟು ಹೊಡೆವಂಟರೆ ಆರಾ
ದರೂ ಕಂಡಾರು ಎಂಬ ಭೀತಿಯನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದರಿಂದ ಮಳೆಗಾಲದ ಮರ್ಯಾದೆ
ಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿತು; ಪರಿಣಾಮಿಯಿಗಳಿಗೆ ರಾಗವಮಾಡುವ ಶರತ್ಕಾಲವೆನೆ = ಶರತ್ಕಾ
ಲದಲ್ಲಿ ಹೊಲ ಗಡ್ಡೆ ಪೊದವಾದವಲ್ಲಿ ಹದಿನೆಂಟು ಧಾನ್ಯಗಳು ಬೆಳೆದು ಬಿತ್ತಿದವ
ರಿಗೂ ಸಂತೋಷಮಾಡುವುದು, ಮಮ್ಮನೆ ನೋಡಿದವರಿಗೂ ಸಂತೋಷ ಮಾಡು
ವುದು, ಆ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವರಿಗೂ ಸಂತೋಷ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಶರತ್ಯತುವಿನ
ಹಾಗೆ ಇದ್ದಿತು. ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಪಡ್ಯತುಗಳನು ಪೋಲು ಮೆಜೆವ ಅಚ್ಚ ಬೆಳ್ಳಿಂ

ಗಳೊಳಗೆ ಭಾಗೀರಥಿಯು ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ ಶಿವನು ಭಿಕ್ಷುಮಂ ಬೇಡುತ
ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದನು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಮೆಯ್ಯೊಲವು ಪೊಂಬಳ್ಳಿಯಂದಮಂ ಪಳಯಲಂ |

ಗೆಯ್ಯಲತಿಗೆಯ ಕೆಂಪುಮಂ ಕೀಳ್ವಡಿಸಲು ಸರ |

ಗೆಯ್ಯಲದು ಕೋಕಿಲಾಪಮಂ ಸೋಲಿಸಲು ಸೊಬಗುವಿಟರಿಗೆ ಮದನನಾ ||

ಹುಯ್ಯಲಂತಿರಲು ಚಂಪಕಕಣೆಯ ನಾಸಿಕದ |

ಸುಯ್ಯಲಪರಮಳಸುತಿರಲು ನೋಳ್ವರ ಮನವ |

ನುಯ್ಯಲಾಡಿಸಿದಳೆಂದೆನಲು ಮಣೆಯನ್ನೇಜಿ ನವಿಲುಯ್ಯಲಾಡಿದಳೊರ್ವಳು ||

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಶಿವನು ಭಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರ್ದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ
ಸ್ತ್ರೀಯು ಉಯ್ಯಲೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಅಡಿದಳು? ಎಂದರೆ—
ಅವಳ ತನುಲತೆಯು ಸುವರ್ಣದ ಬಳ್ಳಿಯ ಹಳೆಯುತ್ತಿರಲಾಗಿ, ಅಂಗೆಯ್ಯ
ಕೆಂಪು ಅಲತೆಗೆಯ ಕೆಂಪ ಕೀಳ್ವಡಿಸಲಾಗಿ, ಅವಳ ಸ್ವರವು ಕೋಕಿಲಾಪಮಂ
ಸೋಲಿಸಲಾಗಿ, ಸಂಪಗೆಯ ವುಷ್ಪಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ನಾಸಿಕದ ಸುಯ್ಯಲುಗಾಳಿ
ಪರಿಮಳವ ಸೂಸುತ್ತಿರಲಾಗಿ, ಸೋಡುವರ ಮನವನು ಉಯ್ಯಲೆಯನಾಡುತ್ತಿದ್ದ
ಳೋ ಎಂಬ ಹಾಗೆ ಮಣೆಯನ್ನೇಜಿ ನವಿಲುಯ್ಯಲೆಯನಾಡುವ ವಿಲಾಸಿನಿಯಂ ಸೋ
ಡುತ್ತ ಶಿವನು ಭಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ನಡೆದನು ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಮತ್ತಲ್ಲಿ ಯೋರ್ವಳಭವಂಗೆ ಭಿಕ್ಷಾ ರಸವ |

ನಳ್ಳಯಿಂ ತಂದು ನೀಡಲು ಪಾತ್ರೆಯಂ ಮೇಲ |

ಕೆತ್ತಿ ಮೇಲುದು ಜಾಣ್ಗೆ ನಸುನಗುತ ಪೆರ್ವೊಲೆಗಳಿಂ ಗಂಬರಾಂಚಲವನು ||

ಹತ್ತಿ ಸುವ ಹರನ ಜಾಣ್ಗೆಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ತಲೆದೂಗೆ |

ಚಿತ್ತ ಜಾಂತಕನವಳ ಭಾವಮಂ ನೋಡಿ ಮೆ |

ಚ್ಚು ತೆ ದರದಸಿತಮುಖನಾಗಿ ಭಿಕ್ಷಾಯಿಸುತೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆತಂದನು ||

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ
ಸ್ತ್ರೀಯು ಶಿವನಿಗೆರಡು ಹಸ್ತದಿಂದ ಭಿಕ್ಷುಮಂ ನೀಡಲಾಗಿ, ಶಿವನು ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರೆಯ
ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೆಗಹಿದರೆ, ಆ ಸ್ತ್ರೀಯು ಕೈಗಳನೆತ್ತಿ ಭಿಕ್ಷುಮಂ ನೀಡುವಲ್ಲಿಯುಂ ಮೊ
ಲೆಯ ಮೇಲಣ ಮೇಲುದು ಜಾಣಲಾಗಿ, ಆ ಮೊಲೆಗಳಿಗೆ ಅಭವನು ಕೈಸೋ
ಕುವ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಮುಸುಕಲಾಗಿ, ಶಿವನ ಜಾಣ್ಗೆಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ತಲೆವಾಗಲಾಗಿ
ಶಿವನು ಅವಳ ಭಾವಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತ, ಮುಗುಳು ನಗೆಯುಂ ನಗುತ್ತ, ಮುಂ
ದಕ್ಕೆ ಭಿಕ್ಷುಮಂ ಬೇಡುತ್ತ ನಡೆದನು.

ಮೃಡಗೆ ಕೈಗಾಣೆ ಗುಡುವೊಳ್ ಭಿಕ್ಷು ಮಂ ನೀಡಿ |
 ವೊಡೆಮಡುತೆ ತೋರಮುಡಿಬಾರವಿದ ಹೊಜುವೆನೆಂ |
 ಬೊಡೆ ಕೊರಳು ಸಣ್ಣನೆಗುವೆ ಕುಡಗಳೆಂಬ ಗಿರಿಗಳ ಭಾರಮಂ ಪೊಲು
 ನಡು ಸಣ್ಣ ಭುನಜಭುನಭಾರಮಂ ಪೊಲುನೆನೆಂ | [ವೊಡೆ ||
 ಬೊಡೆ ಪದಗಳಿವು ಸಣ್ಣನೆಂದು ತನ್ನಯ ಬಾಳು |
 ಬಡತನನದಿರಾಗಿ ಬಿನ್ನೈಸುನಂತೋರ್ ಮಡದಿ ನಿಂದಿದಳು || ೨೦ ||

ಬೇಕು—ಕೇಳಿರಿ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳೆರಾ! ಆ ಪರಶಿವನು ಭಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿ-
 ಪಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸೌಂದರ್ಯವುಳ್ಳ ಸತಿ ಬಂದು, ಮೃಡಗೆ ಕೈಗಾಣೆ...ಮಡುತೆ = ರಕ್ಷಣ
 ಕರ್ತನಾದ ಶಿವನಿಗೆ ಕೈಗಾಣೆಕೆಯ ಕುಡುವ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ. ಪಂಚಭಕ್ಷ್ಯಪಾಯು
 ಸದ ಭಿಕ್ಷವಂ ನೀಡಿ, ಶರಣೆಂದು (ಹೇಳಿ), “ ಎಲೈ ಸ್ವಾಮಿ! ತೋರವಾದ ಮುಡಿ
 ಯ ಭಾರವ ಹೊಜುವುದಕ್ಕೆ ಕೊರಳು ಸಣ್ಣ ; ಈ ಕುಡಗಳೆಂಬ ಗಿರಿಗಳ ಹೊಜುವು
 ದಕ್ಕೆ ನಡು ಬಲುಸಣ್ಣ ; ದೊಡ್ಡತ್ತಾದ ನಿತಂಬಗಳ ಭಾರವ ತಾಳುವುದಕ್ಕೆ ಕಣಕಾ
 ಲ್ಗಳು ಸಣ್ಣ ; ತನ್ನ ಬದುಕು ಪೀಗಾಯಿತು. ಎಲೆ ದೇವ ! ನೀನು ನೋಡಬೇಕು ”
 ಎಂದು ತನ್ನ ದೊಡ್ಡತ್ತಾಗಿ ಇದ್ದಂಥ ಜಾಕನು, ಸಣ್ಣನಾಗಿದ್ದ ಬಡತನವನು, ಬಡೆ
 ಯನ ಕಂಡರೆ ಬಿನ್ನಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಳೋ ಎಂಬ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ನಿಂದಿದಳ ಸತಿಯು
 ನೋಡುತ್ತ, ತಿವನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದನು.

ದೇಶಂಗಳಾಯೆ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣೊರೆಯು |
 ರಾಶಿಗಳೊಳೊಂದು ರಾಶಿಯ ಸೆಲೆವೊಲೆಗಳೊಂದು |
 ರಾಶಿಯನು ನಿನ್ನ ತನುವಿನೊಳು ಕಾಣಿಸದೆ ಕಾಣಿಸುವ ತನುಮಧ್ಯವೊಂದು ||
 ರಾಶಿಯನು ನಿನ್ನ ಭ್ರೂಲತೆಯೊಂದು ರಾಶಿಯನು |
 ಸಿ ಸಹಿತಲೊಂದು ರಾಶಿಯ ಪೊಲಿಲ್ಲೆಯೆಂದೊರ್ವ |
 ವೇರಿ ಮಗನಂ ಪೊಗಳುವುದ ಕೇಳಿ ಸನುಸಗುತ ರಾಶಿಗಮನಂ ನಡೆದನು ||

ಬೇಕು— ಕೇಳಿರಿ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳೆರಾ! ಆ ವೇಶ್ಯಾನೀಧಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುಗ
 ಡೆಯೊಬ್ಬ ವೃದ್ಧ ಮಗಳ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದಂತೆಂದರೆ— ಎಲೆ ಮಗಳೆ,
 ದೇಶದವರೊಂದಿ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಹನ್ನೆರಡುರಾಶಿಗಳೊಳೊಂದು
 ರಾಶಿಯ ಪೊಲ್ಲುವು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ, ಹನ್ನೆರಡು ರಾಶಿಗಳೊಳಗೆ ವಿನಾಸರಾ
 ಶಿಯೊಂದು, ಈ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣು ವಿನಾಸಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವೆಂದರ್ಥ. ನಿನ್ನ ಸೆಲೆವೊ
 ಲೆಗಳು ಒಂದು ರಾಶಿಯನು ಪೊಲ್ಲುವು = ಕುಂಭರಾಶಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಒಪ್ಪು

ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರಲಾಗಿ: ಸಾಯಕನು ಭೋಂಕನೆ ಬಳಪೊಕ್ಕು ಬಂದು ಮಲಗುವ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಸಾಯಿಕೆ ಇಲ್ಲದೆ ಶೂನ್ಯವಾಗಿ ಇರಲಾಗಿ; ಸಂದೇಹವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಾಣ ಸಡುನೆತ್ತಿಗೆ ಏಜುತ್ತಿರಲಾಗಿ; ಸಾಯಿಕೆ ಹೆದರಿ ತನ್ನ ಕಾಣದೆ ಇದ್ದರೆ ಪ್ರಾಣವ ಜಿಡುವನೋ ಎಂದು ಮುಲ್ಲನೆ ಕಂಕಣವುನಿಯಂ ತೋರಿಲಾಗಿ; ವಿಟಂಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗೆ; ತನ್ನ ಚಲವನು ಮುಖದ ಬಾಣೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಸುಖ ಸುತಿದರ್ಪ ಸತಿಪುರುಷರಂ ನೋಡುತ್ತ, ಶಿವನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದನು, ಎಂದು ಸೂತ ಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದರ್ಪನು.

ಉಟ್ಟುಡಿಗೇ ತೊಡಗಿದಂತೆ ನಿಗರಕೆ ಮೇಲಾಗಿ |
ಯಿಟ್ಟ ನೊಸಲಿನ ಕತ್ತರಿಯ ತಿಲಕದಿಂದಲ |
ವಟ್ಟ ಕರ್ಣದ ಕನಕಪತ್ರಗಳಿಂದ ಪರಶುಕ್ರೋಧಮಾನವಡೆದ ||
ಬಟ್ಟಮುತ್ತಿನ ನಾಸಿಕಾಭರಣದಿಂದ ಮುಡಿ |
ಕಟ್ಟಿದಲೋಕಗಳೆಲ್ಲ ರಸಿದಿರೊಳರಲು ಸಲ |
ನಿಟ್ಟಪರ ಮನನಿಗೊಂದೇ ತುತ್ತನಿಸಿ ತೋರುತಾನಿಹೆಯೆಸವ ಮೋಹ ||

ಬೀಕು—ಕೇಳಿ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಮತ್ತಾ ಸೂಳೆಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸೌಂದರ್ಯವನುಳ್ಳ ಸ್ತ್ರೀಯು ಉಟ್ಟ (ದಿವ್ಯಾಂಬರದಿಂದ), ತೊಟ್ಟ ದಿವ್ಯಾಭರಣದಿಂದ, ನೊಸಲಲ್ಲಿ ಹೊಳೆವ ಕತ್ತರಿಯು ತಿಲಕದಿಂದ, ವಿವಿಧೋಳವುಳ್ಳ ರತ್ನಾಭರಣದಿಂದ ಸುರ್ವ ಕರ್ಣಪತ್ರದಿಂದ, (ನಾಸಿಕದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳುವ) ಶುಕ್ರನಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ದೊಡ್ಡ ಮುತ್ತಿನ ಮೂಗುತಿಯಿಂದ, ಒಪ್ಪವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ ತುಂಬಿನಿಂದ, ಅಲಂಕಾರವಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಾಗಿ; ನಿಟ್ಟಪರ ಮನನಿಗೆ = ಇವಳ ನೋಡಿದ ರಸಿಕರ ಕಣ್ಣಿಗೆ, ಒಂದೇ ತುತ್ತನಿಸಿ ತೋರುತಾನಿಹೆಯೆಸವ ಮೋಹ = ಇವಳ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದ ಅಧರಾನ್ಯತದ ಒಂದು ತುತ್ತ ಸವಿದರೆ ಸಾಲದೇ—ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಂಬ ಮುಖವನುಳ್ಳ ನಿಜಯ ನೋಡುತ್ತ ಶಿವನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದನು.

ವಿನಯಕೇತನಪರನ ಮೋಹನಾಕಾರವದ |
ನೇನೆಂಬೆ ಹತ್ತಿದು ಮನೆಯ ಸಾರಿಯರು ಪರ |
ಮಾನಂದದಿಂದ ಭಿಕ್ಷು ವಸೀಡಲೆಂದು ನಡೆತಂದು ಮನಸೋತು ಸಿಂದು ||
ನೀನೆ ಬೆತ್ತಲೆ ನಿನ್ನ ನೆನೆವ ಭಕ್ತರ ಭವಂ |
ತಾನೆ ಬೆತ್ತಲೆ ನಿನ್ನ ಕಂಡೆಮ್ಮ ಚಿತ್ತದ |
ಜ್ಞಾನ ಬೆತ್ತಲೆಯಾದುದೆಂಬಂತೆಗೆ ಜಗತ್ತು ತಾನೆ ಬೆತ್ತಲೆಯಾದರು ||

ఓలేకు—కేళిణీ, ఎలె మునిగళిరా! వివాసకేతనహరన మోహనా
కారవదనేనిసేంబి = కంఠమంహరియిన వరమోక్షరన మోహనస్వరూపవన్న
ఎనేన్నబుదు. హత్తేదు మనెయ నారియగల్లరు బుగ్గాగి వరమాన్నవను
తివగే భిక్షవనిడలేందు బందు, తివన స్వరూపవను కండు మనసోకు, నిజు
సడిలలాగి, హేగిద్దరు? ఎందరి—ఎలె దేవ! నీసే బిత్తలే = దిగంబర
నాద దేసేయింద నీను బిత్తలే. నిన్న సేసేవ భక్తర భవం బిత్తలే = నిన్న
భక్తురిగే భవవిల్లవాదకారణుంద భక్తరభవపూ బిత్తలే, నిన్న కండేమ్మ
బిత్తదబ్బాన బిత్తలే = నిన్న కండ మాత్రులై నమ్మ బిత్తద అజ్ఞానపు బిత్తలే
యాయితేందు నుడిదు, - అడిగే జగుళ్లు బిత్తలేయినా స్త్రీయరుగళం నో
డుత్త తివను నగుత్త నిర్వికారదల్లి ముందక్కి నడిదను.

శరీరేణి సాహిత్యవాణి కర్పూరగంధ!

కుసుమాంగి కుశలే కేళిమలె నువ్వారాగ

రసభరితే రాగకొంగిలే రాజులక్ష్మి రతిరూపే శృంగారదారే ||

అసమయభిసవభోగి రాగి సరసత్కాగి

సితావతంసేయించెన సేసనాడెద ప్రియ

ళనదిదర్శిత్వరస ముందే భిత్తియలె చిత్రినెద పుత్తళిగంత || ౨౪ ||

ఓలేకు—కేళిణీ, ఎలె మునిగళిరా! ఆ కేళియల్లి అనావ హేసరనుల్ల
స్త్రీయరుగడ్దరు? ఎందరి— శరీరేణిమోహనయల్లి కాంతియనుల్ల శరీ
రేణియేంబవళు, రాజోక్షవాద నుడియ నుడివ సాహిత్యవాణియేంబ
వళు, కర్పూరదోహాదియల్లి అసిగంపనుల్ల కర్పూరగంధియేంబవళు,
పుష్పదోహాదియల్లి వృదువాద శరీరవనుల్ల కుసుమాంగియేంబవళు,
విద్యాకుశలంగళ బల్ల కుశలేయేంబవళు, తన్న సోబగినింద మేజువ కేళి
మలెయేంబవళు, సంగీత సాహిత్యగళ బల్ల విద్యారాగేయేంబవళు, నవరసం
గళ బల్ల రసభరితేయేంబవళు, సుప్పరదింద మేజువ రాగకొంగిలేయేంబ
వళు, అష్టభోగదింద మేజువ రాజులక్ష్మియేంబవళు, రతిదేవిగే సమాన
వాద రూపుల్ల రతిరూపేయేంబవళు, నవరత్నదారంగళనుల్ల శృంగారదారే
యేంబవళు, తనగి సరియారేందరువ అసమయేంబవళు, దినదినక్కి పోసతాద
వస్తుగళ భోగిగుసవ అభినవభోగియేంబవళు, సర్వరల్లి ప్రేమపుష్ప
రాగియేంబవళు, వినోదదింద బేడిద వస్తుగళ కుడువ సరసత్కాగియేం

ಬವಳು, (ರಸಿಕರ ಕೂಡ ವಿನೋದವಾಗಿ ಮಾತಾಡಿ ಅವರನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ) ರಸಿಕಾವತಂಸೆಯೆಂಬವಳು — (ಈರೀತಿಯಾದ) ಹೆಸರುಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳು, ಶಿವನಿಗೆ ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡಿದರು. ಚಿತ್ರದ ಬೊಂಬಿಗಳಂತೆ ನಿಂದಿದರ್ (ಇಂಥ) ಸ್ತ್ರೀಯರಂ ನೋಡುತ್ತ ಶಿವನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದನು, ಕಾಣಿರೈ ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನಿಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಎಂದು ಸಮ್ನಾಪುರಕೆ ಬಾರದಭವಂ ಬಂದ |

ನೆಂದು ಭಿಕ್ಷ ವನ್ನಿಡಲೆಂದು ವಂದನೆಮಾಡ |

ಲೆಂದು ರೂಪಂ ನೋಡಲೆಂದು ವರವಂ ಬೇಡಲೆಂದು ಮಾತಾಡಲೆಂದು ||

ಪೊಂದೊಡಿಗೆಯು ತೋಜಲೆಂದು ಸೊಬಗಂ ಬಿಡ |

ಲೆಂದು ಬಸವಂ ಸಾರಲೆಂದು ಕಾಮಗೆ ದೂಷ |

ಲೆಂದು ಕಾಮುಕಿಯರೈತಂದು ಬಿಡಿಯು ನಡುವೆ ನಿಂದು ಜೇಗಾಗಿದ್ವಾರು ||

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಆ ಸೂಳೆಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವನು ಬರುತ್ತಿರಲಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳಲ್ಲಿ, ಎಂದೂ ಸಮ್ನಾಪುರಕೆ ಬಾರದಭವಂ ಬಂದು ನೋಡಲೆಂದು ಬಂದ ಸತಿಯರು ಕೆಲಬರು, ಬಿಕ್ಷವ ನೀಡಲೆಂದು ಬಂದ ಭಕ್ತಿಯರು ಕೆಲಬರು, ಮಾತಾಡಲೆಂದು ಬಂದ ಮಾನಿನಿಯರು ಕೆಲಬರು, ರೂಪಂ ನೋಡಲೆಂದು ಬಂದು ನಿಂದ ನಂದರಿಯರು ಕೆಲಬರು, ವರವ ಬೇಡಲು ಬಂದ ಪುತ್ರಾರ್ಥಿಗಳು ಕೆಲಬರು, ಹೊಂದೊಡಿಗೆಯು ತೋಜಲೆಂದು ಬಂದ ನೀಪಿಯರು ಕೆಲಬರು, ಸೊಬಗು ಬಿಡಲೆಂದು ಬಂದ ಬಿಂಕಗಾರ್ತಿಯರು ಕೆಲಬರು, ಬರವಂ ಸಾರಲೆಂದು ಬಂದ ಘನಕುಚಿಯರು ಕೆಲಬರು, ಕಾಮಗೆ ದೂಷಲೆಂದು ಬಂದ ಕಾಮುಕಿಯರು ಕೆಲಬರು—ಐತಂದು ಬಿಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂದು ಜೇಗುವಟ್ಟಿ ನೋಡುತ್ತಿರಲು; ಕೋಟೆ ಕಂದರ್ಪರೂಪವನು ಧರಿಸಿದ ಮಹಾದೇವನು ನೋಡುತ್ತ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದನು.

ವಂದನೆ ನಿಂ ಕರುಣೆಯೆಂಬರವೇಕೆ ಬಿಡದೆ ಪರ |

ಪುರುಷಾರ್ಥಿಯದ ಕಾಮನು ಲೋಕನಾಗ್ನಿಯಿಂ |

ಮರಿವಿದೆಯೆನಲ ತರುಣಿ ನಾಸಲ್ಲವಿನ್ನದೆಂತೆನು ನಿನ್ನ ನೋಡಿ ಭ್ರಮಿಸಿ ||

ಮರವೊಳಗಣ್ಗು ಮರನು ಸುಟ್ಟವೊಲ ತನ್ನ |

ವಿರಹಾಗ್ನಿ ತನ್ನನೇ ಸುಡಲುದಿಮ ಪೋದನೀ |

ಧರೆಯೊಳಿನ್ನವನಂವೆ ಬಟ್ಟಬಯಲಸವಾನ ಬಂದುವೆನುತಡಿಯಿಟ್ಟನು |

ಟೀಕು: - ಕೇಳಿ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳೆರಾ! ಆ ಸೂಳೆಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯು ಶಿವನೊಡನೆ ಸುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹರನೆ = ಪಾಪಹರನಾದ ದೇವನೇ, ನಿನ್ನ ಕರುಣೆ = ಕರುಣವುಳ್ಳವನು ಎಂದು ಒಳಗಿಡೆ ಸುಡಿವರು. ಪರಪುರುಷಾರ್ಥಿಯಾದ ಕಾಮನನೊಸಲ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಿಚ್ಚಿನಿಂದ ಏಕೆ ಉರುಹಿದೆ? ಎನಲಾಗಿ; “ ನಾನಲ್ಲ, ನೀನು ರಿಹಿದೆ? ” ಎಂದರೆ, ಅದೆಂತೆನಲು; “ ನಿನ್ನ ನೋಡಿ ಭ್ರಮಿಸಿ, ಮರದೊಳಗಣ ಅಗ್ನಿ ಮರನ ಸುಟ್ಟಿಹಾಗೆ ತನ್ನ ವಿರಹಾಗ್ನಿಯಿಂದ ತಾನೇ ಉರಿದು ಹೋದನು; ನನಗೆ ಈ ಧರೆಯಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆಬಯಲ ಅಸವಾದ ಬಂದಿತು ”—ಎಂದು ಅವಳನೇ ರೂಪಾತಿ ಶಯವನುಳ್ಳವಳ ಮಾಡಿ ನಸುನಗೆಯಿಂದ ನಕ್ಕು, ವಿಸೋದಚರಿತ್ರನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದನು.

ವಿಧಿವಶವೆ ವಿಚಾರವಾರದು ನಿನ್ನ ತಲೆಯನೇ |

ಜೀವೊಡಂ ಕಳಂಕ ಬಿಡವಾಯ್ತು ಚಂದ್ರನೇನಲ್ |

ಸುಂದರಿಯಪುದಲ್ಲವೇ ಹರಿಯೆವೆಯನೇ ಜೀವೊಡೆಯವಲ್ಲದೆ ಬ್ರಹ್ಮನ ||

ವದನಮಂ ಸೇವೊಡೆ ಶಿವನ ಮಂಡೆಯ ತುಟ್ಟ |

ತುದಿಯನೇ ಜೀವೊಡೆ ಬಿಡವಾಯಿತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಹೃದ |

ಯದ ಕಳಂಕೆಯಾಗ ಚಂದ್ರನೊಬ್ಬನೆ ಪಾಪನೆಸುತ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದನು ||

ಟೀಕು— ಕೇಳಿ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳೆರಾ! ಮತ್ತಾಸೂಳೆಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯು ಶಿವನೊಡನೆ ಸುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು. “ ಎಲೆ ಮಹಾದೇವ? ವಿಧಿವಶವೆ ವಿಚಾರವಾರದು = ಬ್ರಹ್ಮಲಿಪಿತವೆ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ, ಅರಿಗೂ ಅಗುವುದಿಲ್ಲ. ದೇವೋತ್ತಮನಾದ ನಿನ್ನ ತಲೆಯನೇ ಒಡೆದೊ ಚಂದ್ರನ ಕಳಂಕ ಬಿಡದೆ ಹೋಯಿತು ” ಎಂದು ಬರ್ಬಸತಿ ಸುಡಿಯಲಾಗಿ; “ ಎಲೆ ಸ್ತ್ರೀಯೇ, ಅಹುದಹುದು. ಹರಿಯೆವೆಯನೇ ಜೀವೊಡೆಯ = ವಿಷ್ಣುವಿನ ಹೃದಯವನೇ ಮನೆಯಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಬ್ರಹ್ಮನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ, ಶಿವನ ಮಂಡೆಯ ತುದಿಯನೇ ಒಡೆದಿದ್ದರೂ, ನಿಮ್ಮ ಹೃದಯದ ಕಳಂಕ ಈಗ ಬಿಟ್ಟೇತೆ! ಆ ಚಂದ್ರನೊಬ್ಬನ ಪಾಪ ಪಾಪನೇ! ” ಎನ್ನುತ ಕಟಕಿಯನಾಡುತ್ತ, ನಮ್ಮ ಹೊದ್ದಿದವರಲ್ಲಿ ಗುಣದೋಷಂಗಳನು ಸುಮ್ಮನಿರುವಂತೆ ಶಿವನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದನು.

ಮಹಿಯೊಳಲೆ ಪರಶಿವನೇ ನೀನಾದಿಮಧ್ಯಂತ |

ರಹಿತನೆಯರು ತದಿಯಂತೈವಿಲ್ಲದೆ ಮಧ್ಯ |

ವಿರುವ ನೀನೊಳು ಕಂಡೆವಿರು ಚಿತ್ರವಸುದಲ್ಲವೋ ಪೌಳು ನೀನಂದೆನೆ ||

ಅಹುದಬಲೆ ನಿನೊಳುಸ್ಯಂತವಿದುಂ ಮಧ್ಯ |

ವೆಹಗೆ ನೊಡಿದೊಡ್ಲಿದಿಯದು ಮಾಹಾಚಿತ್ರ |

ವಸುದಲ್ಲವೋ ಪೋಳು ನೀನೊಂದು ಪ್ರಾಣೈಗುತ್ತ ರವೀಯುತ್ತಡಿಯಿಟ್ಟನು ||

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಆ ವೇಶ್ಯಾವೀಧಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಕೋಮಲೆ ನುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಆರಿದಲೂ ಅಪುಷ್ಪದಕ್ಕೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಪರಶಿವಮೂರ್ತಿಯೇ, ನಿನ್ನ ನು ಆದಿವ.ಧ್ಯಾಂತರಹಿತನೆಂಬರು; ಆದ್ಯಂತ ವಿಲ್ಲದೆ ಮಧ್ಯವಿಹುದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಕಂಡೆವು: ಇದು ಚಿತ್ರವಹುದು; ಆದು ಹೇಗೆಂದರೆ—ಆದಿಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಹುಟ್ಟುವುದ ಕಂಡುವಿಲ್ಲ, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀನಳವುದ ಕಂಡವಿಲ್ಲ, ಆದಿಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಅಂತ್ಯವೂ ಇಲ್ಲದೆ ನಡುವೆ ತೋರುವ ಆಕಾರವನು ಕಂಡುದು ಅಶ್ವರೂಪವಲ್ಲವೆ? ಎನಲಾಗಿ—ಶಿವನು, ಎಲೆ ಸ್ತ್ರೀಯೇ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಆದಿಯಾದ ವಾದಂಗಳು ಕಾಣಬರುತ್ತಿದ್ದಾವು, ಅಂತ್ಯವಾದ ಶಿರಸ್ಸು ಕಾಣಬರುತ್ತಿದ್ದೀತು, ಮಧ್ಯವಾದ ನಿನ್ನ ನಡುವು ಕಾಣಬರದೇ ಇಹುದು: ಇದು ಚಿತ್ರವಲ್ಲವೆ?—ಎಂದು ಆ ಸ್ತ್ರೀಯು ಕೈಂಗಾರನನಭಿಪರ್ಣಿಸುತ್ತ, ಉತ್ತರವಂ ಕೊಟ್ಟು, ಆದ್ಯಂತಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲದ ಮಹಾದೇವನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದನು.

ಎಲೆ ಶಿವನೆ ಸಕಲಸೇವಾಗಮಂಗಳು ನಿನ್ನ |

ನೆಲೆಗಾಣವೆಂಬನುದೆವೊಂಬರಮದಹುದು |

ನೆಲೆಗಾಣವೆದುಕೊಂಡನೀಯಾ ಮಹತೋಮಹಿಯಾನೊಂದುವೇಕೆಂದನೆ ||

ಲಲನೆಯೆನ್ನುವನೆಂದೂಲ್ಲ ನೀನಿನ್ನೊತೆ |

ನಲು ನಿನ್ನನಿಂದು ನಡುವನುರುಜಘನಮಂ ಕಂಡು |

ನಲೆಯನೊಂದನೀಯಾ ಮಹತೋಮಹಿಯಾನೊಂದುವೆಂದು ಮುಂದಕ್ಕೆ

[ನಡೆದನು ||

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಮತ್ತೂ ಸೂಳೆಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕಾ ಮಿನಿ ನುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಎಲೆ ಶಿವನೆ, ಸಕಲವೇದಾಗಮಂಗಳು ನಿನ್ನ ನೆಲೆಗಾಣವೆಂಬವರು—ಅಹುದಹುದು, ಹಾಗೆ ನೆಲೆಯ ಕಾಣದಿದ್ದರೆ ಅಣೋರಣೀಯಾ ಮಹತೋಮಹಿಯಾನು ಎಂದು ಅಣುವಿಗೆ ಅಣುವಾದ ಮಹತ್ತಿಗೆ ಮಹತ್ತಾದ ರೂಪವುಳ್ಳವನು ಎಂದು ವೇದಂಗಳೇತಕ್ಕೆ ಎಂದುವು? ಎನಲಾಗಿ—ಎಲೆ ಲಲನೆ, ಎನ್ನ ನು ಎಂದುದಿಲ್ಲ, ನಿನ್ನ ತನುವನು ಎಂದೆನಲು, ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ—ಅಣುವಿಗೆ ಣುವಾಗಿ

ಅಣುವಾಗಿ ನಿನ್ನ ನಡುವು ಕಾಣಿಸದು. ಮಹತ್ತಿಗೆ ಮಹತ್ತಾಗಿ ನಿನ್ನ ಜಘನಂ ಗಳು ದೊಡ್ಡವಾಗಿ ಇರಲಾಗಿ, ಅಣೋರಣೀಯಾ ಮಹತೋಮಹೀಯಾನೆಂದೂ ನಿನ್ನ ಸೆ ಕೊಂಡಾಡಿದುವು—ಎಂದು ಮುಗುಳುನಗೆಯಿಂದ ಮೂದೇವರಾಣ್ಯನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದನು.

ಬಳಿಕ ಮುಂದೊಂದೆತೆಯೊಳೊವ-ಳೀಶ್ವರನ ಕಂ |

ಗೊಳುಪ ಚೆಲುವಿಕೆಯ ನಡೆ ನೋಡಿಯಂತಸ್ತಾಪ |

ಮೊಳೆಯಲಾಗೇಜನೆಯವನೆ ಬಲಿವಂಗನುನ್ನಡೆರಲು ಗೃಹಾಂಗಣದೊಳು ||

ತೊಳಪ ಬೆಳತಿಗೆಯ ಬೆಳುದಿಂಗಳನುರಿವ ತಿಖಿಯ |

ಬೆಳಗೆಂದು ಬಗೆದು 1 ಮನೆ1 ಗಿಜ್ಜ ನಂದಿಪೆನೆಂದು |

ಕಳವಳಿಸಿ ಬಯಲ ಶೀತಳವಾರಿಯೆಂದು ಮೊಗೆಮೊಗೆದು ಸೂಸುತಲಿದಳು ||

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಬಳಿಕ ಮುಂದೆ ಮತ್ತೊಂದು ಠಾವಿನಲ್ಲಿ ಒರ್ವ ಕಾಮಿನಿ ಈಶ್ವರನ, ಕಂಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ರಮ್ಯವಾದ ಅಮಯವಂಗಳ ಚೆಲುವಿಕೆಯಂ ನೋಡಿ, ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಕಾಮಾಗ್ನಿ ಮೊಳೆದೊಣಲಾಗಿ, ಏಜನೆಯ ವಿಕಲಾವಸ್ಥೆ ಶರೀರ ದೊಳು ನೆಲಸೆ, ತನ್ನ ಮನೆಯ ಹೊಜುಹೊಂಬು ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂದು, ತೊಳ ಗುವ ಬೆಳತಿಗೆಯ ಬೆಳುದಿಂಗಳಂ ಕಂಡು ಹಮ್ಮಿಟ್ಟು ಉರಿವ ಕಿಚ್ಚಿನ ಬೆಳಕೆಂದು ತಿಳಿದು, ಈ 2 ಮನೆಯಕಿಚ್ಚ 2 ನಂದಿಸುವೆನು ಎನ್ನುತ್ತ ಬಯಲನೆ ಶೀತಲೋದಕವೆಂದು ಬಗಸೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಗೆಮೊಗೆದು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಿದಳು. ಈ ವಿಕಳತೆಯಿಂದೊಪ್ಪುವ ಸತಿಯ ನೋಡುತ್ತ ತಿವನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದನು.

ಹರನ ಮೇಲಣ ವಿರಹತಾಪದಿಂ ಬೆಳುದಿಂಗೆ |

ಳುರಿಯಾಗಿ ಸುಡಲೊರ್ವ ಮುಗೆ ನೊಂದೆಲೆ ಸಿರಾ |

ಚರನೆ ದೋಪಾಕರನೆ ಎಂದು ಚಂದ್ರನ ನೋಡಿ ಕೊನೆವೆರಳ ಮುರಿದು

ಹರಣಿಸುವೆಂತು ಜೀವಿಪ್ರದಕಟಕಟ ಸಿನ್ನ | [ಮುಖಗಿ ||

ಕಿರಣದಗ್ನಿಯಲೆಂದು ಗಂಟೆಯಂ ದನಿಗೆಯ್ದು |

ಕರವ ನೆಟಕಯಮುರಿದು ಬೈದುಕಾಪಿಸಿಯುಯ್ದ ಮರಳಮನೆಯಂಪೊಕ್ಕಳು ||

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಆ ಸೂಳೆಗೀರಿಯಲ್ಲೊಬ್ಬ ಸುಂದರಾಂಗಿಯು ಹರನ ಮೇಲಣ ವಿರಹತಾಪದಿಂದ ಬೆಳುದಿಂಗಳು ಉರಿವ ಕಿಚ್ಚಿನ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಶರೀರವನು ಸುಡುತ್ತಿರಲಾಗಿ, ಆ ಮುಗೆ ಮನನೊಂದು—ಎಲೆ ನಿಶಾಚರನೆ= ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಚರಿ ಸುವ ರಕ್ಕಸನೆ, ದೋಪಾಕರನೆ= ಗುರುಸತಿಗಳುಪಿದಾತನೆ, ಎಂದು ಕೋಪದಿಂದ

ಚಂದ್ರನ ನೋಡಿ ಖತಿಯಿಂದ ಕೊನೆವರಳ ಮುರಿದುಕೊಂಡು, ಮುಳುಕದಿಂದ ಹರಿ
ಣತಿಶುವೆಂತು ಜೀವಿವುದಕಟ= ನಿನ್ನೊಗಳೆದ ಎರಲೆಯಮುಖ ನಿನ್ನ ಕಿರಣದ ಕಿಚ್ಚಿ
ನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬದುಕಿತು? ಎಂದು ಎರಲೆಯ ಮುಖಿಯನು ಘಂಟೆಯ ಧ್ವನಿಮಾಡಿದ
ರಾದರೂ ಬಾರದೆ ಎನ್ನುತ್ತ, ಘಂಟೆಯ ಧ್ವನಿಗೈದ್ದರೂ ಬಾರದೆ ಇರಲಾಗಿ, ಕೆಟ್ಟನೆನು
ತ್ತ, ನೆಟಕೆಯ ಮುರಿದು, ಒಯ್ದು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗು ಎಂದು ಶಾಪಿಸಿ,
ಸುಯ್ಯ ಮರಳಿ ತನ್ನ ಮನೆಯಂ ಬೊಕ್ಕು, ವಿಕಟಾವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಕಂಗೆಡುತ್ತಿದ್ದ
ಕಾಂತೆಯ ನೋಡುತ್ತ ಕಾರುಣ್ಯಮೂರ್ತಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದನು.

ಸೋಗೆಗಣ್ಣುಲರ ಸೊಬಗಿನ ನೀಹಿಯೋರ್ವಳನು |

ರಾಗದಿಂ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನಮಂ ತಂದು ನೀಡಿ ನಿಂ |

ದಾಗಲಭವನಕಾಯಕಾಂತಿರಸದೊಳುಮೂಡಿಮುಳುಕಾಡಿಯೋಲಾಡು ತುಂ
ಪೋಗಲಾಹದೆಯಸಿಮಿಪತೆನಡೆದಿರಲ್ಕವಳ |

ನಾಗಭೂಷಣ ನಿಟ್ಟಸಲ ನೋಟನೋಟವೊಂ |

ದಾಗೆ ದೃಷ್ಟಿದ್ರವಣವಾಗಿ ಕುಳ್ಳಿದು ತಲೆವಾಗಿ ಲಜ್ಜಿತೆಯಾದಳು || ೨೬ ||

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳೆರಾ! ಆ ಸೂಳೆಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸೋಗೆ
ಗಣ್ಣು ವನಿತೆ ಬಂದು ನಿಂದು ಶಿವಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಭಕ್ಷಮಂ ನೀಡಿ, ಶಿವನ ಕಾಯ
ಕಾಂತಿರಸದೊಳು ಮೂಡಿ ಮುಳುಗಿ, ಅಸತ್ತಿಯಿಂದ ಹೋಗಲಾಡದೆ ಅನಿಮಿಷದೃ
ಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರಲಾಗಿ; ನಾಗಭೂಷಣನಾದ ಶಿವನು ಅವಳ ನೋಡಲಾಗಿ;
ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿದ್ರವಣವಾಗಲಾಗಿ; ಕುಳ್ಳಿದು ತಲೆವಾಗಿ ಲಜ್ಜಿತೆ
ಯಾದ ಕಾಮಿನಿಯಂ ನೋಡುತ್ತ ಕಾರಣರೂಪನಾದ ಕಾಮವೈರಿಯಾದ ಶಿವನು
ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದನು, ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದನೋ ಈ ಮೋಹನನ ನಿಧ್ಧ |

ನೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂದನೋ ಈರೂಪರುವ್ರ ತಾ |

ನೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂದನೋ ವಿಸ್ಮಯಾಕಾರ ಕಾರುಣಿಕ ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರನು ||

ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದನೋ ಜಾಣಜಂಗಮರಾಯ |

ನೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂದನೋ ಎಂದು ವಾರಾಂಗನೆಯ |

ರೆಲ್ಲ ತಮತಮಗೆ ಜೀಗಾಗಿ ಮನಸೋತು ಮರುಳಾಗಿ ನಿಂದಿರುತ್ತಿದ್ದರು ||

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳೆರಾ! ಆ ಸೂಳೆಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸತಿಯರೆಲ್ಲರೂ
ತಮತಮಗೆ ನಿಂದು ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದನೋ ಈ
ಮೋಹನನ ಸಿದ್ಧ= ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಸ್ತ್ರೀಯರನೂ ಮೋಹಿಸುವ
ಮಹಾಸಿದ್ಧನೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂದನೋ; ಕೋಟಿ ಕಂಧರ್ಪ ರೂಪನಾದ ಈ ರುದ್ರನಾವ

ಕಡೆಯಿಂದ ಬಿಜಯಂಗೆದನೋ; ಅಶ್ವತ್ಥವಾದ ಅಕಾರವನುಳ್ಳ ಕಾರುಣಿಕನಾದ ಈ ಭಿಕ್ಷುಕನೆತ್ತಣಿಂದ ನಡೆತಂದನೋ; ಈ ಜಾಣಜಂಗಮನೇನು ಕಾರಣ ತಲೆ ದೋಣುದನೋ; ಈ ಚೆಲುವರ ದೇವನಲ್ಲಿಂದ ಬಂದನೋ— ಎಂದು ಜಿಜ್ಞಾಸಿ ಮನಸೋತು ಮರುಳಾಗಿ ನಿಂದು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ವಾರಕಾಂತೆಯರಂ ಕಂಡು ನಸು ನಗೆವೆರೆಸಿ ನಾಗಕಂಕಣನು ನಲವಿಂದ ನಡೆತರುತ್ತಿದ್ದನು.

ತರಳಾಕ್ಷಿಯರ ನೋಟವೀಶೈವ ಭಾವವೆಂ |

ಬರಿದಾವುದೆನಲು ಹೊಜಿಬಿಸಿ ನೋಡುವಾನೋಟ |

ಪುರುಷನಂ ಪ್ರಾಪ್ತನೆನ್ನದ ಭಾವ, ನೋಡದಂದದಿ ನೋಳ್ವನೋಟವಾಸೆ ||

ಅರೆಗಣ್ಣಿನೋಟವೆ ನಿರಾಶೆ, ಕಡೆಗಣ್ಣಿನಿಂ |

ದಿರದೆ ನೋಡುವ ನೋಟ ಚಪಲತನವಂಗವಂ |

ಹರಹಿನೋಡುವನೋಟ ಕೊಜಿತೆನಿತಿಗಳನಜನುವ ಭಾವವೆಂದೆನಿಪುದು ||

ಟೀಕು— ಕೇಳಿಕ್ಕೆ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಮತ್ತಾಸೂಳೆಗಳೆಯಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕ ನೆಂಬ ಸಮನು ಪ್ರಾಧನಾಯಕನ ಕರೆದು ಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳಿಗೆ ನೋಟದ ಭಾವ ಹತ್ತುತೆ ಏನೆಂದು ನುಡಿವರಲ್ಲ, ಅವಾವುವೆಂದು ಕೇಳಲಾಗಿ; ನಾಯಕೋತ್ತಮನು ಹೇಳುತ್ತಿ ದಾರನು:—ಹೊಜಿಬಿಸಿ ನೋಡುವ ನೋಟ= ಪುರುಷನಂ ಕಂಡು ಇತ್ತತ್ತ ಹೊಜಿ ಬಿಸಿ ನೋಡುವ ಭಾವ, ಪುರುಷನಂ ಪ್ರಾಪ್ತನೆನ್ನದ ಭಾವ= ಪುರುಷನಂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸು, ಪ್ರಾಪ್ತನಲ್ಲವು ಎಂಬ ಭಾವ, ಒಂದು. ನೋಡದಂದದಿ ನೋಳ್ವ ನೋಟವಾಸೆ= ಪುರುಷನಂ ಕಂಡು ನೋಡದ ಹಾಗೆ ನೋಡುವ ನೋಟವೇ ಆಸೆಯೆಂಬ ಭಾವ, ಎರಡು. ಅರೆಗಣ್ಣಿನೋಟವೆ ನಿರಾಶೆ= ಅರೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುವ ನೋಟವೇ, ಈಶನಿ ಏಕೆ ಇಡಿರಾಗಿದ್ದಾನೆಂಬ ನಿರಾಶೆಯೆಂಬ ಭಾವ, ಮೂರು. ಕಡೆಗಣ್ಣಿನಿಂದಿ ರದೆ ನೋಡುವ ನೋಟ ಚಪಲತನ= ಕಡೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುವುದು ಪುರುಷನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮಮತೆ ಹುಟ್ಟಿಸಬೇಕೆಂಬ ಚಪಲತನದ ಭಾವ, ನಾಲ್ಕು. ಅಂಗವಂ ಹರಹಿ ನೋಡುವ ನೋಟ ಕೊಜಿತೆನಿತಿಗಳನಜನುವ ಭಾವ= ಸರ್ವಾಂಗದಲ್ಲಿ ಅವ ಯವಂಗಳೆಲ್ಲವನು ಹರಹಿನೋಡುವ ನೋಟ, ಅಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರದಲ್ಲಿ ಕೊಜಿತೆ ನೆಜಿತೆ ಗಳನು ಅಜಿಸುವ ಭಾವ, ಐದು. ಇನ್ನೆ ಐದು ಪ್ರಕಾರವನು ಮುಂದಣ ಪದ ದಲ್ಲಿ ಹೇಳೇನು, ಕೇಳಿ, ಎಲೆ ನಾಗರಿಕ! ಎಂದು ನಾಯಕೋತ್ತಮನು ನುಡಿ ಯುತ್ತಿದ್ದನು.

ಮರಳಿ ನೋಡುವ ನೋಟವಾಪೇಕ್ಷೆ ನೋಡಿ ಮೊಗ |

ದಿರುಹುವುದರೋಚಕದ ಭಾವ ತಪ್ಪದೆ ನೋಡು |

ತಿರೆ ಸಿಕ್ಕಿದಂದವದು ನೋಡಿನೋಡದಿರೆ ಸೊಬಗಿಲ್ಲೆಂದು ಬಿಡಬೇಡಿದಾ ||

ಪರಿ ಮುಗುಳುನಗೆವೆರೆದ ನೋಟ ಕರೆಯದ ಮುನ್ನ |

ಬರುವಳ್ಳಿಯಂತಿವಳು ಭೇದವಹಿಯದರೆ ಸತಿ |

ಯರ ಬಯಸಬೇಡೆಂಬ ಪ್ರೌಢನಾಯಕನ ನುಡಿಗೇಳುತಭವಂ ನಡೆದನು ||

ಟೀಕು—ಕೇಳೈ, ಎಲೆ ನಾಗರಿಕ! ಮರಳಿನೋಡುವ ನೋಟವಾಪೇಕ್ಷೆ = ತಿರುಗಿ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಿಂದ ನೋಡುವ ನೋಟವೇ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೆಂಬ ಭಾವ, ಅಪ್ಪ. ನೋಡಿ ಮೊಗದಿರುವುದರೋಚಕ = ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರದಲ್ಲೇ ಅಡ್ಡಮೋರೆಯ ನೆತ್ತುವುದು ಅರೋಚಕವೆಂಬ ಭಾವ, ಏಳು. ತಪ್ಪದೆ ನೋಡುತ್ತಿರೆ ಸಿಕ್ಕಿದಂದ ವದು = ಅಂಗನೆ ನೆಟ್ಟದೃಷ್ಟಿ ತೆಗೆಯದೆ ಕಟ್ಟಕ್ಕಪ್ಪಿಂದ ನೋಡುವ ನೋಟವೇ, ಒಳ ಗಾದ ಭಾವ, ಎಂಬೆ. ನೋಡಿನೋಡದಿರೆ ಸೊಬಗಿಲ್ಲೆಂದು ಬಿಡಬೇಸಿದಾಪರಿ = ಮೊದಲು ನೋಡಿ ಮತ್ತೆ ನೋಡದೆ ಇದ್ದುದು, ಸೊಬಗಿಲ್ಲ, ಪರಮಮೂಢನೆಂದು ಹಂಗುಹಾಕಿದ ಭಾವ, ಒಂಬತ್ತು. ಮುಗುಳುನಗೆವೆರೆದ ನೋಟ ಕರೆಯದ ಮುನ್ನ ಬರುವಳ್ಳಿ = ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಗುಳುನಗೆವೆರೆಸಿ ಕಟ್ಟಕ್ಕಪ್ಪಿಂದ ನೋಡಿದ ನೋಟವೇ, ಕರೆಯದ ಮುನ್ನ ಒರುವಳ್ಳಿಯಿಂದ ಒಡಂಬಟ್ಟ ಭಾವ, ಹತ್ತು. ಈ ಹತ್ತು ಪ್ರಕಾರವಾದ ನೋಟದ ಭಾವವನಪುದವರೇ ಸತಿಯರ ಬಯಸಬೇಕು, ಅಪ್ಪಿಯದವರು ಬಯಸಿದರೆ ನಗೆಗೇಡಿಯಹರು, ಕಾಣೈ, ಎಲೆ ನಾಗರಿಕ! ಎಂದು ನುಡಿದ ಪ್ರೌಢನಾಯಕನ ಸವಿಸುಡಿಯ ಕೇಳುತ್ತ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆ ದನು.

ನೋಡಲಾಗದೆ ವಾರಿಜಾಕ್ಷಿ ಬಾಯ್ಬಿಡುವೆ ಮನಾ |

ತಾಡಲಾಗದೆ ಮಧುರವಾಣಿ ಕಿನಿಸದೆ ಸರಸ |

ವಾಡಲಾಗದೆ ಮಲಯಮಾರುತವಿನೋದಿ ಬರಸೆಳೆದಪ್ಪಿ ಚುಂಬನವನು ||

ಮಾಡಲಾಗದೆ ಕಲಾಧರೆಯೆನ್ನನೊಲವಿನಿಂ |

ಕೂಡಲಾಗದೆ ಮನೋಹರ ಕೊಲುವ ಮುನಿನಿನಿಸು |

ಬೇಡೆಂದುಕಾಲ್ಪಿಡಿದುಬೇಡಿಕೊಳುತಿರ್ದನೊವನೊವನೊಂದೆಡೆಯೊಳು

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಆ ಸೂಳೆಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವಿಟನು ತನ್ನ ವೇಶ್ಯಾಸ್ತ್ರೀ ಮುನಿದಿರಲಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರ್ದನು. ವಾರಿಜಾಕ್ಷಿ = ತಾವರೆಯೆಸಳಿನೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಂತಿವೆತ್ತಿಹ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವಳೇ, ದಯದಿಂದ ನೋಡಲಾಗದೆ; ಮಧುರವಾಣಿ = ಸವಿಸುಡಿಯನಾಡುವವಳೇ, ಬಾಯ್ಬಿ ಟಿದು ನಿನ್ನ ಅಧರದ ಸೊಬಗ ತೋಪು ಮಾತಾಡಲಾಗದೆ; ಮಲಯಮಾರುತ ವಿನೋದಿ = ತೆಂಕಣ ಗಾಳಿಯೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ವಿನೋದವ ಬಲ್ಲವಳೇ! ಕೋಪವ ಬಿಟ್ಟುಸರಸವನಾಡಲಾಗದೆ; ಕಲಾಧರೆ = ಅಮೃತಕಲೆಯ ಅಧರವಾಗಿ ಉಳ್ಳವಳೇ!

ಬರೆಸೆಳದಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಚುಂಬನ ಮಾಡಲಾಗದೆ ; ಮನೋಹರೆ = ಸುಂದರಾಂ
ಗಿಯಾದವಳೇ ! ತನ್ನೊಳಗೆ ಒಲವಿನಿಂದ ಕೂಡಲಾಗದೆ ; ಕೊಲುವ ಮುನಿಸು ಇಷ್ಟು
ಬೇಡವೆಂದು ಒರ್ವ ವಿಟನು ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯ ಕಾಲ್ವಡಿದುಕೊಂಡು ಇದ್ದುದನು ಕಂಡು
ಶಿವನು ಆ ನುಡಿಗಳಂ ಕೇಳುತ್ತ ಆ ವಿನೋದಮಂ ನೋಡುತ್ತ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದನು.

ನೋಡಿ ಮುಂದೊಂದು ತಾಣದೊಳೊರ್ವಬಲೆ ಶಿವನ |

ಗಾಡಿಯಂ ಕಲ್ಪ ರಗುವಂತೊಣಮರಂ ಚಿಗುತು |

ಕೂಡೆ ಪಲ್ಲವಿಸಂತೆ ಮುಗಿಲೊಡ್ಡವಿಸುವಂತೆ ಮಳೆ ಭೋರನೆಣಗುವಂತೆ ||
ಆಡುತಹಿನಿಕರವೊಲೈಪಂತೆ ಗೋಕುಲಂ |

ನೀಡಿ ಕಿವಿಗಳನಾಲಿಪಂತೆ ಸಂಗೀತಮಂ |

ಪಾಡಿ ಕಂಬಳಾಶ್ವತರರ ಕರ್ಣಕುಂಡಲಧರನ ನಡೆಗೆ ತಡೆಯಿಟ್ಟಳು || ೪೧ ||

ಟೀಕು—ಕೇಳಿವೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳೆರಾ ! ಶಿವನು ಆ ಸೂಳೆಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿ
ಪಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕಾಮಿನಿ ದಿವ್ಯಗಾನಮಂ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದಂತೆಂದರೆ—ಒರ್ವ
ಅಬಲೆ ಶಿವನ ಗಾಡಿಕಾಣತನಮಂ ಕಂಡು, ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕಣ್ಣು ಕರಗುವಂತೆ
ಗುಂಡಕ್ರಿಯೆಯೆಂಬ ರಾಗವ ಹಾಡಿ ಕಲ್ಲಕರಗಿಸುತ್ತ, ಒಣಮರ ಚಿಗುತು ಕೂಡೆ
ಪಲ್ಲವಿಸುವಂತೆ ವಸಂತಭೈರವಿಯೆಂಬ ರಾಗವ ಹಾಡಿ ಒಣಮರವ ಚಿಗುರಿಸುತ್ತ,
ಮುಗಿಲೊಡ್ಡವಿಸುವಂತೆ ಮೇಘರಂಜಿಯಂ ಹಾಡುತ್ತ, ಭೋರನೆ ಮಳೆ ಎಣಗು
ವಂತೆ ಕುರಂಜಿಯೆಂಬ ರಾಗವಂ ಹಾಡುತ್ತ, ಆಡುತಹಿನಿಕರವೊಲೈಪಂತೆ = ಸರ್ವಗಳು
ಹಡೆಯೆತ್ತಿ ಆಡುತ್ತ ಆಡುತ್ತ ಒಡನೊಡನೆ ಬರುವಂತೆ ಶಂಕರಾಭರಣವೆಂಬ ರಾಗ
ವಂ ಹಾಡುತ್ತ, ಗೋಕುಲಂ ಕಿವಿಗಳ ನೀಡಿ ಅಲಿಪಂತೆ = ಪಶುಗಳು ಸಂತೋಷ
ದಿಂದ ಕೇಳಲು ಮೈಮುಖವ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಮೋಹನಭೈರವಿಯೆಂಬ ರಾಗವನು
ಹಾಡುತ್ತ, ಕಂಬಳಾಶ್ವತರರೆಂಬ ಸರ್ಪಗಳನು ಕರ್ಣದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ ಪರಶಿವನ ನಡೆ
ಯನು ಸಂಗೀತವೆಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ತಡೆಯಲಾಗಿ ; ಗಾನವಿನೋದಿ ನಿಂದು ಕೇ
ಳುತ್ತ ಪರಿಣಾಮಿಸುತ್ತ ಪಾಪನಾಶನನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದನು.

ತಲ್ಲಣಿಸಬೇಡವೆಲೆ ತರಳೆ ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲು |

ಯೆಲ್ಲ ರೇಜಲಿಸಿಯುಗುಳುವ ಕಜ್ಜೆಯಕಬ್ಬು ಸರ |

ಳೆಲ್ಲ ವವರಿವರೆನ್ನದೆಲ್ಲ ಕೊಂಡಳ್ಳಿಯಲಿ ಮುಡಿದು ಕೊಡಹಿ ಬೀಸಾಡುವ ||
ಮೆಲ್ಲಲರು ಹೆದೆಯು ಪರಿದಾಡುವಳ ನೋಡೆ ತಾ |

ನೆಲ್ಲ ರಜಾಕೆಯನಂಗನೊಬ್ಬ ಸಖಿಯುನಾ |

ವಲ್ಲಭನನಲಿ ವಿರಹಿಣಿಯಾದ ಸಖಿಯ ಬೋಧಿಸಿದೊಡವಳಂತೆಂದಳು || ೪೨ ||

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಆ ಸೂಳೆಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ತಿವನು ಬರುತ್ತಿ
ರಲಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಮುಗ್ಧ ಈಶ್ವರನ ರೂಪಾತಿಶಯವಂ ಕಂಡು ಕಾಮಬಾಣಪೀಡಿತೆಯಾ
ಗಲು, ಅವಳ ವಿರಹವ ತೊಲಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಒಬ್ಬ ಸಖಿ ಕಾಮನ ಜಪಿದು ನುಡಿ
ಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ತಲ್ಲಣಿಸಬೇಡವೆಲೆ ತರಳೆ = ಎಲೆ ಮುಗ್ಧ, ಅದೇಕೆ ತಲ್ಲಣಂಗೊಂಡೆ,
ಬತ್ತಿದೆ? ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲೆಂಬುದು ಎಲ್ಲರೂ ಎಂಜಲಿಸಿ ಉಗುಳುವ ಕಪಿಯ ಕಬ್ಬು;
ಆತನ ಸರಳುಗಳು ಎಲ್ಲರೂ ಅತ್ತಿಯಿಂದ ಕೊಂಡು, ತಲೆಗೆ ಮುಡಿದು ಕೊಡಹಿ ಜೀ
ಸಾಡುವ ಮೃದುವಾದ ಹೂವುಗಳು; ಅವನ ಬಿಲ್ಲ ಹೆದೆಯು ನಿಂದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಪರಿ
ಮಳವಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹಾಲುನ ತುಂಬಿಗಳು; ಆ ಕಾಮನು ಎಲ್ಲರಜಿಕೆಯ ಆನಂಗನು =
(ಶರೀರವೇ ಇಲ್ಲದವನು;) (ಹೀಗೆ ಕಾಂತೆಯರ ಕೈಯಲ್ಲಿ) ಆನಂಗನು ಎಂದೆ
ನಿಸಿಕೊಂಬ ಕಾಮನಿಗೆ ಅಂಜಿ, ಈ ಉಮಾಕಾಂತನಾದ ಈಶ್ವರಗೆ ಕಂಗೆಟ್ಟು,
ಎದೆಗೆಡದಿರು—ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿದ ಸಖಿಯ ಕೂಡೆ ನಾಯಿಕೆ ನುಡಿಯುತ್ತಿ
ದಳು.

ರವೆಯನಿತು ಕಣ್ಣ ಕನವಿರಲು ಸೈರಿಸಬಾರ |

ದವಗಡಿಸದೆಂದೊಡಂತಾಗಳೆಗಳೆವೆಂಬಯನಾಂ |

ತನ ನೀಳ್ವ ಕೆಂಜಡೆಯ ತುಂಬಿನನ ಕೇವಜನಿವರವನ ಕರ ಬ್ರಹ್ಮನ ||

ನವಕಪಾಲನ ತ್ರಿಶೂಲನ ಪಿಡಿದು ಕರದ ಪುಲಿ |

ದೊವಲುಡಿಗೆ ಸಣ್ಣ ನಡುವಿನ ಚೆಲುವರಿಗೆ ಚೆಲುವ |

ತಿವನೆನ್ನ ಕಣ್ಣೊಳಗೆ ಸುಳಿಯುತ್ತಿರಲೆಂತು ಸೈರಿಪೆ ನಾರಿ ಕೇಳೆಂದಳು || ೪೩ ||

ಟೀಕು—ಕೇಳೆಲೆ ಸಖಿ, ರವೆಯನಿತು.....ಬಾರದು = ಅಣುವಾಕ್ರದಷ್ಟು
ಕನವು ಕಣ್ಣೊಳಿದ್ದರೆ ತಾಳಬಾರದು, ಇದ ಹೇಗೆ ತಾಳಬಹುದು. ಎಳವಪೆಯ ತಳೆ
ದು ಕೆಂಪಾದ ನೀಳವಾದ ಜಡೆಗಳಿಂದಲಂಕಾರವಾದ ತುಂಬಿನಿಂದ, ಮಹಾಶೇಷನ
ಜನಿವಾರದಿಂದ, ಕೆಂಪಾದ ಕೆಯ್ಯಲ್ಲಿ ಪಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮಕಪಾಲದಿಂದ, ಬಲಗೆಯ್ಯಲೊ
ಪ್ಪುವ ತ್ರಿಶೂಲದಿಂದ, ಉಟ್ಟ ಹುಲಿದೊಗಲಿನಿಂದ, ಸಣ್ಣ ನಡುವಿನ ಚೆಲುವರ ದೇವ
ನಾದ ಚೆನ್ನಿಗ ತಿವನು ಕಣ್ಣೊಳಗೆ ಸುಳಿಯುತ್ತಿರಲಾಗಿ, ಹೇಗೆ ಸೈರಿಸಬಹುದು ?
ಎಂದು ಸಖಿಯರ ಕೂಡೆ ಆಡುವ ನಾಯಿಕೆಯ ಮಾತಂ ಕೇಳುತ್ತ, ತಿವನು ಮುಂ
ದಕ್ಕೆ ನಡೆದನು, ಕಾಣಿಪೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳು
ತಿದಾನು.

ಇಂದುಧರ ನಿನ್ನ ಹಗೆಗೊಂಡರಾರಾದೊಡಂ |

ಬಂದು ಸಾವಿರವಾಗಿ ಬದುಕುವರದೆಂತೆನಲ್ |

ಕಂದು ನಿನ್ನೊಳ್ ಸೇನಿಸಿ ಬೆಂದು ಹುಡಿಹುಡಿಯಾದ ಕಂದರ್ಪನೆಂಬನನ ||

ಕೊಂದವನು ಕೊಂದೆ ಹುಟ್ಟಿರದಂತೆ ಕೊಲದೆ ಮು |

ನ್ನೊಂದು ರೂಪಾಗಿರ್ದವನ ಹಲವು ಬಗೆಮಾಡಿ |

ಕೊಂದೆ ನೀ ಜಗವನೆಂದೊವಳಭವನ ವಿರಹದಿಂದ ನೊಂದಿಂತೆಂದಳು || ೪೪ ||

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಮತ್ತು ಸೂಳೆಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವಿರಹಿಣಿಯಾದ ಸ್ತ್ರೀಯು ಈಶ್ವರನೊಡನೆ ಸುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇಂದುಧರ ನಿನ್ನ ಹಗೆಗೊಂಡರಾರಾದೊಡಂ = ಚಂದ್ರನುಳಿಯಾದ ಎಲೆ ಪರಶಿವನೇ! ನಿನ್ನೊಳಗೆ ಹಗೆತನವ ಅರಾದರೂ ಮಾಡಿದುದುಂಟಾದರೆ ಅವರು ಒಂದುಸಾವಿರವಾಗಿ ಒದುಕುವರು; ಅದೆಂತೆಂದೊಡೆ — ನಿನ್ನೊಳಗೆ ಯುದ್ಧವ ಮಾಡಿ ಕಂದು ಬೆಂದು ಹುಡುಕುಡಿಯಾಗಿ ಹೋದ ಕಂದರ್ಪನೆಂಬವನ ಎಹಗು ಕೊಂದೆಯಲ್ಲ; ಕೊಂದವನು ಹುಟ್ಟಿದಂತು ಕೆಟ್ಟುಹೋಹಾಗೆ ಕೊಲ್ಲದೆ, ಒಂದು ರೂಪಾಗಿ ಇದ್ದವನ ಹಲವುಬಗೆಯಿಂದ ಮನಸಿಜನ ಮಾಡಿ, ಜಗವನೆಲ್ಲಾ ಕೊಲ್ಲುವಹಗೆ ಮಾಡಿದೆ?— ಎಂದು ಅಭವನ ಕೂಡಣವಿರಹದಿಂದ ಸುಡಿದ ಮಾನಿನಿಯ ಮಾತ ಕೇಳುತ್ತ, ಮದನಹರನಾದ ಮಹಾದೇವನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದನು.

ಮುಂದೊಂದೆಡೆಯೊಳೊವಳ ವೈರಿ ವೈಶ್ಯಾಗಮನ |

ಕೆಂದೊಬ್ಬ ವೃದ್ಧ ಬರುತಿರೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆಯ್ಯ |

ತಂದೆಯೆನೆ ನಿನಗೆ ನಾ ತಂದೆನೊತ್ತೆಯನೊತ್ತೆ ಗೊಡದೆ ನಾಂ ಬರಲಪ್ಪುದೇ ||

ತಂದೆ ನೀನಿಲ್ಲಿ ಸುಳಿಸುಳಿದು ವಿಟರಿಗೆ ಹಳವ |

ತಂದೆಯೆನಗಪಕೀರ್ತಿಯನಿದೇತಕ್ಕಿಲ್ಲ ಗೈ |

ತಂದೆಯಿರಬೇಡ ಹೋಗೆಂದು ಕಂದರ ತಂದೆವೊಗಕೆ ನಗೆಯಂ ತಂದಳು ||

ಟೀಕು— ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಮತ್ತು ಸೂಳೆಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದೊಂದು ಠಾವಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಯೌವನಿಯಾದ ವೇಶ್ಯಾಂಗನೆಯ ಮನೆಗೆ ಒಬ್ಬ ವೃದ್ಧ ವಿಟನು ಬರಲಾಗಿ, ಕಾಣುತ್ತ, -ಎನಯ್ಯ ತಂದೆ,ಎಂದು ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ನುಡಿದ ಮಾತಿಗೆ ಆ ವೃದ್ಧ ವಿಟನು ನಿನಗೆ ನಾ ತಂದೆ ಒತ್ತೆಯನು, ಒತ್ತೆಯ ಕೊಡದೆ ನಾನು ನಿನ್ನೆಡೆಗೆ ಬರಬಹುದೆ? ಎನಲಾಗಿ; ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ತಕ್ಕತಂದೆ ನೀನು ಸುಳಿದು ಈ ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸುಳಿದು ವಿಟರಿಗೂ ಹಳವ ತಂದೆ, ನನಗಪಕೀರ್ತಿಯ ತಂದೆ, ಇರಬೇಡ ಹೋಗೆಂದು ವೃದ್ಧವಿಟನ ಜಪಿದು, ಸ್ಕಂದನಾದ ಷಣ್ಮುಖದೇವರಿಗೆ ತಂದೆಯಾದ ಶಿವನ ಮುಖಕ್ಕೆ ನಗೆಯು ಶರಿಸಿದಳು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಹರೆಯಗಳೆದವಳೆಂದು ಹೋಗದಿರು ಬಾ ವಿಟನೆ |

ಹರೆಯವುಳ್ಳವರೆನ್ನವೋಲಾರನಾಥೊಡಂ |

ಕರೆಯಬಲ್ಲರೆ ಕರೆಯಬಲ್ಲವರನುಪಚರಿಸಿ ನೆರೆಯ ಬಲ್ಲರೆ ನೆರೆದರ ||

ಇರದೆ ಸತ್ತರಿಸಬಲ್ಲರೆ ಹಣ್ಣಿನೊಳಗುಳ್ಳ |

ವರಮಧುರ ಕಸುಗಾಯೊಳುಂಟೆ ಕೂಡಿದೊಡೆನ್ನ |

ಪರಿಯ ತೋರುವೆ ಪೊಸತನ್ನಿನ್ನಾಣೆಯೆಂಬ ಮುದಿಪಾಹಿಯಿದಳದೊಂದೆಡೆ||

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಮತ್ತು ಸೂಳೆಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವೃದ್ಧ ವೇಶ್ಯಾಂಗನೆ ಅವ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿದಳು? ಎಂದರೆ—ಸಂಧ್ಯಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಜ್ಜಿದಲಿಗೆ ಮಸಿಗಪ್ಪಡವ ಮಜೆಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಬಜ್ಜಿಯೆಲೆಯ ದಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಮುಂಬಾಗಿಲೊಳು ನಿಂದು, ಕೂಗಿ ನೋಡಿ, ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಸುಳಿವ ಹೊಸಹರೆಯದ ವಿಟರುಗಳಂ ಕಂಡು,—ಹರೆಯಗಳೆದವಳೆಂದು ಹೊಗದಿರು ಎಲೆ ವಿಟರನ್ನ; ಇಲ್ಲಿಬಾ, ಒಂದಿಷ್ಟು ನಿಲ್ಲು, ಒಂದುಮಾತಂ ಕೇಳು, ಹರೆಯವುಳ್ಳವರು ಆರನಾದರೂ ಕರೆಯಬಲ್ಲರೆ? ನಿನ್ನಹಾಗೆ ಆಕಾರದವರ ಉಪಚರಿಸಿ ನೆರೆಯ ಬಲ್ಲರೆ? ಆ ನೆರೆದ ವಿಟರುಗಳನು ಅವರ ಬಳಲಿಕೆಯನಜ್ಜಿದು ಸತ್ತರಿಸಬಲ್ಲರೆ? ಹಣ್ಣಿನಿಂದ ಉಂಟಾದ ಸವಿಯು ಕಸುಗಾಯೊಳುಂಟೆ? ತನ್ನ ಪರಿಯ ತೋರುವೆನು, ಹೊಸತು ಮಾಡೇನು, ನಿನ್ನಾಣೆ, ನೀಕೊಟ್ಟುದೊಂದು ವೀಳಿಯವೆ ಸಾಕು; ಕುಡದಿದ್ದರೂ ಬಾ, ಕೂಡಿಹೋಗು ಬಾ—ಎಂದು ಸುಡಿವ ಮುದಿಪಾಹಿಯು ಲಜ್ಜೆಗೆಟ್ಟು ನುಡಿಯಂ ಕೇಳುತ್ತ ಶಿವನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದನು.

ಇನನುದಯ ತಡೆದುದೇಕಿಂದು ಮುಗ್ಧೆಯರ ಹಗೆ |

ತನವನೊಂದೇ ಬಾರಿ ಮುರಿವೆನೆಂದಲ್ಲಿ ಗೊ |

ತ್ರನಗಂಗಳಿಗೆ ದಾಳಿವರಿವಿದನೋ ಪತಿವ್ರತೆಯರು ನಿಜಪ್ರಿಯರ ||

ತನುಸೋಂಕನಗಲಿಸಿದನೆಂದು ಶಪಿಸದೆ ಮಾಣ |

ರೆನುತಂಜಿ ಮೈದೋಡಿದಿದನೋ ಎಂದೊರ್ವ |

ಳನೆಯನನಗಲ್ಲ ವಿರಹದಿನಿರುಳ ಕಳೆಯಲಾಹವೆ ಸಖಿಯೊಳಂತೆಂದಳು ||೪೩||

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಮತ್ತು ಸೂಳೆಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕಾಮಿನಿ ಪುರುಷನಿಲ್ಲದೆ ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ವೇಳೆಯಾಗಿ ತೋರುಲಾಗಿ, ಸೂರೋದಯವೇಕೆ ಆಗದೆ ಹೋಯಿತೆಂದು ನುಡಿಯುತ್ತಿದಳು. ಇನನುದಯ..... = ಮುಗ್ಧೆಯರಿಗೆ ಹಗೆಯಾದ, ಗೋತ್ರನಗಂಗಳಿಗೆ = ಕುಲಪರ್ವತಗಳಿಗೆ ದಾಳಿವೆಂದು ಒಂದುವೇಳೆ ಆದರೆ ಮುನಿಸ ತೀರಿಸಲೆಂದು ತಳುಹಮಾಡಿದನೋ, ಅವ ಪತಿವ್ರತೆಯರುಗಳು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ನಿಜಪ್ರಿಯರುಗಳ ತನುಸೋಂಕಿನ ಸುಖದಿಂದಿರಲಾಗಿ ಅಗಸಲಿಸಿದುದೇ ಉಂಟಾದರೆ ತನ್ನ ಶಪಿಸುವರೋ ಎಂದು ಬೇಗ

ಬರಲಂಜಿ ತಳುಹಮಾಡಿದನೋ ದಿನನಾಥನು ಎಂದು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಕಾಂತ ಅಗಲಿದವಿರಹದಿಂದ ಇರುಳ ಕಳೆಯಲಾಡಿ ಸಖಿಯೊಂದಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಸೂರ್ಯನು ಏಕೆ ಉದಯನಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಮಾತನಾಡುವುದಂ ಕೇಳುತ್ತ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪನಾದ ನೀಲಕಂಠಮೂರ್ತಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದನು ಕಾಣಿರೈ!

ನೋಡಿ ಭ್ರಮಿಸುವ ಚಿಂತಿಸುವ ಸುಯ್ಯ ತಾಪಿಸುವ |

ಬಾಡಿ ಬಡವಹ! ಊಟದೊಳಿಡು ಕಳವಳವ 'ಮಾ |

ತಾಡದಿಹ ಕಡುಮೂರ್ಛಿಸುವ ಕಡೆಯೊಳಿಡುವರೆಂಬಿದವಾನೆಗಳೊಳು ||
ನಾಡೆ ನವನಾವಸೆಯಾದ ವಿರಹಂಗಳಿಂ |

ಗೀಡುಮಾಡುವ ದವಾನೆಧಿಯಂ ಪೊದಿಸದೆ |

ಕಾಡುತ್ತ ನಾ ಸಾಕುಮಾಡಿ ನಡೆದಿಹೈರಂ ಸೂಳೆಗೇರಿಯ ಕಳೆದನು || ೪೮

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಆ ಸೂಳೆಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸೂತ್ರಧಾರಕನಾದ ಮಹಾದೇವನು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ವಾರಾಂಗನೆಯರಿಗೆ ಕಡೆಯಾದವನೈ ಹೊಣೆಗಾಗಿ ಮಿಕ್ಕ ಅವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಪುಟ್ಟಿಸುತ್ತ ನಡೆತರುತಿರ್ದನು. ಅದಂತೆಂದರೆ:—ನೋಡಿ ಭ್ರಮಿಸುವ = ಅನಯವದ ಚಲುವಿಕೆಯ ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಇತರಕರವನ ಟಿಯದೆ ಮೈಮುಚಿದು ನೋಡುವುದು, ಬಂದನೆಯ ಅವಸ್ಥೆ; ಚಿಂತಿಸುವ = ಇಂಥವನ ಕೂಡಬೇಕೆಂಬ ವ್ಯಾಕುಲ ಹುಟ್ಟುವುದು, ಎರಡನೆಯ ಅವಸ್ಥೆ; ಸುಯ್ಯ = ಇವ ಕೂಟಕ್ಕೆ ತೊಪಾದುದಲ್ಲವೆಂದು ಸುಯ್ಯುವುದು, ಮೂರನೆಯ ಅವಸ್ಥೆ; ತಾಪಿಸುವ = ಅಷ್ಟಿಹಿಂದ ತರಹರಿಸಲಾಡಿ ಜ್ವರ ತೋಪುದರೆ ತಪಹುಟ್ಟುವುದು, ಇದೀಗ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅವಸ್ಥೆ; ಬಾಡಿ = ತಾಪದಿಂದ ತನುಕಾಂತಿ ತಗ್ಗುವುದು, ಐದನೆಯ ಅವಸ್ಥೆ; ಬಡವಹ = ಶರೀರವೆಲ್ಲವೂ ಬಡವಾಗುವುದು, ಆನೆಯ ಅವಸ್ಥೆ; ಊಟದೊಳಿಡು ಕಳವಳವ = ಊಟವೊದಲಾದುವ ಬಿಟ್ಟು ಕಳವಳವುದು, ಏಳನೆಯ ಅವಸ್ಥೆ; ಮಾತಾಡದಿಹ = ಮಾತನಡಗಿವುದು, ಕಾಂತನು ಬಂದರೂ ಇಂದ್ರಿಯವ್ಯಾವೂ ರಂಗಳಿಲ್ಲದೆ ಮೌನದಲ್ಲಿವುದು, ಎಂಟನೆಯ ಅವಸ್ಥೆ; ಮೂರ್ಛಿಸುವ = ಮೂರ್ಛಿಸುವುದು, ಜೀವಾತ್ಮನು ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಐದಿ ಶರೀರಲಕ್ಷ್ಯತೆಯಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಅವಸ್ಥೆ; ಅಜೀವ = ತನುವಿರುವುದು, ಹತ್ತನೆಯ ಅವಸ್ಥೆ—ಈ ಅವಸ್ಥೆಗಳೊಳಗೆ ಪ್ರಾಣವು ಶರೀರವ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವ ಬಂದವನೈ ಹೊಣೆತಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮಿಕ್ಕ ಅವಸ್ಥೆಗಳಿಂದ 2 ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರೆ, ಈಸರಿಮಾಡಿ2 ಜಗದೀಶ್ವರನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದನು.

ಪಾ — 1 | ಎರಡಂಕಳವಳವ; ಊಟದೊಳಿಡು ಕಳವ ಸ.

2. ನೋಡುವರ ಕೆಲರು, ಚಿಂತಿಸರ ಕೆಲರು, ಸುಯ್ಯರ ಕೆಲರು, ತಾಪಿಸುವರ ಕೆಲರು, ಬಡವದ್ದರ ಕೆಲರು, ಊಟವನೊಲ್ಲದೆ ಕೆಲರು ಕಳವಸುವರು,

ಕೊಲ್ಲದಿಹುದೇ ಧರ್ಮ ಪರಧನಪರಸ್ತಿಯ |
 ನೊಲ್ಲದಿಹುದೇ ಶೀಲವಧ್ಯಾತ್ಮವಿಷಯಮಂ |
 ಬಲ್ಲದೇ ಜ್ಞಾನವೀಶನ ದೈವಸಂದಹುವುದೇ ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರಗಂಗಳ ||
 ಬಲ್ಲವಿಕೆ ಸತ್ಯವೇ ಸಚ್ಚರಿತ್ರಕೆ ಮಾತೆ |
 ಯಲ್ಲದಿಲ್ಲೆಂದು ನಡೆವುದೆ ಮಾರ್ಗ ಹಲವು ಮಾ |
 ತೆಲ್ಲವೇಕೆಂದು ಶ್ರೀಗುರು ಶಿಷ್ಯನಂ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನೊಂದೆಡೆಯೊಳು || ೪೯
 [ಗಿಳಿಗಳಂ ರಥಕೊಯ್ಯದಾದನಂಗಜನೇಕೆ |
 ಕಳಕಂಠಗಳ ಕೊರಳ ಕೆಡಿಸಿದಂದಿಂ ಕೆಡಿಸ |
 ದುಳಿದುದಾವಾಗಿಯೇತಕೆ ಮೆಯ್ಯೊಳುರಿಯನೆಬ್ಬಿಸುವ ತೆಂಕಣ ಗಾಳಿಯ||
 ಸುಳಿಯಲೀನದೆ ಹಸಿದು ನುಂಗಿ ಜೀರ್ಣಿಸದುಗುಳಿ |
 ಕಳೆದುಹೋಯ್ತೆಂದು ಮನದೊಳಗೆ ನೋಡು ಸಿತ |
 ಗಳನಮೇಲಣವಿರಹದಿಂದೊಬ್ಬ ಸತಿ ನುಡಿದಳಂದು ಕೇಳದಿಯರಕೂಡೆ] ||

ಎಂಬೀಪದ್ಯವು ಟಿಪ್ಪಣಿಯಿಲ್ಲದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ೪೯-೪೯ರ ಮಧ್ಯೆ ದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಅನ್ಯಕರ್ತೃಕವಾಗಿರಬಹುದು.

[ಟಿಪ್ಪಣಿ—ಕೇಳಿರಿ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಆ ಶಿವನು ಮುಂದೆ ಬರುವಲ್ಲಿ ಆತನ ಮೇಲಣ ವಿರಹತಾಪದಿಂದ ಒಬ್ಬ ಸತಿ ಕೇಳದಿಯರಕೂಡೆ ಹೀಗೆ ನುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅನಂಗಜನು = ಮನ್ಮಥನು, ಗಿಳಿಗಳಂ, ರಥಕ್ಕೆ ಹೂಡದೆ ಏತಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟು ನೋ? ಬಿಡದಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳ ಚಪ್ಪರಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಈ ವಿರಹತಾಪಕ್ಕೆ ಈಡಾಗೆನು; ನನ್ನ ಹಿಂಸೆಗೇನೇ ಬಿಟ್ಟಿದು, ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಮಾಗಿಯೇತಕೆಕೆಡಿಸಿದಂ = ಮಾಗಿಯೂ ಕೋಗಿಲೆಗಳ ಕಂಠಗಳನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದಂದಿನಿಂದ ಕೆಡಿಸದೆ ಏಕೆ ಬಿಟ್ಟಿತು? ಎಂದರೆ ಈಕೋಕಿಲಾಪದಿಂದ ತಾಪ ಜನಿಸಿಲಾಡಿದೆಂದು ಭಾವ. ಅಹಿ = ವಾತಾಶನನಾದ ಸರ್ಪವು, ಮೆಯ್ಯೊಳುರಿಯನೆಬ್ಬಿಸುವ ತೆಂಕಣ ಗಾಳಿಯು = ವಿರಹಿಗಳಿಗೆ ಮೆಯ್ಯಲಿ ಹೊಪ್ಪಳೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಮಲಯಮಾರು ತವನ್ನು, ಸುಳಿಯದಹಾಗೆ, ಹಸಿದು, ನುಂಗಿ, ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಏತಕೆ, ಉಗುಳಿ ಬಿಟ್ಟಿತೋ? ನನ್ನನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಎಂದು ಭಾವ. ಎಂದು ಮನದೊಳಗೆ ನೊಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಸತಿಯ ನುಡಿಗಳಂ ಕೇಳುತ್ತ ಜಗದೀಶ್ವರನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದನು, ಕಾಣಿರಿ! ಶುಕವಿಕಲಾಪಗಳು ಮಂದಮಾರುತಸರ್ಪ—ಇವು ವಿರಹೋದ್ರೇಕಗಳೆಂದು ಕವಿಸಮಯ.]

ಸುಮ್ಮನಿರ್ದರು ಕಲರು, ಮೂರ್ಛಿಸುವರು ಕೆಲರು, ತನುವುಮರ ಕೆಲರು, ಅಂತಾದ ದಹವನ್ನೆಗಳ ಪುಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಸಾಕುವಾಡಿ.

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರಿ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ ! ಸೂಳೆಗೇರಿಯ ಕಳೆದು 'ಆ ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಬರುತ್ತಿರಲು, ಒಬ್ಬ ಗುರುಮೂರ್ತಿಯು ಒಂದು ಠಾವಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯಂಗೆ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದಂತೆಂದೊಡೆ :-- ಕೊಲ್ಲದಿಹುದೇ ಧರ್ಮ =

“ ಅಹಿಂಸಾ ಸತ್ಯಮಸ್ತೇಯಂ ಶೌಚಮಿಂದ್ರಿಯಂ ನಿಗ್ರಹಃ ||

ದಾನಂ ವಿದ್ಯಾ ತಪೋಜ್ಞಾನಂ ದಶಕಂ ಧರ್ಮಲಕ್ಷಣಂ || ”

ಎಂಬ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಕೊಲ್ಲದಿಹುದೇ ಧರ್ಮ. ಪರಧನ ಪರಸ್ತ್ರೀಯನೊಲ್ಲದಿಹುದೇ ಶೀಲ = ಪರದ್ರವ್ಯವನಪಹರಿಸದೆ, ಪರಸ್ತ್ರೀಯನು ತಾಯಿಗೆ ಸಮಾನವೆಂದು ಕಾಂಬುದೇ ಶೀಲ. ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಿಷಯಮಂ ಬಲ್ಲದೇ ಜ್ಞಾನ = ವೇದಾಗಮ ಪುರಾಣಗಳಿಂದ ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯವಸ್ತುವಿವೇಕವನು ಅಖಿವುದೇ ಜ್ಞಾನ. ಈತನ ದೈವವೆಂದಖಿವುದೇ ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳ ಬಲ್ಲವಿಕೆ =

ಶ್ರು || “ ಏಕೋ ದೈವೋ ನ ದ್ವಿತೀಯೋ ”

ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಶಿವನೇ ದೈವವೆಂದಖಿವುದೇ ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳ ಬಲ್ಲವಿಕೆ. ಸತ್ಯವೇ ಸಚ್ಚರಿತ್ರೆಕೆ ಮಾತೆ ಯಲ್ಲದಿಲ್ಲೆಂದು ನಡೆವುದೆ ಮಾರ್ಗ =

ಶ್ರು || “ ಸತ್ಯಮೇವ ಪರಂ ಧರ್ಮಃ ಸತ್ಯಮೇವ ಪರಂತಪಃ || ”

ಎಂಬ ಶ್ರುತಿವಚನದಿಂದ ಸತ್ಯವೇ ಸದಾಚಾರಕ್ಕೆ ತಾಯಿಯೆಂದು ಅಖಿವುದೇ ಸನ್ಮಾರ್ಗ. ಹಲವು ಮಾತೆಲ್ಲವೇಕೆಂದು ಶ್ರೀಗುರು ಶಿಷ್ಯಂಗೆ ಸುಜ್ಞಾನಬೋಧೆಯ ಬೋಧಿಸುತ್ತಲಿರುವ ನುಡಿಗಳಂ ಕೇಳುತ್ತ ಮಹಾದೇವನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದನು.

ಅತ್ತತ್ತು ಬೇಸಖಿಸುತಿದೆ ಮಗುವು ಕೋಣೆಯೊಳ |

ಗತ್ತೆಮಾನದಿರ ಮಲಗುವ ನಿದ್ರೆ ಕೆಟ್ಟವುದು |

ಹೊತ್ತಹಿದನ್ನ ಪತಿಯೊಗೆ ಪೊದಂ ಬಾರನತ್ತಲಿನ್ನೆನಾದನೋ ||

ಹೊತ್ತು ಹೋಗದು ನಡುಮನೆಯ ಪರಳುನೆಲ ಮೆಯ್ಯು |

ನೊತ್ತಿ ನಿದ್ರೆಯ ಕಿಡಿಸಿತೆಗುವೆನೊ ವಿಧಿಯೆಂದೆ | [ಯೊಳು || ೫೦

ನುತ್ತತ್ತವ ಜಾರೆ ಜಾರಗೆ ಹದಿರ ನುಡಿದಳುಭಯಾರ್ಥಮಾಗೊಂದೆಡೆ

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರಿ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ ! ಆ ಶಿವನು ಮುಂದೆ ಬರುವಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಜಾರೆ ತನ್ನ ವಲ್ಲಭನು ಬರಬೇಕೆಂದು ಹದಿರಿನಿ ನುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅತ್ತತ್ತು ಮಗುವು ಬೇಸಖಿಸುತಿದೆ = ಮಗುವಿನ ಸಂದಿಯಿಂದ ಒಂದರೆ ಕಾಣಬಾರದೆಂಬ ಹದಿರು. ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಮಲಗಿರುವ ಅತ್ತೆಮಾನದಿರ ನಿದ್ರೆ ಕೆಟ್ಟವುದು = ಕೂಸು

ಕೂಗುತ್ತಿದೆ, ಅಡುವ ಮಾತು ಕೇಳದು ಎಂದೂ ಅವರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿದು ಮಲಗಿದ್ದಾರೆಂದೂ ಹೇಳುವ ಹದಿರು. ಹೊತ್ತಪ್ಪಿದ್ದನ್ನ ಪತಿಯೂರ್ಗ್ ಪೋದಂ ಬಾರನತ್ತಲಿನ್ನೇನಾದನೋ = ಎಂದಾಡುವ ಮಾತು ನನ್ನ ಬತ್ತಿಸಲ್ಲಿ ಗಂಡನಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವ ಹದಿರು. ಹೊತ್ತು ಹೋಗದು = ತಾನೊಬ್ಬಳೇ ಇರುವಳೆಂಬ ಹದಿರು. ನಡುಮನೆಯ ಹರಳುನೆಲ ಮೆಯ್ಯುನೊತ್ತಿ ಸಿದ್ರೆಯ ಕಡಿಸಿತು = ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಲಿ, ಎಂಬ ಮಾತು ನೀನು ಬಂದರೆ ನಾನು ಬಂದೇನೆಂಬ ಹದಿರು. ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಹಾದಣಿಗಿತ್ತಿ ಹೊಣಿಗೆ ಸುಳಿವ ಬಾರಗೆ ನುಡಿಸ ಹದಿರ ಕೇಳುತ್ತ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದನು.

ಬಡನೊಳಗಿದಾತ್ಮವಲಭನಯದೊಲು ಸಟ್ಟೆ |
 ನಡುವಿರುಳನೊಳು ಮನೆಯ ಪೊಳಟು ಕತ್ತಲೆಯೊತ್ತು |
 ವಿಡಿದು ನಿಂದಿರಲು ಮೆಲ್ಲನೆ ಪುರುಷನಾತ್ರದಂದನ ತಳವರಾರಾದೊಡಂ ||
 ನುಡಿದುದೇ ಸಂಜ್ಞೆ ನೋಡಿತ ಸನ್ನೆ ಮುಖದೊರಕಿ |
 ದೆಡೆಯ ಮನೆ ಬಿದ್ದುದೇ ಪಾಸು ಪೊದ್ದಿತ ಕೂಟ |
 ತಡೆಯದಿದ್ದುದೆ ನಿಲ್ಲದೊಳಟವೆವೆನಿಸ ಜಾರೆಯರಾಟವುಂ ಕಂಡನು || ೫೧

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳೆರಾ ! ಮತ್ತೊಂದೆಡೆಯೊಳು ಒಬ್ಬ ಬಾರೆ ಒಂದು ಹಾಸಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಗಂಡನಖಿಯದ ಹಾಗೆ ಸಟ್ಟಿನಡುವಿರುಳಿನಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಹೊಣಹೊಂಟು ಒಂದು ಕತ್ತಲೆವೊತ್ತುವಿಡಿದು ನಿಂದಿರಲಾಗಿ, ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮೊದಲಾಗಿ ಚಂಡಾಲಕಡೆಯಾಗಿ ಇದ್ದ ಹದಿನೆಂಟು ಜಾತಿಯೊಳಗೆ ಆರಾದರೂ ಪುರುಷನಾತ್ರ ಗಂಡನು ಎಂಬುವನು, ನುಡಿದುದೇ ಸಂಜ್ಞೆ = ಅವನು ಸುಮ್ಮನೆ ನುಡಿದುದೇ ಸನ್ನೆ; ಮುಚ್ಚಿದೊರಕಿದೆಡೆಯ ಮನೆ = ಹಿತ್ತಲುಸಂದಿಗೊಂದಿ ವಾಳ್ಕನೆ ಪಾಳಂಗಡಿ ಮೊದಲಾದ ದೊರಕಿದೆಡೆಯೇ ಭೋಗಿಸುವ ಮನೆ; ಬಿದ್ದುದೇ ಪಾಸು = ಬಿದ್ದೆಡೆಯ (ಹಾಸಿಕೆ); ಪೊದ್ದಿತ ಕೂಟ = ತಾಗದ ಚುಂಬನ, ಧ್ವನಿಹುಟ್ಟಿದ ಕರಘಾತ, ಅಗಲುವ ಕೂಟ, ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೊದ್ದಿದುದೇ ಸುರತ; ನಿಲ್ಲದಿದ್ದುದೆ ಓಟ = ತಳವಾಣರು ಆಪ್ತರು ಬಂಧುಗಳು ಪತಿ ಮೊದಲಾದವರು ಕಂಡೇಜಿ ಪರಿದು ನಿಲ್ಲದೆ ಕತ್ತಲೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಸೂರ ಬೆಂಬುಳೊಂಡು ಓಡಿಹೋಗಿ ತನ್ನ ಮನೆಯುಂ ಪುಗುವ ಜಾರೆಯರಂ ನೋಡುತ್ತ ಜರಾಮರಣರಹಿತನಾದ ಜಗದೀಶ್ವರನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದನು.

ಜಾರೆಯರ ದುಶ್ಚೈವೈಯಂ ನೋಡಿ ನಗುತ ಪರ |
 ನಾರಿಯರೆನುತ್ತ ಪರ ಭಾವನೆಗೆ ಹೊಣಗಾಗು |
 ಕೋರಂತೆ ಪತಿವ್ರತೆಯರುಗಳ ಸದ್ಭಕ್ತಿ ಭಾವನೆಗೆ ತಾನೊಳಗಾಗುತ ||

ಕಾರುಣ್ಯರಸವ ನೈಗಹಿಯುತನಿಬರ ಮೇಲೆ |

ಕೇರಿಕೇರಿಯಲಿ ಭಿಕ್ಷವ ಮಾಡುತ್ತೈದಿ ಮದ |

ನಾರಿ ದ್ವಾರಾವತೀಪುರವರಾಧೀಶ್ವರನ ಅರಮನೆಗೆ ನಡೆತಂದನು || ೫೨

ಬೇಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಆ ಶೂಲಪಾಣಿಯಾದ ಮಹಾದೇವನು ಜಾರೆಯರೆಸಗಿದ ದುಷ್ಟವಿಕಾರಂಗಳಂ ನೋಡಿ ನಗುತ್ತ, ಚೇಷ್ಟಾಭಾವಕ್ಕೆ ಹೊಣಿಗಾಗುತ್ತ, ಪತಿವ್ರತೆಯರುಗಳು ಮಾಡಿದ ಸದ್ಭಕ್ತಿಭಾವನೆಯಿಂದ ನೀಡಿದ ಭಕ್ಷಮಂ ಕೈಕೊಂಡು, ಅವರ ಮೇಲೆ ಕಾರುಣ್ಯರಸವ ಕಪಿಯುತ್ತ, ಭಕ್ಷಮಂ ಬೇಡುತ್ತ, ಮದನವೈರಿಯಾದ ತಿವನು ದ್ವಾರಕಾಪುರಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ದೇವಕಿದೇವೀಕುಮಾರಕನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವನ ಅರಮನೆಗೆ ನಡೆತಂದನು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೈ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ನೈಮಿಶಾರಣ್ಯವಾಸಿಗಳಾದ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

— ಇಂತು ದ್ವಿತೀಯಸಂಧಿಗೆ ಜಯಮಂಗಳಂ —

ತೃತೀಯ ನಂದಿ

ಸೂಚನೆ :-

ಧರೆಯ ಭಾರವನಿಳುಹಿ ನೀನೆನ್ನ ಕರದಜನ |

ಶಿರಪಾತ್ರ ತಣಿವೆಂದದಂ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದೊಳ |

ಗಿರಿಸಿ ಕೃಷ್ಣಗೆ ಪೇಳ ಮರಳ ಕೈಲಾಸದೊಳು ಹರನು ಸುಖದಿಂದಿದನು ||

ಟೀಕು—ಈ ಸಂಧಿಯ ಕಥಾಗರ್ಭ ಅವಸ್ಯಕಾರವೆಂದರೆ — ಶಿವನು ದ್ವಾರಕಾ ಪುರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದು, ಆತ ನೀಡಿದ ಭಿಕ್ಷಮಂ ಕೈಕೊಂಡು, ಭೂಮಿಯ ಭಾರವನಿಳುಹೆಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಕಯ್ಯಲಿರ್ದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಕಪಾಲವನ್ನು ತಣಿಪುದೆಂದು ಆ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಳುಹಿ, ಹರನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸಿಂಹಾಸನಾರೂಢನಾಗಿ ಇರ್ದನು ಎಂಬುದು ಈನಿಗುದಿಯ ಕಥಾಗರ್ಭ.

ಮುಡಿಯ ನಿಡುಜಡೆಯ ನವಕರ್ಣಪತ್ರದ ಘಣಿಯ |

ಜಡಿನ ಕುಂಡಲದ ಪೊಳೆವೈರದಾಳಿಯ ಕೊರಲ |

ನಡುಗುಳಿಯ ಹಾರಕೆಡೆಗುಡದುರೋಜದೊಳುಲಿನರುಂಡಮಾಲೆಯ ನಕ್ಷದ ||

ಕಡಗದ ಕರದ ತ್ರಿಶೂಲದ ನಿಜವಿಡಿದ ವಸ್ತ್ರ |

ದುಡುಗೆಯ ಪುಲಿಯ ಚರ್ಮದರ್ಧಾಸನರೂಪನಂ |

ದೊಡಲೊಳಗೆತೊಂಟಮೆಂಟದರ್ಧನಾರೀಶ್ವರಂಕುಡುಗೆನಮಗತಿಸೌಖ್ಯವ ||

ಟೀಕು—ಕವೀಶ್ವರನು ಸಂಧಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರನ ಸ್ತೋತ್ರವಂ ಮಾಡುತ್ತಿದಾನು. ಮುಡಿಯ ನಿಡುಜಡೆಯ = ಮುಡಿಯಾಡುವೆಡೆ ಬಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ತುಣುಬು, ಬಂದುಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಜಟಾಮಕುಟ; ನವಕರ್ಣಪತ್ರದ ಘಣಿಯ ಜಡಿನ ಕುಂಡಲದ = ಬಂದುಕಡೆಯಲ್ಲಿ ನವರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಹಲೆ, ಬಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಪಕುಂಡಲ; ಪೊಳೆವೈರದಾಳಿಯ ಕೊರಲ ನಡುಗುಳಿಯ = ಬಂದೊಂದು ಕಡೆಯ ಕೊರಲಿನಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪುವೈರದಾಳಿಯಿಂದ, ಬಲಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪುವ ಕಪ್ಪುಗೊರಲಿಂದ; ಹಾರಕೆಡೆಗುಡದುರೋಜದ...ವಕ್ಷದ = ಮುತ್ತಿನ ಹಾರಂಗಳಿಗೆ ತೆಣ್ಣುಗುಡದ ಸ್ತನದಿಂದೊಪ್ಪುವ, ವಾಮಭಾಗದಲ್ಲಲಿನ ರುಂಡಮಾಲೆಯಿಂದೊಪ್ಪುವ ಉರಸ್ಸನುಳ್ಳ; ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದ ಕಡಗದ ಕರದ ತ್ರಿಶೂಲದ = ಎಡದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪುವ ರತ್ನದ ಕಡಗದ, ಬಲದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪುವ ತ್ರಿಶೂಲದ; ನಿಜ.....ವಲಿಯ

ಚರ್ಮದ = ಎಡಗಡೆಯಲ್ಲೊ ಪ್ಪುವ ದಿವ್ಯಾಂಬರದುಡುಗೆಯ, ಬಲಗಡೆಯಲ್ಲೊ ಪ್ಪುವ ಪುಲಿಯು ಚರ್ಮದಿಂದ ; ಅರ್ಧಾಸನದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಗೊಂಡು ಒಂದು ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧವನ್ನು ದೇವಿಯರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರನಾಗಿ ಮೆಚೆವ, ಮಹಾದೇವನು ನಿಮಗೆ ಧನಕನಕವಸ್ತುವಾಹನ ಆಯುರಾರೋಗ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಸುಖಸಂಪತ್ತು ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರಿಯದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸಲಿ ! ಎಂದು ಅಶೀರ್ವಾದವಂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಪರಿ ಲೇಸುಲೇಸು ! ಹೋ ! ಹೋ ! ನಿಲ್ಲು ! ನಿಲ್ಲು ! ಭಾ !

ಪುರ ! ಭಲರೆ ! ಜಾಗುರೇ ! ನಿನಗೆ ಸರಿಯಿಲ್ಲವೇ !

ತೊದ ಸುಕವಿತ್ವ ಸುಮಧುರ ವಿಜಿತ್ರ ವಿಸ್ತಾರವೆಂದೆಂಬ ನಾಲ್ಕುಬಗೆಯ ||
ವಿರಚಿಸಲು ಬಲ್ಲ ವಸ್ತು ಕವೀಂದ್ರರ ವಸ್ತು |

ನಿರತನಣ-ಕಕವೀಶ್ವರರ ಕರ್ಣಾಭರಣ |

ಗುರುಲಿಂಗವಿಭುವು ಪೋಷಿದ ಕೃತಿಯ ಸಲಿದಿದಂ ಪೋಗಜದವರಾರಿಳೆಯೊಳು ||

ಬೇಕು -- ಕವೀಶ್ವರನು ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಂ ಪೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು. ಆಸುಕವಿತ್ವ, ಮಧುರಕವಿತ್ವ, ವಿಜಿತ್ರಕವಿತ್ವ, ವಿಸ್ತಾರಕವಿತ್ವವೆಂಬ ಕವಿತಾಹೃದಯವನ್ನೆಲ್ಲಬಲ್ಲ ರಸಿಕರು -- ಲೇಸು ಲೇಸು ! ಭಾಪುರೆ ! ಭಲರೇ ! ಜಾಗುರೇ ! ಹೋ ! ಹೋ ! ಎಂದೂ ಕೊಂಡಾಡುವ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತುಕ ಕವಿಗಳಿಗೆ ವಸ್ತುವೆನಿಸಿ ವರ್ಣಕಕವಿಗಳಿಗೆ ಕರ್ಣಾಭರಣವೆನಿಸಿ ಗುರುಲಿಂಗಕವೀಶ್ವರನೆಂಬಾತನು ಮಾಡಿದ ಉಪಮೆಯಿಲ್ಲೆಂಬ ಕೃತಿಯನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಡಾಡದವರುಂಟೇ ! ಎಂದು ಕವೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ರಮಣಿಯರು ಲಾಲಿಸಿದರಾದೊಡಂ ತಮ್ಮ ಸಿಜ |

ರಮಣರಾಲಲನೆಯರ ಕೇಳಮೇಳದ ಸುಖವ |

1 ಮಮತೆಯಲಿ ನೆನೆನೆನೆದು ಹಾರೈಸುವಂತೆ ರಮಣರು ಲಾಲಿಸಿದರಾದೊಡೆ ||

2 ರಮಣಿಯರು ಲಾಲಿಸಿ ಸ್ನೇಹಮೋಹವ ನೆನೆದು |

ಮಮತೆಯಲಿ ಹಾರೈಸುವಂದದಿಂದೊಲ್ಲು 2 ಸ |

ತ್ಯಕ್ತಮವಸಂಗೀಕರಿಸಿ ಮುಖವುದೀ ಶಿವನ ಭಿಕ್ಷಾಟನದ ಕೃತಿಯರಚನೆ || ೩

ಬೇಕು -- ಕವೀಶ್ವರನು ಭಿಕ್ಷಾಟನದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೇಳುವರಿವಗೆ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಮಹಾಪರಿಣಾಮವ ಕುಡುವುದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು. ರಮಣಿಯರು ಕೇಳಿದುದೇ ಉಂಟಾದರೆ ತಮ್ಮ ರಮಣರು ತಮ್ಮ ಕೂಡೆ ಸರಸ ಸವಿಮಾತು ಕೇಳಿ ಮೇಳ ಮೊದಲಾದ ಸುಖದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅವ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿಪ್ರೇಮದಿಂದ

ಪಾ -- 1. ಹಾರೈಸುವಂತೆ ರಮಣರು ಲಾಲಿಸಿದರಾದರತ್ತಿಪ್ಪಿದುದೆ.

2. ರಮಣಿಯರುಗಳನ್ನೇಹಮೋಹಗಳ ನೆನೆನೆನೆದು...ಹಾರೈಸುವಂದದಿಂದೊಲ್ಲು

ಕೇಳುವರು, ಪುರುಷರು ತಮಗೆ ಮೋಹವಾದ ಸತಿಯಾಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅವ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿಪ್ರೇಮದಿಂದ ಕೇಳುವರು-ಅ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಈಭಿಕ್ಷಾಪನದ ಚರಿತ್ರವ ಕೇಳುವವರ ಕಿವಿಗೆ ಅತಿಸೊಗಸ ಕೊಡುವುದು ಎಂದು ಕವೀಶ್ವರನು ಹೇಳು ತಿದ್ದಾನು.

ಅರಮನೆಯ ದ್ವಾರಪಾಲಕ ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನನೀ |

ಶ್ವರನ ಹೋಗಬೇಡೆಂದು ¹ವಾರಿಸಲು² ಶೂಲದಿಂದ |

ದಿರಿದು ನೆಗಹಲು ಬದುಕಿದನೆನಲದೇಕೆನಲು ಹರಿಯಜರಱಿಸಿ ಕಾಣದ ||

ಚರಣಮಂ ³ಸಿರಿಮುಡಿಯ³ ಕಂಡೆನದಹಿಂದೆನೆಗೆ |

ಸರಿಯಾರೆನಲು ಮೆಚೆದೆಂ ಬೇಡು ವರವನೆಂ |

ದರೆ ಬೇಡವೆನೆಗಿದ್ದೇ ಪರಮಪದವೆನೆ ಹರನದಂ ಕರುಣಿಸುತೆ ನಡೆದನು || ೪

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಅತಿವನು ದ್ವಾರಕಾಪುರವಂ ಪೊಕ್ಕು ಕೇರಿಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷವಂ ಬೇಡಿ ಅನವರತ ಲೀಲಾಲೋಲಚಿತ್ತನಾಗಿ ದ್ವಾರಕಾ ಪುರದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತನಿರ್ದ ಅರಮನೆಗೆ ಭಿಕ್ಷಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಬರುತಿರ್ಪಲ್ಲಿ, ಅರಮ ನೆಯ ದ್ವಾರಪಾಲಕನಾದ ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನನೆಂಬಾತನು ಈಶ್ವರನಂ ಅರಮನೆಗೆ ಹೋ ಗಬೇಡ ಎಂದು ಬಾಗಿಲೊಳು ತಡೆಯಲಾಗಿ, ತ್ರಿಶೂಲದಿಂದಿರಿದು ಅವನಂ ನೆಗಹ ಲಾಗಿ, ಬದುಕಿದನೆನಲಾಗಿ; ಅದೇಕೆಂದರೆ, ಹರಿಯಜರಱಿಸಿ ಕಾಣದ ಚರಣಮಂ ಸಿರಿಮುಡಿಯಂ ಕಂಡೆಂ = ಹರಿಯಱಿಸಿ ಕಾಣದೆ ಹೋದ ಶ್ರೀಪಾದಪದ್ಮವಂ ಬ್ರ ಹ್ಮನಱಿಸಿ ಕಾಣದೆ ಹೋದ ಶ್ರೀಮುಡಿಯಂ ಕಂಡೆಂ; ಬಂದಾಗ ನಿನ್ನ ಶ್ರೀಪಾದವ ಕಂಡೆ, ಇರಿದು ನೆಗಹಿದಾಗ ನಿನ್ನ ಮಸ್ತಕವ ಕಂಡೆ, ನನಗೆ ಸರಿಯಾರೆಂದು ನು ಡಿಯಲಾಗಿ; ನಿನಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದನು ಬಂದು ವರವ ಬೇಡೆಂದು ಶಿವ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿ: ಇದೇ ಎನಗೆ ಪರಮಪದ; ಇದನೆ ಕರುಣಿಸೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡ ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನನ ಶೂಲಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ತಳೆದು, ಮುಂದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಸ್ವಾಮಿಯ ಅರಮನೆಗೆ ನಡೆದನು.

ಇದು ರಾಜರಾಜನಂತಃಪುರದ ನವನಿಧಿಯು |

ಸದನಂಗಳೋ ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರಿಗೆ ಮಾ |

ಡಿದ ಪದ್ಮರಾಗದ ಗೃಹಂಗಳೋ ಮೇಣು ಸುರಪತಿಗಿಂದ್ರನೀಲದಿಂದ ||

ಬದವಿಸಿದ ನಿಲಯಂಗಳೋ ಎನಲ್ಪಧಿಕಸಂ |

ಪದದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಸೌಭಾಗ್ಯದಿಂದಲಾ |

ಮದನಹರನಯನಕ್ಕೆ³ ಸೊಬಗನುಖ³ಬೀಜುತೆ ಕೃಷ್ಣ ನರಮನೆಯೆಸೆದುದು³ ||

ಪಾ.—1. ವಕ್ರಿಸಲು. 2. ಮಡೆಯಂ. 3. ಸೊಗಸಂಬೀರ ಕೃಷ್ಣ ನರ ಮನಗಳ ಷಿ ರ:ಜಿಸಿದ:ವು.

ಬೀಕು - ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಈಶ್ವರನು ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಮಹಾ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಆರಮನೆಗೆ ಬರುತಿರ್ಪಲ್ಲಿ, ಅದು ಅವ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿದ್ದಿತು? ಷರದ ರೆ—ಇದು ರಾಜರಾಜನಂತೆ ಪುರದ ನವನಿಧಿಯ ಸದನಂಗಳೋ = ಕುಬೇರನರಮ ನೆಯಲ್ಲಿ ನವನಿಧಿಗಳೆಪ್ಪ ಮನೆಗಳೋ ಎಂಬ ಹಾಗೆ ಇದ್ದಿತು. ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರುಗಳ ಹುದುಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಪದ್ಮರಾಗರತ್ನಂಗಳ ಮನೆಗಳೋ ಎಂಬ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ, ದೇವೇಂದ್ರಂಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಇಂದ್ರನೀಲದ ಗೃಹಂಗಳೋ ಎಂಬ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ, ನವನಿಧಿಗಳಿಂದೊಪ್ಪುವ ಸಂವತ್ತಿನಿಂದಲೂ ನವರತ್ನಂಗಳ ಕಾಂತಿಯಿಂದಲೂ ಸತಿಯಿಂದೊಪ್ಪುವ ಸೌಭಾಗ್ಯದಿಂದಲೂ ತ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಆರಮನೆಯೊಳಗಣ ಪ್ರಾಕಾರ ಹರ್ಯೂ ಸೌಧಂಗಳಿಂದೊಪ್ಪುವ ಮನೆಗಳಂ ನೋಡುತ್ತ ಶಿವನು ನಡೆತರುತ್ತಿದ್ದನು.

ಘನತಿಮಿರರಾಜನೆಂಬನ ಪಾಳೆಯವ ನೋಡ :

ಚೆನುತ ನಡೆತಂದಿನವ ಜಯಕಾಜರೂ ಮುಣ !

ವನಿವಳಯಮಂ ಪರಕಲಿಸಿ ದಲಿ ದ ಚಂದ್ರಿಕಾ^ಬಲತಿಕೆತಾಂ^ಬ ಹೂತುದೋ ||

ತನತನಗೆ ಗೃಹಗೃಹಂಗಳ ಲಕ್ಷ್ಮೀ^ಬಯರುಗಳೇ !

ಶನು ಬರಲು ಹಿಡಿದು ನಿಂದಾರತಿಗಳೋ ಇವೆಂ || ಮುತ್ತು || ೭ ||

ದೇವಲರಮನೆಯ : ಗೋಪವನಿತೆಯರುಗಳ ಸಾಲಮನೆಯ ನೋಡರುಗಳನೆ

ಬೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೈ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಸಾಲಮನೆಗಳ ಮುಂಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತಿಸಿದ ದೀಪಂಗಳು ಅವ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿದುವು? ಎಂದರೆ—ಘನತಿಮಿರರಾಜನೆಂಬನ ಪಾಳೆಯವ ನೋಡ ತಿಂದನುತ ನಡೆತಂದ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳೆಂಬ ಬೇಹುಕಾಣರೋ ಎಂಬ ಹಾಗೆ ಇದ್ದು ಪು. ಮೇಣು = ಅದು ಅಲ್ಲದೆ, ಅವನಿವಳಯಮಂ ಪರಕಲಿಸಿ = ಭೂಮಿಯ ಅಗಲದಲ್ಲಿ ಹಲ್ಲಿದ, ಚಂದ್ರಿಕಾಲತಿಕೆ ತಾಂ ಹೂತುದೋ = ಬೆಳುದಿಂಗಳೆಂಬ ಲತೆ ತಾನೆ ಪುಷ್ಪಂಗಳಾಯಿತೋ ಎಂಬ ಹಾಗೂ ಇದ್ದುಪ್ಪ. ತಮತಮಗೆ ಅಗೃಹಂಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯರು ಶಿವನು ಬರಲಾಗಿ ಆರತಿಗಳಂ ಹಿಡಿದು ನಿಂದರೋ ಎಂಬ ಹಾಗೆ ಇದ್ದ ಆ ಆರಮನೆಯ ಗೋಪವನಿತೆಯರ ಸಾಲಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುವ ದೀಪಂಗಳ ಸಮೂಹಂಗಳಂ ನೋಡುತ್ತ ಮಹಾದೇವನು ನಡೆತರುತ್ತಿದ್ದನು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಪೌರಾಣಿಕಪು ಪೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ನರಸಿಯರು ಪೋಷರಸಪಸ್ತು !

ಗೋಪಾಂಗನೆಯರ ಮನೆಯನೆಯ ಮುಂದೊಬ್ಬ ಬ ||

ತಾಪನೋತ್ತ ಮನಾಗಿ^ಬ ಭಿಕ್ಷು ಮಂ ಬೇಡುತ್ತ ನೋಡುತ್ತೂ^ಬ ವಿಶ್ವಮಯಸ್ಸು ||

ಪಾ—1. ಅತಃ-೪. 2. ಸೂತರು ಕೃಷ್ಣ ಸುಖಭವಂ ನೋಡ ತ್ಯುತರಲು ರಾಜಸಿದವು.

3. ಭಿಕ್ಷು ಭಿಕ್ಷಾ ಎಂದು ಬೀಡುತರ.

ಆಪೊತ್ತು ತತ್ತದ್ಗೊಹಂಗಳೊಳಗೆಡವಿದೆ |

¹ ಶ್ರೀಪರಮಪುರುಷೋತ್ತಮಂ ಅವರವರಿಗಿಸಿತು ¹ |

ರೂಪಾಗಿ ಸತಿಯರೊಳು *ವ್ಯಾಪಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಗೆಯನ್ನೇವಣ್ಣಿ ಸುವೆನು ||

ಬೀಕು ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ ! ಆಪರಮೇಶ್ವರನು ಆಪರಮನೆಯ ಹೊಕ್ಕು ಬಂದು, ಆಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನರಸಿಯರು ಷೋಡಶಹಸ್ತ್ರ = ಆಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ವರಸ್ತ್ರೀಯರು ಹದಿನಾಳುಸಾವಿರ, ಬಬ್ಬೊಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಮನೆ, ಆಮನೆಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಮನೆಮನೆದಪ್ಪದೆ ಬಬ್ಬೊಬ್ಬ ತಾಪನೋತ್ತಮನಾಗಿ, ಭಕ್ಷಮಂ ಬೇಡುತ್ತ, ವಿಶ್ವಮಯನಾದ ಶಿವನು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ವಿನೋದವನೋಡುತ್ತ, ಗೃಹಗೃಹಂಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡುವಲ್ಲಿ—ಆವಾಗಲೂ ಆಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಹದಿನಾಳುಸಾವಿರ ಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬೇಜಿ ಬೇಜಿ ರೂಪಾಗಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಗೆಯನು ಏನೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸಲಿ ಮುನಿಗಳಿರಾ ! ಎಂದು ಸೂತ ಮುನೀಶ್ವರನು ಪೇಟುತಿರ್ದಾನು.

ಬರ್ವಳೊಳು ಸಂಗೀತಮಂ ಕೇಳುತಿರ್ಪ ಮ |

ತೊರ್ವಳೊಳು ಸಾಹಿತ್ಯಗೋಷ್ಠಿಯಿಂದಿರುತಿರ್ಪ |

ನೊರ್ವಳೊಳು ಪೂರ್ವಪೂರ್ವಕಥಾಪ್ರಸಂಗಂಗಳಂ ಪೊತ್ತುಗಳೆಯುತಿರ್ಪಂ

ಬರ್ವಳೊಳು ಪೌರಾಣಮಂ ಪೇಟುತಿರ್ಪ ಬಜಿ !

ಕೊರ್ವಳೊಳು ನವ್ಯಕಾವ್ಯವನುಸಿರುತಿರ್ಪನಿಂ !

ತೊರ್ವಳೊಳಗಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ಮೇಲುಮನೆಗಳೊಳಗಿರುತ್ತಿದ್ದನಾಕೃಷ್ಣನು ||೪||

ಬೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೈ ಮುನಿಗಳಿರಾ ! ಆಪರಮೇಶ್ವರನು ಹದಿನಾಳು ಸಾವಿರ ಗೋಪಾಂಗನೆಯರ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ತಾನು ಹದಿನಾಳುಸಾವಿರ ರೂಪಿನಿಂದ ಭಕ್ಷಮಂ ಬೇಡುತ್ತ ನೋಡುವಲ್ಲಿ, ಆಪರಮಮೂರ್ತಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗೋಪಿಯರುಗಳ ಕೂಡೆ ಅವ ಪ್ರಕಾರದ ವಿನೋದದಿಂದೊಪ್ಪಿದನು ? ಎಂದರೆ—ಬರ್ವಳೊಳು ಸಂಗೀತಮಂ ಕೇಳುತಿರ್ಪ = ಬಬ್ಬಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯಗಾನವಂ ಹಾಡಿಸಿ ಕೇಳಿ ಪರಿಣಾಮಿಸುತ್ತಿರ್ಪ ; ಮತ್ತೊರ್ವಳೊಳು ಸಾಹಿತ್ಯಗೋಷ್ಠಿಯಿಂದಿರುತಿರ್ಪ = ಮತ್ತೊರ್ವಳ ಕೂಡೆ ಶಬ್ದ ತರ್ಕ ಮೊದಲಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಗೋಷ್ಠಿಯಿಂದಿರುತಿರ್ಪ ; ಬರ್ವಳೊಳು ಪೂರ್ವಪೂರ್ವ ಕಥಾಪ್ರಸಂಗಂಗಳಂ = ಮತ್ತೊರ್ವಳ ಕೂಡೆ ಪೂರ್ವವಾದ ಕ್ಷೇಮೇಂದ್ರಿಯನೇ† ಮೊದಲಾದ ಪೂರ್ವ ಕಥೆಗಳಂ ಹೊತ್ತು

ಪಾ—1. ಶ್ರೀಪತಿ ಪು. ಷೋತ್ತಮನವರವರಿಗಿಸಿತು. 2. ವ್ಯವಹರ.

† ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ = ಕ್ಷೇಮೇಂದ್ರನೆಂಬ ಕಾಶ್ಮೀರಖಂಡದ ಬಬ್ಬ ಪಾಟೀನನಾದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಕವಿಯು ಮಾಡಿದ ಕಾವ್ಯಗಳು.

ಗಳೆಯುತಿರ್ಪ ; ಮತ್ತೊರ್ವಳ ಕೂಡೆ ಪೌರಾಣಮಂ ಪೇಟುತಿರ್ಪ = ಸರ್ಗ, ಪ್ರತಿ ಸರ್ಗ, ವಂಶ, ಮನ್ವಂತರ, ವಂಶಾನುಚರಿತನೆಂಬ ಪುರಾಣಮಂ ಪಂಚಲಕ್ಷಣಗಳಂ ಒಬ್ಬಳೊಳು ಹೇಳುತಿರ್ಪ ; ಒರ್ವಳೊಳು ನವ್ಯಕಾವ್ಯವನುಸಿರುತಿರ್ಪ = ಮತ್ತೊರ್ವಳೊಡನೆ ನವ್ಯಕಾವ್ಯ ರಸ ಗೀತಿ ಉಪಮೆ ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಮೊದಲಾದುವಂ ಹೇಳುತ್ತ, ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಮನೆಮನೆದಪ್ಪದೆ ತ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಇರುತ್ತಿದ್ದನು ಕಾಣರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಭರತ ನಾಟಕ ಮದನಶಾಸ್ತ್ರ ಕವಿತಾರಚನೆ |

ಪಿರಿದೆನಿಸಿ ಚೌಷಷ್ಟಿವಿದ್ಯಾಕಲಾವೌಧಿ |

ಸ್ವರಮಂಡಲಂ ರುದ್ರವೀಣೆ ಕಿನ್ನರಿ ಜಂತ್ರ ಚದುರಂಗ ನೆತ್ತ ಪಗಡೆ ||

ಪರಿಪರಿಯ ಪೆಸರಿನಿಂದೆಸೆವ ನಾನಾ ಜೂಜು |

ಧರೆಯೊಳವು ಮೊದಲಾದ ಸರಸಸಮ್ಮೇಳದಿಂ |

ತರುಣಿಯರ ಮನೆಮನೆಯೊಳವರಿಚ್ಚೆಯಂ ಸಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನಾಬ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ||೯||

ಬೀಳು—ಕೇಳರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ ! ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಒರ್ವಳಿಗೆ ಮಂಡಲದೃಷ್ಟಿ, ಹಾವ, ಭಾವ, ರೇಖೆ ಮೊದಲಾದ ಭರತಶಾಸ್ತ್ರವ ಹೇಳುತಿರ್ಪನು; ಮತ್ತೊರ್ವಳ ಕೂಡೆ ಶಾಕುಂತಲ, ಪ್ರಬೋಧ ಚಂದ್ರೋದಯ ಮೊದಲಾದ ನಾಟಕಶಾಸ್ತ್ರವ ಹೇಳುತಿರ್ಪನು ; ಮತ್ತೊಬ್ಬಳ ಕೂಡೆ ನಾಯಕನಾಯಕೀಭೇದ, ಅಲಿಂಗನ, ಚುಂಬನ, ಬಂಧ, ರತಿ ಮೊದಲಾದ ಷೋಡಶಕಲೆಯಿಂದೊಪ್ಪುವ ಮದನಶಾಸ್ತ್ರವ ಹೇಳುವನು ; ಮತ್ತೊಬ್ಬಳ ಕೂಡೆ ಛಂದಸ್ಸು, ಗಣನಿಯಮ, ರೀತಿ, ವಾಕ, ದಶವ್ರಾಣ ಮೊದಲಾದ ಕವಿರಚನೆಯನು ಹೇಳುವನು ; ಮತ್ತೊಬ್ಬಳ ಕೂಡೆ ದೂರದೃಷ್ಟಿ, ಡೂರಶ್ರವಣ, ಪರಕಾಯಪ್ರವೇಶ, ಅಂಜನಸಿದ್ಧಿ, ಘಟಿಕಾಸಿದ್ಧಿ, ಅಗ್ನಿಪ್ರಂಭನ ಮೊದಲಾದ ಚೌಷಷ್ಟಿವಿದ್ಯಾಕಲಾವೌಧಿಯ ತೋರುವನು ; ಮತ್ತೊಬ್ಬಳೊಡನೆ ಸ್ವರಮಂಡಲವ ನುಡಿಸುವ ; ಒಬ್ಬಳೊಡನೆ ರುದ್ರವೀಣೆಯ ಜಾಲುಸುವ ; ಒಬ್ಬಳೊಡನೆ ಕಿನ್ನರಿಯ ನುಡಿಸುವ ; ಒಬ್ಬಳೊಡನೆ ಜಂತ್ರಪ್ರತಿಮೆಯ ನುಡಿಸುವ ; ಬಂದೆಯಲ್ಲಿ ಚದುರಂಗಗಳನಾಡುವ ; ಒಬ್ಬಳೆಯಲ್ಲಿ ನೆತ್ತಗಳನಾಡುವ ; ಒಬ್ಬಳೊಡನೆ ಪಗಡೆಗಳನಾಡುವ ; ಉಪ್ಪಿದ ಸತಿಯರೊಳಗೆ ನಾನಾ ತೆಹದ ಜೂಜು ಸರಸಸಮ್ಮೇಳನದಿಂದ ಇರುವ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತರುಣಿಯರ ಮನೆಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರವರಿಚ್ಚೆಯ ಸಲಿಸುತ್ತ ತ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಇರುತ್ತಿದ್ದನು ಕಾಣರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಪೇಟುತಿರ್ಪನು.

ನುಡಿಯ ಬಾರದ ಮುನಿಸು ನೋಡಬಾರದ ಕೋರಪ |

ವೊಡಗೂಡಬಾರದೆಂಬ ಚಲವಿಡಿದೊರ್ವ |

ಮಡದಿ ಗೋಪಾಲರಾಯನೊಳತಿಪ್ಪಣಯಕುಳದಿನಿರಲ್ಪಾಕ್ಷನನಲಿ ||

ತಡೆಯದಾಸತಿ ನೀನಲೊಡನೆ ಹಜಸಲು ಮುನಿಸು |

ಕೆಡುಗಂದು ಕರ್ಣಪತ್ರವ ಮುಟ್ಟಿಯುಮೆಯ ನೆನೆ |

ದೊಡೆ ಮೊಹ ಕಾಲ್ಗಿ ಹಗ ತಿಳಿವಯವಳಂ ನೆರೆದನೊಂದೆಡೆಯೊಳಾಕೃಷ್ಣನು ||

ಬೇಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೈ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಮತ್ತೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಗೋಪಾಲಸ್ತ್ರೀಯು ಆವ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಳು? ಎಂದರೆ—ನುಡಿಯ ಬಾರದ ಮುನಿಸು = ನುಡಿದುದೇ ಉಂಟಾದರೆ ನಾಯಕನು ತಪಿಸನು ಎಂದು ಮಾತನಾಡಿದಿರುವ ಮುನಿಸು; ನೋಡಿದುದೇ ಉಂಟಾದರೆ ಈತನು ಸವಿಸಾಕಕ್ಕೆ ಬಂದಾನು ಎಂದು ನೋಡಬಾರದ ಕೋಪ; ಸವಿಸಾಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿತಾದ ಮಾತನಾಡಿದರೆ, ಇವನ ಕೂಡೆ ನುಡಿಯನು, ಇವನ ನೋಡೆನು, ಇವನೊಡಗೂಡಬಾರದು ಎಂದು ಭಲದಿಂದ ಒಬ್ಬ ಗೋಪಾಂಗನೆ ಪ್ರಣಯಕಲಪದಿಂದ ಗೋಪಾಲರಾಯನ ಕೂಡೆ ಮುನಿದಿರಲಾಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ; ತಡೆಯದಾಸತಿ ನೀನೆ = ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಕಾಂತನು ಅಷ್ಟಪೊಳಗೆ ನೀನಲು; ನೀನುತ್ತಲೆ ಹಜಸಿದುದೇ ಉಂಟಾದರೆ ತನ್ನ ಮುನಿಸು ಕೆಟ್ಟೀತು, ಎಂದು ಕರ್ಣಪತ್ರವ ಮುಟ್ಟಿ ಉಮೆಯ ನೆನೆಯಲು; ಪತಿಯು ಮೆಚ್ಚಿ = ಮಾತನಾಡದೆ ಹಜಸಿದ ಬಗೆಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದನು. ಅದು ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ—ಸಾರ್ವತಿಯ ನೆನೆದು ತನ್ನ ಹಿಲೆಯ ಮುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಭಾವ—ಎಲಾ ದೇವಿಯರೇ! ನಿನ್ನ ಹಾಗೆ ಎನಗೆ ಮುತ್ಯೈದೆತನವೆನು ಕೊಡು ಎಂಬ ಭಾವವು—ನಾಯಕನ ನಿತ್ಯನಾಗಿರು ಎಂದು ಹಜಸಿದಹಾಗಾಗಲಾಗಿ, ಮೆಚ್ಚಿ; ಅವಳ ಕಾಲ್ಗಿ ಹಗ, ಮುನಿಸ ತಿಳಿವು, ಅಲಿಂಗಿಸಿ, ಅವಳ ಕೂಡಿ, ತ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸುಖದಿಂದಿರುತ್ತಿದ್ದನು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೈ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಪೇಟುತಿರ್ದಾನು.

ಬಂದೆಡೆಯೊಳೊರ್ವ ಗೋಪಾಲಸತಿ ಕುಳಿತು ಗೋ |

ವಿಂದನಂಗಪ್ರಭೆಯೊಳಗೆ ತನ್ನ ಕಂಡನ್ನ |

ಳಂದು ರಮಣನೊಳು ಸೊಲ್ಲಿಸುವ ಸಲ್ಲಾಸಮಂ ಕೆಳ ಕಂಬನಿದುಂಬತ ||

ನೊಂದ ಮಾನಿನಿಯ ಬಗೆಯಾದ ನಸುನಗುತ ಕರ |

ದ್ವಂದ ಬರಸೆಳೆದಪ್ಪಿ ತಿಳುಹಿ ನಾನಾ ವಿನಯ |

ದ್ವಂದ ಮನಗೊಳಿಸುತ್ತ ನೆರೆದು ಮನ್ನಿಸಿವನವನೊಂದಿಗ ರ ದೇವನೋ ||

ಬೇಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೈ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಮತ್ತೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಒರ್ವ ಗೋಪಾಂಗನೆ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಕಾಂತನಾದ ಗೋವಿಂದಸ್ವಾಮಿಯ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಆತಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡುವಲ್ಲಿ, ಆತನ ಹೊಳೆವ ಅಂಗಪ್ರಭೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ರೂಪು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಲಾಗಿ, ಕಂಡ, ತನ್ನ ವಂಚಿಸಿ ತರಿದದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬಳನ್ನರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಪಾ—1. ಚಿತ್ರಬಂಧನಗಳನಿಟ್ಟು ಮುಗ್ಧೆಯ ನೆರೆದನು ಮಾಹಾನಂದದಿಂದಾಕೃಷ್ಣನು.

ಎಂದು ರಮಣನ ಕೂಡೆ ಅಡುತಿದ್ ಸರಸವಂ ಬಿಟ್ಟು ಕೋಪದಿಂದ ಕಂಬನಿದುಂಬಿ ದುಃಖಿತೆಯಾಗಲಾಗಿ ನೊಂದ ಮಾನಿನಿಯ ಬಗೆಯುಬಿಡು ನಸುನಗುತ, ಇವಳಿಗೆ ಅಂಗಚ್ಛಾಯೆ ಕಾಣಬಾರದು ಎಂದು ಬರಸೆಳೆದವ್ವಿ, ಇಲ್ಲಿ ಆರೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳುಹಿ, ನಾನಾಪ್ರಕಾರವಾದ ವಿನಯದಿಂದ ಮುಗ್ಧಿಯಳ ಮುನಿಸ ತಿಳುಹಿ, ಅವಳ ನೆರೆದು, ವಿದಗ್ಧರ ದೇವನಾದ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟದನು ಕಾಣೆರೆ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಪೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಬಳಿಕ ಮುಂದೊಂದು ಮಣಿನುಯದ ಗೃಹದೋಲಗದ |
ಲಲನೆಯರುಗಳಿಗೆಲ ವೀಳೆಯಂಗುಡುತವರೊ |
ಳೆಲೆಯ! ಕೆಲಬರಿಗೆ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಕೆಲಬರಿಗೆಯತಿವೂಗಮಂ ಮಿಶ್ರವಾಗಿ ||
ಕೆಲಬರಿಗೆ ಚೂರ್ಣಮಂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಕೆಲಬರಿಗೆ |
ಯೆಲೆಯಡಕೆ ಚೂರ್ಣಮಂ ಸಮನಾಗಿ ಕುಡಲು ಗೋ |
ವಳರಾಯನವನೀಶ್ವರಂನೋಡಿಮೆಜ್ಜೆ ದನವೊಂ ಜಾತಿಭಾವಜ್ಞನೋ ||೧೦||

ಬೇಕು—ಕೇಳಿರೆ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ ! ಬಳಿಕ ಮತ್ತೊಂದು ಠಾವಿನಲ್ಲಿ ಸವರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಗೃಹಾಂತರದಲ್ಲಿ ಓಲಗದ ಸತಿಯರುಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ವೀಳೆಯಂಗಳಂ ಕುಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ—ಕೆಲಬರು ಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳಿಗೆ ಎಲೆಯನೇ ಬಹಳವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಅಡಕೆ ಸುಣ್ಣವನು ಅಲ್ಪವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು, ಕೆಲವರಿಗೆ ಅಡಕೆಯನೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಎಲೆ ಸುಣ್ಣಗಳ ಕಡಮೆಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು, ಕೆಲಬರಿಗೆ ಸುಣ್ಣವ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಅಡಕೆಯೆಲೆಯ ಕಡಮೆಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು, ಕೆಲಬರಿಗೆ ಎಲೆಯುಡಕೆ ಸುಣ್ಣವ ಸಮಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಗೋಪಾಲರಾಯನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ವೀಳೆಯಂಗಳನು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಕುಡುವುದನು ನೋಡಿ—ಈಶ್ವರನು ಮೆಚ್ಚಿದನು. ತಿವನೊಂ ಭಾವಜ್ಞನೋ ! ಎಂದು ನುಡಿದ ಚಾತುರ್ಯವೇನು ? ಎಂದರೆ—ಎಲೆ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದು ; ಅಡಕೆ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದು ; ಸುಣ್ಣ ರುದ್ರನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದು. ಅದರಿಂದ ಎಲೆಗೊಟ್ಟುದು ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಿಯವಾದುದರಿಂದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಶಾರದಾಪ್ರೀತನಾದ ಕಾರಣವಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ಸಂತಸವಂ ಮಾಡಿ, ಅಡಕೆಯು ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನು ಹೃದಯ ದೊಳಿಟ್ಟ ಮರ್ಮಾದಿಯಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಸಂತಸವಂ ಮಾಡಿ ; ಸುಣ್ಣವ ಕೊಟ್ಟವಳಿಗೆ ತಿವನು ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರನೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಸಂತಸವಂ ನೂಡಿ ; ಅಡಕೆಯೆಲೆ ಸುಣ್ಣವ ಸಮವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳಿಗೆ ರತಿತ್ರಯಂಗಳಿಂದ ನಿಮ್ಮೊಳು ನೆರೆದವೆನೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಆ ಸತಿಯರಿಗೆ ಸಂತಸಂಬಡಿಸಿ, ಎಲ್ಲರ ಚಿತ್ತಕ್ಕೂ ಕವಲು ಹುಟ್ಟಿದೆ

ಪರಿಣಾಮಿಸುವ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಾಧೀಶ್ವರನಾದ (?) ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ
ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮನ್ನಿಸುವುದ ಕಂಡು ಜಾತಿಭಾವಜ್ಞಾನಾದ ಶಿವನು ಮೆಚ್ಚಿ ನಗುತಿದ್ದನು
ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ತರುಣಿಯರು 'ಮೂವರೇಕಾಸನದೊಳರಲಾಗಿ' |

ಪುರುಷೋತ್ತಮಂ ನಗುತ ಶೀಲಾವಿನೋದದಿಂ |

ತರಳೆಯೊರ್ವಳ ಹಾರಮಂ ಹಾಯೆ ಬಿದ್ದ ಮಣಿಗಳನುಸುತಿರಲೊರ್ವಳಾ

ಸರಸನೆವದಿಂ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚು ತುಂ ಮತ್ತೊರ್ವ |

ಸರಸಿಜಾಕ್ಷಿಯ ಕಳಾಧರವ ಚುಂಬಿಸಿ "ಮನವ || [ದನು ||೧೩||

ಹರುಷವೆಯ್ದಿಸಿ" ತನ್ನ ಧೂರ್ತನಾಯಕನಾದ ಪರಿಯಸನರೊಳು ಮೆಚ್ಚಿ

†ಟೀಕು—.....

ಸಂವತ್ಸರಾವೇಶಿಯಾದ ಗೋಪಾಂಗನೆಯ |

ಸಂವತ್ಸರವ ನೋಡಿ ಸಂವತ್ಸರವನೊಂದು |

ಸಂವತ್ಸರಾರಿ ನೆರೆಯಲ್ಕೆ ಸಂವತ್ಸರೆಯದಾಗಿ ಸಂವತ್ಸರದಲಿ ||

ಸಂವತ್ಸರದ ವೀಣೆಯಂ "ಗೀತಜಾತಿಯಿಂ" |

ಸಂವತ್ಸರವನುಂಟುವೂಡಿ ನುಡಿಸುತ ಪಾಡಿ |

ಸಂವತ್ಸರನ ಜಡೆದುಂಟುಬಿನ ಸಂವತ್ಸರೇಶ್ವರನ ಲಾಂಛನವ ಸೆಳೆಕೊಂಡಳು ||

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ ! ಮತ್ತೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಆ ದೇವಕೀ
ನಂದನನಾದ ಶ್ರೀಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನು ಸಂವತ್ಸರಾವೇಶಿಯಾದ ಗೋಪಾಂಗನೆಯ =
ಸಂವತ್ಸರವೆಂದರೆ—ಮನ್ಮಥಸಂವತ್ಸರ, ಮನ್ಮಥಾವೇಶಿಯಾದ ಗೋಪಾಂಗನೆಯ ;
ಸಂವತ್ಸರವ ನೋಡಿ = ಸಂವತ್ಸರವೆಂದರೆ ಶ್ರೀಮುಖ, ಅವಳ ಮುಖವ ನೋಡಿ ;
ಸಂವತ್ಸರವನೊಂದು = ಸಂವತ್ಸರವೆಂದರೆ ಭಾವಸಂವತ್ಸರ, ಅವಳ ಭಾವವನೊಂದು ;
ಸಂವತ್ಸರಾರಿ = ಸಂವತ್ಸರವೆಂದರೆ ರಾಕ್ಷಸಸಂವತ್ಸರ, ರಾಕ್ಷಸರುಗಳಿಗೆ, ಅರಿ-ವೈರಿ
ಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ; ನೆರೆಯಲ್ಕೆ ; ಸಂವತ್ಸರೆಯದಾಗಿ = ಸಂವತ್ಸರವೆಂದರೆ ಶುಕ್ಲ
ಸಂವತ್ಸರವನುಳ್ಳವಳಾಗಿ ; ಸಂವತ್ಸರದಲಿ = ಸಂವತ್ಸರವೆಂದರೆ ಆನಂದಸಂವತ್ಸರ,

ಪಾ—1. ಮೂವರೊಂದೇಮನೆಯೊಳಿರುತಿರಲು.

2. ಮನೋಹರುಷವೇದಿಸಿ ತನ್ನ ಧೂರ್ತನವೂಡಿ ನುಡಿದ, ...

3. ಗೀತಜಾತಿಯಂ.

†ಈ ಪದ್ಯದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಎರಡು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಪಾತವಾಗಿದೆ. ಪದ್ಯಾಭಿ
ಪ್ರಾಯ ಸ್ಪಷ್ಟ.

ಆನಂದದಲ್ಲಿ ; ಸಂವತ್ಸರದ ವೀಣೆಯಿಂ = ಸಂವತ್ಸರವೆಂದರೆ ರೌದ್ರಸಂವತ್ಸರ, ರುದ್ರ ವೀಣೆಯುಂ ಬಾರಿಸುತ್ತ ; ಗೀತಜಾತಿಗಳಿಂದ ಸಂವತ್ಸರವನುಂಟುವಾದಿ = ಸಂವತ್ಸರವೆಂದರೆ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಸಂವತ್ಸರ, ಆ ಗೀತಂಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಸಿದ್ಧವಾದ ಅರ್ಥಂಗಳನುಂಟು ಮಾಡಿ ; ನುಡಿದಾದಿ ; ಸಂವತ್ಸರನ ಜಡೆದುಱುಜಿನ = ಸಂವತ್ಸರವೆಂದರೆ ಈಶ್ವರ ಸಂವತ್ಸರ, ಆ ಈಶ್ವರನ ಜಡೆದುಱುಜಿನ ; ಸಂವತ್ಸರೇಶ್ವರನ = ಸಂವತ್ಸರವೆಂದರೆ ಶಾರ್ವರಿ ಸಂವತ್ಸರ, ಶಾರ್ವರಿಶ್ವರನಾದ ಚಂದ್ರನ ; ಲಾಂಛನವ ಸೆಳೆಕೊಂಡಳು = ಆ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯು ಕರಾಗ್ರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ನವಿಕ್ಷತವೆಂಬ ಚಂದ್ರನ ಸೆಳೆಕೊಂಡಳು. [ಇಂತು] ಕಲೆಯಿಂದಾದಮೊಪ್ಪುವ ಸ್ತ್ರೀಯೊಡನೆ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ಸುಖಿಸುತ್ತ ಒಪ್ಪಿದನು ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

.....ಶ್ರಮವ ನಿವಾರಿಸುವೆನೆಂಬೊರ್ವಾ |

ತರುಣಿ ಮನೆಯಿಂದ ಪೋಷಿಸುಟ್ಟು ಬಾಗಿಲೊಳು ನಿಂ |

ದಿರಲೊಡನೆಯುಪವಸನು ಕುಳಿವನಿಗೊಳವತ್ತಣಿಂ ದಲರ್ವಕೈರವಗಳ ||

ಪರಿಮಳವ ಸತ್ಕರಿಸಿ ಪೊತ್ತೊಯ್ಯನೊಯ್ಯನೈ |

ತರುತ ಮಾರುತನೆಂಬ ಚೋರನು ದೃಶ್ಯಕರಣ | |ಯ್ದನು || ೧೫ ||

ವೆರಸಿ ಬಂದವಳು 'ಜಮರೆಯ ಮುತ್ತಿನ ತೊಡಿಗೆಯು' ಪರಿದುಕೊಂಡು

ಚೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ ! ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಗೋಪಾಲಸ್ತ್ರೀಯು ತನ್ನ ಒಳಲಿಕೆಯು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಬೆನೆಂದು ಮನೆಯ ಪೊಟು ಮಟ್ಟು ಬಾಗಿಲ ಮುಂದೆ ನಿಂದಿರಲೊಡನೆ ಉಪವಸದತ್ತಣಿಂದ ತಿಳಿಗೊಳನಲ್ಲಿ ಶೈತ್ಯಮಂ ತುಂಬಿಕೊಂಡು, ಅರ್ಧ ಕಮಲಕೈರವಂಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಮಳವ ಸತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡು, ಶೈತ್ಯಸೌರಭ್ಯಗಳನು ಕದ್ದು ಹೊತ್ತು ನಡೆಯಲಾಡಿದ ಮಂದ ಮಾರುತನೆಂಬ ಚೋರನು ಅದೃಶ್ಯಕರಣದಿಂದ ಬಂದು, ನಾಯಕಿಯ ಬೆಮರೆಂಬ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರವ ಹಣಿದು ಕೊಂಡು ಹೋದನೋ ಎಂಬ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಮಂದ ಮಾರುತವು ತಿಡಿತು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೈ ಮುನಿಗಳಿರಾ ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

. ನೋಟದಿಂ ನೋಡಿ ಕೆಲಬರಂ ಮರುಳ್ಪಾಡುತುಂ |

ಬೇಟೆಮಂ ಬಿಡು ಕೆಲಸರ ಕಾಡಿ ನೋಡುತುಂ

ಕೂಟದ ಕಲಾಪ್ರಾಢಿಯಿಂದೆ ಕೆಲಕೆಲಬರಂ ಸುಖದೊಳೊಲಾಡಿಸುತ್ತುಂ ||

ಪಾ—೨. ಸರಸಿಯು ಪೊರೆಯು ತಂಟಿನಿ. ೩. ತತ್ಕರದಿ.

೧. ಮೆಯ್ಯೆಮವನಿದು ಮಾತ್ತರೊಡನಂ.

ಆಟದಿಂ ಕೆಲಕೆಲಗಿರಿಗಿಂಪ ನೈಗಜಿಯುತುಂ !

ಪಾಠದಿಂ ಕೆಲರಿಗಜ್ಜಿಯನೀಯುತುಂ ಕಪಟ !

ನಾಟಕಂ ಮನೆಮನೆಯೊಳಿರೆ ಪೊಳಿಗೆ ವಿಶ್ವನಾಟಕಂ ದನಿದೋಷದಂ ||

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ ! ಆ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ತನ್ನ ಅರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಳುಸಾವಿರ ಮಂದಿ ಗೋಪಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು, ನೋಟದಿಂದ ಕೆಲ ಬರಂ ಮರುಳ್ತಾಡುತುಂ = ನೋಟದ ಮಾತ್ರದಲ್ಲೇ ಕೆಲವರನ್ನು ವಶೀಕರಣವ ಮಾಡುತ್ತ, ಕಿವಿವೇಟೆ ನುಡಿವೇಟದಿಂದ ಕೆಲ ಸತಿಯರ ಕಾಡಿ ನೋಡುತ್ತ, ಕೂಟದ ಕಲಾವ್ರಾಢಿಯಿಂದ ಕೆಲ ಸತಿಯರ್ಗೆ ಸುರತಸುಖಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಓಲಾಡಿಸುತ್ತ, ನೆತ್ತ ಪಗಡೆ ಚದುರಂಗ ನೊದಲಾದ ಆಟಗಳಿಂದ ಕೆಲ ಸತಿಯರ್ಗೆ ಸವಿಗಜ್ಜಿಯುತ್ತ, ಓದು ಹಾಡು ಮೊದಲಾದ ನಾನಾಪ್ರಕಾರವಾದ ವಿನೋದಗಳಿಂದ ಆಶೆಯ ನೀಯುತ್ತ, ಕಪಟನಾಟಕನಾದ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನು ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಮನೆಮನೆ ದಪ್ಪದೆ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ತಾನೇ ಇರುತ್ತಿರಲಾಗಿ, ವಿಶ್ವನಾಟಕನಾದ ಮಹಾದೇವನು ಆ ಮನೆಗಳ ಮುಂದೆ ಧ್ವನಿದೋಷದನು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಶಿವಗೆ ಭಿಕ್ಷುಂ ಸದಾಚಾರಭಿಕ್ಷುಂ ಸದಾ !

ಶಿವಗೆ ಭಿಕ್ಷುಂ ವಿಚಾರದ ಸುವರ್ತನೆಯ ಶಂ !

ಭುವಿಗೆ ಭಿಕ್ಷುಂ ವೀಚಿದವಿಚಾರಾರ್ಪಣವ ಪಡಿದಜಾತಂಗೆ ಭಿಕ್ಷು ||

ಭವಗೇಡಿಯಾಗಿ ಬಯಸದೆ ಬಂದ ಭಿಕ್ಷುಮಂ !

ಸವಿದು ಚರಿಸವಧೂತ ಬಂದು ಭಿಕ್ಷು ಎಂದ !

ಭವನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನರಮನೆಯೊಳಗೆ ಭಿಕ್ಷುಧ್ವನಿಯುಸುಳ್ಳ ರಿಸುತಿದನು ||೧೬

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ ! ವಿಶ್ವನಾಟಕನಾದ ಮಹಾದೇವನು ಮನೆಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಧ್ವನಿದೋಷದನು. ಶಿವಗೆ ಭಿಕ್ಷುಂ = ಮಂಗಳಾತ್ಮನಿಗೆ ಭಿಕ್ಷು; ಸದಾಚಾರಭಿಕ್ಷುಂ = ಆ ಸದಾಶಿವಗೆ ಭಿಕ್ಷು; ಸದಾಚಾರಭಿಕ್ಷುವ ಕೈಕೊಂಬ ವಾರ್ವತೀಕಾಂತಂಗೆ ಭಿಕ್ಷು; ವಿಚಾರದ ಸುವರ್ತನೆಯ ಶಂಭುವಿಗೆ ಭಿಕ್ಷು = ವಿಚಾರದೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ಶೀಸಾದ ವರ್ತನೆಗೆ ಆಶ್ರಮವಾದ ಸುಖದಿಂದ ಆಕಾರವಂ ಪಡೆದ ಪರಮಾತ್ಮಂಗೆ ಭಿಕ್ಷು; ಅವಿಚಾರತತ್ವದ ಖರ್ಪಣವ ಪಡೆದ = ಹುಟ್ಟದೆ ಇದ್ದಾಂತಂಗೆ ಭಿಕ್ಷು; ಭವಗೇಡಿಯಾಗಿ ಬಯಸದೆ ಬಂದ ಭಿಕ್ಷುಮಂ ಸವಿದು, ಚರಿಸವಧೂತ ಬಂದು, ಜನರಲ್ಲಿ ಬಾರದೆ ಬಯಸದೆ ಒಂದ ಪದಾರ್ಥವ ಸವಿದು ಚರಿಸುತ್ತ, ಸುಕರ್ಮದುಷ್ಟರ್ಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಾತನು ಬಂದು ಭಿಕ್ಷೆಯೆಂದು

ಉದಾತ್ತಸ್ವರದಿಂದ ಅಭವನು ಭಿಕ್ಷಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅರಮನೆಯೊಳಗೆ ದನಿಮಾಡಿದನು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಮನೆಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಭಿಕ್ಷು ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಸಂ |
ಜನನಿಯದ ಕೇಳಿ ತಪಸ್ವಿಗಳು ಬಿಜಯಂಗೆಯ್ದು |
ರೆನುತ ಭಕ್ತಿಯಲಿ ಭಿಕ್ಷು ವ ನೀಡಲೆಂದು ತಮತಮಗಲ್ಲಿ ಸಂಭ್ರಮಿಸುತ ||
ವನಜನೇತ್ರಿಯರು! ಕೈರವಸುನೇತ್ರಿಯರು ಕಾಂ |
ಚನಕರ್ಣಪತ್ರಿಯರು ಮಾಂಗಲ್ಯಸೂತ್ರಿಯರು |
ವಿಸುತಗುಣಗಾತ್ರಿಯರು ಪಾವನಚರಿತ್ರಿಯರು ಗೃಹಗಳಂ ಪೊಳವುಟ್ಟರು||

ಓಕು— ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಶಿವನು ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಮನೆಮನೆಗಳ ಮುಂದೆ ಭಿಕ್ಷಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನೆ ಧ್ವನಿಮಾಡಲಾಗಿ, ಆ ಧ್ವನಿಯುಂ ಕೇಳಿ ತಪಸ್ವಿಗಳು ಬಿಜಯಂಗೆಯ್ದರೆನುತ್ತ, ಭಯಭರಿತಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಿಕ್ಷು ವ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ತಮತಮಗೆ ಸಂಭ್ರಮಿಸುತ್ತ, ವನಜನೇತ್ರಿಯರು = ತಾವ ರೆಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಮುಖವುಳ್ಳವರು ಕೆಲರು, ಕೈರವಸುನೇತ್ರಿಯರು = ಕನ್ನಡಿಯಲಿಸ ಳುಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಲೋಚನಗಳುಳ್ಳವರು ಕೆಲರು ; ಕಾಂಚನಕರ್ಣಪತ್ರಿಯರು = ಸುರ್ವಮಯವಾದ ಹಲೆಗನುಳ್ಳವರು ಕೆಲರು ; ಮಾಂಗಲ್ಯಸೂತ್ರಿಯರು = ಕೊರಲಿನಲ್ಲಿ ಮಾಂಗಲ್ಯಸೂತ್ರವನುಳ್ಳವರು ಕೆಲರು ; ವಿಸುತಗುಣಗಾತ್ರಿಯರು = ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಕೊಂಡಾಡಿಸಿಕೊಂಬುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಶರೀರವನುಳ್ಳವರು ಕೆಲರು ; ಪಾವನಚರಿತ್ರಿಯರು = ಪವಿತ್ರಗಾತ್ರಿಯರಾದ ಗೋಪಾಂಗನೆಯರು-ಭಿಕ್ಷು ವನೀಡಲೆಂದು ಮನೆಮನೆಗಳಿಂದ ಹೊಜಿಟರು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ನಾರಿಯರು ಸುಸತಿವ್ರತಾಗುಣದ ಸಪ್ತಾರ್ವಂ |
ಗಾರಿಯರು ಲಾವಣ್ಯರಸಭರಿತವೋಹನಾ |
ಕಾರಿಯರು ಶುಭಲಕ್ಷ್ಯದಳದ ಕೀರ್ತಿವಿಸ್ತಾರೆಯರು ಕಂಗಳೊಳಿಸುವ ||
ನಾರಿಯರು ಸತ್ಪಥವಿಹಾರೆಯರು ನಿರ್ಮಲತ |
ರೀರೆಯರು ನಿತ್ಯಸುವಿಚಾರೆಯರು ನೆರೆ ಸದಾ |
ಚಾರಿಯರು ಪರಮಸಂಸ್ಕಾರೆಯರು ಕೃಷ್ಣ ಸಂಸಾರೆಯರು ಬರುತಿರ್ದರು||

ಪಾ—1. ಗೆಲ್ಲ ಸಂಭ್ರಮಿಸುತಾವನಜವಕ್ಕುಯರು.

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳೆರಾ! ಅತಿವನು ಭಿಕ್ಷಾ ಎಂದ ಧ್ವನಿಯ ಕೇಳಿ ಈ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಗೋಪಾಂಗನೆಯರು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾ ನ್ನು. ಅವರು ಎಂಥವರು? ಎಂದರೆ—ನಾರಿಯರು = ಕಬ್ಬುವಿಲ್ಲಿನ ನಾರಿಯೋಪಾ ದಿಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷರ ಮನವೆಂಬ ಬಿಲ್ಲ ಬಾಗಿರುವ ನಾರಿಯರು; ಸುಪತಿವ್ರತಾಗುಣದ ಸಹಜಶೃಂಗಾರಿಯರು = ಸತಿವ್ರತಾಗುಣವೇ ದಿವ್ಯಾಭರಣಂಗಳಾಗಿ ಉಳ್ಳವರು; ಲಾವಣ್ಯರಸಭರಿತಮೋಹನಾಕಾರಿಯರು = ತನುಕಾಂತಿಯಿಂದ ತುಂಬಲ್ಪಟ್ಟ ಮೋ ಹನವೇ ಆಕಾರವಾದವರು; ಶುಭಲಕ್ಷಣದಳೆದ ಕೀರ್ತಿವಿಸ್ತಾರಿಯರು = ಸುಲಕ್ಷ ಣದೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ಪುಣ್ಯಕೀರ್ತಿಯನು ಪ್ರಕಟಿಸುವರು; ಕಂಗೊಳಿಸ ನಾರಿಯರು = ಹದಿನೆಂಟು ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಂಕುಕೊಂಕುತೆಯಿಲ್ಲದೆ ನೆರವಾದವರು; ಸತ್ಪಥವಿಹಾ ರಿಯರು = ಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಸತ್ಕೀರ್ತಿವಾಗರ್ಗದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವರು; ನಿರ್ಮ ಲಶರೀರಿಯರು = ಕಂದುಕಳಂಕಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದ ನಿರ್ಮಲಶರೀರವುಳ್ಳವರು; ನಿತ್ಯಸುಖಿ ಚಾರಿಯರು = ಆವಾಗಲೂ ಅಜ್ಞಾನಕೃತವಲ್ಲದೆ ಮೇಲನಪುದು ವಿಚಾರಿಸಿ ನಡೆ ವರು; ನೆರೆಸದಾಚಾರಿಯರು = ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕಕಾರ್ಯಂಗಳೆಂಬ ಸದಾಚಾರದಲ್ಲಿ ನಡೆವರು; ಪರಮಸಂಸ್ಕಾರಿಯರು = ಪೂರ್ವಜನ್ಯಕೃತವಾದ ಪಾಪವಿಲ್ಲದೆ ಪುಣ್ಯಸಂ ಸ್ಕಾರವನುಳ್ಳವರು; ಕೃಷ್ಣಸಂಸಾರಿಯರು = ಅನಾರಾಯಣಂಗೆ ಸಂಸಾರಿಯಾದ ಗೋಪಾಲಸ್ತ್ರೀಯರು ಈಶ್ವರಗೆ ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡಲೆಂದು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು ಕಾಣಿರೈ, ಮುನಿ ಗಳೆರಾ! ಎಂದು ಸೂತಪುರಾಣಿಕನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಕುಂಭಕುಚವೆಂಬ ಕಲಶಂಗಳೊ ಪೊಳೆವಧರ
ವೆಂಬ ಪಲ್ಲವಗಳೊ ತೊಳವೊಳಪ ನುಣ್ಣು
ವೆಂಬ ದರ್ಪಣಗಳೊ ಪುಳಕಾಂಕುರಂಗಳೆಂಬೊ ಶೇಷಾಕ್ಷತೆಗಳೊ ||
ಬೆಂಬಬೆಂದು ನೂಪುರಧ್ವನಿಯೆಂಬ ವಾದ್ಯಂಗಳೊ ||
ಳೊ ಭಕ್ತಿಯೆಂಬ ನುಮನೋವಾಗದೊ ನಯನ ||
ವೆಂಬ ದೀಪಂಗಳೊ ಗೋಪನತಿಯರು ನಡೆದು ಕಂಠವನಿಧಿಗೊಂಡರು ||

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳೆರಾ! ಈಶ್ವರಂಗೆ ಆ ಗೋಪಾಂಗನೆಯರು ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡಲೆಂದು ಬರುವಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನನಿಧಿಗೊಂಬ ಸಂಪ್ರಮವೋ ಎಂಬಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ:—ಕುಂಭಕುಚವೆಂಬ ಕಳಶಂಗಳೊ = ಸುವರ್ಣ ಕಲಶಂಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಕುಚಂಗಳೆಂಬ ಲಾವಣ್ಯರಸ ತೀವಿದ ಪೂರ್ಣಕಳಶಂಗಳೊ; ಪೊಳೆವಧರವೆಂಬ ಪಲ್ಲವಗಳೊ = ಕಾಂತಿಮತ್ತಾದ ಚೆಂದುಬೆಂಬ ಕೆಂಪಾದ ಎಳದಳೆಗಳೊ; ತೊಳಪ ನುಣ್ಣುವೆಂಬ ದರ್ಪಣಗಳೊ = ಕಾಂತಿವೆತ್ತು ನುಣ್ಣು ವೆತ್ತು ಕದವುಗಳೆಂಬ ಕನ್ನಡಿಗಳೊ; ಪುಳಕಾಂಕುರಂಗಳೊಂದೆಂಬ ಶೇಷಾಕ್ಷತೆಗಳೊ = (ಕಿಷುಬೆನುರೆಂಬ ತಳಿದ ಆಕ್ಷತೆಗಳೊ) ಬೆಂಬಳಿಯ ನೂಪುರಧ್ವನಿಯೆಂಬ ವಾದ್ಯಂ

ಗಳಿಂ = ಬಿಡದೆ ಧೈನಿವಾಡುತಿದ್ ಅಂದುಗೆ ನೂಪುರ ಮೊದಲಾದ ಅಭರಣಂಗಳ
ಧೈನಿಗಳೆಂಬ ವಾದ್ಯಂಗಳಿಂದ; ಸುಮನೋರಾಗದಿಂ = (ಒಳ್ಳೆಯ ಮನಸ್ಸೆಂಬ
ಕೆಂಪಾದ ಒಕ್ಕುಳಿಯಿಂದ); ನಯನವೆಂಬ ದೀಪಂಗಳಿಂ = ಕಣ್ಣುಗಳೆಂಬ ದೀಪ
ಗಳಿಂ ಒಪ್ಪುತಿರಲಾಗಿ- ಗೋಪನತಿಯರು ಶಂಭುವೆಂಬ ಮಹಾದೇವನ ಕಳನ ಕನ್ನ
ಡಿ ವಾದ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಮಂಗಳೋತ್ಸವದಿಂದ ಎದುರುಗೊಂಡರು ಎಂಬ ಮರ್ಯಾದೆ
ಯಲ್ಲಿ ಗೋಪಾಂಗನೆಯರ್ಕಳು ಒಪ್ಪಿದರು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ ! ಎಂದು
ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿರಾನು.

ಹರಿಯಂ ವನಕ್ರೇಡೆಗುಯ್ಯು ಕೀರ್ತಿಸಿ ಚೂತ |

ತರುವಂ ನುಡಿದು ಕರ್ಣಿಕಾರವನ್ನಪ್ಪತುಂ |

ಕುರವಕನ ಕುಡಿನೋಟದಿಂ ಪ್ರಿಯಂಗುವನೊದಿ ಲೋಕ್ತಿಯಂ ಸಂಗೀತದಿಂ ||

ಸುರಹೊನ್ನೆಯನ್ನಗಟ್ಟ ಬಕುಳಮಂ ಕಣ್ಣೆ ಕಗ |

ಹರಹಿ ತಿಲಕವ ನಗುತ ಮಲ್ಲಿಗೆಯನೊದಿದರೋಕೆಯ

ಮರನ ಪೂಜೋಪಾ ಸತಿಯರು ಸ್ಥಾನಮಿಗೆ ಭಿಕ್ಷವನ್ನೀಡಬೈತಂದರು ||

ಬೀಕು = ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ ! ಆ ಈಶ್ವರಂಗೆ ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡಲೆಂದು
ಬಂದಾಸ್ತ್ರಿಯರುಗಳು ಅವ ಪ್ರಕಾರದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನುಳ್ಳವರು? ಎಂದರೆ—ಹರ
ಯಂ ವನಕ್ರೇಡೆಗುಯ್ಯು = ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯು ವನಕ್ರೇಡೆಗೆಂದು ಉದ್ಯಾನವ
ನಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದು, ಅತನ ಮುಂದೆ ತಮ್ಮ ಸಮರ್ಥತೆಯಂ ತೋರುವುದಕ್ಕೆ, ಕೀರ
ಿಸಿ ಚೂತತರುವಂ = ಕೊಂಡಾಡಿ ಮಾವಿನ ಮರದಲ್ಲಿ ಅಂಕುರವಂ ಪುಟ್ಟಿಸುತ್ತ;
ನುಡಿದು ಕರ್ಣಿಕಾರವ = ಬಿಟ್ಟದಾವರೆಯಲ್ಲಿ ಸುವಾತನಾಡಿ ಪುಷ್ಪಮಂ ತೋರುತ್ತ;
ಅಪ್ಪತುಂ ಕುರವಕನ = ಶೇರಣವನನ್ನು ತಳೆರಾಗಿಸುತ್ತ; ಕುಡಿನೋಟದಿಂ ಪ್ರಿಯಂ
ಗುವ = ನೋಟದಿಂದಾಪ್ರಿಯಂಗುವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಚಿಗುರ ತೋರುತ್ತ; ಉದಿ ಲೋಕ್ತಿಯಂ
= ಉತ್ಪಾದಿಸದಿಂದ ಲೋಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹೂವ ತಂದು; ಸಂಗೀತದಿಂ ಸುರಹೊನ್ನೆಯಂ
= ಹಾಡಿ ಸುರಹೊನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಅರಳುಗಳ ತೋರುತ್ತ; ಉಗಟ್ಟು ಬಕುಳಮಂ =
ಗಂಡೂಷದಿಂದ ಬಕುಳವ ಪಲ್ಲವಿಸುತ್ತ; ಕಣ್ಣೆ ಕಗ ಹರಹಿ ತಿಲಕವ = ನೋಟ
ದಿಂದ ತಿಲಕವ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತ; ನಗುತ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ = ನಗಯಿಂದ ಮಲ್ಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪ
ವಂ ತೋರುತ್ತ; ಒದಿದರೋಕೆಯ = ಅಶೋಕೆಯನ್ನೊದಿದು ತಳೆರ ತೋರುತ್ತ;
—ಈ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ವರನಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನೆಡೆಗೆ
ತೋಪುದ ಶೃಂಗಾರವಡೆದ ಸತಿಯರೆದ್ದಾ ವಿವಸೆಡೆಗೆ ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡಲೆಂದು ಬಂದರು
ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿರಾನು.

ಶರಧಿಯಾವರ್ತಕೆಣೆಯಹ ಪೊರ್ಕುಳೆಂದೆಂಬ |
 ಪಿರಿಯ ಪುತ್ತಿನೊಳದ ರೋಮಾಳೆಯೆಂದೆಂಬ |
 ಕರಿಯುರಗ ತದ್ವನಿತಯಾನಸೆಂದುನಸಟ್ಟ ತಾನನಗ್ರಹಿಸೆಂದು ||
 ಬರುತಿರಲು ತೆಹುಗುಡಬಾರದೆಂದುಭಯಕುಚ |
 ಗಿರಿಗಳಡ್ಡೆನೆ ಕಂಡಾಸಿ ತಿಯ ಕಿವಿಯ ಹ |
 ತ್ತಿರಿಗೆವಿದ್ದ ವಂದುಸಿರುವಂತಿರ್ಮವೊರ್ವಗೋಪಾಂಗನೆಯನಿಡುಗೊಳ್ ||

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡಲೆಂದು ಬಂದ ಒರ್ವ
 ಗೋಪಾಂಗನೆಯ ಕಣ್ಣು ಕರ್ಣಾಂತವಾಗಿ ಇದ್ದ ಭಾವ ಹೇಗಿದ್ದಿತು? ಎಂದರೆ
 ಸಮುದ್ರದ ಸುಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಹೊಕ್ಕುಳೆಂದೆಂಬ ದೊಡ್ಡತ್ತಾದ ಹುತ್ತಿನಿಂದ
 ಹೊಣವಟ್ಟು ಬಂದ, ಅತ್ತಿಯ ರೋಮಾಳೆಯೆಂದೆಂಬ, ಕರಿಯುರಗ = ಕಾಳೋರ
 ಗನು, ಅವಳ ಮುಖವೆಂಬ ಚಂದ್ರಮನ ಹಿಡಿದೇನೆಂದು ಒರುತ್ತಿರಲಾಗಿ; ತೆಹುಗು
 ಡಬಾರದೆಂದು, ಅವಳ ಕುಚಂಗಳೆಂಬ ಎರಡು ಬೆಟ್ಟಗನು ಅಡ್ಡಲಾದುವಂತೆ; ಇದನು
 ಕಂಡವರು ಸುಮ್ಮನಿರಬಾರದಲ್ಲ ಎಂದು ಕಂಡಸ್ಥಿತಿಯ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೊಸಸುದ್ದಿ
 ಯನು ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಏಕಾಂತವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಲ್ಲದೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಹೇಳಬಾರದು
 ಎಂದು ಕಂಡ ಸ್ಥಿತಿಯ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕಿವಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದುವೇ
 ಕೈ ಎಂಬ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಕರ್ಣಾಂತವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳ್ಳು ಗೋಪಾಂಗನೆಯು ಭಿಕ್ಷವ
 ನೀಡಲು ಬಂದಳು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನಿಶ್ವರನು
 ವೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು —

ಪರಿಮಳಿತ ಘೃತಮಿಶ್ರವಾದ ಪರಮಾನ್ನಮಂ |
 ಪರಮಪರಿತೋಷದಿಂ ಪೊಚ್ಚ ಪೊಸತನಿಸ ಪೊ |
 ಬರಿವಾಣದಲಿ ತೀವಿ ಪಿಡಿದು ¹ಗೋಪಿಯರೊಳೊರ್ವಳು ಶ್ರೀಕರಭರಾನತೆ |
 ಉರುತರಸ್ತ ನಭಾರನತೆ ಬಂದು ಪಾತ್ರೆಯೊಳ |
 ಗಿರದೆ ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡಿ ಹರಿಯುಜಸುರಾನತನ |
 ಚರಣಕಾನತೆಯಾದಳ ತಿಮ್ಮುದಿಗೋಪನತಿನುನದೊಳುತಾ ಹಮಿಗಲು ||

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಒರ್ವ ಗೋಪಾಂಗನೆ ಅತಿಭಕ್ತಿ
 ಯಿಂದ ಪರಿಮಳಿತ ಘೃತ ಮಿಶ್ರವಾದ— ಕಂಪಿಸಿದ ತುಪ್ಪದೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ಪರ

ಪಾ.—| ಗೋಪನತಿಮರೊಳಗೊರ್ವ ಶ್ರೀಕರಮಾನತೆ | ಉರುತರದಸ್ತನಭಾರ
 ನತೆ ಬಂದ ಪಾತ್ರೆಯೊಳ | ಗಿರದೆ ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡಿ ಹರಿಯುಜಸುರರು ನಚರಣಕಾನತೆ
 ಯೊಡಳು |

ಮಾನ್ಯಮಂ = ಪಾಯಸವನು, ಪರಮಸಂತೋಷದಿಂದ ಪೊಚ್ಚು ಪೊಸತೆನಿಪ ಚಿನ್ನದ ಹರಿವಾಣದಲ್ಲಿ ಗಡಣಿಸಿ, ಅಸುರ್ವಣಪಾತ್ರೆಯನು ಕರದಲ್ಲಿ ಪಿಡಿದು, (ಶ್ರೀಕರಭರಾ ನತೆ = ಅದರಿಂದ ಬಾರಕ್ಕೆತ್ತಿ) ಕೈಯನುಳ್ಳವಳಾಗಿ, ಉರುತರಸ್ತನಭಾರನತೆ = ಸ್ತನಂ ಗಳ ಭಾರಕ್ಕೆ ಬಡನಡು ಬಳುಕುತ್ತಿರಲಾಗಿ, ಬಾಗಿಲ ಪಟಮುಪದಿಂದ ಬಂದು, ಹರಿಯಜಸುರಾಸುರರಿಗ ನಮಸ್ಕರಿಸಿಕೊಂಬುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪಾದವನುಳ್ಳ ಮಹಾದೇವಂಗೆ ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡಿ, ಓರ್ವ ಗೋಪಾಂಗನೆ ಸಂತಸದಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಳು ಕಾಣಿಸಿ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ನುಂಪಡದ* ವಾಂದಳಿರಾ^೨ ಡಿಯ ಸವಕಸಕಕಳಿರ |

ಮಂ ಪೋಲ್ವ^೧ ಬಟ್ಟಬಲೈಯ ಪವಳದ ಬಳ್ಳಿ |

ಯಂ ಪಳವ ಸಿರಿಯ ತೆಂದುಟಿಯ ದಾಡಿನುಬಿಡದಂತನೆನ ದಂತಂಗಳ ||

ಸಂಪಗೆಯ * ಬಿರಿಮುಗುಳಿಗೇನೆಯನಿ ಸ ನಾಸಿಕದ^೨ |

ಸಂಪಗೆಯ ಪೂವಿನಂದದ ಮೈಸಿರಿಯ ನಿಜ್ಜ^೨ |

ಸಂಪಗೆಯ ಕಂಪ ಬಿಡುವ ಪೊಸವಳೂರ್ವ ಕಂಪಿ ನಡೆತರುತ್ತಿದ್ದಳು ||೨೦||

ಟೀಕು—ಕೇಳಿಸಿ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಮತ್ತೊರ್ವಸ್ತ್ರೀಯು ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದಂತೆಂದರೆ—ನುಂಪಡದ ವಾಂದಳಿರ್ಗ ಸಮಾನವಾದ ಪಾದತಳಂಗಳಿಂದ, ಕನಕಕಲರಂಗಳಿಗೆ ಸರಿಯೆನಿಸುವ ಬಟ್ಟಕುಚಗಳಿಂದ, ಹವಳದ ಎಳವಳ್ಳಿಗೆ ಸರಿಯೆನಿಸುವ ತೆಂದುಟಿಯಿಂದ, ದಾಳಿಂಬದ ಜೀಜಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಕಾಂತಿವೆತ್ತು ದಂತಪಟ್ಟಿಗಳಿಂದ, ಸಂಪಗೆಯ ಬಿರಿಮುಗುಳಿಗೇನೆಯೆನಿಸುವ ನಾಸಿಕದಿಂದ, ಸಂಪಗೆಯ ಹೂವಿನ ಕಾಂತಿಯಂತೊಪ್ಪುವ ಮೈಬಣ್ಣದಿಂದ, (ಮೆಪುವ) ಸಂಪಗೆಯ ಹೂವಿನ ಪರಿಮಳಕ್ಕೆ ಸಮನೆನಿಸುವ ಉಸಿರ್ಗಂಪನುಳ್ಳ, ಗೋಪಾಂಗನೆ ನಡೆತಂದು ಈಶ್ವರಂಗೆ ಭಿಕ್ಷವಂ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಳು ಕಾಣಿಸಿ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ನಕ್ಷತ್ರಮಂಟಪದೊಳಗರ್ವ ಗೋಪಾಲಸತಿ |

ನಕ್ಷತ್ರಮಣನನುಜನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿರುಗ |

ನಕ್ಷತ್ರಮಂ ಪಿಡಿದು ನಕ್ಷತ್ರದಿಂ ಹಿಮವ ತುಂಬುತ್ತಿರಲಾಕ್ಷ ಣದೊಳು ||

ಪಾ—೧. ಪೋಲ್ವ = ಕನಕಕಳರಂ ಪೋಲ್ವ.

೨. ನಮೆಯಂಗವಿಸುವನಾಸಿಕದಜ್ಜ.

ನಕ್ಷತ್ರಜನಕ ದನಿದೋಷಿ ಬಾಗಿಲೊಳದಂ¹

ನಕ್ಷತ್ರದಿಂ ಕೇಳುತ್ತೆದ್ದು ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡಿ .

ನಕ್ಷತ್ರಪತಿಧರಗೆ ವಂದಿಸಿ ಮರಳಿ ಮನೆಯ ನಕ್ಷತ್ರಮಂ ಸಾರ್ಥಳು ||೨೫||

ಬೇಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ನಕ್ಷತ್ರಮಂಟಪದೊಳೊರ್ವ ಗೊ
ಪಾಲಸಂ = ನಕ್ಷತ್ರ ಎಂದರೆ ಉತ್ತರಾ ನಕ್ಷತ್ರ, ಮಂಟಪಂಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಉತ್ತರಾಪಾದ
ನಕ್ಷತ್ರವೆಸರ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಗೋಪಾಂಗನೆ. ನಕ್ಷತ್ರರಮಣನನುಜನ ತೊಡೆಯ
ಮೇಲಿದ್ದು = ನಕ್ಷತ್ರವೆಂದರೆ ರೇವಣೀನಕ್ಷತ್ರ, ರಮಣ-ಆರೇವತೀರಮಣನಾದ
ಬಲಭದ್ರನ, ಅನುಜ = ತಮ್ಮನಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ದೇವರ, ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿದ್ದು ;
ನಕ್ಷತ್ರಮಂ ಪಿಡಿದು = ನಕ್ಷತ್ರವೆಂದರೆ ಭರಣಿ, ಭರಣಿಯಂ ಪಿಡಿದು, ನಕ್ಷತ್ರದಿಂ-
ನಕ್ಷತ್ರ ಎಂದರೆ ಹಸ್ತನಕ್ಷತ್ರ, ಹಸ್ತದಿಂದ, ಹಿಮವ ತುಂಬುತಿರಲಾಕ್ಷಣದೊಳು =
ಹಿಮ ಎಂದರೆ ಪಕ್ಷಿಗಳ್ಳು, ಪಕ್ಷಿಗಳ್ಳುರವ ತುಂಬುತಿರಲು ; ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರ
ಜನಕ ದನಿದೋಷಿ = ನಕ್ಷತ್ರ ಎಂದರೆ ವಿಶಾಖ ನಕ್ಷತ್ರ, “ವಿಶಾಖಿ ಶಿವಿವಾಹನಃ”
ಎಂಬಭಿಧಾನದಿಂದ ವಿಶಾಖನೆಂದರೆ ಷಣ್ಮುಖನು. ಆತಂಗೆ ಜನಕ = ತಂದೆಯಾದ
ಪರಮೇಶ್ವರನು, ದನಿದೋಷಿಲಾಗಿ ; ಬಾಗಿಲೊಳದಂ ನಕ್ಷತ್ರದಿಂ ಕೇಳುತ್ತೆದ್ದು =
ಬಾಗಿಲ ಮುಂದಾದ ದನಿಯನ್ನು ನಕ್ಷತ್ರ ಎಂದರೆ ಶ್ರವಣ, ಆಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳು
ತೆದ್ದು, ಭಿಕ್ಷಮಂ ನೀಡಿ, ನಕ್ಷತ್ರಪತಿಧರಗೆ = ನಕ್ಷತ್ರಂಗಳಿಗೆ ಪತಿಯಾದ ಚಂದ್ರನ
ಧರಿಸಿದ ಶಿವನಿಗೆ, ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಮರಳಿ ಮನೆಯ ನಕ್ಷತ್ರಮಂ ಸಾರ್ಥಳು = ಮರಳಿ
ಬಂದು ನಕ್ಷತ್ರ ಎಂದರೆ ಮೂಲನಕ್ಷತ್ರ, ತನ್ನ ಮೊದಲ ಮನೆಯ, ಸಾರ್ಥಳು
ಕಾಣಿರೈ ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದಾರನು.

ಸರ್ವಂಗೆ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನಮಂ ನೀಡಲೆಂದು ಮ.

ತೊರ್ಬಳತ್ಯಾಲಸ್ಯಮನೆ ಪೂರ್ಣೇಂದುಮುಖಿ ;

“ಸರ್ವಿರೂಪೋಸರ್ವ ರಂಜಿಸನ್ನಿಜೆಯೆಸಿಪೊರ್ವ”² ಗರ್ಭಣಿಸಡೆದು ಬರುತ್ತಿರೆ
ಅರ್ಭಕನಿದಾನವಿದೆ ಇವಳ ಬನಿಜೊಳಗೆನು .

ತ್ತುರ್ಬಿ“ನೊ”ಳು ತೋಯುವಂಜನಗಾಳರಂದದಿಂ | |ಕುಡಗಲು ||೨೬

ಕಾಬೊಳಸ ತುದಿಯೊಳಲಿಂಗಿಸಿ ಮೊಳಿದುವವಳ³ ಕೊರ್ಬಿದುರ್ಬಿದ

ಬೇಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಗೋಪಾಂಗನೆಯೊಳೊರ್ವ
ಗರ್ಭಣಿ ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡಲೆಂದು ಬಂದು, ಆ ಸ್ತ್ರೀಯ ಕುಚಾಗ್ರಂಗಳು ಆವ ಪ್ರಕಾರ

ಪಾ— | ೧ದರ್.

೨. ಸರ್ವವ ನಿಜುಬಾಸೆಯಿಂ ರಂಜಿದ ನೀರೆಯೆಂದನಿಜ.

೩. ಯೊ

೪. ಸರ್ವದ್ಭಯಕಾಶಂಗಳ.

ದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿದುವು? ಎಂದರೆ,—ಕವೀಶ್ವರನು ಅಭಿವರ್ಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನು. ಸರ್ವಂಗೆ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನಮಂ ನೀಡಲೆಂದು = ಜಗತ್ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದ ಮಹಾದೇವಂಗೆ ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡಬೇಕೆಂದು, ಅತ್ಯಾಲಸ್ಯಗಮನೆ = ಅಧಿಕವಾದ ಅಲಸ್ಯದೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ನಡೆಯನುಳ್ಳ ಪೂರ್ಣೇಂದುಮುಖಿ = ಸಂಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನಿಗೆ ಸರಿಸಮಾನವಾದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಬಿಳುಪೇಪಿದ ಮುಖವನುಳ್ಳ, ಹಬ್ಬಿದ ಕಾಳಸರ್ಪಂಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಬಾಸೆಯನುಳ್ಳ ಗರ್ಭಣಿ, ಸಸುಬಳಲಿಕೆಯೊಡನೆ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಿರಲಾಗಿ; ಇವಳ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅರ್ಭಕನಿಧಾನ = ಸುಕುಮಾರನೆಂಬ ನಿಧಾನ, ಇವಳ ಬಸಿಹಲ್ಲಿ ಉಬ್ಬಿ ತೋರುತ್ತಿದೆ ನೋಡಿ ಎಂದು ತೋರುತ್ತಿದ್ದಕ್ಕೆ ಬಂದ, ಅಂಜನಗಾಳರ ಮರಣಾದಿಯಿಂದ ಕಾರ್ಜುಗಳಿಸ = ಕಪ್ಪಿನ ಹೊಳೆಹನು, ತುದಿಯೊಳಾಲಂಗಿಸಿ = ಮೊಲೆದುದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಲಂಗಿಸಿ, ಮೆಚುವ ಅವಳ ದೊಡ್ಡತ್ತಾದ ಬಟ್ಟೆ ಮೊಲೆದುದಿಗಳು ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಒಪ್ಪಿದುವು ಎಂದು ಕವೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಅರವಿಂದಮುಖಿ ಮಧುರವಾಣಿ ಪಲ್ಲವಪಾಣಿ |

† ತರುಣಶೋಕಾಂಕುರಲನಿತಚರಣತಳೆ ಜಾತಿ |

ವರಕುಸುಮ! ಸೌಗಂಧಬಂಧುರನುಗಂಧಿ ಕಂಗೊಳಿಸ ಕೈರವಸುನೇತ್ರ^೧ ||

ತೋಡಿದ ಮೊಲೆಪಾಲ "ಕಂದಂಗೆ ಕೊಡುತುಂ" ಭಕ್ತಿ |

ವೆರಸಿಯುಭವಂಗೆ ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡುತುಂ ಮನವ^೨ |

ಹರುಷದಿಂ ನೋಡುತುಂ ಪಂಚರಾಗಾಂಗಿಯನಶೋಕ ರಾಣತಿಯೆನೆದಳು ||

ಬೇಕು—ಕೇಳಿರಿ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಒರ್ವ ಗೋಪಾಂಗನೆಯು ಬಾಣತಿ ತನದ ಲಕ್ಷಣಸಮೇತವಾಗಿ ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಳು ಎಂದು ಕವೀಶ್ವರನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ—ಅರವಿಂದಮುಖಿ = ತಾವರೆಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಕಾಂತಿಮತ್ತಾದ ಮುಖವನುಳ್ಳವಳು; ಮಧುರವಾಣಿ = ಕಿವಿಗೆ ಸೊಗಸಾದ ಸವಿ ಮಾತನಾಡುವಳು; ಪಲ್ಲವಪಾಣಿ = ಮಾಂದಳಿಗೇ ಸಮಾನವಾದ ಕರತಳವನುಳ್ಳವಳು; ತರುಣಶೋಕಾಂಕುರ ಲನಿತಚರಣತಳೆ = ಕೋಮಲವಾದ ಅಶೋಕೆಯ ತಳಿಂಗಳೆಯಾದ ಪದತಳವನುಳ್ಳವಳು; ಜಾತಿವರಕುಸುಮಸೌಗಂಧ ಬಂಧುರನುಗಂಧಿ = ಜಾತಿಯ ಪುಷ್ಪದ ಪರಿಮಳದೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ವನೋಹರವಾದ ಅಂಗ ಪರಿಮಳವನುಳ್ಳವಳು; ಕಂಗೊಳಿಸ ಕೈರವಸುನೇತ್ರ = ಮನೋಹರವಾದ ಕನ್ನೆಯಿಲೆಸಗಿ ಸಮಾನವಾದ ಕಣ್ಣನುಳ್ಳವಳು—ಈ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಚಿಲ್ವನುಳ್ಳ ಕೋ

† ತರುಣಶೋಕಾಂಕುರ ಎಂದಿರಬೇಕು. ವೃತ್ತದ ನಿರ್ಬಂಧದಿಂದ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿ ರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪಾ — ೧. ಸೌಗಂಧಿಕುಮುದಬಾಂಧವದಳೆ ಕಂಗೊಳಿಸ ಕುಮುದನೇತ್ರ.

೨. ಕಂದನಿಗೊಡುತುಂ. ೩. ತಹರನ.

ಮಲೆ, ತೊಪ್ಪಿದ ಮೊಲೆವಾಲನ್ನು ಕಂದಂಗೆ ಕೊಡುತ್ತ, ಭಕ್ತಿಯೊಡನೆ ಕೂಡಿ, ಅಭವಂಗೆ ವಂದಿಸಿ ಭಿಕ್ಷವಂ ನೀಡಿ, ಮನಸ್ಸಿನ ಹರ್ಷದಿಂದ ಶಿವನ ಪದಂಗಳಂ ನೋಡಿ ಬರುವಲ್ಲಿ—ಪಂಚಬಾಣಾಂಗಿಯೆನಲು = ಪಂಚಬಾಣಂಗಳು ಇತ್ತೀಕೈ ಎಂಬ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಓರ್ವ ಬಾಣಿತಿಯೆಸೆದಳು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಸ್ವಭಾವವಾದ ಅರ್ಥ. (ಅವಳು ಬಾಣತಿ = ಎಂದರೆ ಬಾಣವುಳ್ಳವಳು ಹೇಗೆ ಅದಳು?) ಪಂಚ ಬಾಣಂಗಳು ಅವಳ ಅಂಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಇದ್ದುವು? ಎಂದರೆ—ಮುಖದಲ್ಲಿ ತಾವರೆ ಯೆಂಬ ಬಾಣ, ಪದದಲ್ಲಿ ಅಶೋಕೆಯೆಂಬ ಬಾಣ, ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಚೂತವೆಂಬ ಬಾಣ, ತನುಗಂಪಿನಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಗೆಯೆಂಬ ಬಾಣ, ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀಲೋತ್ಪಲವೆಂಬ ಬಾಣ, ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಪಂಚಬಾಣಂಗಳೇ ಆಯಮಯವಾದ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದೊಪ್ಪುವ ಓರ್ವ ಬಾಣತಿ ಶಿವಂಗೆ ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡಿದಳು ಎಂದು ಕವೀಶ್ವರನು ಅಭಿವರ್ಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಉಟ್ಟ ಪಟ್ಟವಳೆಯ ನವರತ್ನದುಡಿಗಳ |

ತೊಟ್ಟ 'ನೂತನರತ್ನರುಚಿಯ' ಮೆಯ್ಯೊಡಿಗೆಗಳ |

ಇಟ್ಟ ಕತ್ತರಿಯ ತಿಲಕದ ಸಕಲಪರಿಮಳದ್ರವ್ಯಾನುಲೇಪನಗಳ ||

ಕಟ್ಟಿದ ಕದಂಬಜಾತಿಯ ಪೂದುಝಂಬುಗಳ |

ಮುಟ್ಟಿಯೊಲೈಪ ತುಂಬಿಗಳ ಬಳಗದ ನಡುವೆ !

ಕಟ್ಟಾಣಿವೊಳ್ಳೈತಂದು 'ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡಲಿಟ್ಟಾಣಿಸಿ ನಿಂದಿದ್ವರು' || ೬೮

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಪರಮೇಶ್ವರಂಗೆ ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂದಿದ್ವ ಸತಿಯರು ಅವ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ನಿಂದಿದ್ವರು? ಎಂದರೆ—ಉಟ್ಟ ಪಟ್ಟವಳೆಯು = ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಚಿತ್ರಾಂಬರವನುಟ್ಟು, (ತೊಟ್ಟನವರತ್ನದುಡಿಗಳ =) ಹೊಸದಾದ ನವರತ್ನಂಗಳಿಂದ ಅಲಂಕಾರವಾದ ಕಟಕ, ಕೇಯೂರ, ಮುದ್ರಿಕೆ, ಕಾಂಚೀದಾಮ, ಕರ್ಣಪತ್ರ, ಸೂಸಕ, ಮುತ್ತಿನಹಾರ ಮೊದಲಾದ ಆಭರಣಂಗಳ ತೊಟ್ಟು, (ಇಟ್ಟ ಕತ್ತರಿಯ ತಿಲಕದ =) ಹಣೆಗೆ ಕತ್ತರಿಯ ತಿಲಕ ವಿಟ್ಟು, (ಸಕಲ ಪರಿಮಳದ್ರವ್ಯಾನುಲೇಪನಗಳ =) ಮೆಯ್ಯೊ ಕುಂಕುಮಕರ್ಪೂರದೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ಪರಿಮಳಗಂಧವನನುಲೇಪಿಸಿ (ಕಟ್ಟಿದ ಕದಂಬಜಾತಿಯ ಪೂದುಝಂಬುಗಳ =) ಕದಂಬವಾದ ಜಾಜಿ, ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಸೇವಂತಿಗೆ, ಸುರಗಿ, ಸುರಹೊನ್ನೆ, ಸಂಪಗೆ, ಮೊದಲಾದ ಪುಷ್ಪಂಗಳ ತುಂಬಿಗೆ ಮುಡಿದು, (ಮುಟ್ಟಿಯೊಲೈಪ... ನಡುವೆ =) ಆ ಪರಿಮಳಕ್ಕೆ ತುಂಬಿಗಳು ಬಂದು ಬಳಸಿ ಓಲೈಸಲಾಗಿ ; ಕಟ್ಟಾಣಿ

ವೆಣ್ಣುಗಳು ಅಂಬರಶೃಂಗಾರ, ಅನುಲೇಪಶೃಂಗಾರ, ವಾಂಗಲ್ಯಶೃಂಗಾರ. ಇವ ಜೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ನೈವಧ್ಯಶೃಂಗಾರವೊಪ್ಪುತ್ತಿರಲಾಗಿ, ಶಿವನಿಗೆ ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟಣಿಸಿ ನಿಂದಿದರಳು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮು ನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದಾರನು.

ಕರಿಯ ತಲೆನಿರಿಸೆ ಗಂಟು ಬೆನ್ನಿನೊಳೊಲೆಯೆ !

1 ಕರಿಯ ಸಾದಿನ ಬೊಟ್ಟುನಿಟ್ಟು ಸಾಲೆಯದೊಂದು !

ಕರಿಯ ಕತ್ತುರಿಮಡಿಯನುಟ್ಟು ಮಿಂಚುವ ಕಣ್ಣೆ ಕರಿಯ ಕಾಡಿಗೆಯನೆಚ್ಚಿ ||

ಕರಿಯ ನೇಜಿಲ ಹಣ್ಣು ಪೊರಲ್ವ ಮೆಯ್ಯೆಳಗಚ್ಚೆ !

ಕರಿಯ ಮುಗಿಲಂ ಜಜೆಯೆ ಕರಿಯ ಗೋವಳತಿ ಮದ !

ಕರಿದನುಜಹರಗೆ ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡಿ ಮುಂಗಾರ ನಿರಿಯಂತೆ ಕಣ್ಣೆನೆದಳು ||೨೯||

ಬೇಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಒಬ್ಬ ಕಪ್ಪಿನ ಗೋಪಾಂಗನೇ ಶಿವನಿಗೆ ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡಬಂದಲ್ಲಿ ಅವ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿದಳು? ಎಂದರೆ—ಅತಿಕರಿದಾದ ತಲೆನಿರಿಸಿದ ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟ ಎಣ್ಣೆಗಂಟು ಬೆನ್ನೊಳು ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಾಗಿ, ಕರಿಯ ಸಾದಿನ ಬೊಟ್ಟು ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ರಂಬಿಸಲಾಗಿ, ಕರಿದಾದ ಕಸ್ತೂರಿಯ ಮಡಿಯ ಸಾಲೆಯ ನುಟ್ಟು, ಮಿಂಚುವ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಕರಿದಾದ ಕಪ್ಪನೆಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು, ಕರಿದಾದ ನೇಜಿಲ ಹಣ್ಣಿನ ಕಾಂತಿ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ತೋರುತ್ತಿರೆ, ಆ ಕಾಂತಿ ಕರಿಯ ಮುಗಿಲನು ಜಜೆಯುತ್ತಿರಲಾಗಿ, ಕವ್ವಾದ ಶರೀರವನುಳ್ಳ ಕಪ್ಪಿನ ಗೋಪಾಂಗನೆಯು, ಕರಿದನುಜ ಹರಗೆ = ಗಜಾಸುರನ ಕೊಂದ ಹರಗೆ ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡುವಲ್ಲಿ, ಕಾರ್ಗಾಲದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೇಕೈ! ಎಂಬ ಹಾಗೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿದರಳು ಕಾಣಿರೈ, ಎಂದು ಕವೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದಾರನು.

ದಿನದಿನಕೆ ನೋಡಲೊಂದೊಂದು ಪರಿಯಾಗಿದಂ !

ಮನದೊಳು ಕಳಂಕಂ ಜಡಾತ್ಮನಿದ ಲ್ಲಿ ರದ

ವಸಪದಸಂ ದಿವಾಚೋರಹಂದ್ರ ಮನವನ ಬಜೆಯ ನಿಂದಿರದೆ" ಬಂದು ||

ತನತನಗೆ ನೆರೆದಿದ ಲತಾಂಗಿಯರ ಮುಖಕಂದಿ !

ರನ ಸುತ್ತಿ ಲೋಲೈಪ ತಾರಕೆಗಳೋ ಇವೆಂ

ದಿನಲು ಮುತ್ತಿನ ಬೈತಲೆಯ ಗೋಪವನಿತೆಯರು ಭಿಕ್ಷುಮಂ ತರುತಿರರು ||

ಪಾ—1. ಕರಿಣಿಯ ಮಡಿಯನುಟ್ಟು ಸಾಕಿಯದೊಂದು ಕರಿಯ ಕಸ್ತೂರಿಯ ಬೊಟ್ಟುನಿಟ್ಟು. 2. ಬಜೆಯೊರವೆಂದು.

3. ನರದ ಲಲಿತಾಂಗಿಯರ ಮುಖಜಂದ್ರನುತ.

ಬೇಕು—ಕೇಳಿದ್ದೆ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಶಿವನೆಗೆ ಭಿಕ್ಷುಮಂ ತರುತ್ತಿದ್ದ ಗೋ
ವಾಂಗನೆಯರ ಮುತ್ತಿನ ಬೈತಲೆಗಳಾವ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿದುವು? ಎಂದರೆ—ಚಂ
ದ್ರನು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ನೋಡಲಾಗಿ ಬಂದು ದಿನ ಸ್ಥಾನಾಗಿ ಬಂದು ದಿನ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ
ತೋರುವವಲ್ಲದೆ ಬಂದೇ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವವನಲ್ಲ; ಬಳಗೆ ಕಳಂಕವುಳ್ಳವನು;
ಜಡಾತ್ಮನು; ಇದ್ದಲ್ಲಿರದವನು = ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಇರದೆ ಮೂಡ ಪಡುವಲೋಡಿಯಾಡು
ವನು; (ಅಪದ್ಧಂ =) ಪದ್ಧನಲ್ಲ; ಹಗಲಿಗೆ ಕಳ್ಳನಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು; ಇಂಥ
ಅವಗುಣದಿಂದ ನೂಷಕನಾದ ಚಂದ್ರನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಇರಲೊಲ್ಲೆವೆಂದು ತನತನಗೆ
ಬಂದು ಲತಾಂಗಿಯಾದ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮುಖವೆಂಬ ಚಂದ್ರನನು ಬಲೈಸುವ ತಾರಕೆ
ಗಳೋ ಎಂಬ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಮೆಚಿದ ಮುತ್ತಿನ ಬೈತಲೆಯ ಗೋವಾಂಗನೆ
ಯರು ಪರಮೇಶ್ವರನೆಗೆ ಭಿಕ್ಷುಮಂ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು ಕಾಣಿದ್ದೆ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ!
ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಕಂಗಳೋ ಕಾಮನ ಶರಂಗಳೋ ನೀರಾಳ |
ಕಂಗಳೋ ಅಳಿಯ ಬಳಗಂಗಳೋ ಅರುಣಾಧ |
ರಂಗಳೋ ಪವಳದಲತಿಕೆಗಳೋ ತೋರ ವದನಂಗಳೋ ಪೂರ್ಣ ಕಳೆಯ ||
ತಿಂಗಳೋ ಸಗೈಯೊ ಬೆಳುದಿಂಗಳೋ ತುಂಗಸ್ತ |
ಸಂಗಳೋ ಚಕ್ರವಾಕಂಗಳೋ ಮೃದುಪದತ |
ಲಂಗಳೋ ತಳರೋ ಶಿವನೆಗೆ ಭಿಕ್ಷುಮಂ ನೀಡ ಬಂದ ಗೋವಾಂಗನೆಯರು ||

ಬೇಕು—ಕೇಳಿದ್ದೆ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಮತ್ತಾವ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಗೋ
ವಾಂಗನೆಯರು ಅವ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿದರು? ಎಂದರೆ—ಕಾಮನ ಬಾಣಂಗಳಿಗೆ
ಸರಿಯಾಗಿ ಮೋಹನವ ಜೀವ ಕಣ್ಣನುಳ್ಳವರು; ತುಂಬಿಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ
ಕಪ್ಪಿನ ಕುರುಳನುಳ್ಳವರು; ಹವಳದ ಲತೆಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಕೆಂಪಾದ ಚೆಂಡುಟಿ
ಯನುಳ್ಳವರು; ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಎಳನಗೆಂಬ ಬೆಳುದಿಂಗಳೊಡನೆ
ಕೂಡಿದ ಮುಖವನುಳ್ಳವರು; ಚಕ್ರವಾಕಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಬಟ್ಟ ಮೊಲೆ
ಗಳನುಳ್ಳವರು; ಎಳದಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಪದತಳವನುಳ್ಳ ಶೃಂಗಾರವಾದ ಗೋ
ವಾಂಗನೆಯರು ಶಿವನೆಗೆ ಭಿಕ್ಷುಮಂ ನೀಡ ಬಂದರು ಕಾಣಿದ್ದೆ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ!
ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಎಂದು ಮನೆಯಂ ಪೊಣಮಡದ ಬಟ್ಟವೆಚ್ಚಿವೊಗದ |
ಚಂದಳಿದುರ್ಗತೆಯ ಸೆಳ್ಳುಗುರಬಲೆ ಭಿಕ್ಷುಮಂ |
ತಂದಿಕ್ಕಿ ಮರಳಿಯಂಗಳದ ಶಕಿಕಾಂತೆ ದಿಂದೆನೆವೆ ಕನ್ನಡಿಗೋಡೆಯ ||

ಬಂದು ಮುಖಗೊಂಡಿರಲ್ವದು ದ್ರವಿಸುತಿರಲಾಗಿ |

ಮುಂದೆ ಜವನಿಕೆಯ ಮುಖಯೋಳು ಶಿವಂಗಿದಿರಾಗಿ |

ನಿಂದ ನಚ್ಚು ಣಿಯಂತೆ ಬೆರಗಾಗಿ ಹರಮೂರ್ತಿಯಂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು||

ಬೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಒಬ್ಬ ಗೋಪಾಂಗನೆ ಚಂದ್ರಕಾಂ
ತದ ಕನ್ನಡಿಯ ಗೋಡೆಯ ಮುಖೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂದು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ತ್ರೀಯ ಭಾವ
ಹೇಗಿದ್ದಿತು?—ಎಂದರೆ ಕವೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು. ಎಂದೂ ಮನೆಯನ್ನು
ಹೊಣವಡದ ಮರಣ್ಯದೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಸುಖಿಯಾದ, ಬಟ್ಟನೆಹುಗೆ ಸಮಾಸವಾದ
ವಕ್ತವನುಳ್ಳ ಚಂದ್ರಮುಖ, ಚಂದರ್ಗ ಸಮಾಸವಾದ ತುಟಿಯನುಳ್ಳ, ಸ್ವಲ್ಪಗು
ರುಗಳನುಳ್ಳ ಅಜಲ, ಶಿವಂಗಿ ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡಿ, ಮರಳಿ ಬಂದು, ತನ್ನಂಗಳದ ಮುಂ
ದಣ ಚಂದ್ರಕಾಂತದ ಅತ್ಯಂತಶುಭ್ರವಾದ ಕನ್ನಡಿಗೋಡೆಯ ಮುಖೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂದಿರ
ಲಾಗಿ; ಅದು ಇವಳ ಮುಖವೆಂಬ ಚಂದ್ರನಿಂದ ಕರಗಿ ದ್ರವಿಸಲಾಗಿ; ಹೇಗೆ ಒಪ್ಪಿ
ದಳು?—ಎಂದರೆ, ಈ ಚಂದ್ರಕಾಂತದ ಕನ್ನಡಿಗೋಡೆಯುಂ ತೆರೆಯ ಮುಖೆಯಲ್ಲಿ
ಶಿವನಿಗಿದಿರಾಗಿ ನಿಂದ ನರ್ತನ ಸ್ತ್ರೀಯೋಕ್ತಿ! ಎಂಬ ಹಾಗೆ, ಬಿಜಗಾಗಿ, ಹರನ
ಮೂರ್ತಿಯ ನೋಡುವ ಗೋಪಾಂಗನೆ ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿದಳು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ
ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ದಿಗಿಮಟ್ಟ ಸಿಜಿಯ ಕಿತ್ತಿ ಜಗಾವಿಸೀರೆ ಕೆ |

ಮೃಗಿಲಾಗೆ ತೊಟ್ಟ ಪೊಸಮುತ್ತಿನಾಭರಣ ತಾ |

ರೆಗಳಾಗೆ ದಣಿಯೊಳಿಕ್ಕಿದ | ಸಣ್ಣ | ನಾಮ ಹೆಜೆಯಾಗೆ ಬೆಳಗುವ ಕಂಗಳು||

ಸಗುವ ನೈವಿಲ ಪೂಗಳಾಗೆ ಕುರುಕೆಸೆವ ತಾಂ |

ಬಿಗಳಾಗೆ ಧೂಳಿಧೂಸರದ ಸಂಧ್ಯಾಂಗನೆಯ |

ಬಗೆಯನಂಗಿಕರಿಸಿ ಬಾಗಿಲೊಳಗೊವಾ ಸಾಮಾಂಗೆ ಕಣ್ಗೆನೆದಿದಳು ||

ಬೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಸ್ವಾಮಿಯ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ
ಒರ್ವ ಗೋಪಾಂಗನೆ ಶಿವನಿಗೆ ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ತನ್ನ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂದಿರು
ವಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಒಪ್ಪಿದಳು? ಎಂದರೆ—ಸಂಧ್ಯಾಂಗನೆಯ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿದಳು
ಎಂದು ಕವೀಶ್ವರನು ಪರ್ಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ—ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲ
ದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಲು ಕೆಂಪಾಗಿಹುದು, ಆ ಮರಣ್ಯದೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ತ್ರೀಯು ನಿಜವಿಡಿದುಟ್ಟ
ಕಿತ್ತಿಳಿಗಾವಿಯ ಸೀರೆ ಕೆಂಪಾಗಿರಲಾಗಿ; ಆ ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ತೋರು
ವುವು, (ಹಾಗೆ) ಈ ಗೋಪಸ್ತ್ರೀಯು ತೊಟ್ಟ ಹೊಸ ಮುತ್ತಿನಾಭರಣಗಳೆ ನಕ್ಷ
ತ್ರಗಳಾಗಲಾಗಿ; ಆ ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಜೆ = ಚಂದ್ರ ತೋರುವುದು, ಈ ಸ್ತ್ರೀಯು

ಹಣೆಯಲ್ಲಿಕ್ಕಿದ ಸಣ್ಣನಾಮವೇ ಆ ಹೆಜ್ಜೆಯಾಗಲಾಗಿ; ಆ ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ನೈದಿಲೆಗಳು ಅರಳುವುವು, ಇಲ್ಲಿ ಈ ಸತಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳೆಂಬ ನೈದಿಲೆಯರಳಿ ಕಾಂತಿಮತ್ತಾಗಿ ಇರಲಾಗಿ; ಆ ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಗಳು ಆಡುವುವು, ಈ ಗೋಪಾಲಸತಿಯಲ್ಲಿ ಕುರುಳುಗಳೆಂಬ ತುಂಬಿಗಳು ಆಡುವುವು, ಆ ಸಂಧ್ಯಾಸಮಯವು ಧೂಳಿಂದ ಧೂಸರವರ್ಣವಾಗಿ ಬಿತ್ತುವುದು, ಆ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಸಂಧ್ಯಾಂಗನೆ ಸ್ತ್ರೀಯಾದಳೋ ಎಂಬ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಪೌವರ್ಯಾಂಗಿಯಾದ ಒಬ್ಬ ಗೋಪ ಸ್ತ್ರೀಯು ಒಪ್ಪಿದಳು ಕಾಣಿರೈ ಎಂದು ಸೂತಪೌರಾಣಿಕನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿರಾನು.

ವೃಡಗೆ ಭಿಕ್ಷುವನೋರ್ವ ಗೋಪಾಲಸತಿ ನೀಡ |

ಲೊಡನನಳ ಮೊಗಸನಿಯನೀಶನಾಭರಣವಹಿ |

ತುಡುಕೆ ತಿರುಗಿದ ಸತಿಯ 'ಮುಡಿ ಕೇಳಿಮುಡಿಮುಡಿ' ಬೆದರು' ಶಿವನ ಅಡರೆ ತತ್ಪಣೆಯದಕೆ 'ನಕ್ಷತ್ರಸತಿ ಬೆನು | [ಜಟಾಗ್ರವ ||

ತಡೆಯಮ್ಮತಬಿಂದು ಸೂಸಲು ರುಂಡೆರಗಳನು |

ವಡೆನು 'ಕುಬುಬೆಂದಾಲುತ'ಭವನ ತನುವೊಳದ್ವೈತರಸನ ಸೈಗಜದುವು||

ಬೇಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಒರ್ವ ಗೋಪಾಂಗನೆ ಶಿವಂಗೆ ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡುತ್ತಿರಲಾಗಿ, ಅವಳ ಮುಖವನು ಕಂಡು ಚಂದ್ರನೆಂದು ಶಿವನಿಗೆ ಅಭರಣವಾಗಿದ್ದ ಸರ್ಪನ ಹೆಡೆಯೆತ್ತಿ ಬುಸೆಂದು ಮುಖಕ್ಕೆ ತುಡುಕಲಾಗಿ, ಆ ಸತಿಯುಂಟೆ ಮೊಗದಿರುಹಿದೊಡೆ, ಅವಳ ಮುಡಿಯನು ಕಂಡು ನವಿಲೆಂದು ಬೆದಲು, ಶಿವನ ಜಟಾಮಕುಟದಲ್ಲಿ ಇಡುಕುರಾಣದ ತೊಡದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು ಎಂದು ಬರುತ್ತಿರಲಾಗಿ; ಆ ಜಡೆಮುಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಚಂದ್ರನು ಬರುವ ಸರ್ಪನ ಕಂಡು ಭಯದಿಂದ ಬೆದಲಲಾಗಿ; (ಆತನ) ಅವ್ಯತಬಿಂದುಗಳು ಕಡೆಗೆ ಸೂಸಲಾಗಿ; ಈಶ್ವರನು ಧರಿಸಿದ ರುಂಡವಾಲೆಯು ತಿರಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಣಗಳು ಬರಲಾಗಿ; ಆ ತಿರಸ್ಸುಗಳು ಕುಬುಬೆಂದು ಬೊಬ್ಬಿಡಲಾಗಿ; ಶಿವನು ತನ್ನ ತನುವಿನಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಅನಿಮಿತ್ತವಾದ ಅದ್ಭುತರಸವಂ ಕಂಡು ವಿನೋದಿಸುತ್ತಿರಾನು ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿರಾನು.

ಪಾ—1. ಮುಡಿಯು ನವಿಲಂತಿರಲು.

2. ನಡುಗೆಯುಡುಪತಿ.

3. ಕುಬುಬುಬೆಂದಾಲುತ.

ಬದರಲು ಕರೋಟವಾಲೆಗಳಹೊಳೊಂದು ತಲೆ |

1 ದಿವಿಮಿ ದಿವಿಮಿಮಿಕ್ಕಿ ಧಿತ್ತೊಂಗಿ ತೊಂಗಿಣ ತೊಂಗಿ |

ತದಿಮಿ ದಿವಿಮಿಮಿಕ್ಕಿಟ ಮೃಣಮೃಣ ಝಂಕುರೆ ಝಂಕು ಝಂಕು ಜಗಕೆ ||

ತದಿತದಿಗ ದದಿಗದ ಕುಟು ಕೃಣಿ ನೃಣಿನಲು ವಾದ್ಯ |

ಮದು ಗಜಾಸುರನ1 ಮೇಲಾಡಿದಂದಿನ ರುದ್ರ |

ನಿವೆ ಬಂದ2 ಶಂಭು ಕೋ ಎಂದು ನಾಟ್ಯದ ಪದನ ಸಾಣಿ3 ಬೊಬ್ಬಿ ತುತಿದುಗದು ||

ಟೀಕು:--ಕೇಳಿಕ್ಕೆ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ: ಅನಂತಮಹಿಮನಾದ ವಿನೋದ ಚರಿತ್ರನು ಭಕ್ತಜನಲೀಲಾಲೋಲಚಿತ್ತನು ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯ ಅರಮನೆಯ ಮುಂಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಗೋಪಸ್ತ್ರೀಯರು ತಂದು ನೀಡಿದ ಭಿಕ್ಷುಮಂತ್ರ ಕೈಕೊಂಡು ಬರುವಲ್ಲಿ-ಶಿವನು ಧರಿಸಿದ ಕರೋಟವಾಲೆಗಳೊಳಗೆ ಒಂದು ತಲೆ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನಲಿದು ನಲವೇಳು ಅನಂದದಿಂದ ಶಿವನಿಗೆ ನಾಟ್ಯದ ಪದವನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು: ಆದು ಹೇಗೆ? ಎಂದರೆ--ದಿವಿ ದಿವಿಮಿಕ್ಕಿ ದಿಕ್ಕಿಟ ಎನುತ ದಿತ್ತೊಂಗು ತೊಂಗಿ ತೊಂಗಿ ಎನುತ್ತ, ದಿವಿಮಿಕ್ಕಿಟ ಮೃಣ ಮೃಣ ಝಂಕುರೆ ಝಂಕು ಜಗಕೆನುತ್ತ, ದದಿಗ ತದಿಗ ದಿಕ್ಕಿಟ ಕೃಣಿ ನೃಣಿ ನೃಣಿವೆಂಬ ವಾದ್ಯಸಂಕಟವಾದ ತಾಳದೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ಧ್ವನಿಯಿಂಟ ಗಜಾಸುರನ ಸಹಸಾನೆ ಸೀಳಿ, ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಂದು, ಜಡೆಯ ಕೆಡಚಿ, ಕೈಯ ಹಮರುಗ ಧಂ ಎನಲು, ತೊಟ್ಟ ಸರ್ಪಗಳು ಬುಸೆನಲು, ಮಡಿಯ ಮೇಲಣ ಗಂಗೆ ತುಳುಕಲು, ಉಟ್ಟ ಪುಲಿದೊಗಲು ಸಡಿಲಲು, ಉಡೆಯ ಘಂಟಿ ಧಣಧಣವೆನಲು, ವಾದದ ಕಿರುಗಿಜ್ಜೆ ಉಲಿಯುತ್ತಿರಲು, ಕೋ ಎಂದು ನಾಟ್ಯವ ನಾಡಿದ ಶಂಭು ಬಂದನಿದೆ ನೋಡಿ! ಎಂದು ಬೊಬ್ಬಿಡುತ್ತ, ಒಂದು ತಿರಸ್ಸು ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಕೀರ್ತಿಸಿತ್ತು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತ ಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ನಾರಾಯಣಂಗೆ ಮಹವೆಯ ಬೀಜ1 ಗೋಪಾಲ |

ನಾರಿಯರ ಮನೆಮನೆಗಳಲಿ ನೋಟಿವೆಂದು ನಾ |

ನಾರೂಪ ಧರಿಸಿ ಭಿಕ್ಷು ವ ಬೀಡಿ ನೋಡಿಯವರಂ ಕೃತಾರ್ಥರ ಮಾಡುತ್ತಂ ||

ಪಾ—1. ತದಿಮಿ ತದಿಮಿಕ್ಕಿಟ ತೊಂಗಿಣಾಂತೊಂಗಿ ದಿವಿಮಿಮಿಮಿಕ್ಕಿಟ ಮೃಣ ಮೃಣ ಪಟ್ಟರ್ಪ ಮೃ ಝಂಕೃ ಝಂಕೃ ಝಂಕುಕು || ತದಿಗ ತದಿಗ ತದಿ ದಿಗಿಟ ನೃಣವೆನಲು ವಾದ್ಯ ವಾದಗಜಾಸುರನ.

2. ಸಮ್ಪುಬಕೆಂದು ನಾಟ್ಯದ ಪದವನೊದಂ.

ಕಾರಣವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಗುಹಬೇಕೆಂದು ತ ;

ದೂರಿ ತಾಪನ ರೂಪನುಬೇಕರೂಪಾಗಿ |

ಮೂರಾರಿ ಗಗನಗಂಗಾಧಾರಿ ಭಕ್ತಸಂಸಾರಿ ನಡೆತರುತಿರ್ದನು || ೩೬ ||

ಬೇಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ ! ಜಗದ್ರಕ್ಷಕನಾದ ಮಹಾದೇವನು ತಾ ಬಂದ ವೃತ್ತಾಂತವನು ಅಹಿಯದ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಗೆ ಮಹಿಮೆಯ ಬೀಕು, ಆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಸ್ವಾಮಿಯ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹದಿನಾಳು ಸಾವಿರ ಗೋಪಸ್ತ್ರೀಯರ ಮನೆಮನೆಗಳ ಮುಂದೆ ತಾನು ನಾನಾರೂಪಿನಿಂದ ಹದಿನಾಳು ನಾಸಿರ ರೂಪ ಧರಿಸಿ, ಭಿಕ್ಷವಂ ಬೇಡಿ, ಅವರಂ ಕೃತಾರ್ಥರ ಮಾಡುತ್ತ, ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ನಡೆದು, ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ತಾನು ಬಂದ ಕಾರಣವನುಹಬೇಕೆಂದು ಮೊದಲು ಧರಿಸಿದ ನಾನಾಪ್ರಕಾರವಾದ ತಾಪಸರೂಪನುಬೇಕು = ಮೊದಲು ಹಲವು ಪ್ರಕಾರವಾದನು, ತಾನೇ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವಾಗರುವುದ ತೋರುವಂತೆ ಈ ರೂಪನಾಗಿ, ಮೂರಾರಿ = ಕಾಮನ ಕೋದಾತನು, ಗಂಗಾಧಾರಿ = ದೇವಗಂಗೆಯ ನು ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದಾತನು, ಭಕ್ತಸಂಸಾರಿ = ಭಕ್ತರಾಡಿದುದನಾಡಿ, ನೋಡಿದುದ ನೋಡಿ, ಹಿಡಿದುದ ಹಿಡಿದು, ಕೊಡೆಂದುದ ಕೊಟ್ಟು, ಬಿಡೆಂದುದ ಬಿಟ್ಟು, ಭಕ್ತರೇ ಸಂಸಾರವಾಗಿರುವಾತನು—ಈ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಮಹಾದೇವನು ನಡೆತರುತಿರ್ದನು ಕಾಣಿರೈ ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿರ್ದನು.

ದೇವಕೀಸುತನಗ್ರಮಹಿಯರು ರುಕ್ಮಿಣೀ |

ದೇವಿಯರು | ಜಾಂಬವತಿ | ಸತ್ಯಭಾಮಾದೇವಿ |

ಭಾನಿ ನಗ್ನಜಿತ ಕಾಳಿಂದಿನಿದೇವಿ ಭದ್ರಾದೇವಿ ಮಿತ್ರವಿಂದಾ ||

ದೇವಿ ಸತ್ಯಾದೇವಿಯೆಸಲಿಂತು ಹೆಸರಾದ |

ದೇವಿಯರು ತಾವೇನು ರಿವರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಮೂ

ದೇವರೂಪಿಯಂ ಕ್ರಮಕ್ರಮದಿಂದ ಭಿಕ್ಷಮಂ ಬಿಡುತ್ತಂ ಬರುತಿರ್ದನು||

ಬೇಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ ! ಶಿವನು ಭಿಕ್ಷವ ಬೇಡಿಕೊಂಡು ಬರುತಿರಲಾಗಿ, ಮುಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ದೇವಕೀಸುತನಗ್ರಮಹಿಯರು = ದೇವಕೀ ಕುಮಾರನಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ, ಅಗ್ರಮಹಿಮೆ = “ ಪಟಾಭಿಷಕ್ತಾಮಹಿಮೀ ” ಎಂಬ ಭಿಧಾನದಿಂದ ಮಹಿಮಿಸಿದರೆ ಪಟ್ಟಸ್ತ್ರೀ, ಆ ಪಟ್ಟದ ಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳಾದ ರುಕ್ಮಿಣೀ ದೇವಿ, ಜಾಂಬವತಿದೇವಿ, ಸತ್ಯಭಾಮಾದೇವಿ, ನಗ್ನಜಿತಾದೇವಿ, ಕಾಳಿಂದಿನೀ ದೇವಿ, ಭದ್ರಾದೇವಿ, ಮಿತ್ರವಿಂದಾದೇವಿ, ಸತ್ಯಾದೇವಿ ಎಂದು ಹೆಸರ ಪಡೆದ ಪಟ್ಟದ ಸ್ತ್ರೀಯರುಗಳ ಮನೆ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಮೂದೇವರೂಪಿಯನಾದ ಶಿವ

ನು ಕ್ರಮಕ್ರಮದಿಂದ ಭಿಕ್ಷುಮಂ ಬೇಡುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಪೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ವಾರಿಜಾಕ್ಷನ ರಾಣಿ ಸತ್ಯಭಾಮಾಂಗನೆಯ |

ಚಾರುಗೌಹಾಂಗಣದ ಮುಂದೆ ರಾರಾಜಿಸುವ |

ಪಾರಿಜಾತದ ಮರದಡಿಯ ನಿಂದು ವಿಶ್ವಮಯ ಭಿಕ್ಷಾ ಎಸಲು ಕೊಳುತ ||

ನಾರಿಯರ ನೀಮಂತಮಣಿ ಲಕ್ಷಣದ ಕಣಿ ನ |

ದಾರವ್ಯಗುಣಿ ಪತಿವ್ರತೆಯರಗ್ರಾಣಿಯೆನಿಸ | [ರ್ದಳು || ೨೪ ||

ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮಂಚದಿಂದಿಳಿದು ಪೊಂಬಟ್ಟಲೊಳು ಭಿಕ್ಷುಮಂ ತರುತಿ

ಬೇಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಶಿವನು ಭಿಕ್ಷುಮಂ ಬೇಡುತ್ತ ನಡೆದು ಬರುವಲ್ಲಿ ಬಂದು ತಾವಿನಲ್ಲಿ ವಾರಿಜಾಕ್ಷನ ರಾಣಿ = ಕಮಲನೇತ್ರನಾದ ವಿಪ್ಲವಿನ ಪಟ್ಟದ ಸ್ತ್ರೀಯಾದ, ಸತ್ಯಭಾಮಾದೇವಿಯ ಮನೋಹರವಾದ ಮನೆಯ ಮುಂದಣ ಅಲಂಕಾರವಾದ ಪಾರಿಜಾತದ ಮೃಕ್ಷದಡಿಯ ದೊಡ್ಡತಾದ ನೆಳಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂದು, ವಿಶ್ವ ಮಯ ಭಿಕ್ಷಾ ಎಸಲಾಗಿ; ಆ ಧ್ವನಿಯ ಕೇಳಿ, ನಾರಿಯರ ನೀಮಂತಮಣಿ = ಸತಿಯರ ತಲೆವಣಿಯಾದ ಆಯುಕ್ತನು, ಲಕ್ಷಣದ ಕಣಿ = ಸುಲಕ್ಷಣ ವಿಶ್ವರೂಪದ (?) ಆ ಯುಕ್ತನು, ಸದಾರವ್ಯಗುಣಿ = ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಮನೋಹರವಾದ ಸುಗುಣ ವನೇ ತೋರುವ ಆ ಯುಕ್ತನು, ಪತಿವ್ರತೆಯರಗ್ರಾಣಿ = ಪತಿವ್ರತೆಯರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯಳಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ರಮಣಿಯು, ಮಂಚದಿಂದಿಳಿದು, ಸುಖೋಮಯವಾದ ಪಾತ್ರ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷವನು ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ತರುತ್ತಿದ್ದಳು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಪೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಮುಡಿಯ ಭಾರವ ಕೊರಲು ಕುಚಭಾರವನ್ನನಿಯ |

ನಡು ಜಘನಭಾರವಂ ಬಟ್ಟದೊಡೆ ಪೊಪಲಾಪ |

ಮೊಡೆ ಸರ್ವಭಾರಮಂ ಪೊತ್ತು ಮೆಲ್ಲಡಿ ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲ ಡಿಯಿಡಲವನಿಯ ||

ಬಿಡದೆ ನಿಟ್ಟಿಸುತೆ ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡಲೈತಂದು |

ಮೃಡನ ಪದನುರಮುಕುರವೊಳಗೆ ಬಿಂಬಿಸಿ ತೋಪ |

ತೊಡೆ ಹರನ ಪಡಿರೂಪದಂ ಕಾಣುತುಂ ಹೆದರ್ ತನ್ನ ಮನೆಯಂ ಪೊಕ್ಕಳು |

ಬೇಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಆ ಸತ್ಯಭಾಮಾದೇವಿಯು ಶಿವನಿಗೆ ಭಿಕ್ಷವ ತರುತ್ತಿರಲ್ಲಿ ಮುಡಿಯ ಭಾರಕೆ ಕೊರಲು ಕೊಂಕುತಿರಲಾಗಿ, ಕುಚಗಳ ಭಾರಕ್ಕೆ ಅಸಿದಾದ ನಡು ಬಳುಕುತಿರಲಾಗಿ, ಜಘನಭಾರವನು ಬಟ್ಟದೊಡೆಗಳು ಹೊಪಲಾಪದಿ ಕಂಪಿಸುತಿರಲಾಗಿ, ಸರ್ವ ಭಾರವನೂ ಹೊತ್ತು ಪದಂಗಳು ನಡೆಯಲಾಡದೆ, ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಅಡಿಯಿಟ್ಟು, ನೆಲನ ನೋಡುತ್ತ ಬರುತ್ತ, ಭಿಕ್ಷವ

ನೀಡಲೆಂದು ಬಂದು, ಮೃಡನಾದ ಶಿವನ ಪಾದದ ಉಗುರುಗಳೆಂಬ ಕನ್ನಡಿಗಳೊಳಗೆ ಹರನ ಪ್ರತಿರೂಪವು ಬಿಂಬಿಸಲಾಗಿ, ಕಂಡು ಹೆದರಿ, ತನ್ನ ಮನೆಯನು ಹೊಕ್ಕು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ನಗಧರಂ [ಕಾಣುತ್ತೇನೊ ಸತ್ಯಭಾಮೆ ಹೇ
ಒಗ್ಗಿಯಿವೇನೆಂದೆನಲು ಭಿಕ್ಷುಧಾರಿಯ ಪಾದ |

ಮಗುಗಳೆಂಬೆಂಬ ಕನ್ನಡಿಗಳೊಳಗೆ ಕಂಡೆನ್ನಾರ್ಚ ರೈವನೆಂದೆಂದೊಡೆ ||
ತೋಗಲುಡೆಯ ಹೆಗಲ ಮೇಲಣ ತ್ರಿಶೂಲದ ಹೊನೊ |
ಉಗುವೆ ರಕುತದ ಪಾವತೊಡಿಗೆಗಳ ರುಂಡಮಾ |

ಲೆಗಳ ಕಾಪಾಲಿಯಿದ್ರಪ ಭಿಕ್ಷುಮಂ ನೀಡಲಂಜಿ ತಿರುಗಿದೆನೆಂದಳು ||೩||

ಬೇಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ ! ಆ ಸತ್ಯಭಾಮಾದೇವಿಯರು ಶಿವನ ಪಾದನಪದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಪ್ರತಿರೂಪದ ಬಿಂಬಮಂ ಕಂಡು ಹೆದರಿ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬರಲಾಗಿ, ನಗಧರಂ = ಗೋವರ್ಧನ ಗಿರಿಯನು ನೆಗಹಿದಂಥ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯು ಕಾಣುತ್ತೇ—ಏನೊ ! ಎಲೆ ಸತ್ಯಭಾಮೇ ! ಮಹಾಭೀತಿವೆರಸಿ ಬರುತ್ತೀರ, ಇದೇನು ಕಾರಣ? ಹೇಳು ಎನ್ನಲಾಗಿ :—ಒಬ್ಬ ಭಿಕ್ಷುಕನು ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷಾ ಎಂದನು. ಆ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸುವರ್ಣಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷವನು ಕೊಂಡು ನೀಡಲೆಂದು ಹೋದನು. ಹೋಗಲಾಗಿ ಆ ಭಿಕ್ಷುಧಾರಿಯು ಪಾದದ ಉಗುರುಗಳೆಂಬ ಕನ್ನಡಿಗಳೊಳಗೆ ಬಂದು ಅಶ್ಚರ್ಯವ ಕಂಡೆ. ಉಬ್ಬಿ ಫುಲಿದೊಗಲುಡಿಗೆ, ಹೆಗಲ ಮೇಲಣ ತ್ರಿಶೂಲದಲ್ಲಿ ಸೆತ್ತರು ಸುರಿವ ಹೊ, ಹಾವಿನ ತೊಡಿಗೆ, ತಲೆಗಳ ರುಂಡಮಾಲೆ, ಕೆಯ್ಯಾಲಿ ಭಿಕ್ಷವ ಬೇಡುಪೊಡೊಂದು ಕಪಾಲ—ಇಷ್ಟೊ ಇರಲಾಗಿ, ಕಂಡು ತಿರುಗಿ, ಭಿಕ್ಷುಕನ ಸೊಡೆ, ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಂಜಿ, ಜೀಗದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ಬಂದೆನು ಕಾಣಿರೆ ಎಲೈ ಸ್ವಾಮಿ !—ಎಂದು ಸತ್ಯಭಾಮಾದೇವಿ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಗೆ ಬಿನ್ನಹವಂ ಮಾಡಿದಳು ಕಾಣಿರೈ, ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಬಂದನೇ ಎನ್ನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವರಗುರುರಾಯ |

ಬಂದನೇ ಎನ್ನಿಪ್ಪನೆನಿಸಿದ ವೇವರದೇವ |

ಬಂದನೇ ಎನ್ನ ದಾತಾರನೆನ್ನ 'ಭವಾಂಧಕಾರನಿರ್ಹರಣಸೂರ' ||

ಬಂದನೇ ಎನ್ನ ನನವರತ ಪಾಲಿಸುವಾತ |

ಬಂದನೇ ಎನ್ನ ಭಾಗ್ಯದ ಸದಾಶಿವನೊಲಿದು |

ಬಂದನೇ ಎನ್ನುತೆದ್ದು ಬಂದು ತ್ರಿಶಿವನ ಮೂರ್ತಿಯ ಕಂಡನಾಕೃಷ್ಣನು ||

ಸಾ—1. ದುರ್ಗಾತಿವಿರ ನಿರ್ಹರಣದ್ರಾಚಂಡಸೂರೈ.

ಪೀಕು - ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಸತ್ಯಭಾಮಾದೇವಿ ಹೇಳಿದ ನುಡಿಗಳನ್ನು ದೇವಕೀಕುಮಾರನಾದಂಥ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹೀಗೆಂದು ನುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಬಂದನೇ ಎನ್ನ ಸಾಕ್ಷಾತ ವರಗುರುರಾಯ, ಬಂದನೇ ಎನ್ನ ಸ್ವನಿಪ ದೇವರದೇವ, ಬಂದನೇ ಎನ್ನ ದಾತಾರ = ಎನಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃತ್ವವ ಕೊಟ್ಟವನು, ಬಂದನೇ ಎನ್ನ ಭವಾಂಧಕಾರನಿರ್ಹರಣಸೂರ = ಎನ್ನ ಜನ್ಮಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಯಾರೂಪವಾದ ಕತ್ತಲೆಯು ತೊಲಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಾದಾತನು, ಬಂದನೇ ಎನ್ನ ನಾನಾಗಲೂ ಪಾಲಿಸುವ ಒಡೆಯನು, ಬಂದನೇ ಎನ್ನ ಭಾಗ್ಯದ ಸದಾಶಿವಮೂರ್ತಿ ಎಂದು ಬೇಗದಲ್ಲಿ ಎದ್ದುಬಂದು ಪರಶಿವನ ಕಂಡನು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಹೆಚ್ಚಿನಾಯಿ! ನಿಂದೆ ಶೃಂಗಾರ ಶೂಲದಿ'ವೀರ |

ನೇಹಿ ಹೃದಿನಿ ಭಿಕ್ಷುಗೆಯ್ಯಲ್ಲಿ ಕರುಣಂ ಕಿಡಿಗೆ | [ವಿನಾ ||

ದಹುವ ಭಾಗ್ಯಕ್ಷಮಿ ರೌದ್ರ ಪುಲಿದೊವಲುಡುಗೆಯಿಂ ಹಾಸ್ಯ ಮೆಯ್ದೊಡ
ಮುಖವಾನಿಂ ಭಯಂ ರುಂಡವಿಂ ಬೀಭತ್ಸ |

ಹೊಹಿಗೆಯ ಕವದಿನದ್ಭುತ ಕ್ಷಮತ್ವದಿ ಶಾಂತ |

ಮೆಹಿಯ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಧಿರನಲಿ ನವರಸಭರಿತನಾಗಿದ್ರನಾಗಲೇತನು ||೪೨||

ಪೀಕು - ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಆ ಪರಶಿವನ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣ ಸ್ವಾಮಿ ನೋಡುವಾಗ ಅವ ಪ್ರಕಾರದ ಸ್ವರೂಪದಿಂದೊಪ್ಪಿದ್ದಾನು? ಎಂದರೆ, ಕವೀಶ್ವರನು ನವರಸಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಂದನು ಎಂದು ಅಭಿನರ್ಣಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೆಚ್ಚಿದುಡುಬಿನಿಂದ ಶೃಂಗಾರ = ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಚಂದ್ರನ ಶೃಂಗಾರವಾದ ಕಲೆಯಿಂದ ಶೃಂಗಾರರಸ; ಶೂಲದಿ ವೀರ = ಕರಾಟದಲ್ಲಿ ಮುಮ್ಮೊನೆಯಿಂದೊಪ್ಪುವ ನಿಶಿತಶೂಲದಿಂದ ವೀರರಸ; ಹೃದಿನಿ ಭಿಕ್ಷುಗೆಯ್ಯಲ್ಲಿ ಕರುಣಂ = ಸರ್ವರಸು ಸುಖವಾಗಿರಿ ಎಂದು ಹುಸುವುದುಖುವ ಕರುಣರಸ; ಕಿಡಿಗೆಡುವ ಭಾಷಾಕ್ಷಮಿ ರೌದ್ರ = ಕಿಡಿಗೆಳೆ ಕೆಡುತಿದ್ದ ಹಣೆಗಣ್ಣಿಂದ ರೌದ್ರರಸ; ಪುಲಿದೊವಲುಡುಗೆಯಿಂ ಹಾಸ್ಯ = ಬಹುಕಾಲದಲಿ ಕೊಂಡ ಹುಲಿಯ ಚರ್ಮವನಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವಲ್ಲಿ, ದಿವ್ಯಾಭರಣಂಗಳಿದ್ದ ಮುಮೂಷಲನೇಕೆ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡನೆಂಬಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯರಸ; ಮೆಹಿಪಾನಿನಿಂ ಭಯಂ = ತೊಟ್ಟಿದ್ದ ಮೆಹಿಪಾನಿಗಳ ಹೆಜ್ಜೆಗಳ ಮೊಹಿತವ ಧ್ವನಿಯಿಂದೊಪ್ಪುವ ತೊಡಿಗೆಯಿಂದ ಭಯರಸ; ರುಂಡವಿಂ ಬೀಭತ್ಸ = ಕೆಡಿದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ, ಬಿಟ್ಟ ಬಾಯಿಗಳಿಂದ, ಕೆಡದ ತಲೆಗಳಿಂದೊಪ್ಪುವ ರುಂಡಮಾಲೆಯು ತಲೆಗಳಿಂದ ಬೀಭತ್ಸರಸ; ಹೊಹುಗೆಯ ಕವದಿನದ್ಭುತ = ಶೂಲಾಟದಲ್ಲಿ ಅಚೈತನ್ಯವಾಗಿ

ಪಾ - 1. ನಿಂ ಸೀಗರಂ ಶೂಲದಿಂ.

ವಿರೂಪದಿಂದೊಪ್ಪುವ ಹೆಣದಿಂದದು ತರಸ; ಕ್ಷಮತ್ವದಿ ಶಾಂತ = ಕ್ಷಮಿಸುವ ಸೈರ
 ನೆಯಿಂದ ಶಾಂತರಸ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿದಿರಲಿ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಾಗಿ—ನವರಸಭರಿತನಾಗಿದರ್
 ಪಾರ್ವತೀಪತಿಯನು ಶ್ರೀ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಕಂಡನು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ!
 ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದಾರನು.

ಹರನೆ ಜಯಜಯ ! ಕೃಪಾಕರನೆ ಜಯಜಯವಿಂದು |

ಧರನೆ ಜಯಜಯ ! ಉಮಾವರನೆ ಜಯಜಯ ! ಪುಣ್ಯ !

ಕರನೆ ಜಯಜಯ ! ಮನೋಹರನೆ ಜಯಜಯ ! ಪಂಚಶಿರನೆ ಜಯ

[ಜಯತು ಜಯತು ! ||

ಸಿ ರನೆ ಜಯಜಯತು ! ಶಂಕರನೆ ಜಯಜಯ ! ಶೂಲ |

ಕರನೆ ಜಯಜಯ ! ಎಂದು ಪುರಮಥನನಂಭಿಯೊಳು |

ಮುರಮಥನ ನಿಜತನುವ ಹರುಹುತಿರಲಂದಿನಿರುಳಿರದೆ ತಾಂ ಕಡೆ

[ಗಂಡುದು || ೪೩

ಬೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಅನಾರಾಯಣನು ಶಿವನ ಕಂಡು
 ಸ್ತೋತ್ರವ ಮಾಡುತ್ತಿದಾರನು. ಹರನೆ ಜಯಜಯ = ಜಗತ್ಸಂಹಾರ ಮಾಡುವಾ
 ತನೆ ಸರ್ವೋತ್ಕರ್ಷನಾಗು; ಕೃಪಾಕರನೆ ಜಯಜಯ = ದಯಾಶೀಲನಾದಾತನೆ
 ಜಯಜಯ; ಇಂದುಧರನೆ ಜಯಜಯ = ಚಂದ್ರಮಾಲಿಯಾದಾತನೇ ಜಯಜಯ;
 ಉಮಾವರನೆ ಜಯಜಯ = ಪಾರ್ವತೀ ಪ್ರಾಣಕಾಂತನಾದಾತನೇ, ಪುಣ್ಯಕರನೆ =
 ನುತಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುವರಿಗೆ ಪುಣ್ಯವನು ಮಾಡುವಾತನೇ, ಮನೋಹರನಾದಾತನೇ
 ಜಯಜಯ; ಪಂಚಶಿರನೇ ಜಯಜಯ = ಸದ್ಬೋಜಾತ, ವಾಮದೇವ, ಅಘೋರ,
 ತತ್ಪರಸ, ಈಶಾನ ಎಂಬ ಪಂಚಮುಖದಿಂದೊಪ್ಪುವಾತನೇ ಸರ್ವೋತ್ಕರ್ಷನಾಗು,
 ಸ್ಥಿರನೇ = ಎಂದೂ ಕೇಡಿಲ್ಲದಾತನೇ, ಶಂಕರನೆ = ಸರ್ವರಿಗೂ ಸುಖವ ಮಾಡುವಾ
 ತನೇ, ಶೂಲಕರನೇ = ತ್ರಿಶೂಲವ ಪಡಿದಾತನೇ, ಸರ್ವೋತ್ಕರ್ಷನಾಗೆಂದು ಮುರ
 ಮಥನ = ಮುರನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನ ಕೊಂದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಪುರಮಥನ =
 ಮುಪ್ಪುರವ ಸುಖವತನ ಪದಂಗಳಿಗಾಗಿ = ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಸ್ತೋತ್ರವ ಮಾಡುವ ವೇ
 ಳಿಗೆ, ಅಂದಿನಿರುಳಿರದೆ ತಾಂ ಕಡೆಗಂಡುದು = ಅವೇಳಿಗೆ ಬೆಳಗಾಗುವ ಸಮಯ
 ವಾಯಿತು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳು
 ತಿದಾರನು.

ಹುಟ್ಟಿದೆಯೇನಲ್ಲವೇ ಶರಧಿ ತನ್ನೊಡನೆ |

ಹುಟ್ಟಿದವಳೇ ಬಡವೆಯೇ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಭಾವನಂ |

ನಿಟ್ಟುಸುವೊಡೆಂ ¹ಜಾವಳನೆ ಲೋಕರಕ್ಷಿ ವಾಧವನೆಂಬುದು'ದೆನ್ನನು' |

ಸಾ--1. ಜಾವಳಂ ಲೋಕರಕ್ಷಣಿಯ ಮಾಡುವುದೆಂಬುದೆನ್ನನು.

ದಿಟ್ಟತನದಿಂದೀಶ್ವರಾಲಯಂಗಳ ಮುಂದೆ |

¹ದುಷ್ಟತಮ್ಮಡಿ ಕಚ್ಚೆ ಕೊಲುತಿಹನೆಯೆಂದು¹ ಮೊರೆ |

ಯಿಟ್ಟುಕೂಗುವವೊಲಾನುಂಜಾವದೊಳು ಪುರದೊಳೊಡಹುದುವು

[ಶಂಭಂಗಳು || ೪೪

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಆನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯು ಶಿವನಮೂರ್ತಿಯ ನೋಡುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂಜಾವವಾಗಲಾಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾನಾದೇವಾಲಯಂಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಖಧ್ವನಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದುವು; ಅವು ಹೇಗೆ ಇದ್ದುವು? ಎಂದರೆ, ಕವೀಶ್ವರನು ಆಶಂಖಂಗಳು ನೊಂದುಕೊಂಡು ಮೊರೆಯಿಡುವ ಹಾಗಿದ್ದುವು ಎಂದು ಅಭಿವರ್ಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನು. ಹುಟ್ಟಿದೆಯೇನಲ್ಲವೇ, ಶರಧಿ = ತಾನು ಹುಟ್ಟಿದ ತಾವು ನೀಚಸ್ಥಾನವೇ? (ಅದು) ನವರತ್ನಂಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಾದ ಸಮುದ್ರ. ತನ್ನೊಡನೆ ಹುಟ್ಟಿದವಳೇಂ ಬಡವೆಯೇ? ಲಕ್ಷ್ಮಿ = ತನ್ನೊಡನೆ ಹುಟ್ಟಿದ ತಮ್ಮಕ್ಕನು ಬಡವೆಯೇ? (ಅವಳು) ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ. ಭಾವನಂ ನಿಟ್ಟಿಸುವೊಡೆ—ತಮ್ಮ ಭಾವನ ನೋಡೇನೆಂದರೆ (ಅವನು ಏಂ ಜಾವಳನೇ?) ಲೋಕರಕ್ಷಕನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ವರನಾದ ನಾರಾಯಣನು. ಹೀಗೆಂಬುದನುಬಿಡು ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಶಿವಾಲಯಂಗಳ ಮುಂದೆ ದುಷ್ಟನಾದ ತಮ್ಮಡಿ ನನ್ನ ಕಚ್ಚೆ ಕೊಂಡು ಕೊಲುತಿಹನಲ್ಲಾ ಎಂದು ಮೊರೆಯಿಟ್ಟು ಕೂಗುವಹಾಗೆ ಮುಂಜಾವದಲ್ಲಿ ಪುರದ ದೇವಾಲಯಂಗಳಲ್ಲಿ ಒಡಹುವ ಶಂಖಧ್ವನಿಗಳು ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದುವು ಎಂದು ಕವೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಮುರಮದಧ್ವಂಸಿಯೇಱಯ್ಯ ಧರಣೀಧರನೆ |

²ನರಕಾರಿ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷ ದಾನವವಿನಾಶಕನೆ² |

ಧರೆಯನೀರಡಿ ಮಾಡಿದನೆ ಪಾರ್ಥಿವಕುಲಾಂತಕನೆ ದಶಿರಮರ್ದನ ||

ದುರುಳಪ್ರಲಂಬಘ್ನ ಏಱು ಪುರಸಾಧಕನೆ |

ಧುರಗಲಿಯೆ ಕೃಷ್ಣ ಬೆಳಗಾಯಿತೇಱಂದೊಬ್ಬ |

ತರುಣಿಯುಪ್ಪವಡಮಂ ಹಾಡಿ ³ಹರಿಯದಶಾವತಾರಮಂ³ ಬಣ್ಣಿಸಿದಳು||೪೫

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಆಚೆಗಿನ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಆನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಗೆ ಉಪ್ಪವಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಒಬ್ಬ ಗೋಪಸ್ತ್ರೀಯು ಉಪ್ಪವಡದ ಪದನ ಹಾಡಿ ದಳದಂತೆಂದೊಡೆ:—ಮುರಮದಧ್ವಂಸಿಯೇಱಯ್ಯ = ಮುರಾಸುರನ * ಕೊಂದಾತನೇ ಏಳೈಯ; ಧರಣೀಧರನೆ = ಭೂಮಿಯ ನೆಗೆಹಿ ರಕ್ಷಿಸಿದಾತನೇ ಏಳೈಯ, ನರಕಾರಿ

1. ದುಷ್ಟತ್ವಮಂ ಮಾಡಿ ಕಚ್ಚೆ ಕೊಲುತಿಹನೆಯು; ಕೊಟ್ಟುತಮ್ಮಡಿ...

2. ನಿರಯದಲ್ಲಾನಿ ಹಿರಣ್ಯದಾನವನಾಶ. 3. ಕಮಲಾಕ್ಷನವತಾರಗಳ.

= ನರಕಾಸುರನನ್ನು ಕೊಂದಂತನೇ ಉಪ್ಪವಡಿಸು* ; ಹಿರಣ್ಯರಾಕ್ಷಸನ ಕೊಂದಾತನೇ ಏಳು ; ಧರೆಯನೀರಡಿಸಿದಂತನೇ ಭೂಮಿಯನೀರಡಿ ಮಾಡಿದಾತನೇ ಏಳು ; ಪಾರ್ಥಿವ ಕುಲಾಂತಕನೇ = ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಕುಲವನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಸಂಹರಿಸಿದಾತನೇ, ದಶಶಿರವುರ್ದನ = ರಾವಣನ ಕೊಂದಾತನೇ, ದುರುಳಪ್ರಲಂಬನು = ದುಷ್ಯನಾದ ಪ್ರಲಂಬನ ಸಂಹರಿಸಿದಾತನೇ ಏಳು ; ಪುರಸಾಧಕನೇ = ಮುಪ್ಪುರವ ಸಾಧಿಸಿದಾತನೇ,* ಧುರಗಲಿ = ಧುರದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯೆನಿದ, ತ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನೇ, ಬೆಳಗಾಯಿ ತೇಳೆಂದು — ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯು ವಿಷ್ಣುವಿನ ದಶಾವತಾರವ ಹಾಡಿದಳು. ಅದು ಹೇಗೆಂದೊಡೆ — ತನಾಸುರನ *ಕೊಂದಲ್ಲಿ ಮತ್ಸ್ಯಾವತಾರ ; ಭೂಮಿಗೆ ಆಧಾರವಾದಲ್ಲಿ ಕೂರ್ಮಾವತಾರ ; ಹಿರಣ್ಯ ಕಶ್ಯಪನ ಕೊಂದಲ್ಲಿ ವರಪಾವತಾರ ; ಹಿರಣ್ಯರಾಕ್ಷಸನ ಕೊಂದಲ್ಲಿ ನಾರಸಿಂಹಾವತಾರ ; ಬಲಿಯೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನ ಕೊಂದಲ್ಲಿ* ವಾಮನಾವತಾರ ; ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಕುಲ ಕೆಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಪರಶುರಾಮಾವತಾರ ; ರಾವಣಾಸುರನ ಕೊಂದಲ್ಲಿ ರಾಮಾವತಾರ ; ಪ್ರಲಂಬನ ಕೊಲ್ಲುವಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರ ; ತ್ರಿಪುರವ ಸಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಾವತಾರ ; ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಕವತಾರವ ತಳೆದ ದಶಾವತಾರಿಯನ್ನು (ನೋಡಿ) ಓರ್ವ ಗೋಪಾಲ ಸ್ತ್ರೀಯು ಉಪ್ಪವಡದ ಪದನ ಹಾಡಿದಳು ಎಂದು ಕವೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಒದವಿದ ತಮಂ ಪರೆಯಲೊಡನೆ ಪರೆಯಿಸುತ ಲೋ |

ಕದ ಜನರ ನಿಧ್ರಾತಮಂಘನಂ ಸರಸಿಯೊಳು |

ಪದುಮಂಗಳೊಡನೆಯಲಿಂಚುತ ಲೋಕದ ಜನಂಗಳ ನಯನಪದುಮಂಗಳ ||
ಉದಯವಾಗಲೊಡನೆಯುರೆಯವಾಗಿಸುತ ಲೋ |

ಕದ ಸನುಸ್ತ ಜನಂಗಳುದ್ಯೋಗಮಂ ಕಿರಣ |

ಗೆವಯಂತಿದ್ರಾವ್ರಿಯಂ ಪತ್ತಿ ದನಮರಗಣಸ್ತುತ್ಯನೆನಿಸಾದಿತ್ಯನು ||೪೬||

ಟೀಕು — ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ ! ಅವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಸೂರೋದಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಒದವಿದ ತಮಂ ಪರೆಯಲೊಡನೆ, ಲೋಕದೊಳಗಿದ್ದ ಜನರ ನಿರ್ದ್ರೆಯೆಂಬ ಕತ್ತಲೆಯು ಪರೆಯಲಾಗಿ, ಕೊಳಂಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಪದುಮಂಗಳು ಅರಳಲಾಗಿ, ಅಪಖೊಡನೆ ಲೋಕದ ಜನಂಗಳ ಕಣ್ಣುಗಳೆಂಬ ಕಮಲಂಗಳು ಅರಳುತಿರೆ, ಉದಯವಾಗಲೊಡನೆ ಸಮಸ್ತ ಜನಂಗಳ ಉದ್ಯೋಗಂಗಳು ಉದಿಸುತ್ತಿರಲಾಗಿ, ಕಿರಣಂಗಳ ಕೆದಲುತ್ತು ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನ ಪರ್ವತಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ಅಮರಗಣಗಳ ಸ್ತೋತ್ರಪಾತ್ರನಾದ ಆದಿತ್ಯನು = ಸೂರ್ಯನು, ತಲೆದೋಬಿದನು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

* ಈ ಗುರಿತನ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯದ ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ತಪ್ಪು ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಬಿಜ್ಜಿಕಲಾಸುಭ್ರಮದೊಳಡಿಗಡಿಗೆ ಸಂಭ್ರಮಿಸಿ |

ಸಲೆ ತಿನನ ನಾನುಸ್ತ ವಂವೊಡುತಿರಲು ಸಾ |

ಕೆಲೆ ಕೃಷ್ಣ ಕರವ ಬ್ರಹ್ಮ ಕಪಾಲಕಾಪುತಿಯನೀಯಬೊಕೆಂದೆನ್ನಲು ||

ಮಲಹರನೆ ಅಂತಾಗಲಿ ಮಹಾಪ್ರಸಾದವಿದ |

ನಿಜುಹಿ ನೀಂ ಚಿತ್ತೈಪುದೆಸುತ ಮಹದ ಕಂಠ |

ದಲಿ ತನ್ನ ತಲೆಮನೊಡೆವರುಣಜಲಮಂ ಸುರಿಯುತಿರ್ಪನಜಪಾತ್ರೆಯೊಳಗೆ ||

ಬೇಕು — ಕೇಳಿ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಸೂರ್ಯೋದಯವಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತನಾದ ನಾರಾಯಣನವನು ಸಂಪ್ರಮದೊಡನೆ ಕೂಡಿದಾತನಾಗಿ, ಸಂ ತಸದಿಂದ ತಿವನಾಮಸ್ತೋತ್ರವ ಮಾಡುತಿರಲಾಗಿ, ಈಶ್ವರನು-ನಾಕುನಾಕು ಎಲೆ ಕೃಷ್ಣ, ನನ್ನ ಕರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಕಪಾಲಕ್ಕೆ ಆಹುತಿಯ ಮಾಡು ಎಂದು ನುಡಿಯಲಾಗಿ; ಅನಾರಾಯಣನು—ಎಲೈ ಈಶ್ವರನೇ ಮಹಾಪ್ರಸಾದ ಹಾಗೆಯಾಗಲಿ, ಪಾತ್ರೆಯ ನಿಳುಹಿ, ಚಿತ್ತೈಸುವುದು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿ; ಪಾತ್ರೆಯ ನಿಳುಹಲಾಗಿ; ಮುಂದಿರ್ಪ ವಜ್ರದ ಕಂಠವಂ ಹಾಯ್ದು ತನ್ನ ತಲೆಯೊಡೆದು, ರಕ್ತಜಲಧಾರೆ ಯನು ಆ ಅಜಪಾತ್ರೆಯೊಳಗೆ = ಆ ಬ್ರಹ್ಮಕಪಾಲವೆಂಬ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸುರಿಯುತ್ತಿ ರ್ಪನು ಕಾಣಿಸಿ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳು ತಿರ್ಪನು.

ಕರಿಯ ಬಿಜ್ಜಿಕೆಯು ತೋರವಲರಣಜಲಧಾರೆ |

ಸುರಿಸುರಿದು ತುಂಬುತಿರಲವ! ಕದೇ ನೂರ್ತುಡಿಸಿ |

ತಿರಪಾತ್ರೆಯೊಳಗೆ ಬಿಜ್ಜಿಯುತ್ತಲಿರೆ ತಲೆಯ ಸಾರವೆಲ್ಲ ವೋಚಿತೊ

ಇರದೆ ತತ್ತರಿಸಿ ಬೀಜುತಿರೆ ಕೈವಿಡಿದೆತ್ತಿ | [ಹಿತು ಹರಿ ||

ಯರೆಯಾದುದೀಪಾತ್ರೆಯೊಳನಿವಕ್ಕೆ ನಲುಸಾ |

ಧರೆಯ ಭಾರವನಿಜುಹಿ ಕರಿತುಟ್ಟಿಯಂ ಮಾಚ್ಚಿನೀಕ ಚಿತ್ತೈಸೆಂದನು ||

ಪಾ — 1. ಕಂಡು ಬ್ರಹ್ಮನ ಸು.

2. ತತ್ತರಿಸಿದ ಸಾರವೆಲ್ಲವು ಭೋಗಿ ದೇಹವರಿತು... ತರತರಿತು ಬೀಳಿ.

3. ಯದಕವಿಶ್ವಭೂ | ಧರೆಯ ಭಾರವನಿಜುಹುವ ಸುರಿಸು ಮಾಚ್ಚಿನೀಕವರದ ಚಿತ್ತೈಸೆಂದನಾಶ್ಚಪ್ಪನು.

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಅರಕ್ಷಣಕರ್ತನಾದ ನಾರಾಯಣನ ತಿರಸ್ವಿನಿಂದ ಆನೆಯ ಬರಿಕೈಯ ತೋರದಲ್ಲಿ ರಕ್ತಜಲಧಾರೆ ದಿವಾರಾತ್ರೆಯೆನ್ನದೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿರಲಾಗಿ, ಆಸುರಿದು ತುಂಬಿತು ಎಂಬ ವೇಳೆಗೆ ಆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಕವಾಲವು ಅದಕೆ ಅದೇ ನೂರ್ಮಡಿ ಹೆಚ್ಚಿ ಬಳೆವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸಾರವೆಲ್ಲವೂ ಒಪ್ಪಿತು ತತ್ತರಿಸಿ ಬೀಳುತಿರ್ಪುದಂ ಶಂಕರಂ ಕಂಡು, ನನು ನಗೆಯಿಂದ ಕೈವಿಡಿದೆತ್ತಿ—ಎಲೈ ದಾಮೋದರಾ! ಈಪಾತ್ರೆಯೆ ಆರೆಯಾಯಿತು ಇದಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ಏನು ಎನ್ನಲಾಗಿ; ಭೂಭಾರವನಿಳುಹಿ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂತುಷ್ಟಿಯ ಮಾಡೇನು, ನೀನು ಚಿತ್ತೈಸೆಂದು, ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನು ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡಿದನು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತಿದಾನು.

ನಡೆಯೆಂದು ನಡೆದು ನಾಲ್ಪತ್ತೆಂಟು ಯೋಜನಾ |

ಬಡೆದಿಹ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದೆಡೆಗೆ ಬಂ¹ದಲ್ಲಿ¹ ತ |

ನ್ನೆಡೆಗೆಯ್ಯನೆಡೆಗೊಂಡ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪಿರಕಪಾಲವನಿಲ್ಲಿ² ಬಂಡಾರಿಸಿ² ||

ತಡೆಯದೀಪಾತ್ರೆಯಂ ತುಂಬಿ³ಲ್ಲಿ³ ತುಂಬದಿ |

ದೊಡೆಯದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಂ ಮಾಘ್ನೀನೀಮಣಿಹಮಂ |

ಪೊಡವಿಯು⁴ಯಲು⁴ ಮಾಡಿ ಬಾ ಕೃಷ್ಣನೇ ಎಂದು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆದಿದ

[ನಭವನು || ೪೯

ಟೀಕು—ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಆವಿಶ್ವನಾಟಕಸೂತ್ರಧಾರಿಯಾದ ಮಹಾದೇವನು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ನಡೆಯೆಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ನಾಲ್ಪತ್ತೆಂಟು ಯೋಜನ ಪರಿಪ್ರಮಾಣದಿಂದೊಪ್ಪುವ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಆ ಬ್ರಹ್ಮಕವಾಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬಂಡಾರಿಸಿ ಈ ಪಾತ್ರೆಯ ತುಂಬಿಸೆಂದು ನಿಯಮಿಸಿ, ಇದು ತುಂಬದೆ ಇದ್ದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದ ನಾನು ಮಾಡೇನು, ನೀನು ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪುವ ಮರ್ಮಾದಿಯಿಂದ ಈಮಣಿಹವನು ಮಾಡಿ ಬಾರೆಂದು ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿ,

ಅಲಂಕೃತ ಭಕ್ತಜನ ಲೀಲಾಲೋಲಚಿತ್ತನು ಚತುರ್ದಶಭುವನಾರಾಧ್ಯನು ಕಾರುಣ್ಯವಾರಾತಿ ಕರುಣಾಳುಗಳ ದೇವನು ತ್ರಿಶೂಲಮಂ ತಿರುಹುತ್ತ, ನಡುವಿನೊಳಗಣ ಘಂಟೆ ಧಣಧಣಮೆನ್ನಲು, ಕರದ ಡಮರುಗ ಧಮ್ಮೆಂದು ನುಡಿಸುತ್ತ, ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ನಡೆದು ಬರುವಲ್ಲಿ—ಧೂಮಾಂಗನೆಂಬ ಗಣೇಶ್ವರನು ಸಹಸ್ರ ಯೋಜನದ ಸತ್ತಿಗೆಯಂ ಪಿಡಿಯೆ, ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ಗಣೇಶ್ವರನು ಚಾಮರವನಿಡಲು, ಶಿತಿಕಂಠನೆಂಬ ಗಣೇಶ್ವರನು ಸೀಗುರಿಯನಿಕ್ಕಲು, ನಂದಿ ಮದ್ದಳೆಯ ನುಡಿಸಿ, ದೇವದಂ

ದ.ಭಿ ಮೊಳಗೆ, ನರರು ನಲಿಯೆ, ನಾಗರ್ಕಳಚ್ಚರಿಸೆ, ಸುರರು ಸುವ್ಯಾನಿಸೆ, ಪ್ರಮ
ಥಗಣಂಗಳು ಕುಣಿದಾಡೆ, ರುದ್ರಗಣಂಗಳು ಪಾಡುತಿರಲಾಗಿ, ವಿನುತಜಗತ್ಕಲ್ಪ
ವೃಕ್ಷನು ಕಾಮಿತಜನಕಾಮಧೇನುವು ಭಕ್ತಜನಬಾಂಧವನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ನಡೆತ
ರುತಿರ್ದನು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳು
ತಿರ್ದಾನು.

ಭುವನದೊಳಗಾದಿಯಲಿ ಜನಿಸಿದನು ಬ್ರಹ್ಮನಿಂ |

ದವೆ ನವಬ್ರಹ್ಮರವರೊಳಗತ್ರಿಯತ್ರಿಸಂ |

ಭವ ಸೋಮ ಸೋಮನಿಂ ಬುಧ ಬುಧಾತ್ಮಜ ಪುರೂರವನಾಪುರೂರವ

ದ್ಭವಿಸಿದಂ ನಹುಷನಾನಹುಷನಿಂದೆ ಯಯಾತಿ | [ನೋಳು ||

ಯವಗೆ ಮತ್ಸನ ಮತ್ಸವಾತ್ಮಭವ ಭರತನೆಂ |

ಬವನವಗೆ ಸಹೋತ್ರಿಸಹೋತ್ರಿಯಿಂದವೆ ಹಸ್ತಿನಾಪುರವನಾಳ್ದಹಸ್ತಿ ||

ಟೀಕು-- ಕೇಳಿರೈ ಎ - ೨೨! ಕುರುವಂತವಾವ ಪ್ರಕಾರವೆಂದರೆ-
ಆದಿಪುಷ್ಪಿಯಲಿ ತಿವನ ದ ಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಹುಟ್ಟಿದ; ಆಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಮರೀಚಿ,
ಅತ್ರಿ, ಅಂಗಿರಸ, ವೌಲ್ಕಷ್ಯ, ಲೋಹ, ಕ್ರತು, ದಕ್ಷ, ಕಶ್ಯಪ, ಭೃಗು ಮೊದ
ಲಾದ ನವಬ್ರಹ್ಮರುಗಳಾದರು; ಅವರೊಳಗೆ ಅತ್ರಿಸಂಭವನು ಸೋಮನು;
ಸೋಮನಿಂದ ಬುಧನಾದ; ಬುಧನಿಂದ ಪುರೂರವನಾದ; ಪುರೂರವನಿಂದ ನಹುಷ
ನಾದ; ನಹುಷನಿಂದ ಯಯಾತಿಯಾದ; ಯಯಾತಿಯಿಂದ ಮತ್ಸವನಾದ; ಮತ್ಸವ
ನಿಂದ ಭರತನಾದ; ಭರತನಿಂದ ಸಹೋತ್ರಿಯಾದ; ಸಹೋತ್ರಿಯಿಂದ ಹಸ್ತಿಯಾದ;
ಆಹಸ್ತಿಯೆಂಬಾತನು ತನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಹಸ್ತಿನಾಪುರವೆಂಬ ಪಟ್ಟಣವ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಅಳಿ
ಕೊಂಡಿರುತಿರ್ದನು ಕಾಣಿರೈ ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು
ಹೇಳುತಿರ್ದಾನು.

ಅವನಿಂದ ಕುರು ಕುರುವಿನಿಂದೆ ಪೃಥ್ವೀಶನೆಂ |

ಬವನವನ ಸುತ ಶಾಂತಶಾಂತನಿಂ ಸಂಭವಿಸಿ |

ದನನುಂ ವಿಚಿತ್ರವಿರಿಯನವನ ನಂದನರು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ಪಾಂಡುನೃಪರು ||

ಅನರ ಮಕ್ಕಳು ಕೌರವರು ಪಾಂಡವರು ಮುನ್ನಿ |

ನವರಿಂದೆ ಸೋಮವಂಶದ ರಾಯರುಗಳೊಳೊ |

ಪುನ ಸತ್ಕುಲಪ್ರದೀಪಕರೆನಿಸಿ ಸಕಲ ಸೌಮ್ಯಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿರ್ದರು ||

ಪಾ-1. ಪುರುತ್ಸಪುರುತ್ಸವಾತ್ಮಭವ ಯುತ್ಸವ ಯುತ್ಸವಗೆ.

+ ಶಂತನು ಎಂದು ಪ ಸಿದ್ಧಿಯಿದೆ; ಶಾಂತನೆಂದು ಎಲ್ಲೂ ಕೇಳಿಲ್ಲ.

ಟೀಕು—ಕೇಳಿಕ್ಕೆ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಹಸ್ತಿಯೆಂಬವನಿಂದ ಕುರುವೆಂಬಾತ ನಾದ; ಆಕುರುರಾಯನಿಂದ ಪೃಥ್ವೀಶನೆಂಬವನಾದ; ಅಪೃಥ್ವೀಶನಿಂದ ಶಾಂತರಾ ಯನಾದ; ಅಶಾಂತರಾಯನಿಂದ ವಿಚಿತ್ರವೀರೈನಾದನು; ಅವಿಚಿತ್ರವೀರೈನಿಂದ ಪೃತ ರಾಷ್ಟ್ರ, ಪಾಂಡುನೃಪಾಲರು ಆದರು; ಅವರ ಮಕ್ಕಳು ಕೌರವಪಾಂಡವರಾದರು. ಮುನ್ನಿನವರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸೋಮವಂಶದ ರಾಯರುಗಳೊಳು ಒಪ್ಪುವ ಸತ್ಕುಲ ಪ್ರಧೀಪಕರೆನಿಸಿ ಅವರು ರಾಜ್ಯವಸಾಳುತಿದರು, ಕಾಣಿಕ್ಕೆ ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದರ್ಥ.

ಹರನಾಜ್ಞೆಯಿಂ ಕೃಷ್ಣನಂದು ಕೌರವಪಾಂಡ !
ವರೊಳು ದಾಯಾದವಿಷಯವ ಕವನಮಂ 'ಬಳಸಿ' |
ನರನ ಸಾರಥಿಯಾಗಿಸುಪ್ಪಾದಪಾಕ್ಷೋಪಿಣೀಬಲವ ಸಂಯುತಿಸೆ ||
ಕುರುಭೂಮಿಬೊಳಗೊಳು ತಾಳಮರದುದ್ದ ನ |
ತ್ತರು ಪರಿಯ ಪುತ್ರೈದುಂಬದಿರೊಡಾ ಮುಮದೊಳೆ |
ಕೃಪನಲ್ಲಿಗೆಯ್ದವನು ಗಗನಕಿಡೆ ಪು. ಸಿರಿಯ ಸಿರಿಲಾಮದು ||

ಟೀಕು—ಕೇಳಿಕ್ಕೆ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ. ಕೌರವ ಪಾಂಡುನ ಹರನಾ ಜ್ಞೆಯಿಂದ ಬೇವಕೀಕುಸಾರರಾದ ಕೃಷ್ಣನು ಧ್ವನುಷ್ಟಕುಮಾರರಾದ ಕೌರ ವಪಾಂಡರಾದ ನೂತೊಂದು ಕುಮಾರರಾಗಿ ಪಾಂಡುರಾಯನ ಕುಮಾರರಾದ ಧರ್ಮರಾಯ ನೊಡಲಾದ ಪಾಂಡುಮಗೊ ದಾಯಾದ ವಿಷಯದಿಂದ ಕವನವ ಬಳಸಿ, ರಾಜು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಸಾರಥಿಯಾಗಿ, ಅಪ್ಪಾದಪಾಕ್ಷೋಪಿಣೀಬಲವ ಸಂ ದಾರಮಾಡೆ; ಕುರುಭೂಮಿಬೊಳಗೊಳು ತಾಳೆಯ ಮರದುದ್ದ ನೆತ್ತರು ಪರಿದೂ ಪಾತ್ರೈದುಂಬದಿರಲಾಗಿ; ಅವಮಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣರನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಆಪಾತ್ರೆಯಂ ಲೆಗೆದು ಗಗನಕ್ಕಿಡಲಾಗಿ; ಅದು ಘಡಿಘಡಿಸುತ್ತ ಉರಿಯನುಗುತ್ತ ಸಿಡಿಲಾಗಿ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಿತು ಕಾಣಿಕ್ಕೆ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀ ಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದರ್ಥ.

ಅಂಬರವೆನೆಡೆಗೊಂಡು ಕಾಳವೊಡಂಗಳಂ |
ದೊಂಬ ವೆನುಂಟಿಗಳಂ ಪೆರ್ಚಿದಂತಾದಾರ |
ಗೊಂಬುತಿರು ನೀನೆಂದವನ ಪಾತ್ರೈಗಾಜ್ಞೆಯಂ ಮಾಡುತ್ತಲಿಂದ ಮರಳೆ ||
ಅಂಬುಜೋದರನುಮಂ ಹಳಸಿ ಬೀಜಕ್ಕೊಂಡು ಬಳ |
ಕಂಠಿಕಾವರನಭಯಕರನಪ್ರತಿನುಗೋಕ |
ದಂಬವಲ್ಲ ಭಂ ಬೆನ್ನಡಹಿ ಸವತೆಂದು ಕೈಲಾಸಪುರಮಂ ಪೊಕ್ಕನು || ೫೬

ಬ್ರಹ್ಮ—ಕೇಳಿರಿ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಆಕಾಶವನೆಡೆಗೊಂಡ ಅಬ್ರಹ್ಮನ ಕವಾಲಕ್ಕೆ ನೀನು ಈ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಕಾಳಮೇಘ ಮೊದಲಾದ ಮೇಘಂಗಳಂ ಪರ್ಮಗಳಿಗಳು ಕಪಟದರೆ ಆ ಉದಕಂಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದಹಾಗೆ ಅಉದಕಂಗಳನೆ ಆಹಾರವ ಕೊಂಡು ನೀನಿರು ಎಂದು ಆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಕವಾಲಕ್ಕೆ ಆಜ್ಞೆಯಂ ಮಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮರಳಿ, ನಾರಾಯಣನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ಆತಂಗೆ ಹಬ್ಬಿಸಿ, ನಿನ್ನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಕವಾಲಕ್ಕೆ ಆಪುತಿಯಾಯಿತೆಂದು, ಆತನ ದ್ವಾರಕಾವುರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿದಬಳಿಕ ಅಂಬಿ ಕಾರಮಣನು ಅಭಯಕರನು ಅಪ್ರತಿಮನು ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪನು ನಿರಾಮಯನು ಧರ್ಮ ರೂಪಾದ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಬೆನ್ನೊಳವತರಿಸಿ, ಪರಮೇಶ್ವರನು ರುದ್ರಗಣಂಗಳು ಪ್ರಮ ಧಗಣಂಗಳು ವೀರಗಣಂಗಳು ಸಮೇತವಾಗಿ, ಎತ್ತಿದ ವೃಷಭಧ್ವಜಂಗಳಿಂದ, ಹೊಡೆವ ದೇವದುಂದುಭಿಗಳಿಂದ ಸರ್ವ ಸಂಪ್ರಮದಿಂದ ಕೈಲಾಸವುರಮಂ ಪೊಕ್ಕು, ದೇವಿಯರೊಡನೆ ವಿನೋದದಿಂದ ತಿವನು ಸುಖದಲ್ಲಿದ್ದನು ಕಾಣಿರಿ, ಎಲೆ ಮುನಿ ಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಭಾರತನ ಮಡುಹಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಗೊಳಿಸಿ ಸರ್ವ
ಧಾರಿಣೀಶ್ವರಪಟ್ಟಮಂ ಧರ್ಮಗೃಹ ಕಟ್ಟ
ಚಾರುಲಗ್ನದೊಳು ಪಾಂಡುಕುಮಾರರನುರಂ ಹಸ್ತಿನಾವುರದೊಳಿರಿಸಿ ||
ಕಾರವನಿಗೀಶನನುವಿಡಿವನ್ನು! ಸೌಖ್ಯಮಂ !
ಸೇರಿಸುವೆನೆಂದು 2 ಮನಸಂದು 3 ನಡೆತಂದು ತಾ |
ದ್ವಾರಾವತಿಗೆ ಬಂದು ಕೃಷ್ಣನತ್ಯಧಿಕ ಸಂರಂಭದಿಂದಿರುತ್ತಿದ್ದನು ||೧೩||

ಬ್ರಹ್ಮ—ಕೇಳಿರಿ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಭಿಕ್ಷುಜನದ ಲೀಲೆಯನುಳಿದು, ಕೈಲಾಸದೊಳಗಿದ್ದನು. ಇತ್ತಲಾನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯು ಭಾರತನ ಮಡುಹಿ, ನೋಪೊಂದು ಕುಮಾರರನು ಅಕ್ಷೋಹಿಣಿ ಮಾರ್ಬಲವನು ಸಂಪಾರಮಾಡಿ, ಬ್ರಹ್ಮನ ಕವಾಲವ ತುಂಬಿಸಿ, ಭೂಮಿಯ ಭಾರವನಿಳುಹಿ, ಧರ್ಮ ರಾಯಂಗೆ ಶುಭಲಗ್ನದಲ್ಲಿ ಸಕಲರಾಜ್ಯದ ಪಟ್ಟಮಂ ಕಟ್ಟಿ, ಭೀಮಾರ್ಜುನ ನಕುಲ ಸಹದೇವರೆಂಬ ಪಾಂಡುಕುಮಾರರಂ ಹಸ್ತಿನಾವುರದೊಳಿರಿಸಿ, ಆ ತದನಂತ ರದಲ್ಲಿ ಆ ಕಾರವನಿಗೆ ಈಶ್ವರನಿಂದ ಸೌಖ್ಯವಾಗಬೇಕೆಂದು ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ನೆನೆದು, ಆ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ದ್ವಾರಾವತಿಗೆ ಬಂದು, ಅತ್ಯಂತ ಸಂಪ್ರಮದಿಂದ ಸುಖಸಂಕ ಥಾ ವಿನೋದಗಳಿಂದ ಇರುತ್ತಿದ್ದನು ಕಾಣಿರಿ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳಿರಾ! ಎಂದು ಸೂತ ಮುನೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಪಾ—1. ಶ್ವರನ ಪಿಡಿದಿನ್ನು. 2. ಮನಸಂದು. 3. ಸೌಖ್ಯ.

ಹಲವು ಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಮುನಿಯಿತ್ತು ಶಾಸದಿಂದ
 ಹುಲುಬೇಡನಂಬಿಂದ ಕೃಷ್ಣಾ ವತಾರವನು
 ಬಲಿ ಬಲಿಕ ಧರ್ಮಜು ಹಸ್ತಿ ನಾಪುರವನಾಳುತಿರೆ ಮೂವತ್ತು ವರುಷ
 ಕೃಷ್ಣಗಂ ಬರೆ ಪರಿಕ್ಷಿತಗೆ ಪಟ್ಟವ ಕಟ್ಟಿ
 ನಾಪುರವು ಭೀಮಾರ್ಜುನರು ಯಮೋರೂಪಿವೆರನಿ |
 'ಸುವತ್ಸು ಗಾಢಿಮುಖವಾಗಿ ಹಿಮವಂ ದಾಂಟಿ ನಾರಾಯಣನ ಕಂಡನು' ||

ಬೀಕು - ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳೆರಾ! ಈ ವ್ಯಕಾರದಲ್ಲಿ ದ್ವಾರಕಾಪುರದ
 ದೇವಗೋಕುಲವಾರನು ಹದಿನಾಲ್ಕನಾವಿರ ಗೋಪಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ ಸುಖದೊ
 ದಗಲು. ಹಲವು ಕಾಲದಿಂದ ಮೇಲೆ ದೂರ್ವಾಸನಿತ್ತು ಶಾಸದಿಂದ ಹುಲುಬೇಡನ
 ಬಿಂದ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಲಾಗಿ, ಆ ಬಲಿಕ ಹಸ್ತಿನಾಪುರದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ
 ರಾಯನು ಮೂವತ್ತು ವರುಷ ಪರಿಯಂತ ರಾಜ್ಯವನಾಳಿ, ಕಲಿಯು ಪ್ರಸೇದಿಸಲಾ
 ಧರ್ಮತೀಲರು ಅಧರ್ಮಯುಗದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಹಾನಿ ಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದ
 ಪರೀಕ್ಷಿತರೊಬ್ಬನಿಗೆ ಪಟ್ಟಮಂ ಕಟ್ಟಿ ದ್ರಾವಿ ಭೀಮಾರ್ಜುನ ನಕುಲ ಸಹದೇವ
 ಸಮೇತನಾಗಿ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ನಡೆದು, ಹಿಮವಂ ದಾಂಟಿಯೋಗುವ ಸ
 ಯದಲ್ಲಿ (ಅವರು ಸಾಯಲು ಅವರನ್ನೇ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಹೋಗುತ್ತ) ನಾರಾಯ
 ಣಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಲಾಗಿ, ಕಂಡು ನಮಿಸಿ, ಸ್ತುತಿಸಿದನು ಕಾಣಿರೈ, ಎ
 ಮುನಿಗಳೆರಾ! ಎಂದು ಸೂತಮುನಿಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಿರಾನು.

ಧರಣಿಸನುಸಿಂಧು ಧರ್ಮಕುಮಾರಗನುಜರನು
 ತರುಣಿ ಪಾಂಡುಲಿಯು ತೋರುತುಂ ಕೈಲಾಸ |
 ಪುರಕುಯ್ದು ಹಿವನೆ ಕಾಣಿಸೆ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಭೀಶ್ವಾರ್ಯಧರ್ಮಂ ಕೈಸೇರಿಸಿ |
 ಹರಿಯ ಬಿನ್ನಹವೆ ಲಾಲಿಸಿ ಕೃಪಾವೃಷ್ಟಿಯಿಂ
 ಕುರುರಾಜಗೆ ವಸಂತ ರಾಜ್ಯವಂ ಕೊಟ್ಟು ಶು
 ಕರನು ಸಕಲೋರ್ವಿಯಂ ಪಾಲಿಸುತ ರಜತಾಚಲಗ್ರಾಮೊಳಗೆಸಿದಿದನು

ಬೀಕು - ಕೇಳಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳೆರಾ! ಧರ್ಮರಾಯನ ಧರ್ಮವರ್ತನ
 ನಾರಾಯಣನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ, "ಮನು ಪ್ರಾಣಾ ಹಿ ಪಾಂಡವಾಃ" ಎಂಬ ನುರಿ
 (ತಕ್ಕಂತೆ) ಧರ್ಮರಾಯನ ವಿಗಿಗಿದು ಅಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಭೀಮಾರ್ಜುನ ನಕ

ಪಾ—1. ಮೂರು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇಪಾಠವಿದೆ. "ಸಲೆ ನಡೆದು ಬೀಕು
 ನಡೆದು ಹಿಮವಂ ದಾಂಟಿ ನಾರಾಯಣನ ಕಂಡನು." ಎಂದು ಇದ್ದರೆ, ಪ್ರಾ
 ಳಿಯೂ ತಪ್ಪಿರುವುದು, ಮೂಂದಣ ಪದ್ಯದ ಕಥೆಗೂ ಸರಿಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಸಹದೇವ ಪ್ರೌಢದಿಯರ ತೋಪುಕೊಟ್ಟು ಸಂತ್ರೇಸಿ, ಕೈಲಾಸಪುರಕ್ಕೆ ಬಡಗೊಂಡು ಬಂದು, ತಿವನ ಕಾಣಿಸಿ, ತಿವಂಗೆ ಬಿನ್ನೈಸಿ ಧರ್ಮರಾಯಂಗೆ ಇಪ್ಪಾರ್ಥಮಂ ಕೊಡಿಸಿ, ಕೌರವನ ಪಾತಕವ ತೊಲಗಿಸಿ, ವಸಂತರಾಜ್ಯವಂ * ಕೌರವಂಗೆ ಕೊಡಿಸಿ, ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಾಗಿ ; ಶಂಕರನು ರಜತಾಚಲಾಗ್ರ, ಶ್ವಿಸಕಲ ಲೋಕಂಗಳನು ಪಾಲಿಸುತಿರ್ದನು ಕಾಣಿರೈ, ಎಲೆ ಮುನಿಗಳರಾ ! ಎಂದು ಸೂತಪೌರಾಣಿಕನು ಹೇಳುತಿದರ್ಪನು.

‘ಇಂದು ನಾಂ ಕೃತಕೃತ್ಯರಾದೆವಿಂಶ್ವರನದೊಂ !

ದಂದಮಂ ! ನಿಮಮಗೆ ಪಿರಚಿಸಿದಿರಾಗಿನ್ನು !

ಸಂಪಾದನೆಯ ಬರಹಕ್ಕಿವೆವೆಂದು ಸನಕಾದಿ ಮುನಿಗಳಾನಂದದಿಂದ ||

ನಂದಿಸಲು ಕೈಮುಗಿಯುತನರನರನುಜಿತೋಕ್ತಿ !

ಯಿಂದ ಮನ್ನಿಸುತ ಬೀಜ್ಞಾನಂನು ಸೂತಮುನಿಂದ್ರ !

‘ನಂದು’ ಮಾಮೆಂದುವಿರ | ಪೊರೆಯೊಳಿವ | ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮವನೆಯಿ

| ಸುಖಮಿದರ್ಪನು || ೪೪

ಬೇಕು—ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ನೈಮಿಶಾರಣ್ಯವಾಸಿಗಳಾದ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಸೂತ ಮುನೀಶ್ವರನು ತಿವನ ಬಿಚ್ಚಾದನದ ಲೀಲೆಯಂ ಜೇಳಲಾಗಿ ; ಆಮುನಿಗಳು ಸಂತ ಸದಿಂದ ಸೂತಮುನೀಶ್ವರಂಗೆ ಬಿನ್ನಹಮಾಡುತಿರ್ದರು—ಎಲೆ ಸೂತ ಮುನೀಶ್ವರ ! ಇಂದು ನಾವು ಕೃತಕೃತ್ಯರಾದೆವು, ನಮಗೆ ತಿವಕಥಾಮೃತವನ್ನು ನೀವು ಹೇಳಿದಿರಿ, ನಾವು ಬದುಕಿದೆವೆಂದು, ಸನಕಾದಿ ಮುನಿಗಳು ಆನಂದದಿಂದ ವಂದಿಸಲಾಗಿ ; ಅವರವರಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು ವಂದಿಸಿ, ಅವರವರ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಉಚಿತವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ಕಳುಹಿಸಿ, ಪೌರಾಣಿಕೋತ್ತಮನಾದ ಸೂತಮಹಾಮುನೀಂದ್ರನು ಮಹಾ ಪೀಠವಿನ ಹೊಣವಳುದೊಳೆದರ್ಥ ತನ್ನ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಈಶ್ವರನ ಶರಾಧನೆಯಿಂದ ಸುಖದೊಳಿರುತಿರ್ದನು ಎಂದು ಕವೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತಿದರ್ಪನು.

* ವಸಂತರಾಜ್ಯವೆಂದರೆ ಅರ್ಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. “ಕುರುರಾಜಗೇಸವ ಸ್ವಾರಾಜ್ಯ ವಂ ಕೊಟ್ಟು” ಎಂದಿದ್ದರೆ, ಕೌರವನಿಗೆ ತನ್ನ ಸ್ವಾರಾಜ್ಯವಂ ಎಂದರೆ ಕೈಲಾಸ ಸುಖ ವನ್ನು ದಯೆಪಾಲಿಸಿ, ಎಂಬ ಅರ್ಥವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

೫—1. ಇಂದಾವು ಕೃತಕೃತ್ಯರಾದೆವೈ ತಿವಕಥಾನಂದಮಂ.

೨. ನಂದು.

ಕ್ಷಿತಿಲೋಳಿಭಿಕ್ಷಾಟನದ ಚರಿತೆಯೆಂಬ ನ |
 ತ್ವತ್ತಿಯ ಮುದದಿಂದೋ [ದಿ ಪೇಪ್ಪರ್ಗ ಕೇಳ್ದರ್ಗ] |
 ಪ್ರತಿಯ ಬರೆದರ್ಗಾಯುರಾರೋಗ್ಯಮೈತ್ವ ರ್ಯವನ್ನೀವನಭವನೆಂದು ||
 ಶ್ರುತಿಯಮತವಿದು ಪುರಾತನವಚನ ಋಷ್ಯುಕ್ತ |
 ಕಥನವಿದು ಶಿವಪುರಾಣಾರ್ಥಮೆಂದೊದೊಂದು ||
 ಚತುರರಾಹಾ! ಎಂದು ಪೊಗಳಿ ಕವಿರಾಯಗುರುಲಿಂಗವಿಭುರಜೆಯಿಸಿದನು ||

ಟೀಕು—ಕ್ಷಿತಿಲೋಳಿಭಿಕ್ಷಾಟನದ ಚರಿತೆಯುಂ = ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವನ
 ಭಿಕ್ಷಾಟನದ ಚರಿತೆಯೆಂಬ ಸತ್ಯಭಯನ್ನು ಸಂತಸದಿಂದ ರಾಗರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಓದಿದ
 ವರಿಗೆ, ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಶಬ್ದ ಅರ್ಥಗಳು ಎಲ್ಲರೂ ಅರಿವ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದ
 ವರಿಗೆ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ವ್ಯಂಜನ ವಿಸರ್ಗಗಳ ಜಿಡೆ
 ಅಕ್ಷರವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಬರೆದವರಿಗೆ ಶಿವನು ಆಯುರಾರೋಗ್ಯ ಐಶ್ವರ್ಯವಿಷ್ಟನ್ನೂ
 ಪಾಲಿಸುವನು. ಇದು ಶ್ರುತಿಯ ಮತ, ಇದು ಪುರಾತನರ ವಚನ, ಇದು ಋಷಿ
 ಪ್ರೋಕ್ತ, ಇದು ಶಿವಪುರಾಣಾರ್ಥವೆಂದೊದೊಂದು ಚತುರರು ಆಹಾ! ಎಂದು
 ಹೊಗಳುವಂತೆ, ಕವೀಶ್ವರನಾದ ಗುರುಲಿಂಗದೇವರು ಬಿನ್ನಹವಂ ಮಾಡಿದನು;
 ಶಿವಭಕ್ತರುಗಳು ಕೇಳಿ ಕರುಣಿಸುವುದು ಎಂದು ಕವೀಶ್ವರನು ಬಿನ್ನಹವಂ ಮಾಡು
 ತಿದ್ದಾನು.

ಸಿ ರಶಾಸನವಿದೆನಿಸಿ ಮೊಹಿತವ ಭಿಕ್ಷಾಟನದ |
 ಚರಿತೆಗಧಿಸತಿಯಾದ ಪರಮೇಶ್ವರಂ ಜಗ |
 ದ್ಭರಿತನಾಗಿಪನೆಂತೆನಲು ಗೋಪಾಂಗನೆಯರ ಮನೆ ಮನೆದಪ್ಪರೆ ||
 ವರಕೃಷ್ಣ ಸಿದನಂತೆನಲು ಗುರುಲಿಂಗವಿಭು |
 ಪರುಷದಿಂ ರಚಿಸಿದೀಮೋಹಕೃತಿ ರಸಿಕರಾ |
 ಭರಣ ಭಾವುಕರ ಕೋವಿರರ ಮನವ[ನೋಳಕೊಂಡತಿ] ನೊಬಗ ||
 [ಬೀಡುತಿಯದು || ೫೯

ಪಾ—1. ಶ್ರುತಿವಾತವಿದು ಪುರಾತನಋಷಿಪ್ರೋಕ್ತಮಹ ಕಥನಮಂ ಶಿವಪು
 ರಾಣೋಕ್ತಂಗಳೆಂದರಿತು. 2. ವಿರಚಿಸಿದ ಸತ್ವತಿಯು ಮೊಹನದ ರಸಿಕ
 ಗೆ | ವರಭಾವಕರಣ 3. ಮನವನಿಂಬುಗೊಂಡದು ನೊಗಸ.

ಟೀಕು - ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರಶಾಸನವಾಗಿ ಮೆಚೆವ ಈ ಭಿಕ್ಷಾಟನದ ಚಾರಿತ್ರಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಜಗದ್ಧರಿತನಾಗಿ ಹೇಗೆ ಒಪ್ಪುವನು ? ಎಂದರೆ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಹದಿನಾಳು ಸಾವಿರ ಗೋಪಾಂಗನೆಯರುಗಳ ಮನೆಮನೆಗೆ ಳೊಳಗೆ (ಹೇಗೆ) ತಪ್ಪದಿಹನು ಆ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ (ಇದ್ದನು ಎಂದರೆ) ಗುರುಲಿಂಗ ಕವೀಶ್ವರನು ಹೇಳಿದ ಪೋಹನವಾದ ಈಕೃತಿಯು ರಸಿಕರಾದವರಿಗೆ ಅಭರಣವಾಗಿ ಭಾವಜ್ಞರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸೊಗಸ ಬೀಜುತಿಹುದು ಎಂದು ಕವೀಶ್ವರನು ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡುತಿದರ್ಪನು.

ಚಾರುವಾದಿತ್ಯಾಶ್ರಿತನ ಸೋಮಕೋಟೀರ |

ಭಾರನಂ ಮಂಗಳಾಕಾರನಂ ವಿಬುಧ ¹ವಿ |

ಸ್ತು¹ರನುತಿಪಾತ್ರಾಶ್ರಿತನಂ ಬೃಹಸ್ಪತಿ² ಶತಕೋಟಿ³ ಸಂಕಾಶನಂ ||

ನಾರಾಯಣಾಕ್ಷಿ ಪೂಜಿತ⁴ಶುಕ್ರವರನ ಶನಿ⁵ |

ವಾರವಂದ್ಯನನಗಣಿತಪ್ರಮಥರುಗಳ ಪರಿ |

ವಾರದೊಡೆಯನನೇಜುವಾರ ತಪ್ಪದೆ ನೆನೆದು ಬದುಕುವುದು ಸರ್ವಜನರು ||

ಟೀಕು - ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಂತನು, ಸೋಮನ ಧರಿಸಿದಾತನು, ಮಂಗಳವಾದ ಆಕಾರವುಳ್ಳಂತನು, ಬುಧಜನರಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ಕೊಂಡಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತಕ್ಕಂತನು,..... ಈಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಅದಿತ್ಯ ಸೋಮ ಮಂಗಳ ಬುಧ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಶುಕ್ರ ಶನಿಗಳೆಂಬೀಳು ವಾರಂಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಮಥರೊಡೆಯನಾದ ಶಂಕರ ಮೂರ್ತಿಯು ಸರ್ವಜನರು ನೆನೆದು ಸುಪದಲಿವುಪದಂದು ಕವೀಶ್ವರನು ಹೇಳುತಿದರ್ಪನು.

ಗುರುವೆ ಜಯಜಯ ! ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಸನ್ನತಿಪಾತ್ರ |

ಗುರುವೆ ಜಯಜಯ ! ನಿಜಾನಂದ ನಿರ್ಮಲಗಾತ್ರ |

ಗುರುವೆ ಜಯಜಯ ! ವಿಶ್ವತೋರೂಪ ವಿಮಲಪ್ರತಾಪ ಮಾಯಾವಿಲೋಪ ||

ಗುರುವೆ ಜಯಜಯ ! ಪರಮಪಾವನಗುಣೋಲ್ಲಾಸ |

ಗುರುವೆ ಜಯಜಯ ! ನಿರಂಜನ ನಿತ್ಯಪರಿತೋಪ |

ಗುರುವೆ ಜಯಜಯ ! ತಿವಜ್ಞಾನಿ ಬಸವೇಶ ಮಮ ಹೃದಯಾಬ್ಜ ಸನ್ನಿವಾಸ ||

ಟೀಕು - ಶ್ರೀ ಗುರವೇ, ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಪಾತ್ರನಾದಾತನೇ, ನಿಜಾನಂದ ಮೂರ್ತಿಯೇ, ನಿರ್ಮಲಗಾತ್ರನೇ, ವಿಶ್ವತೋರೂಪನೇ, ವಿಮಲಪ್ರತಾಪನೇ, ಮಾಯಾಸಹಿತನೇ, ಪಾವನಾತ್ಮಗುರುವೇ, ಸದ್ಗುಗುರವೇ, ನಿರಂಜನಗುರುವೇ, ನಿತ್ಯತ್ಯಪ್ತಿ ಗುರುವೇ, ತಿವಜ್ಞಾನಗುರುವೇ, ಬಸವೇಶ್ವರಗುರುವೇ, ಪಾ-1. ಜನಸಾ. 2. ಯಕೋಟರವಿ. 3. ಸುಕ್ರಮನಶನೀ.

ಜಯಜಯ! ಎನ್ನ ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ, ಸರ್ವರನ್ನೂ
ದಾಲಿಸೆಂದು ಕವೀಶ್ವರನು ಸ್ತೋತ್ರವ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಈ ಭಿಕ್ಷಾಟಣದ ಚರಿತವೆಂಬ ತಿವಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಜಾಲಕರು ವೃದ್ಧರು
ಎಲ್ಲರೂ ಕೇಳಿ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರಾಗಬೇಕೆಂದು ಕವೀಶ್ವರನು ಅಭಿವರ್ಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನು.

ಇಂತು ಮೂಜನೆಯ ಸಂಧಿ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

ಭಿಕ್ಷಾಟನ ಚರಿತೆ ಸಮಾಪ್ತಿಯಾಯಿತು.

